

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

29 квітня 2016 року, м. Луцьк

В рамках святкування 50-річчя Луцького національного технічного університету

**ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ
СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
НА МІКРО-, МЕЗО- ТА МАКРОРІВНІ**

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

Випуск 1

Редакційно-видавничий відділ Луцького НТУ

Луцьк – 2016

Рецензенти:

Барський Ю.М. д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної і соціальної географії, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

Вавдійок Н. С., д.е.н., професор, завідувач кафедри банківської справи Луцький національний технічний університет, м. Луцьк

Ліліана Чімпоеш, доктор філософії, старший викладач, Державний аграрний університет Молдови, м. Кишинів, республіка Молдова

Організаційний комітет:

Голова	
<i>Герасимчук З.В.</i>	д.е.н., професор, проректор з науково-педагогічної роботи Луцького НТУ
Члени	
<i>Галуцак В.Л.</i>	к.е.н., доцент, проректор з науково-педагогічної роботи Луцького НТУ
<i>Морохова В.О.</i>	к.е.н., професор, завідувач кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Хвищун Н.В.</i>	к.е.н., доцент, декан факультету бізнесу Луцького НТУ
<i>Стрижеус Л.В.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Тендюк А.О.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Божидарнік Т.В.</i>	д.е.н., професор кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Бойко О.В.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Василик Н.М.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Войтович С.Я.</i>	к.е.н., професор кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Герасимяк Н.В.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Загоруйко В.Л.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Здрилюк В.Б.</i>	к.е.н., асистент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Ковальчук О.В.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Коцій О.В.</i>	д.е.н., професор кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Куцай Н.С.</i>	к.е.н., доцент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Лорві І.Ф.</i>	к.е.н., асистент кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Матвійчук Т.О.</i>	к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Сидорук С.В.</i>	к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ
<i>Смолич С.В.</i>	к.е.н., старший викладач кафедри менеджменту та маркетингу Луцького НТУ

М 80 Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні: матеріали всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (29 квітня 2016 р). / відп. ред. В.О. Морохова. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2016. – 314 с.

У збірнику подано матеріали досліджень, виголошених на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми та шляхи досягнення соціо-еколого-економічної безпеки на мікро-, мезо- та макрорівні», що була проведена кафедрою менеджменту та маркетингу факультету бізнесу Луцького НТУ в квітні 2016 року. У публікаціях висвітлено шляхи вирішення проблем забезпечення соціо-еколого-економічної безпеки на загальнодержавному, регіональному та локальному рівнях, економічної діагностики та управління конкурентоспроможністю економічних систем, екологічного менеджменту та маркетингу, підвищення рівня життя населення в умовах фінансово-економічної кризи, енергоменеджменту, удосконалення інформаційних систем та технологій в управлінні соціально-економічною безпекою.

Для науковців, аспірантів, студентів і всіх, хто цікавиться актуальними проблемами і перспективами забезпечення соціо-еколого-економічної безпеки.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

© Луцький НТУ, 2016

ТЕМАТИЧНІ НАПРЯМИ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Тематичний напрямок</i>	<i>Номер секції</i>
Сучасні виклики економічної нестабільності	<i>1</i>
Економічна діагностика та управління конкурентоспроможністю економічних систем.	<i>2</i>
Інформаційні системи та технології в управлінні соціально-економічною безпекою	<i>3</i>
Рівень життя населення в умовах фінансово-економічної кризи.	<i>4</i>
Людський капітал у забезпеченні соціальної безпеки.	<i>5</i>
Екологічний менеджмент та маркетинг.	<i>6</i>
Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. Раціональне природокористування.	<i>7</i>
Економічна, екологічна та соціальна безпека у навчальних закладах.	<i>8</i>
Енергоменеджмент в забезпеченні соціо-еколого-економічної безпеки.	<i>9</i>

ЗМІСТ

Автор, назва доповіді	Номер секції	Стор.
О.В. Баховська Проблеми та перспективи забезпечення конкурентоспроможності підприємств бурякоцукрової промисловості <i>Луцький національний технічний університет</i>	1	12
Ю.В. Безверхня Організація управлінського обліку екологічних витрат в аграрних підприємствах <i>Таврійський державний агротехнологічний університет</i>	6	15
Т.В. Божидарнік, Омельчук В. Я. Енергоменеджмент в Україні <i>Луцький національний технічний університет</i>	9	17
В.І. Биркович Державне управління сталим розвитком регіону в рамках еколого-економічної безпеки <i>Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТУ</i>	6	19
В. В. Бойко Безпекові пріоритети спільної аграрної політики Європейського Союзу <i>Львівський національний аграрний університет</i>	1	22
В. П. Босіока Екологічні проблеми та перспективи розвитку земельних орендних відносин <i>Львівський національний аграрний університет</i>	7	25
О. В. Борисюк, А. С. Булигіна Загрози банківської безпеки України <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	1	27
О. В. Борисюк, К. В. Гелешко Загрози фінансової безпеки України в сучасних умовах <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	1	29
Н.М. Буняк Загрози інноваційній безпеці України <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	1	31
З. М. Бурик Форми державного регулювання сталим розвитком України <i>Львівський регіональний інститут державного управління національної академії державного управління при президентові України</i>	1	33
Є.О. Бурлака Перешкоди на шляху впровадження інноваційної стратегії підприємства <i>Харківський національний університет будівництва та архітектури</i>	2	36
О. В. Бурдяк, Х.О. Мицак Моделі збалансованої взаємодії суспільства та біосфери <i>Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i>	7	39
Н.С. Вавдіюк, В. Ю. Іванчук Підходи до трактування поняття «піратство» і «контрафакція» як передумова забезпечення безпеки інтелектуальної власності <i>Луцький національний технічний університет</i>	1	41
Н.М. Василик, О.А. Лукашук Суть та значення впровадження інноваційних технологій навчання у вищій школі <i>Луцький національний технічний університет</i>	8	45

Г.Л. Вербицька Вирішення проблеми погашення зовнішньої заборгованості України <i>Національний університет «Львівська політехніка»</i>	1	47
Н. В. Геліч Еколого-економічні проблеми природокористування у Волинській області <i>Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки</i>	7	50
Н.В. Герасимяк, П.С. Борейко Екологічний маркетинг як інструмент реалізації сталого бізнесу <i>Луцький національний технічний університет</i>	6	52
М. М. Голубка Дослідження та економічні думки у працях галицьких персон про розвиток фінансово – економічної та кооперативної освіти на західноукраїнських землях (друга половина хіх – початку хх століття) <i>Львівський кооперативний коледж економіки і права</i>	5	55
Н.О. Грицюк, А.О. Левчук Значення інформаційної безпеки у підприємницькій діяльності <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	3	57
О.І. Гулич Напрями забезпечення сталого рекреаційного природокористування у гірських регіонах <i>ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»</i>	7	59
Т.В. Давидюк Соціальна звітність як напрям інформування про людський капітал компанії <i>Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»</i>	5	62
І.С. Денисенко Деякі аспекти вдосконалення земельних відносин <i>ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»</i>	7	65
В.О. Дуга Вплив розвитку агротуризму на рівень життя сільського населення <i>Херсонський інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом</i>	4	68
О.Ю. Дудчик, А.А. Кійко Проблеми формування інвестиційних ресурсів в Україні <i>Університет митної справи та фінансів</i>	2	71
М.А. Ємець І.І. Романенко Євроінтеграційні процеси як чинник переходу до нової "зеленої" економіки України <i>Інститут проблем природокористування та екології НАН України</i>	7	74
А.Й. Жемба Екологічна модернізація промислового сектору економіки в контексті постіндустріальної парадигми <i>Національний університет водного господарства та природокористування</i>	7	77
В. Б. Здрілюк Пріоритети розвитку сільськогосподарського виробництва у контексті соціо-еколого-економічної безпеки <i>Луцький національний технічний університет</i>	2	80
С.О. Зубков Класифікація конкурентних переваг підприємства <i>Харківський державний університет харчування та торгівлі</i>	2	83

О.Я. Іванків, І. М. Конюх Економічна діагностика соціального іміджу як напрямку збільшення сегменту ринкової торгової мережі «Фокстрот. Техніка для дому» <i>Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки</i>	2	86
К.В. Ілляшенко Сучасні інформаційні системи в обліку та звітності <i>Таврійський державний агротехнологічний університет</i>	3	88
Л.І. Іщук, О.А. Савчук Екологічна безпека та шляхи її досягнення <i>Луцький національний технічний університет</i>	7	90
С. В.Кальний, Я. Р. Гербут Механізм запобігання банкрутству підприємств <i>Академія муніципального управління</i>	1	93
О.В. Ковальчук, Я. Ю. Гречко Перспективні напрямки інновацій енергопостачальної компанії <i>Луцький національний технічний університет</i>	2	95
Н.В. Коленда Фінансові умови забезпечення соціальної безпеки підприємства <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	1	98
А.М. Колосок, В.О. Горбунов Обґрунтування необхідності проведення екологічного аналізу проекту <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	7	101
Коніна М. О., Сілаєва В.І. Вплив банківської системи на інвестиційний потенціал фондового ринку <i>Донецький національний університет економіки і торгівлі імені Михайла Туган-Барановського</i>	1	104
Н.Л.Корженівська Методологічні підходи в оцінці загроз та ризиків безпеки виробництва і збуту зерна <i>Подільський державний аграрно-технічний університет</i>	1	107
Н.Є. Кузьо, Н.С. Косар Формування пропозиції та попиту на ринку органічної продукції <i>Національний університет «Львівська політехніка»</i>	6	110
О. Б. Курило, Д. В. Лемеш Характерні особливості економічної нестабільності в Україні <i>Національний університет «Львівська політехніка»</i>	1	113
Н.С. Куцай, С.В. Сидорук Проблеми формування інноваційного потенціалу ВНЗ <i>Луцький національний технічний університет</i>	8	114
В.С. Лісоколенко Екобрендинг, як частина маркетингових комунікацій підприємств <i>Харківський Національний Економічний Університет ім. Семена Кузнеця</i>	6	117
О.Л. Лісовська, Н.В. Крапівіна Сучасний стан соціально-економічної безпеки домогосподарств в Україні <i>Національна академія служби безпеки України</i>	4	119
М. В. Лядська Оцінка ризиків біржових інвестицій <i>Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i>	1	122
О.В. Мажула Механізм інституціоналізації економічної безпеки <i>Університет митної справи та фінансів</i>	2	125

Л. В. Малик, А. А. Саржевская Корпоративная социальная ответственность предприятий в системе социально-экономической безопасности <i>Донецкий национальный университет</i>	9	128
О.М. Мартин, О.І. Ковальчук Національна економічна безпека: суть та класифікація загроз <i>Львівський державний університет безпеки життєдіяльності</i>	1	131
В. І. Матвійчук, Р. М. Нешко Стратегічне планування економічного розвитку регіонів України <i>Донецький національний університет</i>	4	133
В. І. Матвійчук, К.В. Папета Бюджетний дефіцит як метод стимулювання економіки в Україні <i>Донецький національний університет</i>	1	135
Н. М. Матвійчук, М.А. Равлюк, Т.В. Березюк Особливості залучення іноземних інвестицій в економіку України <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	1	138
Н. М. Матвійчук, І. В. Свищ Проблеми стимулювання персоналу підприємства в Україні <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	5	141
Т.В. Мединська А.Т. Малець Податковий контроль у системі державного податкового механізму <i>Львівський торговельно-економічний університет</i>	1	143
В.В. Мешко Сучасні тенденції конвергенції економічних систем <i>Ужгородський національний університет</i>	2	146
Н.Д. Мінчак Рациональне використання природних лікувальних ресурсів (мінеральні води) <i>Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка</i>	7	149
Я. П. Міщук Формування ефективної діяльності сільськогосподарських підприємств на засадах концепції соціально-відповідального маркетингу <i>Луцький національний технічний університет</i>	6	151
В.О. Морохова, О.В. Бойко Роль екологічного маркетингу у формуванні екологічно орієнтованої поведінки споживачів <i>Луцький національний технічний університет</i>	6	154
С. М. Миколюк Аналіз нарахування прожиткового мінімуму в Україні <i>Тернопільський національний економічний університет</i>	4	157
М.І. Небава, Ю.О. Галушак Організаційно-економічний механізм як елемент економічної системи в процесі управління конкурентоспроможністю підприємства <i>Вінницький національний технічний університет</i>	2	160
І. І. Ніжник Проблеми відходів в Україні <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	7	163
Л.О. Нікіфорова Функціональна модель впливу різнорівневих факторів на соціально-економічну безпеку країни, що приймає мігрантів <i>Вінницький національний технічний університет</i>	3	165

А.М.Ніколаєва, М.М. Юхимук Підприємницька діяльність в умовах економічної нестабільності та напрями її розвитку <i>Луцький національний технічний університет</i>	1	168
О.С. Novikova <i>Ehreats and opportunities for Ukrainian agriculture</i> <i>Sumy National Agrarian University</i>	1	170
К. І. Оксенюк, О. Ю. Левкова Сучасні виклики економічної нестабільності <i>Луцький національний технічний університет</i>	1	173
І.В. Олександренко Напрями покращення фінансового стану сільськогосподарських підприємств Волинської області <i>Луцький національний технічний університет</i>	1	175
С.Л. Пакулін Соціальна безпека як важлива складова економічної безпеки України <i>Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»</i>	5	178
А.А. Пакуліна Економічна безпека і досягнення сталості соціально-економічного розвитку регіону <i>Харківський національний університет будівництва та архітектури</i>	1	181
Г.С. Пакуліна Інноваційний розвиток соціальної інфраструктури і досягнення соціально-економічної безпеки на регіональному рівні <i>Український державний університет залізничного транспорту</i>	1	184
І.В. Партика Взаємозв'язок організаційної культури та розвитку персоналу <i>Дрогобицький державний педагогічний університету ім. І.Франка</i>	5	187
М. А. Піцик Активізація процесів інвестування у Німеччині та Франції з метою забезпечення економічної безпеки держави та регіонів <i>Національний інститут стратегічних досліджень</i>	1	190
О.М. Полінкевич, В.О. Горбунов Управління конкурентоспроможністю підприємства <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	2	193
О.В. Попик Нормативно-правовий механізм реалізації функції державного управління в сфері охорони довкілля <i>Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України</i>	7	196
Н.В. Проць, І. В. Остапюк Зарубіжний досвід екологічного оподаткування <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	6	198
А. М. Прощаликіна, А. О. Оніщенко Вплив демографічної ситуації на пенсійну систему України <i>Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького</i>	1	200
В.О. Пугач Проблеми організації та фінансування геолого-розвідувальних робіт в Україні <i>Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»</i>	7	203

В.Ф. Рошкевич Франчайзинг у переробних ланках національного господарства <i>Академія фінансового управління</i>	2	206
С.А. Саврас Трактовка категорій «інноваційна діяльність» і «інноваційна активність» <i>Гродненський державний університет імені Янки Купалы</i>	2	207
Т. В. Сак Формування цілей енергозбереження виробничих підприємств в умовах забезпечення економічної безпеки <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	9	210
М.О. Седляр Нестабільність як прояв економіки знань <i>Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова</i>	1	213
Ю. М. Семенова Запобігання виникненню збитків у галузях економіки внаслідок водогосподарської кризи <i>Національний університет водного господарства та природокористування</i>	7	216
Ю. В. Сидоренко Управління розвитком бізнесу в умовах економічної нестабільності <i>Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i>	1	218
Ю. В. Сидоренко Є. О. Данкова Приватизаційні альтернативи інвестування в умовах кризової економіки <i>Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ</i>	1	221
В.В. Смачило Аналіз стану трудового потенціалу України <i>Харківський національний університет будівництва та архітектури</i>	4	224
А.С. Соколенко Людський капітал як фактор економічного розвитку держави <i>Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова</i>	5	227
Л.В.Стрижеус Управління знаннями в підвищенні конкурентоспроможності компаній <i>Луцький національний технічний університет</i>	2	230
Л.В.Стрижеус, С. Олійник Соціально відповідальний бізнес – вимога сьогодення <i>Луцький національний технічний університет</i>	5	233
Т.М. Стукан Оцінка показників ефективної діяльності підприємства <i>ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»</i>	2	235
А.О.Тендюк, А. О.Базака Теоретичні засади екологічного менеджменту <i>Луцький національний технічний університет</i>	6	238
А.О.Тендюк, І.Ф.Лорві Підхід до забезпечення екологічної безпеки регіону <i>Луцький національний технічний університет</i>	6	240
М.А. Терещенко Діагностика фінансової діяльності підприємств <i>Таврійський державний агротехнологічний університет</i>	2	243

Л.В. Тимошенко Роль та значення екологізації гірничорудного виробництва в еколого-економічній системі <i>Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»</i>	7	246
І.М. Ткачук Додаткова професійна освіта як складова підвищення кваліфікації бухгалтерів <i>Луцький національний технічний університет</i>	5	249
О. Л. Тоцька, Т.А. Шпятиковська Оцінка іноземних інвестицій в Україну та їх роль в економіці країни <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	2	252
Н.А. Третяк, Р.А. Третяк Інноваційні напрями просторового розвитку землегосподарських систем України з позиції сталого розвитку <i>Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»</i>	7	255
Е.Н.Трухоновец, К.Р.Зуёнок Анализ и пути повышения оборачиваемости активов на предприятии <i>Полесский государственный университет</i>	1	258
В.Ю. Халина, М. Бабаев Выявление причин отрицательных финансовых результатов деятельности строительных предприятий Харьковского региона <i>Харьковский национальный университет строительства и архитектуры</i>	1	260
В.Ю. Халіна, В.Ю. Ігнатов Дослідження сучасного рівня інвестиційної привабливості галузі будівництва України <i>Харківський національний університет будівництва та архітектури</i>	1	263
Н.В. Хвищун Безпека дорожнього руху в Україні <i>Луцький національний технічний університет</i>	1	266
Л.О. Хорош, Н.В. Буєвська Проектування інформаційної системи моніторингу стану соціально-економічної безпеки міста <i>ОКВНЗ «Інститут підприємництва «Стратегія»</i>	3	269
І.А. Цвігун Забезпечення демографічної безпеки та бідність населення України <i>Подільський державний аграрно-технічний університет</i>	4	272
N.A. Tsybalista Socio-economic conditions of life of the rural population as a factor and indicator of economic development of rural areas <i>State Institution «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the NAS of Ukraine»</i>	4	275
Л. М. Черчик Система соціоекологоекономічної безпеки <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	8	278
А. О. Черчик Чинники впливу на еколого-економічну безпеку підприємства <i>Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки</i>	7	281
В.О. Шаповалова А.В. Лукашенко Моделювання ефективного асортименту продукції промислового підприємства <i>Запорізький національний університет</i>	1	283

И.Н. Шафранский Особенности формирования конкурентоспособности мяса и мясной продукции <i>УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»</i>	1	286
Л.О. Шашула Особливості децентралізації управління земельними ресурсами в Європейському просторі <i>Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»</i>	7	289
І.В. Шевченко Стратегічна екологічна оцінка в системі децентралізації урядування та локалізації екологічної політики України <i>Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»</i>	7	292
І.П. Шевчук Посилення стійкості інформаційного суверенітету України в сучасних умовах <i>Національний університет водного господарства та природокористування</i>	5	295
А.А. Шиян Н.В. Горох Інформаційна система для ідентифікації агентів загроз конфіденційності <i>Вінницький національний технічний університет</i>	3	297
О.Є. Шпенюк Вплив девальвації російського рубля на валютно-фінансову систему України <i>Державна установа «Інститут економіки та прогнозування НАН України»</i>	1	299
Г. С. Штогрин Генезис понятия житлово-коммунального хозяйства в контексте сталою розвитку <i>Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України»</i>	7	302
Н. В. Янченко, К.О. Багрич Як прискорити вихід економіки України з кризи <i>Харківський національний університет будівництва та архітектури</i>	1	305
А.І. Яцечко Вплив реструктуризації частини державного боргу на боргову безпеку України <i>Східноєвропейський національний керівник імені Лесі Українки</i>	1	308
О. С. Яцюк Санація ПАТ “Укрнафта” як необхідна умова нарощування видобутку вітчизняних нафти і газу для підвищення енергетичної безпеки України <i>Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу</i>	1	310

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ БУРЯКОЦУКРОВОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

О.В. Баховська, аспірант

Луцький національний технічний університет

В сучасних умовах розвитку економіки України відбуваються важливі зміни в усіх галузях промисловості, зокрема в бурякоцукровій, які призводять до негативних наслідків. Особливого значення набуває проблема підвищення конкурентоспроможності промислових підприємств, конкурентні позиції яких на сучасних світових ринках залишаються недостатньо високими. Але через негативні наслідки фінансово-економічної кризи, непослідовну політику уряду щодо захисту вітчизняного виробника, низький рівень якості управління, важко вирішити дану проблему.

Найбільш гостро ця проблема стосується бурякоцукрової промисловості України. На ринку цукру України уже більше десяти років спостерігаються постійні коливання обсягів виробництва цукрових буряків та цукру. В дефіцитні роки спостерігається збільшення попиту на цукор, це стимулює виробників до збільшення посівів та зумовлює перевиробництво, а це призводить до падіння цін. Після цього відбувається протилежний процес: зменшення посівів цукрових буряків, зростання собівартості та ціни, зменшення посівних площ (рис. 1).

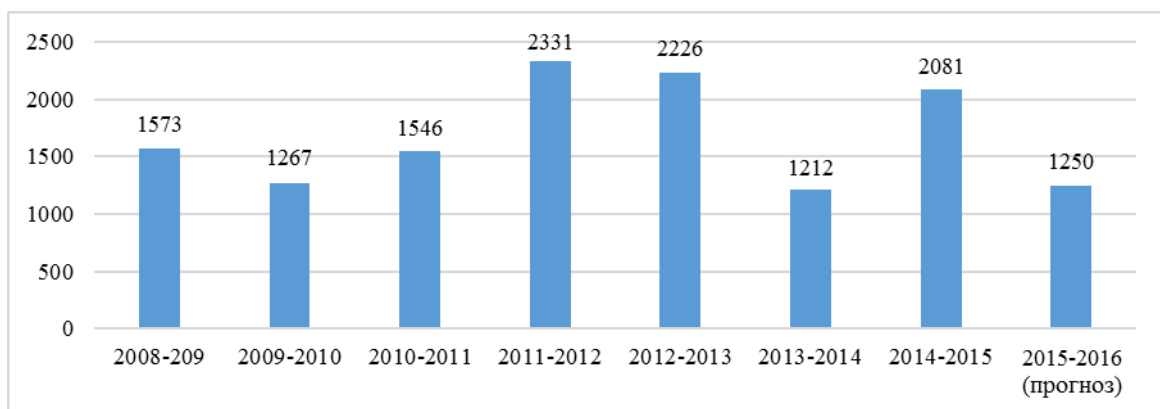

Рис. 1. Динаміка виробництва цукру 2008-2016 р.р., тис. тонн (за даними асоціації «Укрцукор»)

Цукрове виробництво є однією з стратегічно важливих галузей агропромислового комплексу України. Виробники цукру здатні повністю задовольнити потреби країни в цукрі та створити експортний потенціал.

За даними асоціації «Укрцукор» за десять місяців 2014/2015 МР експортовано 89,8 тис. т цукру (у 2013/2014 МР експорт склав 9,2 тис. т). Збільшення експорту цукру, починаючи із грудня 2014 року, пов'язано з його надлишком на внутрішньому ринку та сприятливою кон'юктурою ринків країн-імпортерів, основними з яких були Киргизстан (49% всього експорту), Румунія (19%), Казахстан (6%).

У зв'язку із циклічністю розвитку бурякоцукрової промисловості України в результаті кризових ситуацій існує ряд проблем:

- зменшення площ посіву цукрових буряків внаслідок відсутності економічної зацікавленості суб'єктів господарювання;
- зростання собівартості виробництва цукру та ціни;
- застаріла матеріально-технічна база цукрових заводів, що призводить до збільшення енергоспоживання;
- недостатній рівень інтеграції в галузі, слабка координація взаємодії підприємств-виробників цукру та інших учасників галузі в межах виробничих програм, інноваційних процесів, основних систем управління;
- втрата обсягів експортування цукру.

Вирішення даних проблем потребує тривалого часу та детального вивчення факторів, що спричиняють занепад галузі. Проте першочерговим питанням є розробка державної програми стратегічного розвитку бурякоцукрової промисловості України, яка б враховувала її специфіку та передбачала підвищення конкурентоспроможності цукру на внутрішньому та зовнішньому ринках.

На рис. 2 наведено основні шляхи вирішення проблем функціонування бурякоцукрового підкомплексу України.

Рис. 2. Основні напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств бурякоцукрової промисловості України

Таким чином, активізація створення кластерних утворень в бурякоцукровій промисловості та стимулювання здійснення зовнішньоекономічної діяльності дасть змогу відновити експортний потенціал України на світовому ринку цукру та стимулювати розвиток цукрової промисловості. Важливою передумовою забезпечення конкурентоспроможності підприємств бурякоцукрового підкомплексу є також формування механізму прийняття ефективних управлінських рішень та створення системи управління конкурентоспроможністю, дане питання потребує детального вивчення та теоретичного обґрунтування в подальших дослідженнях.

ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ЕКОЛОГІЧНИХ ВИТРАТ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ю.В. Безверхня, к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

Актуальними питаннями розвитку агропромислових підприємств України та суспільства у цілому є збереження навколишнього природного середовища, раціональне природокористування, зменшення негативного впливу на природу. Основою управління є інформація про екологічні витрати, отримана шляхом дослідження екологічних аспектів діяльності підприємств, побудови механізму раціональної організації та методики обліку і аналізу екологічних витрат. Це сприятиме ефективному використанню ресурсів та зменшенню негативного впливу агропромислових підприємств на навколишнє природне середовище.

У результаті розроблення методики управлінського обліку екологічних витрат аграрних підприємств з урахуванням особливостей природоохоронної діяльності та технології виробництва запропоновано:

- 1) обліковувати екологічні витрати за виділеними групами:
 - облік операційних екологічних витрат (відображення в обліку витрат на поточну природоохоронну діяльність);
 - облік інвестиційних витрат (облік витрат на придбання, будівництво і модернізацію природоохоронних об'єктів);
 - облік екологічних зобов'язань (облік зборів і платежів за забруднення навколишнього середовища, користування природними ресурсами та інших екологічних платежів);
- 2) склад калькуляційної статті «Екологічні витрати» у структурі собівартості продукції аграрних підприємств;
- 3) субрахунки та рахунки аналітичного обліку, схеми та кореспонденцію рахунків з обліку екологічних витрат та екологічних зобов'язань;
- 4) розкривати інформацію про екологічні витрати у Примітках до річної фінансової звітності для надання інформації зацікавленим користувачам.

Ефективність екологічних витрат визначається економією витрат у вигляді зменшення плати за використані ресурси, плати за забруднення навколишнього природного середовища викидами і скидами, плати за розміщення відходів та соціальних виплат робітникам. Запропонована методика управлінського обліку екологічних витрат позитивно впливає на прийняття управлінських рішень щодо пріоритетного вкладання коштів в охорону довкілля, дозволить оптимізувати екологічні витрати, розробляти і коригувати природоохоронні проекти, які знижують забруднення середовища.

Результатом удосконалення організації управлінського обліку екологічних витрат є наступні рекомендації: конкретизація джерел інформації, якими є облікова, звітна, статистична, нормативна, технологічна, екологічна та інформація, що надходить із зовнішнього середовища; розподіл обов'язків для виконання аналізу екологічних витрат (дотепер аналіз екологічних витрат виконувався спеціалістами екологічної служби); складання Звіту про результати комплексного аналізу екологічних витрат, який включає загальну і варіативну частини для узагальнення результатів аналітичних досліджень. Це сприятиме підвищенню ефективності аналітичної роботи і якості інформації.

Подолання екологічних проблем, прийняття обґрунтованих рішень з метою зниження негативного впливу підприємств на біосферу та її збереження, потребує виконання комплексного аналізу екологічних витрат. Це передбачає застосування традиційних і нових підходів до аналізу, дослідження екологічних витрат за групами і напрямками природоохоронної діяльності та системи показників, аналізу виконання плану природоохоронних заходів, вивчення впливу основних чинників на рівень екологічних витрат, аналізу екологічних витрат у структурі собівартості продукції і за видами діяльності, оцінки ефективності екологічних витрат, застосування елементів стратегічного аналізу. Комплексний аналіз екологічних витрат забезпечить управління підприємством відповідно до принципів сталого розвитку.

ЕНЕРГОМЕНЕДЖМЕНТ В УКРАЇНІ

Т.В. Божидарнік, д.е.н., професор,

Омельчук В. Я., студент

Луцький національний технічний університет

Енергетичний менеджмент (енергоменеджмент) – це діяльність, що спрямована на забезпечення раціонального використання паливно-енергетичних ресурсів на підприємстві, муніципалітетах або в домогосподарствах, що дозволяє значно оптимізувати обсяги енерговитрат.

Енергоменеджмент включає:

- моніторинг енергоспоживання;
- аналіз існуючих показників як основи складання нових бюджетів;
- розроблення нових маловідходних та безвідходних технологій;
- розробку енергетичних бюджетів;
- розроблення енергетичної політики;
- планування нових енергозберігаючих заходів;
- розроблення ефективних систем та засобів контролю за енергоспоживанням та захисту довкілля від забруднення;
- організація інтегрованого енергетичного та економічного менеджменту.

До складу фахівців «Вищої ради енергоаудиторів та енергоменеджерів України» організації входять професіонали, які розробляли державні стандарти у цій сфері та впроваджували системи енергетичного менеджменту на найбільших промислових підприємствах України. Дана Всеукраїнська громадська організація сприяє і консулює підприємства і муніципалітети з питань впровадження служб енергетичного менеджменту та систем енергомоніторингу споживання паливно-енергетичних ресурсів [1].

Проте в Україні енергетичний менеджмент слабо розвинений. Попри те, що наша країна є енергодефіцитною країною і з кожним роком енергоємність валового внутрішнього продукту в Україні нині більш, ніж удвічі вища енергоємності такого продукту промислово розвинених країн і продовжує

зростати. Даному питанню з боку держави приділяється недостатньо уваги [2]. Нашій державі необхідно змінювати своє ставлення до енергоощадних технологій і запроваджувати їх в повсякденному житті.

Енергоменеджмент на даний час є однією із ключових ланок розвитку менеджменту в Україні, оскільки попит на позитивний результат роботи енергоменеджерів на даний час є одним із найбільш бажаних для суспільства.

На нашу думку, в сучасних реаліях більшість українських підприємств є високо енергозатратним через застосування на них застарілого обладнання, яке є менш енергоощадним. Упущені можливості підприємств та недалекоглядна політика з приводу економії витрат енергоносіїв, яка б у наявній на даний день ситуації допомогла знизити витрати на виробництво через зниження кількості енерговитрат, через те, що на даний час дуже важко реалізовувати заміну обладнання, оскільки даний процес потребує величезні затрати часу і коштів. Проте, з іншого боку, керівництво підприємства в даний час через зниження обсягів виробництва і якщо наявні значні фінансові резерви, має змогу розпочати поступову заміну старого обладнання на нове устаткування, навіть з можливим продажем цього ж мало ефективного обладнання задля покриття частини витрат з приводу закупки нового.

Також не слід забувати і про енергозберігаючі технології у роботі муніципалітетів, які мають змогу заощадити не тільки кошти на їх утримання, але також підвищити якість надання ними послуг для населення, а саме через зниження часу надання даної послуги і запровадження ще й додаткових послуг. Модернізація енергоощадності муніципалітетів являє собою заміну застарілої техніки на нову із більшим класом енергоефективності (А), що дозволить економити на електроенергії.

В домогосподарствах дані технології можна застосовувати в таких напрямках як: заміна побутової техніки на більш енергоощадну, використання альтернативної енергетики та навіть проста заміна лампочок може зекономити кошти.

Також є доволі цікавий способом проведення дозвілля, який дозволяє тримати себе в чудовій фізичній формі і заощаджувати на використанні

електроенергії, а саме за допомогою видозміненого велотренажера можна і скинути вагу, і заодно користуватися деякими електричними приладами. Це є доволі цікавим методом економії, так навіть у деяких спортивних клубах в Європі люди змагаються між собою в кількості виробленої електроенергії, щоб обирати, чим саме буде займатися решта людей (які саме передачі люди будуть дивитися на великому моніторі, яку комп'ютерну гру, та інше).

Для нашої держави доцільно розповсюджувати застосування альтернативної енергетики у різних сферах і потрібно, щоб зелена енергетика приносила якомога більшу користь і допомагали нам заощаджувати кошти.

Список використаних джерел

1. Вища рада енергоаудиторів та енергоменеджерів України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrenergoaudit.org/ua/diyalnist/energomenedzhment.html>
2. Енергетичний менеджмент: поняття, принципи та методи управління // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/14087/>

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ РЕГІОНУ В РАМКАХ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В.І. Биркович, к. держ. упр., доцент

Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТУ

Забезпечення еколого-економічної безпеки є програмою дій, спрямованих на досягнення намічених цілей. Це процес формування та реалізації системного керуючого впливу на соціоекосистему, спрямований на запобігання погроз і захист від екологічних наслідків аж до досягнення прийняттого рівня захищеності (безпеки). Захист від екологічної небезпеки означає проведення системи заходів, спрямованих на усунення або обмеження дії факторів екологічного ризику, що призводить до його зниження до прийняттого рівня.

Запобігання екологічної небезпеки являє собою здійснення превентивної системи заходів, спрямованих на виключення або мінімізацію ймовірності появи і дії потенційних і наявних факторів екологічного ризику з метою неперевищення ними прийняттого рівня.

Захищеність об'єктів екобезпеки визначається в першу чергу тією обставиною, що актуальні параметри стану навколишнього середовища відхиляються від норми не вище гранично допустимих значень. Гранично допустимі значення актуальних параметрів встановлюються на якість компонентів навколишнього середовища (вода, повітря, ґрунт, їжа) стосовно здоров'я людини (санітарно-гігієнічні нормативи), потім стосовно стійкості природно-природних екосистем (гранично допустимі норми навантаження), а також нормативи по відношенню до джерел екологічної небезпеки (виробничо-господарські нормативи), які вказують межі дії факторів екологічного ризику.

Стохастична природа небезпеки проявляється в тому факті, що завжди існує хай мізерно мала, але кінцева ймовірність реалізації критичного відхилення (катастрофічної події), що показує неможливість досягнення абсолютної безпеки. Це обумовлено наявністю випадкових факторів ініціювання небезпеки, які не піддаються контролю.

Отже, створити умови для забезпечення абсолютної безпеки не представляється можливим. Тому, говорячи про забезпечення безпеки, мається на увазі створення таких умов у системі, при яких дія детермінованих і випадкових факторів, що викликають появу небезпеки, обмежується і в підсумку призводить до зниження небезпеки до деякого прийняттого рівня.

Досягнення головної мети процесу забезпечення безпеки, а саме поліпшення стану навколишнього природного середовища і ослаблення впливу факторів забруднення навколишнього середовища на здоров'я населення, здійснюється шляхом вдосконалення системи державного управління охороною навколишнього середовища та природокористуванням за наступними напрямками [1]:

- реструктуризація промислового виробництва, виведення з експлуатації застарілих виробництв і устаткування, впровадження екологічно чистих технологій і виробництв;

- розвиток нормативно-правової бази та економічного механізму охорони навколишнього середовища і природокористування;

- вдосконалення системи екологічного моніторингу, розширення інформаційного забезпечення;

- вдосконалення системи екологічного виховання та освіти;

- розширення участі громадськості у вирішенні проблем безпеки з використанням вітчизняного досвіду та підходів, які використовують у зарубіжних країнах.

Основні напрями діяльності щодо забезпечення еколого-економічної безпеки можуть зводитися до забезпечення найбільш адекватної трансформації еколого-економічних потреб країни в її еколого-економічні інтереси. Необхідне підключення філософів, політологів, економістів, фахівців у сфері безпеки для проведення додаткових досліджень в даній сфері [2].

У забезпеченні еколого-економічної безпеки суспільства головна роль відводиться державі. Регулююча роль держави в процесі забезпечення безпеки проявляється в активному впливі на параметри і індикатори функціонування, підтримці бажаного режиму і динамічних станів на основі розширення комплексу використовуваних засобів та інструментарію. Цей вплив включає цілий ряд практичних дій держави. Перш за все, це уточнення економічних інтересів і визначення пріоритетів у господарській діяльності щодо забезпечення еколого-економічної безпеки і на основі цього розробка основних напрямів економічної безпеки (формулювання цілей і завдань, визначення сил, засобів і заходів по їх досягненню, розробка механізму забезпечення безпеки, організація конкретних дій, контроль і уточнення економічної політики з урахуванням екологічних пріоритетів); постійна робота з виявлення випадків, коли фактичні параметри відхиляються від порогових значень, а також розробка заходів щодо виходу з зони небезпеки [3].

Для забезпечення еколого-економічної безпеки держави необхідно добитися того, щоб економічна система держави перебувала в стані, здатному розвиватися в стійкому розширеному масштабі, була здатна задовольняти реальні економічні потреби суспільства на рівні не нижче критичної межі,

забезпечувати економічну незалежність держави, протистояти існуючим і раптово виникають небезпекам і загрозам.

Список використаних джерел

1. Іванова Т.В. Державне управління еколого-економічною безпекою держави та регіонів / Т.В. Іванова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://refdb.ru/look/2718196-p17.html>
2. Дорогунцов С. Государственное регулирование техногенно-экологической безопасности в регионах Украины / С. Дорогунцов, А. Федорищев // Экономика Украины. – 2002. – №4. – С. 79 –77.
3. Гринів Л. С. Екологічно збалансована економіка: проблеми теорії / Лідія Гринів. – Львів : ЛНУ ім І. Франка, 2001. – 240 с.

БЕЗПЕКОВІ ПРІОРИТЕТИ СПІЛЬНОЇ АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

В. В. Бойко, к.е.н., доцент

Львівський національний аграрний університет

Спільна аграрна політика (САП) країн-членів Європейського Союзу (ЄС) протягом періоду свого становлення зазнала системних змін і перетворень, що забезпечило її еволюцію відповідно до сучасних викликів і загроз функціонування аграрного сектору економіки. Для САП характерним є перехід від практики надання прямої державної підтримки суб'єктам господарювання до використання інструментів непрямого стимулювання процесу формування безпечних умов розвитку сільських територій країн-членів ЄС.

Для програмного періоду 2014-2020 років реалізації прикладних засад САП характерним є орієнтація на досягнення таких стратегічних безпекових пріоритетів: стимулювання сільського розвитку, шляхом підтримки сільських територіальних громад; ефективне використання локальних ресурсів для збереження екосистем та попередження ризиків погіршення клімату; фінансування наукових досліджень та орієнтація на засади інноваційного розвитку; інтеграція фермерських господарств у процес формування доданої вартості; підтримка розвитку органічного землеробства та виробництва безпечних продуктів харчування; гарантування та захист інтересів малих сільськогосподарських виробників; розширення програм підтримки

диверсифікації видів економічної діяльності та доходів у сільській місцевості за рахунок кооперації, поліпшення якості аграрної продукції та її маркетингу, дотримання базових стандартів захисту навколишнього середовища й утримання тварин, навчання новим технологіям, допомога молодим фермерам; перехід до політики “горизонтальної модуляції”, що передбачає збільшення бюджету на сільський розвиток і розширення екологічно безпечної діяльності за рахунок перерозподілу частини прямих платежів; виділення цільових субсидій на розвиток депресивних зон для підтримки життєвості регіонів, які характеризуються менш вигідними економічними і соціальними умовами для розвитку сільськогосподарського виробництва або обмеження його на користь збереження навколишнього середовища; перехід до політики “перехресної відповідальності”, за якою запроваджується залежність виплати субсидій від дотримання базових екологічних вимог щодо стану сільськогосподарських угідь; вдосконалення системи управління ризиками в середовищі сільського розвитку; підвищення ефективності використання природних ресурсів, а також перехід до низьковуглецевої та стійкої до змін клімату економіки АПК; формування продовольчих резервів і запасів; сприяння соціальній інтеграції та подоланню бідності сільського населення; екологічно доцільне заліснення та консервація сільськогосподарських угідь, залуження земель, збереження сільських ландшафтів, пейзажів, зелених насаджень, заболочених ділянок, каналів, лісопосадок, флори і фауни [1].

Головним інституційним органом, що визначає стратегію, механізми і засоби досягнення безпекових пріоритетів САП в країнах ЄС є Генеральний директорат Європейської комісії з питань розвитку сільського господарства та сільських територій, організаційна структура якого представлена на рис. 1.

Спільна аграрна політика є потужним інструментом формування фундаментальних безпекових засад для країн-членів ЄС, зокрема вона визначає прикладні механізми управління процесами соціально-економічного розвитку в умовах кризових ситуацій. Для цього створений та успішно функціонує стабілізаційний кризовий фонд, ресурси якого спрямовуються на управління

ризиками, страхування посівів сільськогосподарських культур, подолання наслідків природних екологічних і техногенних катастроф, відшкодування збитків фермерам тощо. Сільському господарству відводиться стратегічна роль у формуванні екологічної безпеки, що передбачає суворе дотримання фермерами базових екологічних норм і зобов'язань, підтримання постійних пасовищ, створення екологічних зон фокусування; диверсифікації портфеля вирощування сільськогосподарських культур на засадах використання науково-обґрунтованих підходів до організації сівозмін [3].

Рис. 1. Організаційна структура Генерального директорату Європейської комісії з питань розвитку сільського господарства та сільських територій*.

*Джерело: складено на основі [2].

Таким чином, доцільною є розробка дієвих адаптивних механізмів імплементації інструментів досягнення безпекових пріоритетів САП у вітчизняних умовах реалізації державної політики забезпечення економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Основні пріоритети Спільної аграрної політики (САП) країн ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.amdi.org.ua/uk/home/amdi-news/21-news/300-the-main->

priorities-of-the-common-agricultural-policy-cap-of-the-eu.html.

2. Directorate-General for Agriculture and Rural Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/about/ds_en.htm.

3. Policy perspectives for EU agriculture [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/agriculture/policy-perspectives/>.

ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЗЕМЕЛЬНИХ ОРЕНДНИХ ВІДНОСИН

В. П. Босіока, аспірант

Львівський національний аграрний університет

У сучасних умовах функціонування ринкової економіки в Україні особливо актуальними стали питання раціонального використання природних ресурсів та ефективного землекористування, оскільки “земля – природне багатство народу”. Під таким гаслом проходила в нашій країні земельна реформа, яка передбачала передачу землі в руки тих, хто насправді на ній працює, хто її використовує найпродуктивніше для суспільства як засіб виробництва. Разом з тим забезпечувався захист прав власності селян на землю, рівноправний розвиток різних форм господарювання та забезпечення сталого розвитку сільських територій. Однак спроба “перетворити” українських селян на фермерів західноєвропейського або північноамериканського типу була приречена на невдачу в силу таких причин:

- 1) відсутність у власників земель необхідних знань, навичок, знарядь праці, фінансових ресурсів для самостійного ведення агробізнесу;
- 2) несприятлива демографічна ситуація у сільській місцевості;
- 3) низька престижність “сільського способу життя” серед молоді;
- 4) низька конкурентоспроможність дрібних господарств;
- 5) відсутність цілеспрямованої державної підтримки.

Таким чином, головним недоліком проведеної реформи є те, що виділені в натурі (на місцевості) земельні частки (паї), так і не стали “робочим місцем” для середньостатистичного українського селянина. Тому єдиний варіант для того, щоб із вигодою для себе розпорядитися земельною власністю – це

передати її у користування іншій особі (в т.ч. юридичній), яка буде використовувати земельну ділянку за призначенням, займаючись товарним сільськогосподарським виробництвом. Звідси й орендні земельні відносини стали основною формою землекористування в Україні.

Проте ряд недоліків у цих відносинах свідчить про незавершеність земельної реформи та необхідність трансформаційних змін. Так, сучасний орендар, який переважно отримує земельну ділянку на строк до 5 років, і для якого земля стає економічним ресурсом намагається максимізувати власні прибутки шляхом вирощування лише тих сільськогосподарських культур, поточна ринкова кон'юнктура цін на які здатна забезпечити найвищу рентабельність виробництва (пшениця, ячмінь, соняшник, рапс, кукурудза тощо), відверто нехтуючи при цьому вимогами еколого-безпечного землеробства. Як правило, орендар не має стійкої економічної мотивації на збереження та відтворення родючості ґрунтів орендованих ділянок, оскільки вони не являються його власністю, а впровадження і дотримання сівозмін, внесення добрив і проведення меліорацій, розвиток тваринництва знижуватимуть прибутковість бізнесу та його ринкову капіталізацію.

Зважаючи на вищевикладене, нашій державі слід обрати таку політику, що буде спрямована на формування ефективного власника сільськогосподарських земель – громадянина України (фермера або фізичної особи-підприємця), який проживаючи у сільській місцевості займатиметься товарним сільськогосподарським виробництвом на власній земельній ділянці. Інструментами такої політики мають стати: законодавче закріплення на достатньо високому рівні мінімальної плати за користування земельними ділянками сільськогосподарського призначення; реформування земельного податку; надання реальної цілеспрямованої державної підтримки дрібним (сімейним) господарствам; запровадження ефективного державного контролю за економічною концентрацією земель (в т.ч. на правах оренди) у корпоративних підприємств холдингових компаній в рамках антимонопольної політики; економічне стимулювання сільської молоді та осіб, що переїжджають

у сільську місцевість, на придбання сільськогосподарських земель та самостійне ведення агробізнесу. Це дозволить збільшити зайнятість на селі, стимулювати соціально-економічний розвиток сільських територій та забезпечити раціональне використання земельних ресурсів.

ЗАГРОЗИ БАНКІВСЬКОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

О. В. Борисюк., к.е.н., доцент ,

А. С. Булигіна, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Фінансова безпека України є багатограним поняттям, оскільки складається з великої кількості складників, серед яких: бюджетна, податкова, боргова, валютна, інвестиційна, кредитна, фондова та інші. Проте однією із найважливіших її складових виступає безпека банківського сектора.

Під банківською безпекою слід розуміти стан стійкої життєдіяльності, за якого забезпечуються реалізація основних інтересів, пріоритетних цілей банків, захист від зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів незалежно від умов їх функціонування. Основним критерієм ефективності безпеки банківської діяльності є стабільність фінансового і економічного стану банку [2, с.25].

Розглянемо ті загрози, котрі загрожують банківській безпеці України протягом останніх років.

По-перше, за даними НБУ протягом 2008-2015 рр. зменшилась кількість банківських установ із 175 до 117. Причинами такого зменшення стала політична криза та війна на сході нашої держави.

По-друге, співвідношення довгострокових кредитів та депозитів протягом усього періоду наближається до критичного значення у 3 рази, що є суттєвою загрозою банківській безпеці. Рентабельність активів банківської системи демонструє надзвичайно негативні результати. Цей показник мав позитивні значення лише у 2012-2013 рр., проте і тоді не досяг оптимального значення, а вже у 2015 р. склав -1,8 %, що говорить про кризову ситуацію у банківській

сфері та необхідність проведення термінових заходів з оздоровлення цих установ [1].

По-третє, внаслідок зростання рівня негативно класифікованої заборгованості банки змушені були створювати значні резерви за активними операціями, що неминуче негативно вплинуло на рівень капіталізації банківських установ. За рік банки здійснили відрахувань у резерви на суму 103 млрд. гривень. Це стало визначальним чинником повернення банківської системи до збитковості - за 2014 рік збитки банківського сектору склали майже 53 млрд. грн. [4].

По-четверте, протягом 2015 року, спостерігалось подальше прострочення заборгованості за кредитами.

По-п'яте, більшість показників банківської безпеки демонстрували негативне значення. Так, одним показником банківської безпеки є співвідношення ліквідних активів до коротко-строкових зобов'язань банків. Оптимальним значенням показника є 100%, що гарантує фінансову стійкість комерційного банку. У 2010-2015 рр. це співвідношення мало тенденцію до зменшення, не досягало оптимального значення та відповідало задовільному рівню у 86% у 2014 р. [3, с.42].

Разом із тим, посилювали вказані загрози наступні чинники: зниження купівельної спроможності населення, недовіра до банківського сектору, відсутність ефективних механізмів грошово-кредитного регулювання, військові дії на сході країни, посилення боргового тягаря та інші.

Тому, виходом із ситуації, що склалася, мають бути проведені наступні дії на рівні держави:

- стимулювання подальшої капіталізації банківської системи; розширення переліку й посилення вимог до публічної інформації про фінансовий стан власників і структуру управління банків;

- підвищення вимог до мінімального капіталу (нормативу Н1), оскільки, порівняно з іншими країнами, банківська система має дуже низький ступінь концентрації, що ускладнює нагляд та обмежує прибутковість вітчизняних банків;

- використання підходів до банківського регулювання й нагляду, перевірених світовою практикою, внесення відповідних змін у регуляторні акти НБУ.

Список використаних джерел

1. Банківська система України : виклики та загрози . – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>.
2. Карлін М. І. Борисюк О. В. Управління державними фінансами: [навч. посіб.] / М. І. Карлін. – Луцьк : ПП Іванюк , 2013. – 273 с.
3. Кузнецова С.А. Банківська система: навч. посібник. / С.А.Кузнецова, Т.М. Болгар, З.С. Пестовська; за ред. С.А. Кузнецової. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 400 с.
4. Сутність, предмет, мета та завдання безпеки банківської системи– [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://elib.lutsk-ntu.com.ua/book/fof/bs/2015/11-15/page3.html>

ЗАГРОЗИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О. В. Борисюк, к.е.н., доцент,

К. В. Гелешко, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Під фінансовою безпекою слід розуміти такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання.

Колектив авторів з Національної академії внутрішніх справ України під фінансовою безпекою країни розуміє такий стан фінансової, грошово-кредитної, валютної, банківської, бюджетної, податкової систем, який характеризується збалансованістю, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх негативних впливів, здатністю забезпечити ефективне функціонування національної економічної системи та економічне зростання. Це, на наш погляд, одне з найточніших визначень фінансової безпеки держави, оскільки в ньому виділені основні складові фінансової безпеки в країні [3,с.55].

Виходячи із такої сукупності складових фінансової безпеки, варто відзначити, що ефективний її розвиток залежить в першу чергу від гармонійного взаємозв'язку та розвитку всіх її складових.

На нашу думку, однією із ключових загроз фінансової безпеки виступає боргова безпека. Тому зупинимось детальніше на її характерних моментах. Так, по – перше, саме на 2015 рік припадали найбільші навантаження на державний бюджет по сплаті зовнішнього валового боргу. По – друге, долар США у структурі валют погашення займає перші позиції, що автоматично збільшило обсяг боргу, починаючи із лютого 2015 року у зв'язку із девальвацією. Причиною різкого зниження курсу гривні стала відмова НБУ від використання індикативного курсу на валютному ринку та припинення щоденних індикативних валютних аукціонів, що допомагали абсорбувати незадоволений попит, з метою забезпечення єдиного курсу на рівні ринкового, згідно з офіційними заявами керівництва Центробанку [1, с.39].

В цих умовах НБУ змушений був повернутись до адміністративних заходів врегулювання ситуації на ринку, що згодом спричинило деяке зміцнення курсу гривні. В той же час, додатковий тиск на курс національної валюти чинила практика надання Національним банком кредитів рефінансування в гривні, що може бути охарактеризована як лише відносно виважена та непрозора, а також недостатній контроль за напрямками використання комерційними банками таких кредитів. Саме ці чинники зумовили реструктуризацію державного боргу [2, с.270].

Разом із тим, до основних загроз фінансової безпеки України також належить: висока вартість банківських кредитів, значний рівень доларизації економіки, зростання тіньового її сектору, від'ємний платіжний баланс.

Постійний моніторинг ризиків і уразливих чинників дасть можливість відслідковувати макроекономічні показники, щоб не допустити фінансової дестабілізації, а реалізація намічених заходів сприятиме скороченню валового державного боргу (в тому числі і реструктуризація державного боргу) врегулювання рівня інфляції, валютного курсу тощо, що позитивно вплине на стабілізацію фінансової системи та сприятиме подальшому соціально-економічному розвитку України.

Пріоритетними напрямками зміцнення фінансової безпеки України слід визнати: реформування бюджетної системи; удосконалення монетарної та валютної політики; регулювання фондового ринку; регулювання корпоративних відносин; регулювання страхового ринку. Подальші дослідження у сфері зміцнення фінансової безпеки держави доцільно спрямувати на обґрунтування механізму управління внутрішніми та зовнішніми ризиками державної фінансової стабільності.

Водночас, досягти належного рівня фінансової безпеки України буде досить складно, якщо наявні фінансові ресурси не будуть використовуватись раціонально та ефективно в інтересах кожного громадянина України.

Список використаних джерел

1. Борисюк О.В. Шляхи оптимізації державного боргу в сучасних умовах / Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки: журнал / уклад. Любов Григорівна Ліпич, Мирослава Богданівна Кулинич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – № 1. – с.39 – 42.
2. Борисюк О. В. Основні загрози фінансової безпеки України / О. В. Борисюк // International Scientific-Practical Conference Modern Transformation of Economics and Management in the Era of Globalization: Conference Proceedings. January 29, 2016. Klaipeda: Baltija Publishing. 270-271 pages.
3. Коваленко М.А. Глобалізація фінансових ринків: причини та наслідки [Текст] / М.А. Коваленко, Н.Г. Рогальська // Науковий вісник Національного університету ДПС України (економіка, право). – 2009. – Вип. 3(46). – С. 55-61.

ЗАГРОЗИ ІННОВАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Н.М. Буняк, к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Посилення фінансово-економічної нестабільності, зростання рівня соціальної напруги, наявність військового конфлікту призводить до появи нових загроз економічній безпеці України, нейтралізувати які неможливо без проведення інноваційної трансформації реального сектору економіки. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають питання, пов'язані із забезпечення інноваційної безпеки як важливої складової економічної безпеки країни.

Сучасні реалії є такими, що протягом усіх років незалежності України інновації не стали визначальним фактором її економічного розвитку. Однією з

причин такого стану є постійне скорочення загального обсягу та частки витрат на наукову та науково-технічну діяльність у структурі ВВП. Так, цей показник у 2014 р. був найнижчим за всі роки незалежності України і становив лише 0,66% ВВП. І це при тому, що для забезпечення самовідтворення наукової сфери країни, він повинен бути не нижче 0,9% ВВП.

Про низький рівень інноваційного розвитку України свідчить незначна кількість інноваційно-активних підприємств. Так, у 2014 р. лише 16,1% промислових підприємств займалися інноваціями та 12,1% впроваджували їх [1]. Така ситуація зумовлена тим, що в умовах лібералізації економіки державний сектор практично вже не сприйнятливий до інновацій, а приватні підприємства ще не дозріли до розуміння того, що найкращим вкладення капіталу є застосування інновацій [2].

Сьогодні в економіці України домінують технології третього (металургійна, хімічна, легка промисловість) та четвертого (нафтохімія, енергетика, більшість галузей машинобудування) укладів. Тоді як в розвинутих країнах світу переважають технології п'ятого укладу та впроваджують технології шостого. Орієнтація на розвиток видів промислової діяльності, що відносяться до третього та четвертого технологічного укладів, призводить до втрати Україною свого економічного потенціалу та появи нових загроз національній безпеці.

Загалом можна стверджувати, що «на сьогодні відсутні як мотиваційні умови активізації, так і ресурсне забезпечення інноваційних процесів» [3]. Основними загрозами інноваційній безпеці України є: недостатній рівень фінансування науково-технічної сфери; відсутність ефективної взаємодії у системі «наука-держава-бізнес»; низька мотивація бізнесу до впровадження інновацій; застарілість матеріально-технологічної бази науково-дослідних установ; зниження рівня інноваційної активності підприємств; зростання імпортозалежності країни від постачальників наукомісткої продукції; відсутність розвиненої інноваційної інфраструктури, яка б забезпечувала ефективне використання наявного науково-технічного потенціалу.

Отже, недооцінка значення інноваційної безпеки, а також відсутність системного підходу до її забезпечення призводить до появи серйозних загроз економічній безпеці України. Вирішення окреслених проблем потребує вдосконалення системи державного регулювання в інноваційній сфері, формування ефективно діючої національної інноваційної системи, побудови дієвого мотиваційного механізму активізації інноваційної діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Наукова та інноваційна діяльність [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Державної служби статистики України. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Полковниченко С.О. Оцінка інноваційного розвитку економіки України / С. О. Полковниченко, О. В. Левківський, В. В. Левківський // Науковий вісник ЧДІЕУ. – 2012. – №2 (14). – С. 76-87.
3. Пройденко І. Г. Науково-технічна складова економічної безпеки України / І. Г. Пройденко// Збірник матеріалів Всеукраїнських наукових економічних читань «Актуальні тренди економічного розвитку України». – Миколаїв : НУК, 2015. – С. 22-23.

ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ УКРАЇНИ

З. М. Бурик, к. держ. упр., докторант

Львівський регіональний інститут державного управління національної академії державного управління при президентіві України

Державне регулювання сталим розвитком України має забезпечувати надійні зовнішні гарантії національної безпеки, суверенітету та територіальної цілісності держави. Дії влади мають бути зосереджені на створенні комплексної ефективної системи захисту прав українських громадян. Економічна політика має максимально сприяти розвитку національної економіки, забезпечувати гідне місце України в міжнародному розподілі праці, сприяти просуванню інтересів національних виробників на світових ринках. У сучасних умовах реалізація державно-управлінських рішень, застосування методів та форм державного регулювання у галузі сталого розвитку України здійснюється за допомогою форм державного управління, які у цій галузі набувають особливого змісту, оскільки стосуються.

Форми державного управління розуміються як ознаки, що виражають сутність діяльності органів і посадових осіб, які здійснюють державне управління; практично реалізують завдання та функції управління; забезпечення найбільш доцільного досягнення цілей з найменшими витратами; викликають настання яких-небудь наслідків [1, с. 232].

Відповідно, підходячи до питання узагальнення класифікації форм державного управління пропонуємо виділяти наступні їх види та підвиди:

I. За значенням наслідків, які виникають у результаті використання тієї чи іншої форми виділяють правові та неправові форми у галузі державного управління закордонними справами.

II. Залежно від виконавчої діяльності: встановлення норм права; застосування норм права; удосконалення та зміни чинних актів законодавства; здійснення організаційно-штатних дій; здійснення організаційно-технічних заходів; здійснення матеріально-технічних заходів. Класифікація форм державного управління у галузі сталого розвитку України наведена на рис. 1.

Сьогодні неправовим формам державного регулювання сталим розвитком приділено значно менше уваги ніж юридичному регулюванню управлінських дій. Структурування неправових форм державного регулювання у галузі сталого розвитку України здійснюється із базовим їх розподілом на організаційні дії та матеріально-технічні операції, див. рис. 1.

Основною проблемою виконання правових форм державного управління, є ситуації недотримання або неналежного дотримання законодавства суб'єктами управління. Однією із особливостей застосування форм управління є їхнє постійне вдосконалення, особливо у межах правових форм, коли один орган формує роз'яснення до актів законодавства, приймаються зміни до актів, що ускладнює їх реалізацію. Реалізація форм державного управління завжди здійснюється в межах компетенції та повноважень окремих посадових осіб у системі закордонних справ, оскільки це визначено в межах поля діяльності установи та можливостей діяти у певних ситуаціях. Відповідно, реалізація державного управління у галузі закордонних справ потребує ефективного

поєднання, як правових – правотворчих та правозастосовних форм так і неправових – організаційних та матеріально-технічних форм в тих чи інших управлінських ситуаціях [2, с. 67].

Рис. 1. Структура нервових форм державного управління у галузі сталого розвитку України

* - власна розробка автора

Форма державного управління у галузі сталого розвитку України – це дія, чи діяльність органу влади у галузі сталого розвитку України в межах його управлінської компетенції, яка виражається діями конкретних посадових осіб, що наділені управлінськими повноваженнями, є зовнішнім вираженням змісту управлінської діяльності і виражається юридичним та неюридичним (матеріально-технічним та організаційним) змістом, та слугує для досягнення цілей та мети управлінської діяльності – забезпечення національних інтересів держави у зовнішньополітичній сфері [3, с. 67].

Список використаних джерел

1. Адміністративне право України. Загальна частина. Академічний курс : (підручник) / [за заг. ред. академіка НАПрН О.М. Бандурки.]. – Х. : Золота миля, 2011. – 584 с.
2. Бахрах Д. Н. Форма государственного управления / Д. Н. Бахрах // Сов. гос. и право. – 1983. – № 4. – С. 20-27.
3. Хлобистов Є. В. Стратегічна екологічна оцінка: проблеми та передумови імплементації // Економіка природокористування та охорони навколишнього середовища. Щорічник наук. праць / Відповід. ред. Данилишин Б. М. – К.: РВПС України. 2006. – С. 42-50.

ПЕРЕШКОДИ НА ШЛЯХУ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

Є.О. Бурлака, магістр

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Розглядаючи інноваційну стратегію підприємства, потрібно відзначити, що інновації й інноваційний розвиток зазнають істотного впливу елементів невизначеності, чим зумовлюється високий ризик інноваційної діяльності. Під ризиком в інноваційній діяльності слід розуміти можливість втрати господарюючим суб'єктом частини своїх ресурсів, недоотримання доходів чи виникнення додаткових витрат у результаті здійснення виробничо-збутової і фінансової діяльності, яка спирається на нові технології, нові продукти, нові способи їх реалізації і т.д. [1].

Інноваційний ризик може виникнути у наступних ситуаціях:

1. При впровадженні більш дешевого методу виробництва товару чи послуги у порівнянні з вже існуючими. Такі інвестиції будуть приносити підприємницькій фірмі тимчасовий надприбуток до тих пір, поки вона є єдиним власником цієї технології. У даній ситуації фірма зустрічається лише з одним видом ризику – ризику можливої неправильної оцінки попиту на товар, що виробляється;

2. При створенні нового товару або послуги на старому обладнанні. В цьому випадку до ризику неправильної оцінки попиту на новий товар чи послугу додається ризик якості товару чи послуги у зв'язку з використанням старого обладнання;

3. При виробництві нового товару чи послуги за допомогою нової техніки і технології. У даній ситуації інноваційний ризик включає в себе: ризик того, що новий товар чи послуга може не знайти покупця; ризик невідповідності нового обладнання і технології необхідним вимогам для виробництва нового товару чи послуги; ризик неможливості продажу створеного обладнання, так як воно не підходить для виробництва іншої продукції і т.д. [3].

Окрім високого ризику іншою перешкодою на шляху впровадження інноваційної стратегії є необхідність залучення великої кількості коштів для інноваційних перетворень. Як правило, власних коштів підприємства не вистачає для фінансування інноваційних проектів, тому фірма змушена шукати інвестора. Зовнішніми інвестиційними джерелами коштів можуть бути: 1) позикові кошти; 2) асигнування з державного та місцевого бюджетів; 3) кошти вітчизняних інвесторів; 4) кошти іноземних інвесторів.

Інноваційна діяльність пов'язана з кардинальними змінами всередині організації. Такі зміни можуть викликати супротив працівників. Причинами опору змінам працівників можуть бути: 1) невизначеність (коли персонал недостатньо проінформований про заплановані зміни), 2) власні інтереси окремих менеджерів, 3) різне сприйняття ситуації та запланованих стратегічних заходів [2].

Таким чином, організаційні зміни неможливі без змін у мисленні керівників та персоналу.

Загалом на успішність нововведень впливають такі чинники:

- 1) наявність в організації джерела творчих ідей;
- 2) ефективна система відбору та оцінки ідей нових виробів;
- 3) орієнтація на ринок;
- 4) перевага товару над товарами конкурентів;
- 5) маркетингове ноу-хау;
- 6) відповідність інноваційної стратегії меті організації;
- 7) доступ організації до ресурсів;
- 8) глобальна концентрація товару.

Ключовими чинниками успіху нововведення з вищеперерахованих є: 1) перевага товару над своїми конкурентами, тобто наявність у нього унікальних властивостей, що допомагає кращому сприйманню споживачем. Цей чинник відзначають усі дослідники як головний; 2) маркетингове ноу-хау фірми, тобто краще розуміння поведінки споживачів, психології сприйняття новинок, тривалості ЖЦТ і розмірів потенційного ринку; 3) висока синергія НДР і виробництва, або взаємодія всіх підрозділів підприємства як одного цілого – технологічне ноу-хау.

Усі три чинники перебувають під контролем підприємства, що виключає всякий фаталізм в інноваційній діяльності. Успіх тут визначається якістю інноваційного менеджменту.[4]

Однак нововведення можуть бути і провальними. Особливо висока частка невдач у сфері споживчих товарів. У дослідженнях наводяться такі дані: приблизно 80 % нових споживчих товарів, 30 % нових промислових продуктів і 20 % нових послуг приречені на невдачу. Більшість аналітиків гадають, що відсоток невдалих нововведень зростатиме, бо цьому сприяють такі чинники:

- 1) скорочення життєвого циклу товарів;
- 2) зростання витрат на дослідження новацій;
- 3) глобалізація конкуренції;
- 4) збільшення сегментованості ринків;
- 5) зростання пропозицій нових товарів;
- 6) жорсткість законодавчих актів про охорону природного середовища і захист прав споживачів;
- 7) зменшення рентабельності торгових марок підприємств (компаній) послідовників;
- 8) зволікання з розробленням інновацій.

Таким чином, невдачі — це невід’ємна частина інноваційного процесу. Менеджерам необхідно постійно аналізувати причини, які ведуть до фіаско нововведень, що дасть змогу уникнути багатьох проблем або значно знизити ризику. [4]

Список використаних джерел

1. Микитюк П.П. Інноваційний менеджмент. Навчальний посібник / П.П.Микитюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 400 с.
2. Сладкевич В.П. Стратегічний менеджмент організацій: підр. для студ. ВНЗ / В.П. Сладкевич. – К.: ДП «Видавничий дім Персонал», 2008 – 496 с.
3. Алексеев А.Н. Инновационный менеджмент. Учебный курс / А.Н. Алексеев. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.e-college.ru>
4. Краснокутська Н. В. Інноваційний менеджмент: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.

МОДЕЛІ ЗБАЛАНСОВАНОЇ ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА БІОСФЕРИ

О. В. Бурдяк, к.п.н.

Х.О. Мицак, студент

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

Сьогодні проблеми поставлені екологією, вийшли далеко за біологічні межі. Об'єкт її дослідження еволюціонував від аналізу взаємовідносин «організм – середовище» до взаємовідносин «людина – природа», сама ж екологія перетворилася на розгалужену міждисциплінарну сферу знань, яка охоплює широкий спектр проблем: від фізіолого-морфологічної та топографічної характеристик видів до особливостей взаємодії людини з природним середовищем.

Враховуючи досить критичну ситуацію щодо взаємодії людини як суб'єкта суспільства із біосферою виникає досить логічне і закономірне питання розвитку і використання певної моделі такого зв'язку, який мінімізував негативний антропогенний вплив [3, с. 143]. Саме тому одними з найпопулярніших моделей збалансованої взаємодії суспільства та біосфери є запровадження політики соціальної екології та екологічної культури. Соціальна екологія – це напрямок досліджень на межі суспільних і природничих наук, що вивчають процеси і закономірності взаємодії суспільства та природи [1, с. 112].

Небезпека самознищення людини в результаті бездумного природокористування потребує перегляду основних поглядів на відношення людей до природи, їх взаємодію з природним середовищем, ставить перед

людством наукову проблему пошуку шляхів формування екологічної культури людства та особистості.

Варто зазначити, що поняття «екологічна культура» досить різнопланове, оскільки воно включає не лише технічні й економічні аспекти розвитку людства, але й духовності в цілому. Саме тому, екологічна культура розглядається як невід'ємна частина загальної культури, яка постає як певний спосіб організації та розвитку людської життєдіяльності, що представлений в продуктах матеріальної та духовної праці, в системі соціальних норм та настанов, у духовних цінностях, у сукупності ставлення людини до природи, до інших людей, до себе самої [4, с. 387].

Екологічна культура – це цілепокладаюча діяльність людини, спрямована на організацію та трансформацію природного світу (об'єктів та процесів) відповідно до власних потреб та намірів.

Термін «екологічна культура» з'явився в 20-х роках ХХ ст. у працях американської школи «культурної екології», і звернений до двох світів – природного довкілля і внутрішнього світу людини, яка прагне подолати власну обмеженість щодо пристосування в біосфері в умовах постійної конкуренції з боку тих чи інших форм живої речовини. Зважаючи на не адаптованість та не спеціалізованість людини як біологічного виду, екологічна культура постає як засіб піднесення природності людського буття до надприродності, надання людині статусу чинника, що організовує природний світ. Долаючи за допомогою здобутих засобів обмеженість своїх тілесних потенцій в осягненні природи, людина стає мірилом та умовою існування всієї біосфери [2, с. 231].

Екологічна культура постає як чинник відтворення умов людського існування у навколишньому середовищі, в тому числі й антропогенно зміненому, які передбачають єдність субстанційної та інформативної складових. Отже, екологічна культура – це окрема галузь людської духовності, пізнання та практики, яка визначає характер та способи відносин людини з біосферою. Набуття екологічної культури є неодмінною потребою забезпечення виживання та поступу людства.

Список використаних джерел

1. Адаменко О. М. Соціальна екологія / О. М. Адаменко. - Івано-Франківськ, 2011. – 192 с.
2. Вернадский В. И. Биосфера / В. И. Вернадский. – М., 1967. – 321 с.
3. Вернадский В. И. Научная мысль как планетарное явление / В. И. Вернадский. – М., 1991. – 247 с.
4. Воронков Н. А. Экология общая, социальная, прикладная / Н. А. Воронков. – М., 2012. – 424 с.

ПІДХОДИ ДО ТРАКТУВАННЯ ПОНЯТТЯ «ПІРАТСТВО» І «КОНТРАФАКЦІЯ» ЯК ПЕРЕДУМОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Вавдіюк Н. С., д.е.н., професор, завідувач кафедри банківської справи

Луцький національний технічний університет

Іванчук В. Ю., слухач секції «Фінанси, грошовий обіг та кредит» КЗ «Волинського
відділення Малої академії наук України»

Термін «піратство» використовується у сфері інтелектуальної власності, зокрема, у авторському праві і суміжних правах. Але при вивченні проблеми порушення цих прав часто можна зустріти й вживання іншого терміну – «контрафакція».

Найбільш поширеним є підхід до визначення понять «піратство» та «контрафакція» як синонімічних. Відповідно до іншої точки зору, контрафакція пов'язується з виробництвом та поширенням несанкціонованих примірників творів, фонограм, відеограм, програм організацій мовлення тощо та виступає елементом піратства як більш широкого поняття. При такому підході до визначення змісту терміну контрафакції не включаються порушення авторських та суміжних прав, що не пов'язані із виготовленням матеріальних об'єктів – контрафактних примірників. У свою чергу, піратство розглядається як порушення виключного права дозволяти будь-яке використання об'єктів авторського та суміжних прав, а не лише шляхом їх відтворення в матеріальній формі, опублікування та розповсюдження [1, с. 132]. О. О. Штефан зазначає, що контрафактна діяльність полягає у відтворенні виданого твору, фонограми, аудіовізуального твору, комп'ютерної програми та інших об'єктів шляхом

незаконного використання назви, фірмового найменування або знака законного виробника, власника ліцензії та ін. [2, с. 8]. Тобто при контрафактній діяльності допускається водночас порушення не лише авторських та суміжних прав, а також прав на засоби індивідуалізації виробника, товарів та послуг.

Подібну позицію висловлює Д. Ліпчик, розглядаючи «піратство» як протиправну поведінку, яка безпосередньо посягає на виключне право автора на відтворення творів й іншої культурної продукції, а контрафактне виготовлення культурної продукції – як складовий елемент піратства. При цьому піратство полягає у виготовленні, продажі та будь-якій формі комерційного розповсюдження незаконних екземплярів (книг і взагалі друкованих матеріалів, дисків, касет тощо) літературних, художніх, аудіовізуальних, музикальних творів або їх виконань, комп'ютерних програм і банків даних. Крім того, термін «піратство» використовується для кваліфікації недозволених вистав, повторних передач і всіх інших форм використання твору, передачі в ефір та ін. [3, с. 478, 482].

У чинному законодавстві України надається інше визначення поняттю піратства. Так, відповідно до ч. 1 ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 05.12.2012 р. піратство в сфері авторського права і (або) суміжних прав – це опублікування, відтворення, ввезення на митну територію України, вивезення з митної території України і розповсюдження контрафактних примірників творів (у тому числі комп'ютерних програм і баз даних), фонограм, відеограм і програм мовлення [4].

Що стосується міжнародної нормотворчості, то першим правовим документом міжнародного характеру, в якому надається визначення контрафактним і піратським товарам, стала Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності Світової Організації Торгівлі (скорочено – Угода ТРІПС). Під «піратськими товарами» ця угода має на увазі «будь-які товари, які є копіями, зробленими без згоди правовласника або особи, належним чином ним уповноваженої в країні виробництва товару, і які прямо або опосередковано виготовлені з будь-якого виробу, якщо виготовлення такої копії стало

порушенням авторського права або суміжних прав згідно із законодавством країни імпортування» [5, с. 2989]. Аналогічні норми були відтворені і в Торговельній угоді про боротьбу з контрафакцією (The Anti-Counterfeiting Trade Agreement).

Окрім того, термін «піратство» зазначений у рекомендації R95 «Про заходи проти звукового та аудіовізуального піратства», прийнятій Комітетом міністрів Ради Європи, де мова йде про те, що недозволені відтворення, розповсюдження або сповіщення для загального відома з комерційною метою творів, фонограм і виконань, захищених авторським правом і суміжними правами, що в цілому розглядаються як «піратство», є незаконною діяльністю [6, с. 337].

Існують і інші підходи до класифікації піратських дій. Так, наприклад, піратство у сфері авторського права поділяють на [7, с. 88]:

- 1) «чисте» піратство, яке пов'язане з напівлегальним оприлюдненням об'єкта авторського права;
- 2) піратство, пов'язане з підробкою об'єктів авторського права;
- 3) піратство, що проявляється у незаконному розмноженні копій об'єкта авторського права.

Таким чином, і «економічне піратство», і «контрафакція» є крадіжкою, недозволеним використанням об'єктів авторського права і суміжних прав, недобросовісною конкуренцією з метою отримання вигоди без згоди правовласників. При цьому завдається значна матеріальна шкода як особистим матеріальним інтересам власників, так й суспільству в цілому.

Передумовами формування ринку піратської та контрафактної продукції є висока концентрація конкурентного середовища, відсутність дозволу на ведення господарської діяльності, безконтрольність обсягів продажу такої продукції, низький рівень контролю за якістю та відсутність інформованості про оригінальну та незаконно марковану продукцію. Це свідчить про можливість формування економічних відносин на ринку піратської та контрафактної продукції.

Ринок піратської та контрафактної продукції – це сукупність відносин економічної власності з купівлі-продажу піратських товарів і послуг.

Об'єктом посягання на цьому ринку є продукти інтелектуальної власності – набуті знання чи інформація, витвір мистецтва та літератури, винахід, суттєве вдосконалення процесу чи продукту, тобто все, що є результатом творчої, науково-дослідницької та винахідницької діяльності і що надає його автору економічні чи соціальні переваги. Таким чином, перелік об'єктів посягання на ринку піратської та контрафактної продукції є досить великим: це екземпляри літературних, художніх, аудіовізуальних, музичних творів або їх виконання, комп'ютерні програми і банки даних, а також показ вистав, повторне використання програм організацій мовлення тощо без отриманого дозволу. Зважаючи на це, науковці виділяють декілька видів економічного піратства: піратство програмного забезпечення, аудіо-піратство, відео-піратство, піратство комп'ютерних програм, піратство літературних творів, контрафакція (підробки) споживчих товарів, лікарських засобів, агрохімікатів та інші [8; 9].

Список використаних джерел

1. Позова Д.Д. Контрафакція чи піратство? / Д.Д. Позова // Часопис цивілістики. – 2013. – №14. – С. 132–136;
2. Штефан О. Дещо до питання про порушення у сфері авторського права / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2009. – №6. – С. 3–13;
3. Липцик Д. Авторское право и смежные права / Д. Липцик / [пер. с фр.]. – М. : Ладомир; Изд-во ЮНЕСКО, 2002. – 788 с.;
4. Закон України «Про авторське право і суміжні права» [Електронний ресурс] : офіц. веб-портал Верховної Ради України / Верховна Рада України. – [К.], 2014. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12/>;
5. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності: Угода Світової організації торгівлі від 15.04.1994 р. // Офіційний вісник України. – 2010. – №84. – С. 2989;
6. Бааджи Н.П. Піратство як порушення авторських та суміжних прав / Н.П. Бааджи // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – №59. – С. 336–341;
7. Симонян Ю.Ю. Щодо визначення термінів «піратство» і «контрафакція» / Ю. Ю. Симонян // Митна справа. – 2012. – №83. – С. 85–91;
8. Шикова Л.В. Аналіз впливу піратства на економіку країни та розробка ефективного способу боротьби з «піратством» / Л.В. Шикова, І.А. Ластенко // Вісник Приазовського державного технічного університету. – Серія: Економічні науки. – 2015. – №29. – С. 164–171;
9. Сандул В.А. Злочини у сфері інтелектуальної власності – основний чинник економічної загрози споживчому ринку України / В.А. Сандул // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – Серія економічна. – 2012. – №1. – С. 128–138.

СУТЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Н.М. Василик, к.е.н., доцент,

О.А. Лукашук, магістрант,

Луцький національний технічний університет

Сучасна освіта, під впливом науково-технічного прогресу та інформаційного буму, вже досить таки тривалий час перебувають у стані неперервного організаційного реформування та переосмислення усталених психолого-педагогічних цінностей [1]. Серед пріоритетних напрямів державної політики щодо розвитку вищої освіти в контексті євроінтеграції України визначено необхідність постійного підвищення якості освіти, модернізацію її змісту та форм організації навчально-виховного процесу, впровадження освітніх інновацій та інформаційних технологій.

Проблема інноватики в освітній системі актуалізувалася після набуттям Україною незалежності, що було викликано наступними чинниками [4]:

- нові соціально-економічні перетворення обумовили необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу в навчальних закладах різного типу;

- посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти, з'явилися нові навчальні дисципліни та стрімко виникла потреба в викладачах, які б могли забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;

- викладач отримав можливість творення власної педагогічної лабораторії, що, безперечно, вимагає набуття досвіду інноваційної діяльності;

- входження навчальних закладів у ринкові відносини викликає конкуренцію між державними і недержавними ВНЗ, надає можливості молодій людині навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі;

- бурхливі зміни в інформатизації суспільства активізувати потребу оновлення інформаційно-освітнього середовища.

Суперечливість проблеми вибору інноваційних технологій навчання викликана і тим, що сьогодні людство вже остаточно вичерпало потенціал свого розвитку в межах техногенної культури і дедалі більше усвідомлює, що необхідна інша парадигма існування, яка ґрунтується на нових знаннях і загальних принципах мислення в умовах переходу до нової стадії розвитку людства – постіндустріального (інформаційного) суспільства [3].

Тобто, суспільство інформаційних технологій, набагато більше зацікавлене в тому, щоб його громадяни були здатні самостійно й активно діяти, приймати рішення, гнучко адаптуватися до зміни умов життя. І саме вища школа сьогодні, на основі запровадження інноваційних технологій навчання, спроможна створити умови для розвитку такої особистості загалом і професіонала зокрема. Насамперед, це умови, що зможуть забезпечити такі можливості: залучення кожного студента до активного пізнавального процесу, причому не пасивного оволодіння знаннями, а активної пізнавальної діяльності, застосування знань на практиці і чіткому усвідомленні, де, яким чином і з якою метою ці знання можуть бути застосовані; співробітництва при рішенні різноманітних проблем, коли потрібно виявляти відповідні комунікативні уміння; широкого спілкування з однолітками з інших навчальних закладів свого регіону, інших регіонів країни і навіть інших країн світу; вільного доступу до необхідної інформації в інформаційних центрах не тільки свого навчального закладу, а й наукових, культурних, інформаційних центрах усього світу з метою формування власної незалежної й аргументованої думки з тієї чи іншої проблеми; постійного випробування своїх інтелектуальних, фізичних, моральних сил для вирішення виникаючих проблем, уміння їх вирішувати спільними зусиллями, виконуючи часом різні соціальні ролі [3].

Загалом, нововведення (інновації) не виникають спонтанно, а постають результатом системних наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду. Стрижнем інноваційних процесів в освіті є упровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику, вивчення, узагальнення і поширення передового вітчизняного та іноземного педагогічного досвіду. При цьому, рушійною силою інноваційної діяльності є педагог (викладач) як творча

особистість, і оволодіння новими технологіями навчання й виховання вимагає внутрішньої готовності викладача до серйозної діяльності щодо перетворювання, насамперед, самого себе [4].

Загалом, інноваційні моделі навчання засновані на концепції розвивального навчання і інтенсивніше спираються на активну пізнавальну позицію студента. Орієнтовно узагальнена модель інноваційного навчання передбачає [2]: 1) активну участь студента в процесі навчання; 2) можливості прикладного використання знань в реальних умовах; 3) представлення концепцій і знань у найрізноманітніших формах (а не тільки в текстовій); 4) підхід до навчання як до колективної, а не індивідуальної діяльності; 5) акцент на процес навчання, а не на запам'ятовування інформації.

Отже, на початку третього тисячоліття вища школа знаходиться на хвилі глибинних освітніх реформ і одним із напрямків ефективного досягнення поставлених цілей має стати впровадження інноваційних технологій навчання, адже, це сприятиме підготовці гармонійно розвиненої особистості та конкурентоспроможного майбутнього фахівця.

Список використаних джерел

1. Брусенцова О.А. Впровадження інноваційних педагогічних технологій як складова розвитку вищої школи в сучасних умовах / О.А. Брусенцова // Теорія та методика управління освітою. – № 4. – 2010. – С. 2.
2. Козяр М.М. Інноваційні технології навчання в діяльності ВНЗ [Електронний ресурс] / М.М. Козар // Використання інформаційних технологій у процесі навчання. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/elits/2014/38.pdf>.
3. Стрельников В.Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі : модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ / В.Ю. Стрельников, І.Г. Бритченко. – Полтава: ПУЕТ, 2013. – 309 с.
4. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: нав.посіб. [Електронний ресурс] / Т.І. Туркот. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli

ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМИ ПОГАШЕННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ УКРАЇНИ

Вербицька Г.Л., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

За умов ринкової економіки фінансово-кредитна система країни, з одного боку, є показником загального економічного стану, а з іншого, фінанси

здійснюють багатосторонній вплив на процеси суспільного відтворення. Протягом останніх років в системі фінансових відносин України суттєву роль почали відігравати державні позики, що застосовувалися як метод мобілізації ресурсів до державного бюджету, інструмент регулювання грошово-кредитної сфери та платіжного балансу країни. Проте складові бюджетної, грошово-кредитної та зовнішньо-економічної політики, що зумовлювали параметри політики державного запозичення, визначалися без належного теоретичного обґрунтування, не проводився системний аналіз впливу державних позик на економіку, не враховувалися можливості бюджету розрахуватися за утворюваними зобов'язаннями. Як наслідок абсолютна і відносна величина акумульованого боргу держави досягли критичного розміру і є основним тягарем для державного бюджету та одним із чинників економічної і фінансової нестабільності.

Основними чинниками, що активізували зовнішні запозичення в Україні є: незбалансованість державних фінансів і хронічний дефіцит поточного рахунку платіжного балансу; нестабільність грошової одиниці; відсутність ефективної енергозберігаючої політики і надмірна імпортна енергетична залежність; суттєва потреба в інвестиціях на фоні тотального зниження інвестиційної активності; неможливість залучення коштів населення у банківський сектор; значний відтік капіталу за межі України і відповідно брак коштів для реалізації соціально-економічних перетворень.

Реалізація впродовж 2016-2020 рр. цілей та завдань політики сталого економічного зростання значною мірою залежатиме від здійснення послідовної політики обмеження боргової залежності держави, зокрема зовнішньої, та суттєвого підвищення ефективності управління державним боргом України.

Основна маса зовнішніх запозичень – це борги за енергоносії, кредити на фінансування бюджетного дефіциту та підтримку платіжного балансу (МВФ, Євросоюз, іноземні банки, єврооблігації), зв'язані кредити під закупівлю товарів (міждержавні й міжурядові угоди). Зростання боргових зобов'язань держави виникає, як правило, через незбалансованість державного споживання

і фінансових можливостей [1].

Збереження розміру зовнішнього боргу України на нинішньому рівні, а тим більше його нарощування є надзвичайно обтяжливим і більше того небезпечним для економіки держави, в зв'язку з тим що:

- борг переважно державний, тому його акумуляція не сприяє збільшенню інвестицій в економіку країни;

- від'ємне сальдо платіжного балансу підвищує ризик грошової та цінової нестабільності в країні;

- часто зовнішні запозичення створюють ілюзію успішного здійснення економічних реформ чи відсутності проблем економічного розвитку;

- зовнішні запозичення не є універсальним заміником внутрішніх заощаджень;

- високий тягар обслуговування державного боргу викликає необхідність скорочення видатків на соціальні та економічні програми, які й зараз фінансуються на мінімально необхідному рівні, призводить до скорочення внутрішнього споживання та інвестицій при збільшенні фіскального тиску;

- залучені ззовні кошти використовуються для погашення боргу та фінансування бюджетних видатків споживчого характеру і тому не впливають на потенціал економіки щодо обслуговування боргів у майбутньому. Це і надалі заганяє Україну у борговий зашморг [2].

Розв'язання проблеми погашення зовнішньої заборгованості України – прояв здатності уряду, його економічної програми стабілізувати соціально-економічну ситуацію в країні, провести конструктивний діалог і заручитися політичною та фінансовою підтримкою світового співтовариства та міжнародних фінансових організацій. Напрямом такої співпраці є реструктуризація зовнішнього державного боргу України перед її основними кредиторами.

Основними шляхами подолання боргової кризи є списання боргу, сек'ютеризація і обмін боргів на акції національних підприємств. При визначення урядової політики з питань управління зовнішнім боргом

важливого значення набуває не стільки загальний обсяг боргу, скільки вартість його обслуговування, адже зростання видатків на обслуговування боргу може призвести до таких наслідків, як боргова криза та криза економіки.

Стратегія формування й обслуговування ринку державних запозичень повинна базуватися на науково обґрунтованих засадах. Структура і розмір державного боргу мають прогнозуватися на часовому інтервалі в декілька років, (а бажано – навіть десятиріч) з тим, щоб забезпечити збалансований бюджет, стабільний економічний ріст й потужну фінансову систему. За відсутності такої стратегії економічна криза поглиблюватиметься, а державний борг України ростиме.

Список використаних джерел

1. Федорович І.М. Прогнозна оцінка та аналіз витрат на обслуговування державно- го боргу України / І.М. Федорович // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : збірник наукових праць / ред. кол. : І.Д. Пасічник, О.І. Дем'янчук. – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2014. – Випуск 27. – С. 114–120.

2. Федосов В.М. Вплив державного боргу на фінансову безпеку України / В.М. Федосов, Ю.П. Вигівська // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – № 1. – С. 408-412.

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Н. В. Геліч, к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки

Проблеми природокористування стають дедалі актуальнішими, особливо коли господарська діяльність людини викликає великі зміни природного середовища. Пояснюється це різким збільшенням чисельності населення, високим рівнем використання природних ресурсів і наслідками науково-технічного прогресу.

Волинська область спеціалізується на сільському господарстві та промисловості. На підприємствах області виробляються прилади контролю, підшипники, водолічильники, машини для тваринництва і кормовиробництва, вироби з пластмас, тканини, лінолеум, руберойд, цеглина, меблі, кондитерські, макаронні, ковбасні і горілчані вироби, консерви та інше.

На території області розташовані об'єкти підвищеної небезпеки, загальнодержавного значення, в тому числі магістральні газопроводи високого тиску. На териконах шахт м. Нововолинська накопичено понад 36 млн. тонн відходів вуглевидобутку. На території області нараховується 51 хімічно небезпечний об'єкт, де застосовуються сильнодіючі отруйні речовини (СДОР), в тому числі 32 об'єкта де в технологічному процесі для отримання холоду використовують аміачні холодильні установки (АХУ). В зону можливого ураження у разі виникнення аварійних ситуацій з викидом (виливом) СДОР попадає 67,2 тисячі людей. Щорічно на території області утворюється понад 1000 тис. м. куб твердих побутових відходів (ТПВ), які захоронюються на 7 полігонах та 20 сміттєзвалищах в населених пунктах області [2].

При цьому проблемними питаннями в області залишаються: скорочення виробничими підприємствами викидів в атмосферу сірчистого ангідриду та окислів азоту; зменшення негативного впливу на навколишнє середовище викидів від автотранспорту; проблема переробки, утилізації та захоронення та знешкодження побутових, промислових та токсичних відходів, а також проблема централізованого зберігання та знешкодження, з дотриманням норм екологічної безпеки непридатних та заборонених пестицидів.

В умовах складної економічної та енергетичної ситуації особливо гостро постає питання пошуку додаткових джерел фінансових ресурсів для реалізації природоохоронних заходів. Розглядаючи перспективи залучення іноземних інвестицій у заходи, спрямовані на енергозбереження варто зауважити, що Україна має ряд переваг та позитивних характеристик (високий рівень науково-дослідних розробок у багатьох галузях науки і техніки та наявність значного науково-технічного потенціалу; низький рівень оплати праці, що зменшує вартість реалізації заходів у енергозбереженні; вигідне географічне розташування – між Європою та Азією, між Північчю і Півднем Європи, безпосередній кордон з Європейським Союзом; значні запаси багатьох видів сировинних ресурсів, наявність відповідної добувної та транспортної інфраструктури; сприятливі кліматичні умови в країні та

відсутність ризику масштабних природних катастроф є зручними для ведення бізнесу) [3].

Таким чином, для удосконалення існуючих механізмів стимулювання інвестиційних процесів у сфері енергозбереження необхідно раціонально використовувати природно-ресурсний потенціал, застосовувати альтернативні види енергії та створити економічний механізм екологобезпечного природокористування шляхом залучення додаткових інвестицій.

Список використаних джерел

1. Захарчук О. А. Проблеми раціонального природокористування та їх вирішення [Електронний ресурс] / О. А. Захарчук // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. – 2014. – № 1528. – С. 69-73. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3031>.

2. Стефанків О. М. Інвестиційна привабливість економіки України [Електронний ресурс] / О. М. Стефанків, В. І. Данилишин // Ефективна економіка : електронне наукове фахове видання. – 2014. – №5. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3031>.

ЕКОЛОГІЧНИЙ МАРКЕТИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ СТАЛОГО БІЗНЕСУ

Н.В. Герасимяк, к.е.н., доцент

П.С. Борейко, студент

Луцький національний технічний університет

Метою будь-якої комерційної діяльності є одержання прибутку, а одержання прибутку і його збільшення протягом життєдіяльності підприємства досягається різними способами. У цей час маркетинг є одним з тих ключових моментів, що дозволяє зорієнтуватися на ринку, не упустити можливість успішної діяльності на ньому. Реформування економіки країни, перехід її до ринкових відносин неминуче торкнувся сфери природокористування. Питання взаємодії підприємництва та навколишнього природного середовища означають екологізацію інноваційної й економічної діяльності, а також внесок ділових структур у рішення даного питання. Маркетингова діяльність стає більш універсальною і впливає на теоретичні підходи до управління природокористуванням, зокрема ресурсозбереження. Це зумовило появу

екологічного маркетингу - нового виду людської діяльності в області природокористування. Головна мета маркетингових підходів до управління природоохоронною діяльністю спрямована на забезпечення раціонального використання асиміляційного потенціалу природного середовища.

Значний внесок у дослідження екологічного маркетингу внесли такі вчені як А. Эндрэс, Дж. Отман, А.А. Садеков, Е.В. Садченко, С.К. Харичков, П. Хупер і ін. Однак недостатньо вивченими залишається питання місця та ролі екологічного маркетингу в забезпеченні сталого бізнесу.

На нашу думку, одне з найбільш повних визначень екологічного маркетингу запропонував у праці «Економіка навколишнього середовища. Вступ» Alfred Endres [1]: «Екологічний маркетинг – особливий вид людської діяльності, спрямований на задоволення нестатків і потреб за допомогою обміну, але, який не зачіпає екологічної рівноваги навколишнього природного середовища і, який не впливає на стан здоров'я суспільств. Основні функції екологічного маркетингу: вивчення попиту на екологічно чисту продукцію, ціноутворення; реклама і стимулювання; планування екологічно чистого асортименту, збуту і торговельних операцій; діяльність, яка пов'язана зі зберіганням і вибором екологічно чистого товароруху, організацією екологічно безпечного обслуговування споживачів». Поняття екологічного маркетингу доцільно розглядати як певну систему, елементи якої повинні бути структуровані у вигляді концепцій, кожна з яких акцентує увагу на одному із ключових аспектів екологічного маркетингу. При цьому міняється роль і значимість базових понять класичного маркетингу у його екологічній інтерпретації.

Впровадження екологічного маркетингу на мікро-, мезо- та макрорівнях повинне бути засноване на принципах екологічної нешкідливості [2, с. 73]. Екологічно чистими (нешкідливими) вважаються товари, в яких відсутні шкідливі речовини, матеріали тощо, а також що виготовлені у відповідності до критерію екологічної ефективності технологій виробництва. Ціль екологічного маркетингу - створити такі економічні умови для підприємств, при яких вони

повинні змінювати технології виробництва й прагнути раціонально використати, зберігати й відновлювати природно-ресурсний потенціал країни або компенсувати суспільству заподіяний збиток, а також стимулювати виробника створювати й поширювати екологічно чисті товари, послуги й екологічно безпечні умови. Для маркетингу характерно те, що його діяльність орієнтується на потреби, а для екологічного маркетингу - на екологічні нестатки, потреби й запити. Саме екологічні потреби є основним об'єктом уваги виробників екологічно чистих товарів, послуг і умов. Так, кінцевою метою екологічного маркетингу є максимальний ріст якості життя, тому що якість життя - це не тільки наявність високоякісних товарів і послуг, але й сталий, збалансований розвиток територій і збереження високої якості навколишнього природного середовища.

Таким чином, в умовах ринкових відносин екологічний маркетинг відіграє важливу роль як інструмент впровадження сталого (екологічно збалансованого) бізнесу. Крім того, він дає можливість місцевим громадам організувати стійкий розвиток відповідних територій в умовах адміністративно-територіальної реформи. Розширення прав і зростання самостійності місцевих органів влади в Україні визначають необхідність переходу від територіального керування, що фактично виконує лише функції адміністрування з територіальними ознаками, до територіального менеджменту, що містить у собі такі додаткові функції як територіальне планування, екологічну експертизу й аудита, а також екологічний маркетинг [3]. Екологічний маркетинг може бути ефективним за рахунок реалізації концепції стійкого розвитку на усіх рівнях.

Отже, екологічний маркетинг будучи інструментом реалізації сталого бізнесу, що забезпечує стійкий розвиток на основі поширення екологічно збалансованих видів виробництва й розподіли в умовах появи нових екологічних потреб (потреба в екологічній безпеці), поєднує інтереси виробників, споживачів (цільової аудиторії) і суспільства в цілому задля досягнення сталого еколого-економічного розвитку.

Список використаних джерел

1. Эндрэс А. Экономика окружающей среды. Введение / А. Эндрэс. – К.: НАН Украины, 1995. – 168 с.
2. Садченко О.В. Концепції екологічного маркетингу / О.В. Садченко // Економічний вісник НГУ, 2009. – № 3. – С. 71-79.
3. Садченко О.В. Маркетинг екологічно спрямованої інноваційної діяльності / О.В. Садченко, С.К. Харічков // Проблеми управління інноваційним підприємництвом екологічного спрямування. За загальною редакцією О.В. Прокопенко. – Суми: Університетська книга, 2007. – С. 225-233.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЕКОНОМІЧНІ ДУМКИ У ПРАЦЯХ ГАЛИЦЬКИХ ПЕРСОН ПРО РОЗВИТОК ФІНАНСОВО – ЕКОНОМІЧНОЇ ТА КООПЕРАТИВНОЇ ОСВІТИ НА ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ)

М. М. Голубка, викладач вищої категорії

Львівський кооперативний коледж економіки і права

Дослідження розвитку фінансово-економічної та кооперативної освіти на західноукраїнській землях даного періоду, проводились такими вченими, як: Волошин Августин, який у виданні «Наука», інших працях доводив переваги кооперативів, а також домігся введення на Закарпатті кооперативних законів, які захистили девальвовані після приєднання краю до Чехословацької республіки вклади закарпатських кооперативних спілок у будапештських банках [1]; Коренець Денис, який активно пропагував і втілював в життя моделі ступеневої торговельно-кооперативної освіти, вивчав відповідний зарубіжний досвід, аналізував економічні, соціально-культурні, демографічні чинники і напрямки їх розвитку [2]; Дзерович Юліан, який сам був членом священничого кооперативу «Власна допомога», видавничого кооперативу «Мета», довголітнім членом Надзірної ради торговельно-промислового кооперативу «Достава», що займався виробництвом і постачанням церковних речей; Дзерович добре розумів велике значення кооперації для виховання почуття відповідальності і сили національної спільноти, адже, працюючи в кооперації, пересічна людина перестає думати тільки про себе, а думає про загал, тоді людина стає громадянином [3, с. 10]; Коберський Карл, який був редактором

кооперативного журналу «Кооперативна Республіка» та інших видань РСУК; Павликовський Юліан, який, наголошуючи на вагомій ролі кооперації в українському суспільстві, закликав до створення нових кооперативних осередків у повіті та на території краю з метою зміцнення українського елементу в містах та незалежнення від польської кооперації [4, с. 54]; Смаль-Стоцький Степан, який розкривав історичні аспекти економічного розвитку Буковини (праця «Буковинська Русь» 1897 року), був редактором газети «Руська Рада» і співредактором газети «Буковина» та пропагував ідеї кооперативного руху; Храпливий Євген, який був редактором журналу «Господарсько-кооперативний часопис», інших видань пізнішого періоду та автором численних праць з питань поширення сільськогосподарських кооперацій; Євген Олесницький, який входив до редакційної колегії часопису «Діло», часто публікував там свої статті, що містили професійний аналіз економічних відносин в краї [5].

Загалом, аналіз економічної, політичної, психологічної, педагогічної літератури того часу свідчить, що багато вітчизняних та зарубіжних філософів, педагогів, економістів вбачали у духовно-моральних аспектах ринкових відносин засоби не лише підвищення ефективності виробництва, а й морального удосконалення людей [6].

Отже, в процесі дослідження наукових праць видатних галицьких особистостей, можна зрозуміти їх бажання та економічну думку про необхідність та важливість фінансово-економічної та кооперативної освіти на західноукраїнських землях для нації в досягненні добробуту та свободи.

Список використаних джерел

1. Мишанич О. В. Життя і творчість Августина Волошина / О. В. Мишанич. – Ужгород: ВАТ «Видавництво» «Закарпаття», 2002. – 47 с.
2. Гіптерс З. В. Роль педагога в економічній підготовці фахівця на західноукраїнських землях XIX – першої половини XX століть / З. В. Гіптерс // Педагогічні науки. – Вип. 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gnpu.edu.ua/files/VIDANNIY/Visnik_12/V12_49.pdf
3. Пастушенко Н. Невичерпне джерело педагогічної мудрості / Н. Пастушенко // Педагогічна Думка. До 140-річчя з дня народження Юліана Дзеровича. – 2011. – № 1. – С. 5 - 23.
4. Потіха О. Особливості взаємин Українського національно-демократичного об'єднання з економічними товариствами Західної України (1930-1935) / О. Потіха // Мандрівець. – 2011. – № 5. – С. 54-57.

5. Пинда Л.А. Олесницький Євген – провідник українського кооперативного і хліборобського руху Галичини другої половини XIX – поч. XX ст. / Л. А. Пинда // Історія науки і біографістика. – 2015. – № 4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/INB_Title_2015_4_14

6. Гіптерс З. В. Економічна освіта на західноукраїнських землях та її сподвижники (XIX – перша половина XX століть): монографія / З.В. Гіптерс. – К. : УБС НБУ, 2011. – 347 с.

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ У ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Н.О. Грицюк, к.е.н., старший викладач,

А.О. Левчук, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

В сучасних умовах існування кожна сфера діяльності людини забезпечується інформацією, яка являє собою спосіб передачі будь-яких даних. Не піддається сумніву факт використання інформації і в процесі здійснення підприємницької діяльності, де вона виступає незмінним способом не лише передачі даних, а й делегування обов'язків, прийняття рішень, аналізу фінансової стійкості підприємства чи діагностики його економічного стану. У кожному із цих процесів присутній потік інформаційних ресурсів. Через такі великі масштаби поширення інформації існує загроза її витоків чи спотворення, що в свою чергу може спричинити негативний вплив на діяльність всього підприємства. Тому, особливого значення набуло питання забезпечення інформаційної безпеки у підприємницькій діяльності.

Ще одним фактом підтвердження актуальності цієї теми є зацікавленість у її вивченні. Так, дослідження у сфері інформаційної безпеки здійснювали такі вітчизняні вчені, як: Г. Аніловська, Е. Беляєва, Г. Гриджук, В. Лопатіна, А. Литвинюк, Т. Ткачук, Л. Донець, М. Якушева та ін. Однак, існує потреба в подальших дослідженнях задля розроблення практичних рекомендацій щодо встановлення постійного контролю над потоками інформаційних ресурсів з метою уникнення загроз інформаційній безпеці сучасного підприємства.

Основними вимогами, яким повинна відповідати інформація, що генерується і розповсюджується в межах конкретного підприємства є її

об'єктивність та своєчасність. Саме потік правдивих, незалежних і вчасних даних дозволяє організувати безперебійний виробничий чи то управлінський процес в організації. Щоб інформування було оперативним та максимально об'єктивним, потрібно належно подбати про його безпеку.

Інформаційна безпека – це стан, при якому інформаційне середовище перебуває в максимальній захищеності завдяки здійсненню діяльності щодо запобігання витоку інформації, несанкціонованих і ненавмисних впливів на інформацію, що захищається. Невід'ємним елементом інформаційного захисту як окремого об'єкту на підприємстві так і підприємства як такого є створення системи забезпечення інформаційної безпеки, під якою зазвичай розуміють певну впорядковану сукупність спеціальних органів, служб, засобів, методів і заходів, що застосовуються для забезпечення захисту життєво важливих інтересів особистості, підприємства і держави від внутрішніх і зовнішніх загроз. Для побудови та ефективного застосування такої системи необхідно:

- врахувати вимоги національного та міжнародного законодавства;
- виявити специфічних вимог захисту конкретного об'єкта;
- розробити організаційні та технічні вимоги;
- визначити відповідальних осіб (підрозділи) за функціонування системи;
- розподілити обов'язки між працівниками, що обслуговують дію системи;
- забезпечити можливість корегування чи зміни роботи системи

забезпечення інформаційної безпеки та ін.

Створена система інформаційної безпеки із дотриманням вище вказаних порад покликана забезпечити підприємству можливість результативної боротьби із так званим підприємницьким шпигунством, суб'єктами якого є особи, які (або за допомогою яких) створюють зовнішні загрози інформаційній безпеці суб'єктів підприємницької діяльності (конкуренти, агенти конкурентів, особи, які не мають безпосереднього завдання конкурентів, злочинні елементи, партнери). Особливу категорію суб'єктів підприємницького шпигунства становлять співробітники фірми (різновид внутрішніх загроз) – вони можуть діяти як за завданням, так і без завдання конкурентів (останнє найбільш

характерно для так званих «ображених співробітників»).

Інформаційні процеси сьогодні стали невід'ємною частиною функціонування сучасного суспільства та способом взаємодії між суб'єктами ринкових відносин. При цьому, їхня відкритість, досить висока розгалуженість породжує проблеми, конфлікти, пов'язані із можливими витокami інформації, її необ'єктивності, спотворенні чи то неефективному використанні. Для своєчасної та належної боротьби із цими проблемами необхідно забезпечити дотримання існуючого порядку функціонування інформаційних систем, яке повинно відбуватися на трьох рівнях: адміністративному – за допомогою політики безпеки організації, локальному – шляхом формування специфічних правил та рекомендаційних норм для персоналу, об'єктному – використання сертифікованих, легальних засобів програмного та апаратного забезпечення.

Необхідність такого багаторівневого контролю лише в черговий раз підтверджує важливість та актуальність вивчення як питання забезпечення інформаційної безпеки підприємства в цілому так і питання створення систем забезпечення інформаційної безпеки зокрема.

НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ У ГІРСЬКИХ РЕГІОНАХ

О.І. Гулич, к.е.н, старший науковий співробітник
ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України»

Використання природних рекреаційних ресурсів гірських регіонів зазвичай засвідчує невідповідність принципам сталого розвитку рівня господарського використання потенціалу природних рекреаційних ресурсів, ефективності та «екологічності» рекреаційного природокористування, недостатньою є участь місцевих громад і місцевого бізнесу у розвитку туристично-рекреаційної сфери цих регіонів. Поліпшення становища можливо досягнути через активізацію діяльності за низкою напрямів шляхом комплексного та конструктивного застосування відповідних заходів, механізмів та інструментів.

Підвищення рівня господарського використання природних рекреаційних ресурсів може бути досягнуте шляхом:

1) Створення сприятливого інвестиційного клімату для розвитку туристично-рекреаційної сфери в регіоні, що може бути реалізовано через:

- Розвиток інституційного середовища.

Реалізація інвестиційних проектів потребує, з одного боку, активної і ефективної діяльності із залучення потенційних інвесторів, з іншого – створення належних умов для успішної реалізації проектного пакету і отримання очікуваних ефектів. Належний супровід інвестиційного проекту від його розроблення до практичної реалізації потребує відповідного інституційного забезпечення, яке включає консалтингові фірми, агенції територіального розвитку, правничі, фінансово-кредитні, страхові й консультаційні фірми, наукові й проектні установи тощо, а також їх злагодженої і ефективної співпраці. В гірських районах їх присутність є спорадичною. Враховуючи віднесення рекреаційної сфери до пріоритетних напрямів економічного розвитку гірських територій, доцільно сприяти утворенню центрів підтримки рекреаційного підприємництва, які б надавали відповідні практичні і консультаційні послуги суб'єктам підприємницької діяльності.

- Вдосконалення податкової політики.

Формування сприятливого інвестиційного через вдосконалення податкової політики можливе шляхом:

- підвищення бюджетонаповнюючої дієвості інструментів туристичного збору через внесення змін до п. 268.3.1. Податкового кодексу України, збільшивши ставки туристичного збору з теперішніх 0,5-1 до 1-5 відсотків;

- запровадження податкових пільг для інвесторів суб'єктів малого та середнього бізнесу, які реалізують інвестиційні проекти зі створення об'єктів рекреаційної сфери в гірських регіонах, передбачивши стосовно них податкові канікули у перші 3-5 років господарської діяльності.

2) Підтримки інноваційних проектів і організаційних форм ведення туристичного бізнесу, до яких можна віднести:

- Формування рекреаційно-туристичних кластерів.

Для гірських регіонів перспективними видаються рекреаційно-туристичні кластери з розвитку гірських видів туризму, рекреації і спорту, екологічного туризму, лікувально-оздоровчого та сільського зеленого туризму.

- Реалізацію туристично-рекреаційних проектів у рамках державно-приватного партнерства.

Туристично-рекреаційні проекти в гірських регіонах потребують значно більших видатків на інфраструктурне облаштування і експлуатацію порівняно з аналогічними в рівнинних регіонах. Це значно збільшує початкову вартість проектів, а в подальшому – при експлуатації – собівартість туристично-рекреаційних послуг. За цих умов доцільним є використання переваг державно-приватного партнерства, за якими держава бере на себе частину інвестиційних зобов'язань щодо проектних, інфраструктурних, природоохоронних та інших інвестицій і робіт, або забезпечує часткове відшкодування інвестиційних вкладень недержавних інвесторів.

Підвищення «екологічності» рекреаційного природокористування може бути досягнуте шляхом:

1) Підвищення ролі економічних регуляторів забезпечення ефективності природоохоронних заходів:

- Запровадження пільгового кредитування природоохоронних заходів; надання інвестиційних субвенцій на природоохоронні заходи регіонам, які розвиток рекреації визначають як пріоритет соціально-економічного розвитку. Реалізації природоохоронних заходів на рекреаційно-туристичних територіях має надаватися першочерговий пріоритет.

2) Забезпечення дотримання екологічних і санітарних норм і вимог на курортно-оздоровчих територіях і в туристичних центрах:

- Встановлення дієвих норм адміністративної та економіко-правової відповідальності за порушення природоохоронного законодавства. Необхідно

закласти в адміністративні платежі і штрафи за порушення природоохоронного законодавства реальні вартісні еквіваленти завданих збитків із поправкою на рекреаційну та оздоровчу цінність ресурсу.

- Розроблення комплексу заходів з інфраструктурного облаштування рекреаційних і туристичних територій.

Рекреаційно-туристичні центри із належною інфраструктурною базою мають значно вищі інвестиційні стартові позиції та більш привабливі для потенційних інвесторів. Розвинута інфраструктура також забезпечує вищий рівень природоохоронного захисту території і її природних ресурсів, а отже, кращі перспективи дотримання сталого розвитку регіону і рекреаційного природокористування.

1) Усунення надмірної централізації управління рекреаційними ресурсами, посилення зацікавленості регіонів у ефективному рекреаційному природокористуванні.

- Запровадження цільового зарахування надходжень від зборів за використання природних рекреаційних ресурсів до спеціальних фондів місцевих бюджетів та фондів розвитку.

СОЦІАЛЬНА ЗВІТНІСТЬ ЯК НАПРЯМ ІНФОРМУВАННЯ ПРО ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ КОМПАНІЇ

Т.В. Давидюк, д.е.н., професор
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»

Переважає більшість вітчизняних підприємств не формують адекватної інформації про наявний людський капітал своїх співробітників не лише для внутрішнього використання, але й для зовнішньої звітності. Проте компанії, які можуть продемонструвати в звітності високий рівень професіоналізму своїх працівників, значно виграють на ринку. Адже потенційні інвестори охоче знайомляться із звітами про людський капітал. Для них не так вже важливо, щоб оцінка людського капіталу мала грошовий вираз, але істотною є наочність даних.

В соціальних звітах про інтелектуальний капітал застосовуються три підходи до вимірювання інтелектуального капіталу компаній:

- результат обліку людського капіталу – облік витрат і інвестицій в розвиток, перестановку, реорганізацію і дискваліфікацію;
- нефінансові описи наявного людського капіталу;
- ефекти від використання людського капіталу.

Звіти відображають витрати компанії, пов'язані з управлінням людськими ресурсами та засновані на принципах, покладених в основу традиційних способів надання фінансової звітності. Такі звіти відображають частину довгострокового процесу розвитку вартості компанії. Жодна з компаній не відмічали про зв'язок між розвитком вартості акцій і публікацією звітів про людський капітал в найближчій перспективі. Ринок капіталу ще не може повністю використовувати інформацію із звітів про людський капітал, проте фондові аналітики зацікавлені в подальшому вивченні компанії через звіти про людський капітал.

Ряд зарубіжних компаній включають до складу річних звітів додаткові відомості фінансового і не фінансового характеру, сформовані у соціальній звітності. Ця інформація розглядається укладачами і користувачами звітності не тільки як пізнавальна, але й як така, що істотно розвиває і коригує бухгалтерські дані.

Проблема розвитку соціальної відповідальності підприємства стосується як внутрішнього (культури), так і зовнішнього (управління через соціальну звітність) середовища. Вирішення проблеми соціальної відповідальності підприємства (або його згладжування) відбувається на тлі інституційних змін на макро-, мезо- і мікрорівнях. Успіх реалізації соціальної відповідальності залежить від рівня розвитку суспільства, його орієнтованості на відносини соціального партнерства.

В Україні діє Центр розвитку корпоративної соціальної відповідальності, Спільнота соціально відповідального бізнесу; консультативна Рада з розробки Національної концепції розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Проте в

Україні відсутні організації, які б аналізували і систематизували звітність компаній у сфері корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ) та достатня кількість фахівців у цій галузі. Посада менеджера з КСВ з’явилась не в багатьох компаніях.

Соціальна звітність порушує питання нематеріальної вартості бізнесу, зокрема, таких її аспектів, як репутація, лояльність споживачів, надійність, людський капітал, інноваційність. Складання відповідної звітності відіграє важливу роль у створенні та просуванні бренду компанії.

У впровадженні соціальної звітності в Україні в першу чергу зацікавлені компанії, які вийшли або виходять на світові ринки, відповідно, повинні дотримуватися існуючих там «правил гри». Невеликі підприємства, звичайно, не можуть собі дозволити випускати стандартизовані звіти, але вони можуть використовувати принципи, закладені в соціальній звітності – вести діалог зі своїми зацікавленими сторонами й ураховувати їхні погляди у своїй повсякденній діяльності. До того ж, у вітчизняному бізнес-співтоваристві відсутнє єдине розуміння того, яким чином доносити інформацію про свою соціальну діяльність суспільству. Цивілізована практика підготовки нефінансових (соціальних) звітів знаходиться на стадії формування, а одним із ключових моментів якої, що спонукають вітчизняні компанії складати нефінансові звіти, є вплив глобалізаційних процесів, прагнення виходу на світові ринки, необхідність формування сталої репутації компанії в суспільстві.

Під час підготовки нефінансової звітності компанії в Україні стикаються з невідповідністю даних бухгалтерського обліку до вимог міжнародних практик. Наприклад, в Україні розрахунок травматизму на виробництві традиційно ведеться з розрахунку на кількість виробленої продукції, тоді як прийнятною практикою в світі є кількість травм на тисячу працівників або відпрацьованих людино-днів. Перерахунок показників може вимагати нової інформації. Компанії, які готують нефінансові звіти, повинні зважати на потребу узгодження показників та збору даних, що може суттєво вплинути на час, необхідний для підготовки звіту.

Корпоративна соціальна звітність є способом відображення і аналізу інформації, що частково зачіпає людський капітал компанії, і набуває поширення у практиці вітчизняних підприємств.

Більшість проаналізованих компаній подає опис або хоча б згадку про участь своїх працівників у різноманітних тренінгах та програмах підвищення кваліфікації; у багатьох розроблена і прийнята об'єктивна система оцінки ефективності роботи та мотивації персоналу; розкрито інформацію про різноманітні соціальні вигоди для своїх працівників, гідне ставлення до них, створення безпечних умов праці.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

І.С. Денисенко, провідний економіст

ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку

Національної академії наук України»

Україна перебуває на стадії активного реформування земельних відносин і вже практично створенні основи нового земельного строю: ліквідована державна монополія на землю, здійснений перехід до різноманітних форм земельної власності, проведено безоплатний перерозподіл землі на користь громадян, введено платне землекористування, основна частина сільськогосподарських земель передана у приватну власність, землі лісового фонду, природоохоронні та інші найбільш цінні землі знаходяться у державній власності. Але в той же час має місце ослаблення в сфері стратегічного управління земельно-ресурсним потенціалом. І це обернулось зростом темпів деградації земель, згортанням робіт по підвищенню родючості угідь і облаштуванням земель, неефективності міського землекористування і т.д.

Особливо гострим і складним є процес становлення ринку землі. Серед першочергових заходів, покликаних виправити ситуацію, є створення повноцінної інституціонально-правової бази регулювання земельного ринку, в концепції якої повинні бути враховані і реальна економічна ситуація, і

особливості землі як поліфункціонального ресурсу природи. Чинні правові норми, що регулюють становлення багатуукладного земельного ладу країни є недостатньо еколого-економічно та соціально обґрунтованими.

Необхідно завершити створення інструментарію системи державного управління земельним фондом країни в нових умовах – державного земельного кадастру, державного контролю за використанням земель, землеустрою, оцінки та моніторингу земель як системи взаємопов'язаних між собою елементів для прийняття державою управлінських рішень. Також потрібно на законодавчому рівні встановити правило – приймати державні управлінські рішення і реалізовувати права власника на регіональному та місцевому рівнях тільки на основі матеріалів прогнозування та планування землекористування.

Система державного регулювання повинна включити наступні напрями для реалізації принципу ефективного землекористування: вдосконалення законодавчої, нормативно-правової та інституційної бази й інструментів подальшого регулювання земельних відносин; створення сприятливих умов для планового і сталого розвитку всіх територій України; зміцнення системи гарантій прав власності на землю, створення умов для ефективного господарювання на ній; розвиток повноцінної системи реєстрації прав власності на землю та нерухоме майно, ведення автоматизованої системи державного земельного кадастру; запровадження інтегрованого підходу до управління земельними ресурсами, залучення громадськості до участі в процесі планування використання земельних ресурсів; посилення охорони земель та забезпечення екологоорієнтованого використання земельних ресурсів; наукове забезпечення, організація підготовки кадрів.

Удосконалення земельних відносин має відбуватись шляхом концептуального вирішення загальних стратегічних і тактичних проблем, таких як: розвиток форм власності, удосконалення земельних відносин, в першу чергу через розвиток орендних інститутів, реформування системи оподаткування шляхом встановлення єдиного земельного податку, викорінення адміністративних методів управління, переходу на ринкові відносини тощо.

Першочерговим завданням з підвищення ефективності сільськогосподарського землекористування є створення умов для пільгового дострокового кредитування селян, які безпосередньо здійснюють сільськогосподарське виробництво.

Для реформування земельних відносин важливою задачею являється здійснення на всій території державної кадастрової оцінки землі і забезпечення переходу на систему земельних платежів, які формуються виходячи із рентної вартості землі. Система земельних платежів не відповідає сучасним вимогам створення системи економічного регулювання земельних відносин і управління земельними ресурсами. Причини такого неспіввідношення полягають у тому, що земельними платежами охоплено менш ніж половина земельного фонду, низькі ставки платежів, існує велика кількість пільговиків, які звільнені від платежів, кошти від земельних платежів використовуються не цільовим чином. В зв'язку з цим в діючу систему земельних платежів необхідно внести зміни. При їх підготовці потрібно виходити із того, що ставки земельних платежів повинні бути економічно значимими і строго відповідати рентній доходності відповідної земельної ділянки, земельні платежі повинні бути обов'язковими для всіх без виключення землекористувачів, пільгове оподаткування повинно регулюватись тільки розмірами і строками сплати платежів і зборів, система платежів за землю, крім земельного податку і орендної плати повинна включати також збори від угоди з землею.

Реалізація земельного перетворення повинна включати такі напрями: реформування відносин власності на землю, облік і вартісна оцінка на рентній основі земельно-ресурсного потенціалу в складі національного багатства країни і постановка його на державний баланс, організація ефективного управління земельними ресурсами країни як національного надбання загальним просторовим базисом народного господарства і головним засобом виробництва в сільському та лісовому господарстві не залежно від форм власності.

Реалізація напрямів удосконалення земельних відносин дозволить забезпечити сприятливі умови для сталого розвитку всіх територій України та

ефективного господарювання на землі; знизити рівень корупційних діянь у сфері земельних відносин та створити дієву систему захисту прав власності на землю; підвищити ефективність використання та охорони земельних ресурсів; здійснити раціоналізацію землекористування та створити інвестиційно привабливе і стає землекористування; запровадити повноцінний ринок земель; поліпшити екологічну ситуацію в країні тощо.

Без внесення якісних змін у політику земельних відносин в Україні не можна очікувати поліпшення життя і зміни характеру суспільства в цілому. Необхідні радикальні перетворення, пов'язані не стільки з фізичним перерозподілом землі, скільки з встановленням, вилученням та перерозподілом її рентної вартості, створенням економіко-правових регуляторів руху землі-капіталу, високоефективних територіальних систем землегосподарювання.

ВПЛИВ РОЗВИТКУ АГРОТУРИЗМУ НА РІВЕНЬ ЖИТТЯ СІЛЬСЬКОГО НАСЕЛЕННЯ

В.О. Дуга, старший викладач

Херсонський інститут Міжрегіональної Академії управління персоналом

Сучасна ситуація на селі, виходячи із соціально-економічних показників рівня життя, добробуту сільського населення, є досить критичною. Це пов'язано із скороченням аграрного виробництва, занедбанням соціальної інфраструктури, зменшенням зайнятості населення, загальною фінансово-економічною кризою.

Рівень життя сільського населення (якість життя, величина добробуту, благополуччя) характеризується ступенем задоволення фізичних, духовних і його соціальних потреб. Це багатоаспектне поняття, що розглядається як через економічну (заробітна плата, рівень доходів, рівень зайнятості, житлово-побутові умови) так і через соціальну складові (гідні умови існування, розвиток особистості, право на працю, освіту, охорону здоров'я, соціальний захист, участь у культурній діяльності, рівень соціальної інфраструктури) [5].

Диверсифікація підприємництва, розвиток альтернативних видів діяльності, розбудова соціальної, виробничої та екологічної інфраструктури на селі сприятиме покращенню рівня життя, збільшенню доходів сільського населення. Забезпечення прямої зайнятості, отримання додаткового доходу для сільського населення можливе шляхом розвитку такої форми підприємницької діяльності як агротуризм [1;7].

Про позитивний вплив агротуризму на вирішення соціально-економічних проблем села, розширення сфери зайнятості сільського населення свідчить практика багатьох країн світу. Його концепція полягає в наданні гостю проживання в сільській місцевості та залучення до традиційного способу життя на селі (участь в сільськогосподарських роботах, риболовля, полювання, знайомство з місцевою кухнею тощо). Початкові мотиви розвитку агротуризму, в основному, мали соціальний характер. Поступово для багатьох сільських жителів агротуризм із додаткового виду діяльності перетворився в бізнес, доходи, отримані від якого, перевищують у багато разів доходи від звичайної сільськогосподарської діяльності. Враховуючи те, що економічні і соціальні проблеми села загострилися, розвиток агротуризму є особливо актуальним [2].

В процесі діяльності що здійснюється безпосередніми господарями, які надають послуги з агротуризму, можуть отримати робочі місця і більшість громади села, яка займається овочівництвом, садівництвом, тваринництвом бджільництвом, гончарством, ткацтвом, вишивкою, ковальством тощо.

До позитивних аспектів впливу агротуризму на рівень життя сільського населення можна віднести такі:

- підвищення рівня зайнятості населення, зниження рівня безробіття;
- зменшення соціальної напруженості, зниження рівня бідності;
- поживлення товарно-грошових відносин, збут продукції особистих підсобних господарств;
- збільшення додаткових надходжень до сімейного та місцевого бюджетів (кошти витрачаються на підведення води, газу, каналізації, облаштування під'їздів і стоянок, прибудинкових територій);

– стимулювання розвитку сфери послуг: зв'язку, транспорту, торгівлі, служби побуту (при збільшенні кількості відпочиваючих з'являється потреба в задоволенні їх різноманітних запитів);

– урізноманітнення присадибного тваринництва, поява тепличного господарства, розширення асортименту овочевих культур, фруктових дерев;

– підвищення культурно-освітнього рівня населення (господарі агроосель, готуючись до прийому гостей, мимоволі змушені поповнювати свої знання з ведення домашнього господарства, гігієни і санітарії, кулінарії);

– розширення світогляду (спілкування з гостями дає змогу завести друзів із міст, інших регіонів, країн);

– зацікавленість у відродженні, збереженні і розвитку місцевих народних звичаїв, промислів, пам'яток історико-культурної спадщини (цікаво, що саме жителі міст, які відпочивають на селі, розкривають місцевим жителям їх справжню цінність, популяризують їх, допомагають їх зберігати).

Позитивним моментом є те, що проблема сезонності впливатиме на життя сільського господаря опосередковано, оскільки зайнятість в аграрному виробництві буде зберігатися незалежно від сезону [6].

Можна зробити висновок, що розвиток агротуризму в Україні сприятиме покращенню рівня життя сільського населення – його економічної та соціальної складової [3;4].

В подальшому для забезпечення розвитку агротуризму в Україні вбачається доцільним:

– розробити та удосконалити нормативно-правову базу, стабільні механізми регулювання розвитку агротуризму на державному, регіональному та місцевому рівнях;

– проводити (систематично і комплексно) моніторинг показників розвитку агротуризму та потреб ринку агротуристичних послуг;

– створити механізми стимулювання, фінансової та інвестиційної підтримки розвитку агротуризму;

– розробити ефективну систему консультування – допомога населенню в

отриманні знань, необхідних для ведення підприємницької діяльності, як на початковому етапі, так і в подальшому (обмін досвідом).

Ефективний розвиток агротуризму буде впливати на підвищення рівня життя сільського населення, формувати позитивний образ українського села і України в цілому.

Список використаних джерел

1. Бондар В.В. Досвід диверсифікаційної діяльності сільського господарства в сферу сільського туризму за різними економічними моделями / В. В. Бондар, Я. Л. Казімір // Молодий вчений: наук. журн. – 2015. – № 2(17). – С.958-961.

2. Газизов Р. М. Туризм как фактор устойчивого развития сельских территорий: мировой опыт и российская практика / Р. М. Газизов // Вестник КрасГАУ. – 2014. – № 9. – С.267-271.

3. Кирилов Ю.Є. Агротуристична діяльність в подальшому розвитку аграрного сектору економіки України / Ю.Є. Кирилов, В.О. Дуга // Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. Вип. 91. – Херсон: Гринь Д.С., 2015. – С. 248-254.

4. Мадани Н. Х. Влияние туризма на развитие сельских районов на примере деревни Кутех Куме города Лавандивил / Н. Х. Мадани // Молодой ученый: науч. журн. – 2013. – № 8. – С. 504-507.

5. Рябоконт В.П. Соціально-економічні проблеми зайнятості сільського населення / В.П. Рябоконт // Економіка АПК. – 2012. – № 12. – С. 95-99.

6. Скульская Л.В. Сельский туризм и народные промыслы как дополнительные источники дохода сельского населения / Л.В. Скульская, Т.К. Широкова // Научные труды: Институт народнохозяйственного прогнозирования РАН. – 2011. – № 9. – С.151-165.

7. Чабанчук М. Становлення й розвиток сільського туризму у Волинській області на прикладі Рожищенського району / М. Чабанчук // Вісник Львівського університету. – 2013. – № 43. Ч. 1. – С. 297-302.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

О.Ю. Дудчик, к.е.н, доцент,

А.А. Кійко, студент

Університет митної справи та фінансів, м. Дніпропетровськ

Інвестиції є необхідною складовою економічного зростання та підвищення соціально-економічного становища країни. Тому важливим є пріоритетних напрямів залучення інвестиційних ресурсів для зростання показників, зокрема, збільшення валового внутрішнього продукту, приріст основних фондів та робочої сили. Це, безпосередньо, потребує належного дослідження та розв'язання проблеми залучення додаткового капіталу в економіку.

Мета дослідження полягає у визначенні основних проблем формування інвестиційних ресурсів та пошук шляхів їх розв'язання.

Інвестиційні ресурси є сукупністю ресурсів, що використовуються підприємством для вирішення проблем, пов'язаних із процесами виробництва, розвитку підприємства, тобто фінансують діяльність підприємства здатну приносити певний економічний чи соціальний ефект.

Тому інвестиційні ресурси визначають характер суспільного виробництва, адже охоплюють та запаси, різні джерела ресурсів, кошти, робочу силу, політичні, правові, інформаційні, інтелектуальні, гуманітарні та інші ресурси. Інвестиційні ресурси мають змогу підвищити (знизити) ефективність виробничого процесу чи іншої господарської діяльності.

Інвестиційні ресурси – дуже багатогранна категорія, яка має багато ознак та специфічних аспектів, тому для формування важливим є правильна їх класифікація, що представлена на рис.1.

Рис. 1. Класифікація інвестиційних ресурсів

Проаналізуємо інвестиції в основний капітал за джерелами фінансування у відсотках до загального обсягу на прикладі 2015 року (рис. 2).

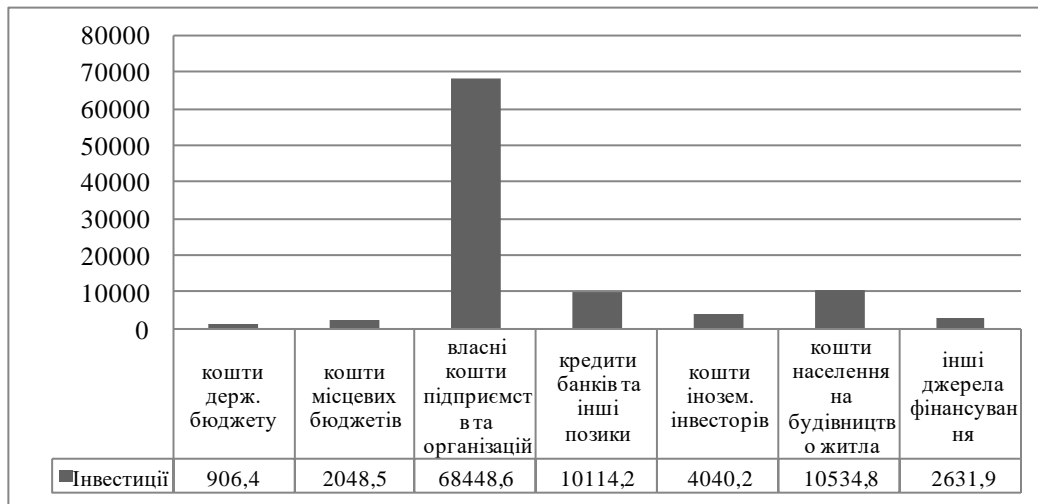

Рис. 2. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за січень-червень 2015 року, млн. грн.

Згідно з даними рис. 2, основним джерелом фінансування інвестицій, є власні кошти підприємств і організацій, а саме 69,3%. Такі кошти виступають у формі: залучення частини нерозподіленого прибутку, амортизаційних відрахувань, іммобілізованої в інвестиції частини надлишкових обігових активів тощо. [1, с 12].

Основні проблемами залучення інвестиційних ресурсів класифіковано на рисунку 3.

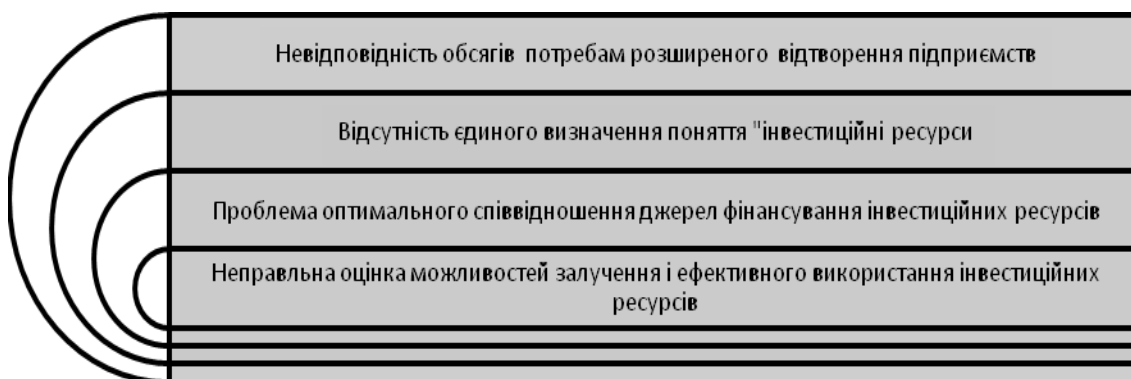

Рис. 3. Основні проблеми формування інвестиційних ресурсів

Для вирішення цих проблем потрібен комплекс заходів як на мікрорівні, так я на макрорівні. На мікрорівні необхідно проводити професійний аналіз можливостей підприємства, обсягу необхідних ресурсів, оптимального джерела

залучення та інші. Джерела зростання інвестиційних ресурсів залежать від відповідних макроекономічних складових чинників: рівня ВВП; доходів і видатків держбюджету; доходів населення; вкладів населення в банках; індексу роздрібних і оптових цін; облікової ставки Національного банку України; чинної системи податків [2, с 13].

Здійснення інвестиції передбачає пошук можливих джерел формування та шляхів їх ефективного використання. Вирішення проблем на шляху до формування інвестиційних ресурсів дасть змогу задовільнити потреби в необхідних активах, оптимізує їх структуру та мінімізує вартість залучення.

Проведений аналіз засвідчує, що головними джерелами фінансування підприємств та організацій є власні кошти.

Список використаних джерел

1. Гайдаржийська О. М. Дослідження проблем формування інвестиційних ресурсів підприємств авіаційного транспорту [Електронний ресурс] / О. М. Гайдаржийська, Д.В. Процюк // Проблеми підвищення ефективності інфраструктури. - 2015. - Вип. 40. - С. 11-15. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ppei_2015_40_4.pdf
2. Носань Н. С. Джерела інвестиційного капіталу в Україні [Електронний ресурс] / Н. С. Носань // Часопис економічних реформ. - 2013. - № 3. - С. 11-16. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Cher_2013_3_6.pdf

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ ЯК ЧИННИК ПЕРЕХОДУ ДО НОВОЇ "ЗЕЛЕНОЇ" ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

М.А. Ємець, к.т.н., старший науковий співробітник,

І.І. Романенко

Інститут проблем природокористування та екології НАН України,

м. Дніпропетровськ

За даними досліджень в найближчі 20-25 років в переважній більшості розвинених країн правомірно очікувати швидкого зростання і помітного збільшення питомої ваги "зеленої" економіки. За деякими оцінками, до 2025 року тільки світовий ринок екологічно чистого устаткування досягне 4,4 трлн євро, що означає більш ніж 30% середньорічне зростання "зеленої" економіки. Вже до 2020 року очікується майже подвоєння світового ринку

екологічно чистих технологій [1].

Разом з тим слід зазначити, що в Україні цілісної екологоорієнтованої державної політики та комплексу заходів з формування основ "зеленої" економіки ще не розроблено. Інструменти екологічної політики, що зараз застосовуються, орієнтовані здебільшого на ліквідацію наслідків забруднення, а отже мають вузьку спрямованість. Зовсім недостатньою є підтримка сталого розвитку з боку адміністративних та економічних інструментів, які б забезпечували вплив державного регулювання на обсяги і структуру споживання та виробництва продукції, застосування ресурсозберігаючих інноваційних технологій [2].

Проте, імпульс для ефективного впровадження "зеленої" економіки в країні може бути наданий за умов гармонізації правових систем згідно стандартів ЄС та цілеспрямованої внутрішньої координації державних структур. Хоч питання впровадження "зеленої" економіки в процесі євроінтеграції України є лише частиною загального курсу до сталого розвитку, але воно може відіграти вагомую роль у підвищенні стандартів виробництва і споживання, а в подальшому - позиціонувати країну як більш конкурентоздатну та екологічно безпечну в міжнародному вимірі [3].

Європейський Союз (ЄС) розглядає екологічну безпеку, яка є частиною національної безпеки кожної держави, як важливу складову загальноєвропейської стабільності. Тому, охорона навколишнього середовища визначена пріоритетним напрямом співпраці між Україною та ЄС.

Для України впровадження законодавства ЄС в галузі довкілля відбувається в межах восьми секторів, що регламентуються 29 джерелами права (директивами та регламентами) ЄС у цій сфері. Директиви й регламенти встановлюють загальні правила та стандарти, які повинні бути транспоновані (перенесені) до внутрішньодержавного права на відміну від сучасного природоохоронного законодавства України [4].

Секторальні питання співробітництва у сфері охорони навколишнього природного середовища в Угоді між Україною та ЄС мають на меті збереження,

захист, поліпшення і відтворення якості навколишнього середовища, захист громадського здоров'я, раціональне використання природних ресурсів та заохочення заходів на міжнародному рівні, спрямованих на вирішення регіональних і глобальних проблем навколишнього середовища. Для досягнення зазначеної мети наказом Міністерства екології та природних ресурсів України затверджено План заходів з імплементації актів ЄС у сфері охорони навколишнього природного середовища, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом [5].

Аналіз директив та регламентів ЄС, передбачених до імплементації, дозволяє сформулювати наступні ключові напрямки розвитку "зеленої" економіки: впровадження відновлюваних джерел енергії; підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами, енергоефективності та енергозбереження в основних секторах економіки; розвиток "чистого" транспорту; зменшення забруднення повітряного басейну; вдосконалення системи управління водними ресурсами; органічне землеробство в сільському господарстві; відновлення, рекультивації порушених земель та родючості ґрунтів, скорочення відчуження земель; вдосконалення системи збору, утилізації та переробки твердих побутових і промислових відходів; збереження лісів, розвиток рекреаційних зон; збереження та ефективне управління екосистемами; забезпечення біологічної безпеки та контроль за генетично модифікованими організмами.

Таким чином, реалізація нового "зеленого" курсу може відбуватись завдяки євроінтеграційним процесам, які нададуть можливість закласти в країні основи для переходу до сталого розвитку.

Список використаних джерел

1. "Зелена" стратегія регіону / Б.В. Буркинський, Т.П. Галушкіна, В.Є. Реутов, С.К. Харічков [та ін.]. - Саки : ПП "Підприємство Фенікс", 2011. - 448 с.
2. Чмир О.С. Проблеми та перспективи формування основ "зеленої" економіки в Україні: державна політика та суспільна підтримка. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.slideshare.net/NDEI/ukr-26859949>.
3. Opportunities and options for promoting a green economy in the Eastern Partnership Countries. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : http://ec.europa.eu/environment/international_issues/pdf/report_green_economy_en.pdf.
4. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом,

Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (ратифіковано Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 р.).

5. Щодо Планів заходів з імплементації актів ЄС (затверджено наказом Мінприроди України від 15.10.2014 р. № 317).

ЕКОЛОГІЧНА МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРОМИСЛОВОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ В КОНТЕКСТІ ПОСТІНДУСТРІАЛЬНОЇ ПАРАДИГМИ

А.Й. Жемба, к.е.н., доцент

Національний університет водного господарства та природокористування

В умовах формування постіндустріального суспільства, що супроводжується структурними зрушеннями, які сприяють одночасному зменшенню техногенного навантаження на навколишнє природне середовище та збільшенню добробуту, стає очевидним, що важливими змінами в структурі національної економіки є зменшення питомої ваги вторинного та збільшення частки третинного сектора. Це значною мірою сприяє зниженню рівня техногенного навантаження на довкілля. Основними зрушеннями в структурі національної економіки в міру просування по шляху сталого розвитку є зменшення питомої ваги промислового сектора та зростання частки сектора послуг. Проте зрушення в структурі української економіки є поки що повільними та недостатньо ефективними. Незважаючи на позитивну тенденцію щодо зменшення питомої ваги вторинного сектора та зниження антропогенного навантаження на навколишнє середовище, в структурі промисловості країни переважають екологічно-небезпечні, низькотехнологічні та сировинні галузі, що являються основою українського експорту. Найвищий техногенний тиск на довкілля чинять такі базові галузі, як видобувна, електроенергетична, металургійна, хімічна та нафтохімічна.

Негативний вплив на навколишнє середовище країни з зазначених галузей проявляється в процесі видобутку, використання та споживання природних ресурсів країни. Зменшити техногенний вплив на довкілля можливо шляхом формування нової екологічно безпечної та енергетично ефективної промислової структури економіки України. Екологічна модернізація промислового сектору

економіки не можлива без державної підтримки, а саме: вдосконалення системи екологічного оподаткування; покращення економічного механізму природокористування; стимулювання процесу впровадження ресурсо- та енергозберігаючих, мало- та безвідходних технологій на промислових підприємствах; поглиблення вторинної переробки сировини; розробки нових методик будівництва очисних споруд та установок для зменшення кількості викидів шкідливих речовин в атмосферу; впровадження системи матеріальної допомоги (надання безпроцентних кредитів) та економічного стимулювання (зменшення ставки оподаткування) для тих промислових підприємств, які зменшують кількість викидів шкідливих речовин в атмосферне повітря, а також орієнтуються на виробництво екологічно чистої та безпечної для суспільства продукції; розроблення та впровадження економічних методів стимулювання зменшення енергоспоживання в країні; розширення кордонів співробітництва в сфері ресурсо- та енергозбереження.

Політика держави, перш за все, має бути направлена на подолання диспропорцій в структурі економіки. Для зменшення частки вторинного сектору та збільшення третинного в структурі української економіки держава за допомогою держзамовлень повинна збільшити попит на інтелектуальну, інформаційну та наукомістку продукцію. Така додаткова підтримка з боку держави забезпечить зростання споживчого попиту на продукцію сектору послуг, тим самим зменшуючи негативний вплив на довкілля та збільшуючи зростання рівня добробуту кожного жителя країни. Щодо зрушень у структурі зайнятості економічно активного населення, важливим завданням держави є створення сприятливих умов для зростання зайнятості в третинному секторі економіки саме інтелектуальною працею. Для цього необхідно підвищити ступінь привабливості та рівень доходів зайнятих цією працею. Інакше кажучи, державна політика має бути направлена на перерозподіл доходної частини бюджету країни на користь тих працівників, які займаються інтелектуальною та науковою працею.

Зростання частки зайнятих у третинному секторі економіки позитивно

впливає на стан навколишнього природного середовища країни через характер продукції, яка створюється цим сектором. Збільшення частки третинного сектору в структурі національної економіки та частки економічно активного населення зайнятого в ньому сприяє економії енергетичної та природної сировини. Важливу роль у цьому процесі повинна відіграти держава, яка має відповідати за розробку та впровадження нової техніки і технології. Крім того, з метою розвитку високотехнологічних галузей економіки держава повинна створити сприятливі економічні та правові умови для гарантування збільшення рівня фінансових вливань. В свою чергу, до економіко-правових умов необхідно віднести: зниження ставки податку для підприємств та організацій, які займаються науковою діяльністю; послаблення податкового тягара для середнього та малого бізнесу, який є головним рушієм розвитку інноваційних підприємств, бізнес-інкубаторів і технологічних центрів у країні. Державна підтримка інноваційного потенціалу, національних науково-дослідних центрів і приватних дослідно-конструкторських установ сприятиме розвитку пріоритетних галузей (інформаційної, біо- та нанотехнологічної, оптикоелектронної) постіндустріального суспільства.

Економіка України наразі перебуває на початковому етапі постіндустріального типу розвитку, й тим самим поступається за темпами структурних зрушень економічно розвиненим країнам Великої Сімки (Великобританії, Італії, Канаді, Німеччині, США, Франції та Японії), малим високорозвиненим країнам Європи (Данії, Ісландії, Нідерландам, Фінляндії та Швеції) та країнам Центральної й Східної Європи з середнім рівнем економічного розвитку (Польщі, Словаччині, Угорщині, Іспанії, Ірландії та Молдові). Так, в структурі економік країн Великої Сімки та малих високо- та середньорозвинених країн Європи суттєво знизилась частка сільського господарства, в структурі промислового комплексу зменшилась питома вага добувних галузей, а частка оброблювальних стабілізувалась та тривалий час є незмінною. Нині структура української економіки потребує певних коригувань, а саме: зменшення частки галузей первинного сектора економіки та збільшення

питомої ваги наукоємних, інформаційних галузей третинного сектору, що можливо здійснити за рахунок державних та приватних вливань в інноваційні проекти країни.

ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА У КОНТЕКСТІ СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В. Б. Здрілюк, к.е.н., асистент
Луцький національний технічний університет

Сучасне маркосередовище функціонування суб'єктів агробізнесу розставляє нові пріоритети розвитку виробництва. Ще кілька років тому основна ланка агропромислового комплексу – сільськогосподарські підприємства – ставила стратегічні цілі щодо модернізації матеріально-технічної бази, підвищення ефективності вирощування сільськогосподарських культур та продуктивності у тваринництві, що забезпечувало свого роду реалізацію стратегії максимізації поточного прибутку у короткостроковому періоді.

Проте, перспективи вступу країни у світове співтовариство призводять до поступового переосмислення векторів розвитку, адже висуваються все нові вимоги до якісних показників вітчизняної сільськогосподарської продукції. Так, аграрії все частіше задумуються над тим, чи буде вироблена ними сировина конкурентоспроможною на ринку та чи матиме достатнє економічне обґрунтування ведення агробізнесу згідно європейських вимог в українських умовах.

Пошук відповіді на це запитання сьогодні в першу чергу постає на законодавчому рівні. Адже, сільськогосподарська продукція потребує суттєвої гармонізації українського законодавства з вимогами ЄС за такими основними напрямками як санітарні та фітосанітарні заходи, технічне регулювання товароруху, сертифікація та стандартизація продукції. При цьому, слід

зауважити, що найбільші проблеми, на нашу думку, пов'язані із донесенням цих норм не до сільськогосподарських підприємств, а саме до власників особистих селянських господарств, які забезпечують виробництво майже половини сільськогосподарської продукції, проте реалізують її на стихійних ринках без елементарного контролю якості.

Щодо сільськогосподарських підприємств, то їх рішення щодо розвитку повинні бути комплексними та включати в себе управлінські, економічні, маркетингові, соціальні та екологічні аспекти. В даному контексті відправною точкою у діяльності сільськогосподарського підприємства має стати структурування асортименту продукції із позиції максимального економічного обґрунтування, з огляду на збалансування вкладених матеріальних ресурсів у її вирощування із прогнозуванням цін її майбутньої реалізації та дослідженням можливостей збуту. Мається на увазі, що підприємству не завжди є вигідним вкладання значних коштів у вирощування культур вищих сортів, якщо цього не потребує ринок. Основним ризиком у даному випадку є те, що у кінцевому результаті, вирощені високоякісні культури підприємство зможе реалізувати за цінами нижчих сортів, що прямо впливає на показники рентабельності діяльності. З іншої сторони – якщо ринок потребує продукції вищих сортів, сільськогосподарському підприємству варто сконцентрувати усі матеріальні ресурси на тому, щоб підвищити якісні характеристики продукції, реалізувати її за найвищими цінами та отримати відповідний фінансовий результат.

Якщо розглянути можливості розвитку рослинництва у сільськогосподарських підприємствах із позиції інтенсивного та екстенсивного розвитку, варто зауважити, що екстенсивний шлях характеризується нарощенням виробництва шляхом збільшення кількості оброблюваних площ у рослинництві, а інтенсивний – «концентрацією сукупних затрат уречевленої і живої праці на одній і тій самій земельній площі для збільшення виходу продукції та підвищення економічної ефективності її виробництва».

Виходячи із зазначеного, екстенсивний шлях має певні обмеження, які характеризуються можливостями використання земельних ресурсів в

сучасних умовах попиту на землю. Стратегія екстенсивного розвитку виробництва шляхом зростання кількості оброблюваних площ забезпечує підприємству зростання показників валового виробництва культур, виручки від реалізації, проте не завжди призводить до зростання показників ефективності діяльності, а саме – урожайності культур, чистого доходу, рівня рентабельності.

В свою чергу інтенсифікація передбачає значні матеріальні вкладення у розвиток виробництва шляхом механізації й автоматизації, хімізації рослинництва, концентрації виробництва, а тому тягне за собою значні фінансові ризики. Проте, процес інтенсифікації виробництва продукції рослинництва у сільськогосподарських підприємствах може характеризуватися ефективністю лише за умови тісного взаємозв'язку постачання, виробництва, переробки, реалізації, а також підтримки даних процесів факторами зовнішнього стимулювання. Тому налагодження партнерських відносин в агробізнесі є своєрідною гарантією того, що інтенсифікація виробництва у сільськогосподарському підприємстві буде економічнообґрунтованою для постачальника, який таким чином розширить свої канали збуту, виробника, який виростить продукцію відповідного класу та у необхідній кількості, чого потребує ринок, та покупця, який отримає високоякісну продукцію.

Все ж, як зазначалось вище, прийняття рішень що пріоритетів виробництва сільськогосподарської продукції повинні бути гармонізованими із санітарними та фітосанітарними вимогами, умовами стандартизації й екологічної безпеки. Тому стратегічні рішення щодо розвитку аграрного виробництва сьогодні – це так званий компроміс між тим, чого вимагає європейський ринок, тим, що може виробити в існуючих умовах аграрій, та тим, що бажає отримати кінцевий споживач, зважаючи на його платоспроможність. Узгодження цих рішень є досить складним та довготривалим процесом, який вимагає суттєвого нормативно-правового регулювання, інноваційних рішень та ідей від бізнесу, а також вимог щодо безпеки споживання продуктів харчування, які втіляться у попиті кінцевих споживачів.

Список використаних джерел

1. Дудар Т. Г. Аналіз стану маркетингу органічної продукції та шляхи розвитку каналів її збуту на агропродовольчому ринку / Т. Г. Дудар, О. Т. Дудар // Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК – 2010. №17 (2). – С. 25-34.
2. Європейська Комісія, про органічне виробництво [Електронний ресурс].- Режим доступу: www.ec.europa.eu/agriculture/organic

КЛАСИФІКАЦІЯ КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ ПІДПРИЄМСТВА

С.О. Зубков, к.е.н., доцент

Харківський державний університет харчування та торгівлі

Активізація інтеграційних та глобалізаційних процесів у світовій економічній системі, динамічні зміни зовнішнього та внутрішнього середовищ підприємств, необхідність оновлення економіки після глибокої кризи зумовили появу нових тенденцій розвитку. Це обумовлює необхідність докорінних змін у системі управління конкурентними перевагами підприємств та її адаптації до нових реалій. При усій значимості проведених наукових досліджень окремі питання підвищення конкурентних переваг вивчені недостатньо. Зокрема, дискусійними залишаються підходи щодо трактування сутності конкурентних переваг, а також різноманітність класифікацій, що не повною мірою адаптовані до цілей їх формування та реалізації.

Метою дослідження є обґрунтування підходу до систематизації класифікаційних ознак конкурентних переваг з позицій їх формування та реалізації.

Дослідження наукових праць щодо питання конкурентних переваг виявило наявність у сучасній економічній літературі трьох основних підходів до визначення поняття конкурентних переваг, а саме: компаративного, ресурсного та ціннісно-компетентнісного [1]. Прихильники компаративного підходу акцентують увагу на перевазі над конкурентами та підкреслюють таку властивість конкурентної переваги, як відносність. Визначення конкурентних переваг з позиції компаративного підходу має чітко виражений порівняльний (відносний) характер, що обумовлюється сутністю самої назви. Недоліком такого підходу є занадто загальне трактування поняття. Визначення сутності

конкурентних переваг с позиції ресурсного підходу в цілому базується на внутрішніх перевагах, не враховуючи переваги зовнішнього характеру. Визначення конкурентних переваг з позиції ціннісно-компетентнісного підходу акцентує увагу, насамперед, на потребах та запитах клієнтів, а також на створенні їх лояльності до товарів підприємства завдяки певної компетенції. При цьому переваги у ресурсах підприємства відходять на другий план.

Виявлені особливості розглянутих підходів до визначення поняття «конкурентна перевага», доводять, що вони не суперечать один одному, а розглядають конкурентні переваги з різних позицій, що обумовлює доцільність їх збалансованого поєднання. А тому пропонується авторське тлумачення конкурентної переваги підприємства, що поєднає усі три наведені позиції: Конкурентна перевага – це якість, що створює унікальну цінність, яка виникає завдяки формуванню і використанню специфічних характеристик ресурсів та забезпечує перевагу над конкурентами в своїй сфері.

Як свідчать результати проведеного дослідження існуючих класифікаційних ознак конкурентних переваг, у науковій літературі існує значна їх кількість, що обумовлює необхідність їх певної систематизації. Враховуючи те, що метою будь-якого підприємства є забезпечення високого рівня конкурентоспроможності, доцільно систематизувати розглянуті класифікаційні ознаки конкурентних переваг за критеріями формування, тобто ті ознаки, які доцільно використовувати під час формування конкурентних переваг, реалізації, тобто ті ознаки, які можна використовувати під час реалізації наявних конкурентних переваг та ті, які можуть бути однаково використані як для цілей формування, так і реалізації.

Для цілей формування нами віднесено класифікаційні ознаки за методом конкуренції, фактором формування, характером виникнення, факторами і суб'єктами виникнення, ступенем відтворюваності, (стійкості), методом або способом одержання переваги, походженням, силою та характером впливу на споживачів. Для цілей реалізації віднесено ознаки за ступенем значущості, можливістю регулювання, зв'язком з процесом інтеграції, видом одержуваного

ефекту від реалізації переваги, готовністю до реалізації, концепціями маркетингових систем, тривалістю дії. Як такі ознаки, що можуть бути віднесені як до цілей формування, так і реалізації обрано за відповідністю цілям, роллю у забезпеченні конкурентної стратегії, охопленням ринку, відношенням до системи, терміном дії, зв'язком з силами конкуренції, рівнем ієрархії, сферою прояву, змістом фактору переваги, стратегічною спрямованістю, ймовірністю успіху, рівнем реалізації, впливом на потенціал. Представлена систематизація класифікаційних ознак конкурентних переваг подана на рис 1.

Рис. 1. Систематизація класифікаційних ознак конкурентних переваг за цілями формування та реалізації

Список використаних джерел

1. Чорна М.В. Управління конкурентними перевагами підприємства: вітчизняний та світовий досвід : монографія / М. В. Чорна, О. М. Блохіна. – Харків : Лідер, 2015. – 194 с.

ЕКОНОМІЧНА ДІАГНОСТИКА СОЦІАЛЬНОГО ІМІДЖУ ЯК НАПРЯМУ ЗБІЛЬШЕННЯ СЕГМЕНТУ РИНКОВОЇ ТОРГОВОЇ МЕРЕЖІ «ФОКСТРОТ. ТЕХНІКА ДЛЯ ДОМУ»

О.Я. Іванків, к.е.н,

І. М. Конюх, студент

Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки

Економічна діагностика діяльності торговельного підприємства – це перманентний процес розпізнавання на основі розробленої системи показників-індикаторів проблем в діяльності торговельного підприємства, встановлення для них характеру, причин і можливих наслідків виявлених відхилень та спрямований на пошук перспективних шляхів і напрямів їх можливого розв’язання для подальшого забезпечення прибутковості та конкурентоспроможності підприємства торгівлі [5]. В сучасних умовах розвитку економічних відносин підприємства намагаються забезпечити стабільну конкурентоздатність і саме тому економічна діагностика іміджу є важливим фактором в управлінській діяльності.

Імідж – це сформоване представлення цільовій аудиторії інформації про діяльність та успіхи підприємства, яка постійно та динамічно впливає на взаємини підприємства з його потенційними та фактичними покупцями, на його конкурентоспроможність, фінансові результати та контакти з іншими державними або приватними підприємствами, установами та організаціями[1]. До основних елементів іміджу організації можна віднести: імідж товару, імідж керівника, репутацію ділової активності, соціальний імідж [2], на сьогоднішній день виділяють як ще одну важливу складову – це екологічний імідж.

Відповідно до сучасної політичної ситуації в країні, багато компаній почали орієнтуватися на соціальний імідж. Соціальний імідж – це сформоване уявлення суспільства про підприємство, про його цілі, визначення принципів здійснення діяльності, проведення різних соціальних програм, благочинність.

Різновиди іміджу можна виокремити за такими ознаками: імідж, що формується у споживачів, імідж у бізнес середовищі, імідж у соціальній сфері, імідж на самому підприємстві.

Економічна діагностика іміджу підприємства дозволяє оцінити його стан та знайти приховані можливості, вузькі місця та направити управління у сторону покращення ситуації.

Торгова мережа «Фокстрот. Техніка для дому» є лідером ринку України в сегменті роздрібних продажів електроніки та побутової техніки. Вона входить до числа 500 найбільших компаній Центральної та Східної Європи. Компанія налагодила відносини з більш ніж 160 партнерами. «Фокстрот» нараховує більше 8 тис. співробітників і має найбільше в своєму секторі кількість учасників програми лояльності, що становить більше 4 мільйонів осіб. У 2010 році був створений портал для покупців, який став серйозним кроком у розвитку компанії.

Торгова мережа «Фокстрот. Техніка для дому» найбільшу увагу приділяє соціальному іміджу. «Фокстрот» бере участь у різних соціальних проектах: «Школа безпеки», «Похід пам'яті», «Соціальний центр «Перспектива Фокстрот», «ЕКОклас» тощо[4]. У своїй діяльності торгова мережа дотримується принципів ГД ООН, що сприяє зростанню України не лише за рахунок власних досягнень у бізнесі, а й за допомогою механізму соціальних інвестицій. Це формує зовнішній імідж компанії. Щодо внутрішнього, управління персоналом, то в компанії створено постійно діючий підрозділ Управління персоналом, що уповноважений ініціювати питання політики оплати праці, мотивації співробітників, розробляти напрямки розвитку персоналу та модернізації його управління.

Як бачимо, соціальний імідж відіграє основну складову діяльності підприємства. Завдяки підвищенню саме соціального іміджу, у компанії «Фокстрот» за останні декілька років зросла кількість покупців, вона розширила власну мережу в Україні та продовжує залишатися лідером на ринку побутової техніки.

Проте на нашу думку вузьким місцем у діяльності компанії на даний момент є імідж споживачів. Це в першу чергу пов'язане з політичною та економічною ситуацією в країні, але компанія залишається на тому ж самому рівні у своїй стратегії розвитку споживчого іміджу, а в умовах постійного ризику необхідно враховувати фактори зовнішнього середовища. На даний момент ступінь ризику для діяльності підприємства залишається стабільним, так як ніяких раптових коливань не передбачається провідними аналітиками, саме тому компанія може взяти ціль на модифікацію споживчого іміджу.

Отже, на даному етапі розвитку компанії «Фокстрот» можна спостерігати акцент на соціальному іміджі, інші ж види теж розвиваються, проте це не основна стратегія у діяльності. Вузьким місцем при економічній діагностиці ми визначили споживчий імідж, який знаходиться на однаковому рівні протягом останніх років, що під впливом зовнішніх ризиків негативно відображається на діяльності компанії. Соціальний ж імідж, як було продіагностовано, сприяє розвитку мережі та забезпечує ріст прибутку.

Список використаних джерел

1. Рекламна підтримка загальнокорпоративного іміджу [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://buklib.net/books/25126/>
2. Формування іміджу підприємства та його значення [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/2275>
3. Чинники, що впливають на імідж підприємства [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://intkonf.org/artomova-d-i-chinniki-scho-vplivayut-na-imidzh-pidpriemstva/>
4. [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://www.foxtrot.com.ua/>
5. Нікітіна Г. Особливості економічної діагностики підприємств торгівлі / Г. Нікітіна, Н. Сагалакова // Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. «Проблеми розвитку економіки і підприємництва в Україні в контексті міжнародних інтеграційних процесів». – Тернопіль: Інститут економіки і підприємництва. – 2005. – С. 74-75.

СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

К.В. Ілляшенко, к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

Введення інформаційних систем бухгалтерського обліку на підприємствах і підготовка фінансової звітності в податкові органи в умовах переходу економіки України до міжнародних стандартів є однією з найбільш важливих

задач.

Зараз складається така ситуація, що сам по собі бухгалтерський облік на підприємстві може розглядатися як внутрішня справа підприємства, а основою для оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства з боку держави служить звітність, що повинна щоквартально надаватися в податкову інспекцію по місцю реєстрації підприємства. Крім того, існують планові і позапланові податкові перевірки, при проведенні яких можуть знадобитися всі бухгалтерські документи, включаючи первинні.

Більшість підприємств уже адаптували свої бухгалтерські служби до автоматизованої форми обліку. Однак останнім часом з'явилася необхідність впроваджувати нові програми, які б відповідали вимогам державних податкових органів та органів статистики.

Для цієї мети вітчизняні підприємства використовують програму М.Е.Дос – це система електронного документообігу, яка здатна допомагати у роботі з документами різного типу призначення та виду:

- звітами;
- податковими накладними;
- договорами тощо.

Переваги, які надає використання М.Е.Дос:

- заощадження часу роботи бухгалтера (не треба стояти у черзі та напряму спілкуватися із працівниками контролюючих органів);
- за допомогою М.Е.Дос і електронної пошти можна відправити в електронному виді звіти до державної податкової інспекції, державного комітету статистики, державного пенсійного фонду;
- економія на паперових носіях та фарбі для принтерів;
- за допомогою М.Е.Дос і електронної пошти можливо обмінятися податковими накладними, договорами, актами зі своїми партнерами, а також зберегти всі документи в одній єдиній системі;
- за допомогою М.Е.Дос і мобільного телефону можна перевірити та підписати звіти, а також прийняти sms-повідомлення про одержання квитанції

доставки звіту в податкову в будь-якій точці світу, у будь-який час.

Підприємства також використовують спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності» (ОПЗ «Єдине вікно»), яке виконує функції:

- формування звітності до органів доходів і зборів України;
- формування звітності до Державної служби статистики України;
- формування звітності з Єдиного соціального внеску до Пенсійного Фонду України;
- формування «Договору про визнання електронних документів» в електронному вигляді;
- накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів.

Перехід на повністю автоматизовану систему обліку і подання звітності ставить перед підприємствами нові задачі.

Перш за все, на нашу думку, необхідно дослідити інформаційну безпеку підприємств та контроль за виконанням електронних звітів. Інформаційні системи, які підприємство використовує для пересилання звітних даних повинне відповідати сучасним вимогам, бути перевірено на наявність шкідливого програмного забезпечення та вірусів, згідно законодавства мати офіційний і затверджений керівником електронний підпис.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ТА ШЛЯХИ ЇДОСЯГНЕННЯ

Л.І. Іщук, к.е.н., доцент,

О.А. Савчук, студент

Луцький національний технічний університет

В останні декілька років значно зросла кількість проблем, пов'язаних з нашим впливом на навколишнє середовище: забруднення повітря пилом та іншими частинками, забруднення води та ґрунтів пестицидами, забруднення водойм, радіоактивні відходи, парниковий ефект, озонові дірки, проблема

утилізації відходів, зменшення чисельності живих організмів, демографічна криза, антропогенна зміна ландшафтів, вирубка лісів, шум, нераціональне використання природних ресурсів, хімічне та біологічне забруднення, нестача прісної води, небезпечні захворювання, епідемії тощо. Звідси першочергове значення, на думку багатьох вчених, набуває необхідність вивчення факторів ризику для людини та суспільства з боку виробничо-економічних структур та шляхів їх відвернення.

Розробка принципів засад екологічної політики держави в частині забезпечення екологічної безпеки в значній мірі ускладнюється неоднорідністю та неоднозначністю підходів щодо виявлення змісту останньої. Скажімо, в спеціальній літературі екологічна безпека інтерпретується в декількох понятійних значеннях:

а) захист людини та навколишнього природного середовища від надзвичайної небезпеки;

б) умова збереження здоров'я людей і забезпечення сталого соціально-економічного розвитку;

в) гарантія попередження екологічних катастроф та аварій; г) баланс розвитку екосистем [2, с. 8].

Екологічна безпека – це складова глобальної і національної безпеки, тобто такого стану розвитку суспільних відносин в галузі екології, при якому системою державно-правових, організаційних, науково-технічних, економічних та інших соціальних засобів забезпечується регулювання екологічно небезпечної діяльності, режим використання природних ресурсів, охорона природного навколишнього, безпечного для життя та здоров'я людей, попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для природних систем та населення [1, с.50].

Складовими елементами екологічної безпеки в економіці є:

1. Екологічно чиста продукція – матеріали або продукти (харчового, технічного призначення), що не містять у собі шкідливих домішок у концентраціях, небезпечних для природного середовища, тварин і рослин,

здоров'я людей. Надходження шкідливих речовин у навколишнє середовище теж цілком виключається.

2. Екологічночисті ґрунти – такі, які не містять шкідливих елементів та їх сполук у кількостях, що загрожують стану ґрунтової біоти і здоров'ю людини.

3. Екологічночисте виробництво – рівень організації виробництва, при якому встановлюється відповідність екологічним вимогам. Мається на увазі не тільки виробничий процес, а всі стадії життєвого циклу продукції, включаючи транспортування, обмін, споживання і утилізацію відходів.

Для сучасного етапу розвитку економіки України, яка впритул підійшла до реальної інтеграції у міжнародний економічний простір основними позиціями зниження напруженості екологічних проблем, на нашу думку, стануть:

– мінімізація екологічного ризику шляхом включення природного капіталу до механізму ціноутворення;

– раціоналізація структури попиту і споживання в середині країни, формування масової екологічної свідомості;

– зміна структури і подальший розвиток національного виробництва у напрямі екологізації, а також формування експортної спеціалізації економіки та визначення можливої частки ринку екологічно чистої продукції;

– товарообмінні операції з іншими країнами та захист внутрішнього ринку від небезпечних для навколишнього середовища, життя і здоров'я споживача товарів.

Список використаних джерел

1. Білик О. С. Екологічний менеджмент на промислових підприємствах України: зміст та сутність поняття / О. С. Білик. – Екологический менеджмент. – №12 (106). – 2012. – С. 49-64.

2. Заржицький, О.С. Актуальні проблеми правового забезпечення екологічної політики України (теоретичні аспекти) [Текст]: моногр. / О.С. Заржицький. – Д.: Національний гірничий університет, 2012. – 200 с.

3. Шергін С. Геополітична ідентичність України / С. Шергін // [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.euroatlantica.info>

4. Екологічна безпека в умовах глобалізації / Економічна безпека України в умовах глобалізації: викликів: моногр. / А.А. Мазаракі, О.П. Корольчук, Т.М. Мельник та ін. – К.: КНТЕУ, 2010. – С. 654.

5. Бохан А. В. Енергетичний потенціал України в аспектах екологічної безпеки та суверенітету / А.В. Бохан // Збалансоване природокористування. – 2014. – № 1. – С. 178–183.

МЕХАНІЗМ ЗАПОБІГАННЯ БАНКРУТСТВУ ПІДПРИЄМСТВ

С. В.Кальний, к.е.н.,

Я. Р. Гербут, студент

Академія муніципального управління, м. Київ

У зв'язку з фінансовою кризою проблема банкрутства є досить актуальною для суб'єктів господарювання. Такі процеси трансформації економіки призводять до докорінних змін як у зовнішньому, так і внутрішньому середовищі функціонування підприємств[2].

Проблемі дослідження банкрутства та антикризового управління присвячено праці багатьох вітчизняних та закордонних спеціалістів, серед яких: Костирко Л.А., Лігоненко Л.І., Подольська В.О., Терещенко О.О., Цал-Цалко Ю.С., Яріш О.В.

Варто зауважити, що банкрутство – це такий стан підприємства, який характеризується низкою ознак, до яких доцільно віднести: перевищення критичного рівня простроченої кредитної заборгованості; незадовільну структуру капіталу; недотримання принципів фінансування; відсутність відтворення вкладеного капіталу; хронічне невиконання зобов'язань перед інвесторами, кредиторами, акціонерами, працівниками; зростання собівартості продукції; збитковість тощо.

Визначаючи банкрутство як кризовий стан науковці наголошують на спеціальних методах антикризового фінансового управління. Така система повинна складатися як на мікро- так і на макрорівні. Відсутність та недосконалість такої антикризової системи наразі розглядається як одна з головних проблем українського підприємництва [1].

Ринкова економіка виробила широку систему фінансових методів попередньої діагностики і можливого захисту підприємства від банкрутства та кризових явищ, яка одержала назву «система антикризового управління». Суть

цієї фінансової системи управління полягає в тому, що загроза банкрутства діагностується ще на початкових стадіях її виникнення.

Система антикризового фінансового управління підприємством базується на певних принципах, таких як: готовність до коливань, діагностика на початкових стадіях, диференціація аспектів кризових, оперативне прийняття рішень, адекватна реакція на загрозу, раціональність, санація [3].

В цілому методи антикризового управління можуть вельми ефективно використовуватися задля подолання стану, яке може погрожувати існуванню підприємства, і де вже основним питанням стає питання виживання.

Проблема кризи та банкрутства, його прогнозування та запобігання, має не тільки локальний (для окремого підприємства), а і загальнодержавний характер. Визнання цього факту об'єктивно обумовлює необхідність створення певної системи контролю, діагностики та захисту підприємств від фінансового краху (системи протидії банкрутству) на рівні конкретного підприємства, в межах певної галузі та країни в цілому.

Система протидії банкрутству на рівні підприємства повинна бути спрямована на створення передумов для подолання кризових явищ у життєдіяльності окремого суб'єкта господарювання і є постійно діючою складовою загального господарського механізму підприємства. Її елементами є: механізм подолання кризових явищ та запобігання банкрутству; механізм профілактики виникнення кризи.

Формування системи протидії банкрутству на рівні держави спрямовано на створення необхідних передумов для нормальної взаємодії між окремими суб'єктами господарювання на принципах рівності та порядності, створення загальних умов їх функціонування, збереження кожного життєздатного підприємства, діяльність якого вигідна суспільству.

Головним завданням такої системи є антикризове регулювання економічних процесів на мікро рівні шляхом реалізації відповідних

організаційно-економічних та нормативно-правових заходів впливу державних органів на діяльність підприємства.

Отже, в умовах все більшого зростання чисельності банкрутства українських підприємств необхідно приділяти максимальну увагу діагностиці банкрутства, що дасть можливість оцінити реальний стан підприємства і здійснити всі можливі контрзаходи по ліквідації впливу негативних факторів і недопущенню до банкрутства. Від керівника, менеджера залежить виживання підприємства. Тому менеджер зобов'язаний вміти виявляти основні фактори, що впливають на його організацію. Він покликаний знайти і запропонувати найбільш раціональні способи реагування на зовнішні загрози, обумовлені невизначеністю зовнішнього середовища. Чим більше невизначеностей, тим більший ризик, тим складніше приймати ефективні рішення. Саме тому, сьогодні є актуальним дослідження впливу на підприємство внутрішніх і зовнішніх загроз та формування ефективного механізму протидії банкрутству.

Список використаних джерел

1. Шершньова З.Є. Антикризове управління підприємством: Навч. посіб. / З.Є. Шершньова, В.М. Багацький, Н.Д. Гетманцева; За заг. ред. З.Є. Шершньової. - К.: КНЕУ, 2007. - 680 с.
2. Лук'яненко Л.І. Організаційно-економічний механізм санації вітчизняних підприємств / Л.І. Лук'яненко, В.О. Кабай // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/11_2015/79.pdf
3. Терещенко О.О. Фінансова санація та банкрутство підприємств: Навч. посібник. - К.:КНЕУ, 2014.-412с.

ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ ІННОВАЦІЙ ЕНЕРГОПОСТАЧАЛЬНОЇ КОМПАНІЇ

О.В. Ковальчук, к.е.н., доцент

Я. Ю. Бречко, студент

Луцький національний технічний університет

На сучасному етапі компанії прагнуть збільшувати питому вагу нововведень, реалізованих в інноваціях. Це дозволяє їм підвищувати рівень конкурентоспроможності порівняно з конкурентами. Сам добробут суспільства

визначається ефективністю інноваційної діяльності, що дає кінцевий позитивний результат, а не масою факторів виробництва й не обсягом інвестицій.

Інноваційна діяльність підприємства спрямована на створення і залучення із зовнішнього середовища таких інновацій, які б сприяли підвищенню його конкурентоспроможності, зміцненню ринкових позицій, забезпечували б перспективу розвитку. Однак можливості підприємств щодо залучення інновацій різні, що зумовлено передусім існуючими ресурсними обмеженнями, особливо фінансовими. Тому управління інноваційною діяльністю слід здійснювати, з одного боку, з огляду на потенційні можливості інновації у формуванні конкурентних переваг, а з іншого — на інвестиційні можливості підприємств.

Для успішної реалізації інновацій необхідна наявність багатьох чинників: науково-технічного потенціалу, персоналу, виробничо-технічної бази, та інших видів ресурсів, крупних інвестицій. Це означає, що у процес впровадження і реалізації інновацій на підприємстві необхідно залучати усі підрозділи, проводити значну та складну підготовчу роботу, і саме інтеграція та узгодження планів управління інноваційним розвитком стає передумовою виживання в майбутньому.

Потребу у інноваціях відчуває і ПАТ „Волиньобленерго” – одне з провідних підприємств регіону, що динамічно розвивається та повноцінно виконує свою діяльність з передачі електроенергії магістральними та розподільчими мережами для задоволення потреб юридичних та фізичних споживачів.

З метою підвищення надійності електропостачання споживачів області, підвищення рівня якості електроенергії, суттєвого поліпшення технічного стану обладнання, програмою розвитку електромереж ПАТ “Волиньобленерго” передбачається виконання широкого спектру технічних заходів. Це, зокрема, будівництво нових підстанцій, також реконструкція існуючих із заміною

застарілого комутаційного обладнання на сучасне з одночасним технічним переоснащенням пристроїв релейного захисту, автоматики і телемеханіки, будівництво повітряних ліній. Подальша робота товариства буде спрямована також на зниження нормативних ТВЕ, стовідсотковий збір коштів за реалізовану електроенергію та зниження дебіторської заборгованості споживачів, підвищення якості та культури обслуговування абонентів.

Одним з елементів інноваційної стратегії компанії є вжиття всіх можливих заходів, спрямованих на розвиток маркетингової діяльності компанії. ПАТ “Волиньобленерго” для підвищення ефективності діяльності доцільно використовувати такі інноваційні інструменти маркетингу як синхромаркетинг (для вирівнювання нерівномірного попиту) та демаркетинг (спрямований на зниження попиту). У перспективі для стимулювання електроспоживання у побутовому секторі з метою покращання умов життя населення чи створення сприятливих умов для розвитку окремих видів виробництв використовуватиметься і ремаркетинг (для ширшого використання електроенергії).

Важливою проблемою підприємства є відключення від електропостачання споживачів через пошкодження електричних опор та обриви проводів повітряних ліній напругою 10 – 0,4 кВ, що змушує компанію шукати кардинальні шляхи вирішення даної проблеми на основі нових технологій і матеріалів будівництва електричних мереж у географічних районах із складною ожеледно-вітровою обстановкою.

У боротьбі з ожеледицею на ЛЕП досить корисним може бути переймання досвіду ПАТ “Житомиробленерго”, яким в 2011 році були розпочаті, а нині успішно завершене будівництво першої експериментальної ділянки ПЛ–10 кВ “Піщаниця–1” від підстанції ПС–110/35/10 кВ “Овруч” протяжністю майже 5 км.

Експериментальність цієї лінії полягає в тому, що під час будівництва

використовувалися не залізобетонні опори, а металеві опори польської фірми "KROMISS BIS". Головна їхня перевага – це на декілька порядків вища стійкість до деформацій і повалення при ожеледицях і вітрових навантаженнях.

До перспективних напрямків інновацій електророзподільчих компаній належать також:

1. Використання новітніх зразків обладнання (трансформаторів, кабельно-провідникової продукції, захисної автоматики і т.д.), які допомагають підвищити надійність електрозабезпечення, знизити втрати електричної енергії та витрати компаній.

2. Застосування Автоматизованої системи комерційного обліку споживання електроенергії (АСКОЕ) на межі балансової належності мереж з сусідніми ліцензіатами Економічна ефективність від впровадження АСКОЕ - це зниження технологічних витрат та удосконалення системи контролю обліку споживання та оплати електроенергії.

3. Введення call-центрів для обслуговування споживачів електричної енергії. До функцій call-центрів віднесені: надання інформаційних послуг шляхом обробки звернень клієнтів; проведення опитувань абонентів (в автоматичному режимі або за участю оператора); збір та формування даних за зверненнями абонентів для подальшої обробки в аналітичних системах.

ФІНАНСОВІ УМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Н.В. Коленда, к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Соціологічні дослідження а також оцінка мотиваційного профілю працівників показують, що ефективність праці, а відповідно, і прибутковість діяльності підприємств, в першу чергу, визначається рівнем соціальної безпеки персоналу. Це обумовлює необхідність пошуку нових шляхів, методів та

інструментів забезпечення соціальної безпеки працівників. Проте реалізація розробленої системи заходів чи програм забезпечення соціальної безпеки підприємства буде неможливою без відповідного фінансового забезпечення.

Дослідження розпочнемо із вивчення підходів науковців до трактування поняття «соціальна безпека підприємства».

Під соціальною безпекою підприємства В. Лугова та Т. Голубєва розуміють створення системи взаємовигідних партнерських відносин між персоналом та керівництвом підприємства, що забезпечується задоволенням матеріальних та нематеріальних потреб працівників та реалізацією інтересів підприємства. Дискусійним в цьому визначенні вважаємо те, що процес забезпечення соціальної безпеки підприємства розглядається як внутрішній процес, тобто узгодженість інтересів керівництва та персоналу. На нашу думку, соціальна безпека є ширшим поняттям і на процес її забезпечення впливає ряд чинників як внутрішнього так і зовнішнього середовища.

На думку С. Омельчук сутність соціальної безпеки підприємства полягає в забезпеченні прожиткового мінімуму працівникам підприємства, росту заробітної плати, системи мотивації й оплати праці за кінцевими результатами роботи, відповідності заробітної плати кваліфікації працівників. Критичний аналіз цього визначення дозволяє зробити висновок про його обмеженість матеріальними інтересами працівників та рівнем їх задоволення. Інші ж аспекти трудового життя працівників та їхні потреби й інтереси залишилися поза полем зору науковця. Вважаємо, що соціальна безпека підприємства не повинна обмежуватися тільки системою мотивації праці.

Згідно трактування Б. Купчак соціальна безпека характеризується таким станом соціально-економічного розвитку підприємства, що забезпечує його працівникам належний рівень життя, доходів, прийнятні умови праці та відпочинку незалежно від впливу внутрішніх та зовнішніх загроз.

В. Безбожний розглядає соціальну безпеку як стан захищеності підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз, який досягається шляхом гармонізації та взаємоузгодження його інтересів відповідно до інтересів

суб'єктів внутрішнього й зовнішнього середовища в часі та просторі. З визначення не зрозуміло, які саме інтереси підприємства та суб'єктів внутрішнього й зовнішнього середовища повинні бути узгоджені у процесі забезпечення соціальної безпеки підприємства. А тому це трактування може стосуватися як економічної, екологічної так і соціальної безпеки підприємства.

Соціальну безпеку підприємства Н. Мехеда та А. Маджула розглядають як систему соціально-економічних заходів, які спрямовані на матеріальне забезпечення працівників, покращення якості життя та умов праці. Не зовсім логічним є трактування соціальної безпеки як системи заходів, оскільки це складова механізму досягнення бажаного стану, а не його визначення.

На нашу думку, найбільш влучне трактування соціальної безпеки сформовано О. Іляш, яка розглядає її як стан взаємозв'язку людських, корпоративних ресурсів і підприємницьких можливостей, за якого гарантується найбільш ефективне використання персоналу для стабільного його функціонування та динамічного соціального розвитку, запобігання внутрішнім і зовнішнім негативним загрозам.

На наш погляд, поняття соціальної безпеки підприємства може бути визначене, як стан захищеності соціальних інтересів персоналу від зовнішніх та внутрішніх загроз щодо його професійного, соціального стану та рівня життєзабезпечення, за якого відбувається збереження та розвиток трудового потенціалу, зростання показників ефективності діяльності підприємства.

Для уникнення цих загроз а також здійснення заходів із досягнення належної соціальної безпеки слід визначити обсяг ресурсів і мобілізувати внутрішні й зовнішні їх джерела (продаж частини майна, розпродаж продукції, яка не реалізована, отримання кредиту, збільшення величини прибутку, іноземні інвестиції).

В першу чергу, фінансове забезпечення соціальної безпеки підприємства повинно відбуватися через виконання таких функцій: фінансове планування та прогнозування; фінансовий аналіз; управління прибутком, витратами, капіталом; фінансове регулювання; фінансовий контроль. При цьому

основними методами забезпечення соціальної безпеки підприємства є: інвестування, оподаткування, матеріальне стимулювання, страхування, заставні операції, трансфертні операції, трастові операції, оренда, лізинг, факторинг.

На думку В. Геєця до складу фінансових інструментів забезпечення фінансової безпеки підприємства, а, як ми думаємо і соціальної, слід віднести: актуарні розрахунки, організацію андеррайтингу, форми і методи перестраховування, франшизу, методи розрахунку резерву незароблених премій, інвестиційну політику [1, с. 198.].

Фінансовими важелями впливу на процес формування соціальної безпеки підприємства є: прибуток, дохід, фінансові санкції, дивіденди, ціна, фінансове стимулювання, заробітна плата та інші.

Отже, як бачимо із проведеного дослідження, соціальна безпека підприємства є складним утворенням, забезпечення якого потребує розробки відповідної політики і її практичного втілення, що, у свою чергу, вимагає пошуку нових джерел фінансування як в середині підприємства, так і за його межами, формування системи методів, інструментів та важелів фінансового впливу та її ефективного впровадження.

Список використаних джерел

1. Моделирование економічної безпеки: держави, регіону, підприємства : монографія / [В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова та інші; за ред. В. М. Геєця]. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 239 с.

ОБГРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ПРОЕКТУ

А.М. Колосок, к.е.н, доцент,

В. О. Горбунов, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

В умовах сьогодення все більшої актуальності набуває питання протидії процесам забруднення навколишнього середовища. Адже, показники екологічної ситуації в нашій країні поступово набувають все більш критичних

значень. Для уникнення загрози існування всього суспільства необхідно здійснити екологічну реконструкцію у всіх сферах діяльності людини. В тому числі, проводити екологічний аналіз необхідно і в процесі проектування та здійснення проектного аналізу. Це забезпечить відбір ідей, реалізація яких не зашкодить суспільству в цілому та навколишньому середовищу зокрема.

Підтвердженням актуальності цієї теми є також зацікавленість у її вивченні. Дослідження здійснювали такі вітчизняні вчені як: Г. Вербицька, В.М. Гриньов, О.І. Гуторив, Н.М. Гайдис, О.О. Курдина, Г.М. Тарасюк, У.П. Федунік, та ін.

Екологічний аналіз – це один із напрямків моніторингу проекту, який проводиться для встановлення вартості всіх процесів, пов'язаних із мінімізацією шкідливого впливу на навколишнє середовище. При цьому, основна мета екологічного аналізу полягає у визначенні ступеня впливу проекту на навколишнє середовище із детальною оцінкою можливого корисного ефекту та формування заходів, необхідних для пом'якшення або запобігання шкоди довкіллю під час здійснення проекту [1, с. 223].

Екологічний аналіз більшості проектів здійснюється за наступними етапами:

1. Встановлення категорії та типу впливу проекту на навколишнє середовище.

При цьому, виділяють такі проекти в залежності від ступеня впливу на навколишнє середовище:

категорія А – проекти, які із низькою періодичністю негативно впливають на довкілля;

категорія Б – проекти зі значним негативним впливом на навколишнє природне середовище, який можна швидко нейтралізувати;

категорія В – проекти зі значним негативним впливом на навколишнє природне середовище, що вимагають комплексного аналізу і оцінки довкілля;

категорія Г – проекти, спрямовані на навколишнє середовище.

2. Оцінка рівня впливу проекту на навколишнє природне середовище.

3. Екологічний аналіз альтернативних варіантів проекту.

4. Реалізація дій, спрямованих на запобігання, скорочення або компенсацію негативного впливу на навколишнє середовище.

5. Комплексна екологічна підготовка управління та персоналу.

6. Екологічний моніторинг.

В процесі проходження цих етапів можуть використовуватися різні методи екологічної оцінки проекту. За своїм змістом вони поділяються на методи оцінки впливу проекту при порівнянні можливих альтернатив на стадії проекту, коли підприємство ще не функціонує, та методи оцінки впливу функціонуючого виробництва на навколишнє середовище.

Так, реалізуючи всі стадії екологічного аналізу із використанням конкретного методу, фахівці заодно і здійснюють екологічну оцінку – систематичний аналіз та оцінювання екологічних наслідків планової діяльності, консультацій із потенційними посередниками і партнерами, а також врахування результатів цього аналізу і консультування при плануванні, проектуванні, затвердженні та здійсненні такої діяльності [2, с.113].

Проводячи екологічний аналіз підприємство (керівники проекту) отримують основну перевагу у вигляді запобігання або хоча б пом'якшення можливої шкоди навколишньому середовищу. Це дозволяє позиціонувати себе як соціально і екологічно-небайдужою організацією, яка дбає про стан довкілля та здоров'я оточуючих.

Однак, для того, щоб екологічний аналіз став невід'ємною частиною діяльності більшості підприємств при реалізації всіх проектів, необхідно змінити основні засади ведення державної політики в цій галузі. Потрібно удосконалити існуючі законодавчі норми, із ефективним застосуванням системи штрафних санкцій за порушення чи відмову підприємцями від ведення бізнесу із врахуванням екологічних критеріїв. Адже будь-який проект може завдати шкоди довкіллю, тому необхідно вивчити всі альтернативи його виконання із ціллю вибору найбільш безпечної з них з точки зору негативних наслідків для навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Верба В. А. Проектний аналіз / В. А. Верба, О. А. Загородніх. – К. : КНЕУ, 2010. – 285 с.
2. Митяй О.В. Проектний аналіз: Навч. посіб. / О.В. Митяй. – К. : Знання, 2012. – 311 с.
3. Ковальська Л.Л. Проектний аналіз. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л.Л. Ковальська, Л.В. Павлюк, Л.В. Савош. – 2014. – 328 с.

ВПЛИВ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ НА ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФОНДОВОГО РИНКУ

Коніна М. О., асистент

Сілаєва В.І., студент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського, м. Кривий Ріг

Сьогодні особливо актуальним і важливим питанням, яке стоїть перед українською економікою, є покращення інвестиційних можливостей банківської системи і розвиток фондового ринку, оскільки за різними оцінками, більше 50% від обсягу інвестицій в українські цінні папери здійснюється банками. Вітчизняний фондовий ринок знаходиться на етапі свого становлення та значно відстає у розвитку від фондових площадок промислово розвинутих країн.

Вивченню проблем взаємодії банківської системи України і фондового ринку присвячені праці: В.В.Булатова, І.С.Івахненко, Р.Р Коцовська, Г.Н. Мальцева, А.М. Мороз, О.П. Павлишин, Ю.В. Серік, В.М. Шелудько та ін.

Важливим видом операцій банків є формування портфельів цінних паперів різних видів. Портфель цінних паперів – це сукупність усіх придбаних і отриманих банком цінних паперів, право на володіння, користування і розпорядження якими належить банку і які згруповані по типах і призначенні. [2, с. 173]. Розглянемо діяльність комерційних банків України з цінними паперами за період з 2010 року по 2015 рік (табл.1).

Як видно з табл.1, кількість банків протягом 2010-2014 років незначно змінювалася, прте на кінець 2015 року відбулося значне зменшення банків, які мають ліцензію. За період 2010-2015 рр. діяльність банківського сектора

характеризується припливом у банківську систему, збільшенням вкладень в цінні папери. Вкладення комерційних банків в цінні папери змінилися з 83 559 млн. грн. станом на 01.01.2011 р. до 198 841 млн. грн. на початок 2016 р. Та ще у 2012 році банківський сектор характеризується стабільним припливом засобів у банки. У 2012 р. вкладення банків України в цінні папери збільшилося на 4,8% р., що склало 9,6 млрд.грн. Це пов'язано з участю населення на фондовому ринку, що є однією з ознак не лише підвищення рівня життя в країні, але і показником зрілості фінансового ринку, що забезпечило трансформацію індивідуальних заощаджень в необхідні економіці інвестиції.

Таблиця 1

Динаміка активів комерційних банків України і вкладень у цінні папери за 2010-2015 рр. [3]

Найменування показників	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість банків, які мають банківську ліцензію, в т.ч.	194	198	176	181	163	117
з іноземним капіталом	55	53	43	49	51	41
Активи банків, всього	942,0	1054,2	1127,2	1262,9	1 316,9	1 254,4
Темпи росту, %	107,0	111,9	106,9	112,0	104,3	95,3
в т.ч. вкладення в цінні папери	83,6	87,7	96,3	128,0	168,9	198,8
Темп росту, %	-	105,0	109,8	132,9	132,0	117,7

Проте умови розвитку діяльності комерційних банків на ринку цінних паперів ускладнилися з початком 2015 року в зв'язку з погіршенням кон'юнктури і загостренням кризисних явищ у вітчизняній економіці. За підсумками 2015 року фондовий ринок України залишається банкоцентричним, що проявляється в найбільшій частині банків як в сукупних активах, так і в сукупній вартості здійснення інвестицій в цінні папери. При цьому можна побачити збільшення частини інвестицій в цінні папери в структурі активів самій банківській системі. Це викликано значним накопиченням банками ліквідності упродовж останніх років.

Найважливішим елементом інвестиційної політики комерційного банку є розробка стратегії і тактики управління валютно-фінансовим портфелем, що включає поряд з іншими його елементами портфель інвестицій.

Інвестиційна стратегія банку на фондовому ринку дозволить:

- забезпечити механізм реалізації довгострокових інвестиційних цілей на фондовому ринку;
- реально оцінити можливості банку в області фінансових інвестицій;
- максимально використовувати інвестиційний потенціал і активно маневрувати інвестиційними ресурсами;
- швидко реалізовувати нові перспективні можливості, що виникають в процесі зміни факторів зовнішнього ринкового інвестиційного середовища;
- прогнозувати можливі варіанти розвитку зовнішнього інвестиційного середовища і зменшити вплив негативних факторів на інвестиційну діяльність банку;
- відобразити переваги банку на фондовому ринку і т.д.

Таким чином, підвищення інвестиційних можливостей банківської системи і розвиток фондового ринку є одним з оптимальних способів вирішення проблеми розвитку українських підприємств, подолання найсерйозніших соціально-економічних диспропорцій. Вирішення вищеназваних проблем можна досягти через збільшення капіталізації, ліквідності та прозорості фондового ринку; удосконалення ринкової інфраструктури та забезпечення її надійного і ефективного функціонування; удосконалення механізмів державного регулювання, нагляду на фондовому ринку та захисту прав інвесторів; стимулювання подальшого розвитку фондового ринку України

Список використаних джерел

1. Руда О.Л. Функціонування фондового ринку України, проблеми та перспективи розвитку / О.Л. Руда // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://global-national.in.ua/archive/6-2015/162.pdf>
2. Серік Ю.В. Проблеми і перспективи розвитку фондового ринку України / Ю.В. Серік // Економіка і управління. – 2014, №2, с. 109-114.
3. Основні показники діяльності банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bank.gov.ua/control/uk/publssh/article>.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ В ОЦІНЦІ ЗАГРОЗ ТА РИЗИКІВ БЕЗПЕКИ ВИРОБНИЦТВА І ЗБУТУ ЗЕРНА

Н.Л.Корженівська, к.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

Умови ведення господарської діяльності на теренах нашої держави визначаються вимогами економічної, політичної, соціальної політик. Діяльність у сфері аграрного господарства формується також під впливом особливостей наявності природного ресурсного потенціалу та кліматичних факторів.

Серед найуспішніших галузей аграрного сектору економіки України останніми роками, за показниками зростання валових зборів та обсягу експорту, вважається зернова. Обсяги споживання зерна на душу населення значно перевищують норми, а превалювання в структурі виробників крупно товарних холдингових компаній, які є експортерами зерна, дає підстави для висновків про необхідність формування та розвитку економічної безпеки, елементами якої є захист від існуючих та потенційних ризиків та загроз.

За наявних можливостей для ведення аграрного бізнесу проектом Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року передбачено, що «аграрний сектор України, базовою складовою якого є сільське господарство, формує продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створює соціально-економічні умови сільського розвитку» [1]. У зазначеному документі визначено, що проблемні ситуації в аграрній сфері призводять до виникнення ряду викликів, зокрема неналежні інституційні та економічні умови інтеграції малих форм господарювання в організований аграрний ринок, необхідність цілісної національної політики довгострокового закріплення на міжнародних ринках, недостатній рівень експорту продукції з високою доданою вартістю, які, на нашу думку, стосуються товаровиробників зерна.

Аналіз динаміки основних вартісних показників виробництва і реалізації

зернових культур (рис. 1) показав, що відбуваються значні їх коливання, а здійснений прогноз за методикою поліноміального згладжування демонструє повільне вирівнювання трендових коливань. В розрізі характеристики кожного з показників слід зазначити, що для собівартості така тенденція є позитивною, тоді як стосовно ціни - навпаки. За незмінних умов та чинників впливу трендова рентабельність зростатиме. Тому необхідно методику оцінки рівня економічної безпеки спрямувати в напрямку ідентифікації загроз розвитку позитивної динаміки та напрацювання привітливих заходів захисту.

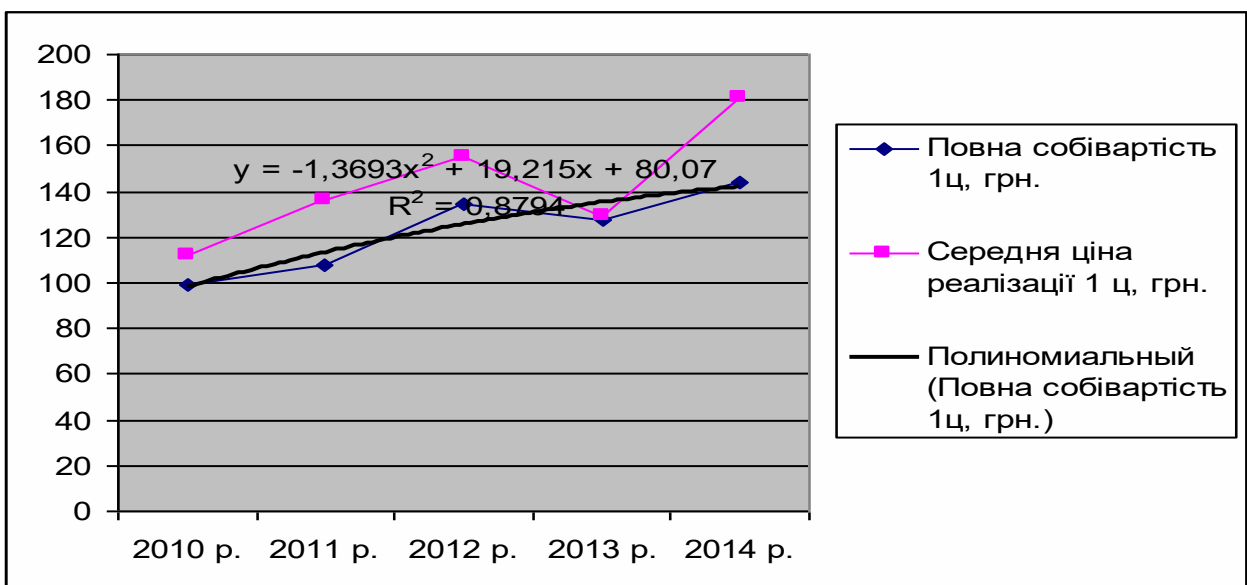

Рис. 1. Поліноміальне згладжування повної собівартості зернових

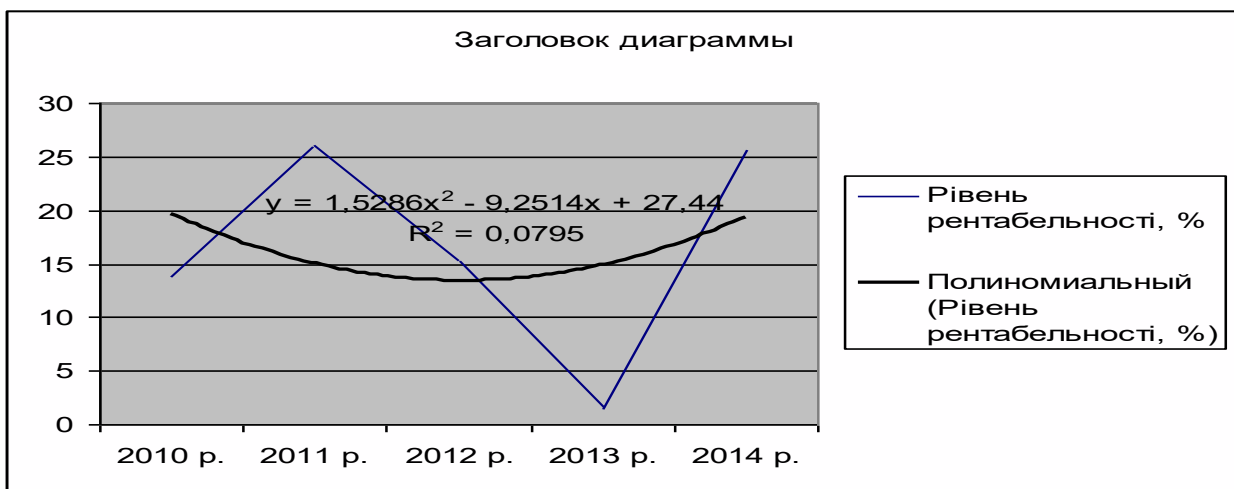

Рис.2. Поліноміальне згладжування рівня рентабельності зернових
Джерело: [2].

В контексті сучасних викликів економічній нестабільності важливо

формуванню методологію оцінки загроз і ризиків у сфері виробництва і реалізації зернових культур, як елемента економічної безпеки, під кутом зору впливу розвитку галузі на фінансову, соціальну та екологічну складові економічних систем.

Розвиток зернового господарства, переважний стан якого формують крупнотоварні виробники, відбувається на засадах першочерговості попиту і грошового ефекту. Такий підхід не має бути в основі маркетингової сфери сільського господарства, якій притаманні специфічні особливості, що повинні визначати структурні характеристики необхідності вирощуваного продукту.

Глобалізація сучасної економіки та експортні можливості окремих товаровиробників зерна негативним чином впливають на загальний розвиток сільських територій. Основна причина такого висновку полягає в неврегульованості механізмів державного впливу на раціональне використання земель сільськогосподарського призначення, обґрунтування їх концентрації у одного товаровиробника, екологічні навантаження, демографічну безпеку, пакети соціальної відповідальності бізнесу на підконтрольним йому територіях, тощо.

Методологія оцінки ризиків учасників національного зернового ринку має включати елемент впливу рейтингу глобальної конкурентоспроможності та доцільності застосування корпоративної відповідальності бізнесу [3]. Це дасть можливість попереджувати негативні тенденції у виробництві зернових окремими товаровиробниками, які вкрай чутливі до цінової волатильності як на вирощене зерно, так і на формування ресурсного потенціалу для закладки майбутнього врожаю (пальне, добрива, техніка, логістичні та інфраструктурні можливості).

Отже, концептуальну схему методології оцінки загроз та ризиків безпеки виробництва і збуту необхідно будувати з позиції стейкхолдерової оцінки та менеджменту зацікавлених осіб. Такий підхід пропонуємо розглядати у пропонованому проекті Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 та доцільним включити у

необхідний до розробки проект Державної програми «Зерно України 2020».

Список використаних джерел

1. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>
2. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. - режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Лукін С.Ю. Корпоративна соціальна відповідальність, як фактор конкурентоспроможності на глобальних ринках / С. Ю. Лукін, Є.Г. Соломаха // Сталій розвиток економіки. - 2011. - 2 (5). - С. 22-25.

ФОРМУВАННЯ ПРОПОЗИЦІЇ ТА ПОПИТУ НА РИНКУ ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ

Н.Є. Кузьо, старший викладач,

Н.С. Косар, к.е.н., доцент

Національний університет «Львівська політехніка»

У світі та Україні зростає інтерес до органічної продукції. Зокрема, потенційна місткість ринку органічної продукції України оцінена у 39,8 млрд. грн., що більше існуючого рівня майже у 500 разів [1].

Популярність органічної продукції пов'язана із такими її властивостями [2]:

- натуральні смакові якості;
- безпечність для здоров'я людини, відсутність шкідливих хімічних речовин;
- відсутність алергенних компонентів;
- відсутність генетично модифікованих організмів як в готовій продукції, так і в кормах тварин;
- використання органічних методів переробки сировини, як наслідок короткий термін зберігання.

Для ідентифікації органічної продукції в Україні проводиться екологічна сертифікація згідно ДСТУ ISO 14024. Для виробників проведення такої сертифікації забезпечує певні переваги, а саме [3]:

- право на застосування екологічного маркування;

- підтвердження переваг продукції щодо її безпеки та якості;
- можливості експортування;
- підвищення конкурентоспроможності продукції.

Вітчизняні підприємства постійно розширюють асортимент органічної продукції. У табл. 1 наведено найбільш відомі виробники органічної продукції в Україні.

В нашій країні важливим недоліком органічної продукції є її вартість та обмежена доступність для споживачів.

За кордоном у сфері збуту органічної продукції використовуються в основному прямі канали розподілу, хоча значні обсяги реалізації цих товарів припадають і на роздрібну торгівлю – табл. 2.

Таблиця 1

Вітчизняні виробники органічних продуктів

Виробник	Торгова марка	Види продуктів
Херсонський завод екологічно чистих продуктів	ТМ «Пан Томатов»	Томатна паста та соуси, пюре фруктові та овочеві, яблучний, гарбузовий, томатний та інші овочеві соки у скляних банках, олії розторопші, грецького горіха, гарбузова та лляна холодного віджиму. У перспективі планується виготовлення супів
ПП Пригара	ТМ «Селиська сироварня»	Сир твердий
ТОВ «Органік Мілк»	ТМ «Органічне»	Молоко, масло, кефір, сметана, ряжанка, сир твердий, кисломолочний, бринза
ПАТ «Львівський жировий комбінат»	ТМ «Щедро»	Майонез «Провансаль Органік»
ВКФ «Круасан»	ТМ «Хлібіо»	Хліб пшеничний, житній, пшенично-житній, цільнозерновий житній, бездріжджовий, печиво
ПрАТ «ЕтноПродукт»	ТМ «ЕтноПродукт»	Молоко, масло, кефір, сметана, йогурт, сир твердий, ковбаса напівкопчена, сосиски, сардельки, ковбаса варена, телятина, зернові та бобові
ПрАТ «Дніпропетровський олійно-екстракційний завод»	ТМ «Олейна»	Олія
Фермерське господарство «Садки»	ТМ «Деївська»	Олія

Купити органічну продукцію в Україні можна безпосередньо у виробника

(у фірмових чи Інтернет-магазинах), у спеціалізованих органічних магазинах («Здорові продукти», «Органік Ера», «Еко-Шик», «Еко дім» тощо), у спеціалізованих Інтернет- магазинах («Грін Маркет», «Органік Ера», «Органік Стандарт») та у деяких супермаркетах («Білла», «МегаМаркет», «Good Wine», «Сільпо», «Велика кишеня», «Ашан», «Еко Маркет» тощо) [5].

Таблиця 2

Структура каналів розподілу органічної продукції в країнах Європи, % [4, с. 28]

Країна	Роздрібна торгівля	Прямі продажі, ринки	Спеціалізовані магазини	Інші
Австрія	72	15	8	5
Бельгія	41	20	37	2
Данія	89	7	4	-
Фінляндія	90	9	1	-
Франція	42	23	28	7
Німеччина	33	17	38	12
Нідерланди	44	7	49	-
Швеція	91	7	-	2
Швейцарія	75	5	16	4
Велика Британія	80	9	11	-

Для покращення інформування потенційних споживачів органічної продукції доцільно активізувати в першу чергу заходи «паблік рілейшинз» та рекламу. Вони призначені для того, щоб надати інформацію потенційним споживачам про корисність такої продукції для здоров'я, її натуральний смак, відсутність у ній будь-яких хімічних добавок.

Список використаних джерел

1. Маркетинговий план просування органічної продукції [Електронний ресурс]. - Режим доступу: eep.org.ua/files.
2. Органічні продукти та екологічно чисті продукти [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://spojivach.info/akzent/1651-organic.html>.
3. Екологічне маркування та маркетинг [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ecolabel.org.ua/ekologichna-sertifikatsiya-ta-markuvannya/ekologichna-sertifikatsiya-ta-markuvannya-harchovih-produktiv>.
4. Кутаренко Н. Канали збуту органічної продукції / Н. Кутаренко // Товари і ринки. - 2014. - №1. – С. 26-36.
5. Косар Н.С. Дослідження ринку органічних продуктів харчування України та напрями підвищення їх конкурентоспроможності [Електронний ресурс] / Н.С. Косар, Н. С. Кузьо // Ефективна економіка. – 2016. – №2. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4777>.

ХАРАКТЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

О. Б. Курило, к.е.н., старший викладач

Д. В. Лемеш, студент

Національний університет «Львівська політехніка»

В умовах ринкової економіки, економічний стан України знаходиться під впливом ряду чинників. Значне місце серед факторів займає деіндустріалізація - зниження рівня промисловості в господарстві країни. Протягом 2014-2015 років Україна втратила приблизно чверть своєї промисловості. І власне рівень динаміки промислового виробництва за 2015 рік становить 20,7% [1]. Також важливим чинником є залежність від іноземних інвесторів, оскільки Україна не в змозі виплачувати свої борги перед громадянами та іншими країнами. Стосовно цього у 2015 році Україна виплатила МВФ – 1,44 млрд. дол. [2] На рис. 1, відображено стан державного боргу України станом за 2010-2015 рр.

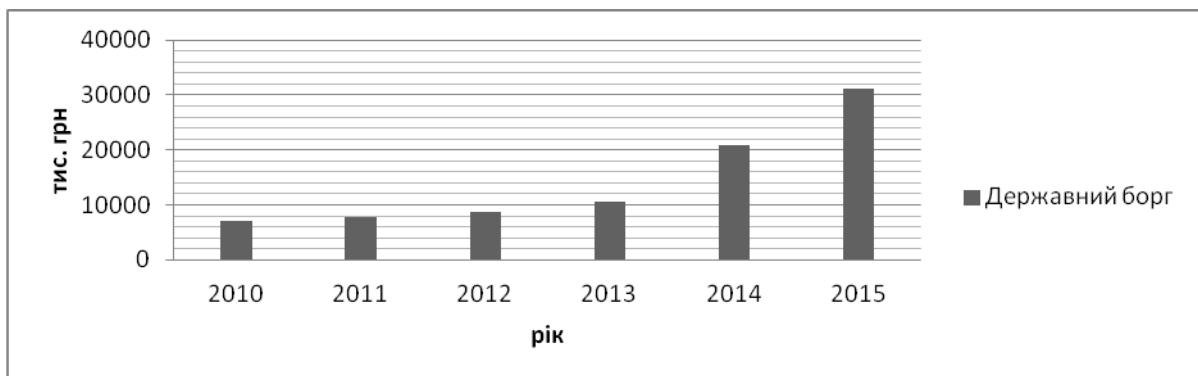

Рис. 1 Державний борг України протягом 2010-2015 рр. на 1 людину, грн.

Як видно з рис. 1, найбільшу суму державний борг на 1 людину складає у 2015 році - 31072 грн, а найменшу суму у 2010 році - 7038 грн. на 1 людину. Тобто державний борг України збільшився на 24034 грн, в період р 2010 року по 2015 рік [3].

Наступним, не менш важливим чинником є галопуючий ріст цін. Саме у 2015 році Україна встановила рекорд інфляції – 48%, для порівняння такий же рівень був і у 90-тих роках [4]. Що стосується зубожіння громадян, то

населення України вважається найбільшим у Європі, частка якого становить 80%. Крім того, прожитковий мінімум в Україні на сьогоднішній день становить 1,5 дол. на день або 50 дол. на місяць [5].

Враховуючи вище перелічене можна стверджувати, що основною проблемою для України є неефективне використання запозичених коштів ззовні. Для цього необхідні певні реформи. В першу чергу має бути присутня державна підтримка підприємств, а також залучення нових інвесторів, які б забезпечили структурно-технологічну модернізацію вітчизняної економіки та стабільне підвищення добробуту громадян України. Оскільки Україна має для цього сприятливі ресурси та робочу силу. Саме це забезпечить розвиток економіки, тим самим додаткові робочі місця, а головне – спосіб зменшення державного боргу. При цьому необхідно зміцнити національну валюту, оскільки саме гривня – дзеркало розвитку економіки. Також важливо змінити податкову політику, наприклад можна запозичити досвід Польщі, яка під час приєднання до ЄС ввела податкові пільги для розвитку дрібного й середнього бізнесу, який є базою для економіки та може сприяти збалансуванню коливань попиту та пропозиції.

Список використаних джерел

1. Промисловість України впала на 5,8% [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – [Київ: Економічна правда, 2015]. – Режим доступу: www.epravda.com.ua.
2. Іваницька О. М. Вплив трансів МВФ на економіку України [Текст] / О. М. Іваницька, А. Ю. Невгад, І. М. Балкова // Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ. - 2013. - С.14-17.
3. Державний борг [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані – [Київ: CASE Україна, 2016.] – Режим доступу: <http://cost.ua/budget/debt/>
4. Індекс інфляції (Україна) [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані – [Київ: Мінфін, 2016.] – Режим доступу: index.minfin.com.ua
5. За межею бідності в Україні живе понад 80% населення - депутат [Електронний ресурс] : [Веб-сайт]. – Електронні дані – [Київ: Уніан, 2015.] – Режим доступу: <http://www.unian.ua>

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВНЗ

Н.С. Куцай, к.е.н., доцент

С.В. Сидорук, к.е.н., ст. викладач

Луцький національний технічний університет

Незважаючи на зміну тенденції розвитку вузів в напрямку інноваційного розвитку і заходів держави, що сприяють цьому, проблеми формування

інноваційного потенціалу вищих навчальних закладів є, і їх потрібно вирішувати більш високими темпами. Тому на сьогоднішній день питання ефективності діяльності вузів та їх «омолодження» стало особливо актуальним.

Для вирішення даних проблеми потрібні стимулюючі заходи. Стимулом можуть бути: збільшення оплати за вчений ступінь із зростаючим коефіцієнтом за певний термін; доплата за науково-дослідну роботу до основної заробітної плати незалежно від віку; вирішення соціальних питань (забезпечення житлом належної якості); встановлення вікового максимуму займаної посади і т. д.

Заходи щодо стимулювання були здійснені державою: збільшення стипендії аспірантам; перегляд заробітної плати професорсько-викладацького складу вишів, але це все неефективно. Як і раніше сфера бізнесу є більш кращою у порівнянні зі сферою науки і освіти, тому уряду необхідно приймати більш кардинальні заходи, щоб дану ситуацію змінити.

Незважаючи на явну інноваційну тенденцію розвитку ринку освітніх послуг, серед вчених ще існує думка про визнання за сферою освіти тільки соціальної ефективності. Недооцінка діяльності вузу в економічних відносинах є хибною. Інноваційний вуз, споживаючи національний дохід, своєю діяльністю видає новий продукт у вигляді високоякісних фахівців, інноваційних розробок та інших послуг, які в підсумку дають реальний економічний ефект. Вищі навчальні заклади, отримавши самостійність, все в більшій мірі намагаються стати гравцями інноваційної економіки. Для виявлення можливих резервів підвищення конкурентоспроможності та ефективності функціонування вони прагнуть розвивати потенціал самоврядування та саморегулювання. Відмова від старих методів управління перед вищими закладами відкриває нові інноваційні можливості, які дозволяють розглядати заклад освіти як господарюючий суб'єкт.

Звідси випливає, що питання про інноваційний розвиток ВНЗ вимагає перш за все усвідомлення необхідності інноваційних змін усіма учасниками освітнього процесу і на цій основі, використовуючи внутрішні ресурси і фінансові вливання, які з кожним роком зростають, активізувати інноваційну

діяльність. Рішення проблем формування та розвитку інноваційного потенціалу вищого навчального закладу вимагає невідкладного рішення в умовах нових світових тенденцій розвитку економіки інноваційного типу, тому стратегічний вигляд української науки все ще залишається предметом дискусій.

При формуванні інноваційного потенціалу всієї системи ВНЗ ще дуже багато невирішених проблем, реалізація яких так необхідна українському суспільству. Стан науки в сучасній Україні характеризується неоднорідністю в системі вищої освіти. Для мінімізації цієї неоднорідності вкрай необхідний поглиблений аудит діяльності ВНЗ з виробленням ефективних процедур акредитації та ліцензування в системі вищої освіти. Всі ці заходи виявлять неоднорідність вищих навчальних закладів за багатьма показниками. І ця обставина є визначальним з точки зору вироблення першочергових заходів державної політики в науковій сфері. І тому, головним завданням державної політики в цій галузі повинно стати створення механізмів оцінки якості наукової роботи, інвентаризація наявного потенціалу, виявлення перспективних вчених в колективі і створення їм сприятливих умов для зростання.

Економічний розвиток будь-якої країни на сьогоднішній день не може здійснюватися без науки і освіти. Розглянуті проблеми при формуванні інноваційного потенціалу – це тільки мала частина проблем, але навіть їх рішення дасть економічний ефект. Важливим в діяльності вузу є якість – готувати і випускати не просто фахівців, а фахівців інноваційного типу. У зв'язку з цим потрібно своєчасно проводити реформи в сфері освіти і науки, вони необхідні для зняття проблем при формуванні ВНЗ інноваційного напрямку.

Список використаних джерел

1. Владимиров А. И. Об инновационной деятельности вуза : монографія / А. И. Владимиров. – М. : ООО «Изд. Дом НАДРА», 2012. – 72 с
2. Дем'юхін В.А. Інноваційна політика держави і проблеми інтелектуальної власності / В. А. Дем'юхін // Економіка і прогнозування. – 2005. – № 10. – С. 37 – 44.
3. Хамініч С. Ю. Освітній менеджмент в умовах інноваційного розвитку економіки України: монографія / С. Ю. Хамініч, В. М. Климова. – Дніпропетровськ.: Вид-во Маковецький Ю. В., 2012. – 96 с.

ЕКОБРЕНДИНГ, ЯК ЧАСТИНА МАРКЕТИНГОВИХ КОМУНІКАЦІЙ ПІДПРИЄМСТВ

В.С. Лісоколенко, аспірант 1 року навчання
Харківський Національний Економічний Університет ім. Семена Кузнеця

У наш час проблема екологічної кризи чітко визначена для всієї планети. Нераціональне використання ресурсів Землі, перенасичення електропристроями, автомобілями, перенаселення планети та велика кількість заводів та виробництв, що забруднюють навколишнє середовище тільки посилюють кризу.

Розв'язання екологічної проблеми насамперед слід розглянути на рівні підприємств, бо саме вони є основними «забрудниками» навколишнього середовища. На думку автора, саме такими проблемами має займатися екологічний маркетинг.

Сьогодні за кордоном все більше приділяють увагу екологічності продукції, виробництва, зменшенню забруднень навколишнього середовища, все частіше використовують електричні автомобілі. Екобренди набувають популярності, та все більше виділяються з поміж інших брендів. Гостра проблема екологічної кризи не залишає байдужими споживачів, тому актуальність екологічного маркетингу стрімко зростає [6].

Екологічний брендинг (екобрендинг) – різновид брендингу, який є діяльністю зі створення та впровадження екологічно спрямованого бренда на ринок за допомогою маркетингових інструментів, управління технологією просування і рекламною підтримкою бренда з наголошенням на екологічних якостях товару, основою яких є формування у споживача сприятливого образу рекламованої торгової марки, товару, компанії і виділення її серед інших як виробника «зелених» товарів [2, с. 39].

В Україні до останнього часу даній проблемі приділялося мало уваги, а в багатьох випадках вона зовсім ігнорувалася. Посилення інтеграційних процесів до країн Західної Європи, а також вихід з еколого-економічної кризи неможливий без повної ринкової переорієнтації діяльності вітчизняних

підприємств, переходу від традиційної концепції виробництва на засади збалансованого еколого-економічного розвитку [5].

Існує багато підходів до визначення поняття «екологічний маркетинг». Однак, автор вважає, що найбільш доцільним є наступне: екологічний маркетинг - ринково орієнтований вид управлінської діяльності у складі загальної системи маркетингу, спрямований на визначення, прогнозування і задоволення споживчих потреб у такий спосіб, щоб не порушувати екологічної рівноваги навколишнього природного середовища та сприяти поліпшенню стану здоров'я суспільства [1, с. 27].

Здійснення екологічного маркетингу повинне бути засноване на принципах екологічної нешкідливості. Ціль екологічного маркетингу – створити такі економічні умови для підприємств при яких вони повинні змінювати технології виробництва й прагнути раціонально використати, зберігати й відновлювати природно-ресурсний потенціал країни або компенсувати суспільству заподіяний збиток, а також стимулювати виробника створювати й поширювати екологічно чисті товари, послуги й екологічно безпечні умови. Для маркетингу характерно те, що його діяльність орієнтується на потребі, а для екологічного маркетингу - на екологічні нестатки, потреби й запити. Саме екологічні потреби є основним об'єктом уваги виробників екологічно чистих товарів, послуг і умов. Так, метою системи екологічного маркетингу повинні бути не максимальний ріст споживання, розширення споживчого вибору й забезпечення споживчої задоволеності, а максимальний ріст якості життя, тому що якість життя - це не тільки наявність високоякісних товарів і послуг, але й сталий, збалансований розвиток територій і збереження високої якості навколишнього природного середовища [4].

Однак, важливо зазначити, що екологічний маркетинг не тільки направлений на покращення екологічного становища Землі, це більшою мірою збільшення прибутків підприємства через задоволення потреб, як окремих споживачів, так і суспільства у цілому [3].

Отже, з вищезазначеного випливає, що для підприємств, які підтримують концепцію екологічного маркетингу існують як прямі, так і непрямі вигоди. На

світовому ринку товарів та послуг, саме екобренди набувають популярності, та саме екологічні властивості товарів привертають все більшу увагу. Саме тому екобренди можуть бути привабливими для вітчизняних та зарубіжних інвесторів. Інвестиції допоможуть зберегти основні фонди підприємств, переорієнтувати виробництво на екологічне, далі розширити ринок збуту та підвищити конкурентоспроможність товарів. Вище сказане призведе до прямих вигід. Щодо непрямих вигід, автор вважає, що існують наступні: підвищення лояльності споживачів та репутації бренду підприємства, зростання мотивації робітників підприємств та покращення відносин з населенням країни. Потужні екобренди можуть підвищити загальний рівень екологічної культури населення України, привертаючи увагу споживачів на соціальну відповідальність підприємств.

Список використаних джерел

1. Кожушко Л.Ф. Екологічний менеджмент: Підручник / Л.Ф. Кожушко, П.М. Скрипчук. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 432 с.
2. Махнуша С.М. Маркетинг інновацій та екологічний брендинг: аналіз зв'язку / С.М. Махнуша, Н. Є. Косолап // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. - № 1. – С. 36-44.
3. Минетт С. Промышленный маркетинг: Принципиально новый подход к решению маркетинговых задач / С. Минетт, А. О. Старостина, В. А. Кравченко. – М.: Вильямс, 2008. – 208 с.
4. Садченко О.В. Концепції екологічного маркетингу / О.В. Садченко // Економічний вісник НГУ. – 2009. - № 3. – С. 71-79.
5. Свида І.В. Екологічний маркетинг в Україні: передумови виникнення та перспективи розвитку / І.В. Свида // Вісник ЧТЕІ. Економічні науки. – 2012. - №1. – С. 48-53.
6. Green Trade & Development. Green Markets International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.green-markets.org/context>.

СУЧАСНИЙ СТАН СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УКРАЇНІ

О.Л. Лісовська, к.е.н., доцент,

Н.В. Крапівіна

Національна академія служби безпеки України

У структурно-функціональній системі соціально-економічної безпеки України домогосподарства є, водночас, її об'єктами (поряд із населенням в цілому, та особою, зокрема) і суб'єктами (поряд з органами державного

управління та інститутами громадянського суспільства).

Соціально-економічна безпека домогосподарства – це соціально-економічна категорія, яка відображає фінансову та матеріальну забезпеченість потреб домогосподарства, реалізація яких є основою його відтворення. Оскільки соціально-економічна безпека домогосподарства формується на кожній стадії виробництва національного продукту, для її оцінки необхідна відповідна сукупність показників.

Ключовим показником соціально-економічної безпеки домогосподарств на стадії розподілу є структура сукупних доходів. У 2013 році питома вага заробітної плати в структурі доходів населення становила 41,9%. Доходи у вигляді прибутку та змішаного доходу склали 15,5%, одержані доходи від власності – 5,5%, а соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти – 37,2% [5, с. 361]. У 2014 році питома вага заробітної плати в структурі доходів населення становила 40,0%. Доходи у вигляді прибутку та змішаного доходу склали 16,8%, одержані доходи від власності – 6,0%, а соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти – 37,2% [4, с. 12]. Зазначимо, що зниження частки заробітної плати в структурі доходів населення набуло характеру тенденції, спостерігається тривалий час. Так, питома вага заробітної плати у структурі доходів населення у 2007 р. склала -44,8 %; у 2008 р. -42,4 %, у 2010 р. -42,3 %, у 2011 р. -43,2 %.

Зниження частки заробітної плати в структурі доходів населення супроводжувалося не зростанням прибутку і змішаного доходу та доходів від власності, а зростанням соціальних допомог та інших трансфертів. Тобто, близько 40% населення потребує допомоги від держави, оскільки без їх отримання неможливим стає підтримання належного рівня життя.

Зростання номінальних і реальних доходів населення за 2013 рік склало 6,2% та 6,1%, відповідно, а вже у 2014 році проявився суттєвий розрив у динаміці номінальних і реальних доходів – номінальні доходи зросли на 3,6% відсотки, а реальні знизилися – на 8,4%. Номінальна заробітна плата за 2014 рік зросла на 6,0%, а за 2015 рік на 20,5%, але реальна заробітна плата у відсотках

до попереднього року мала значення 93,5% у 2014 році і 79,8% - у 2015 році. Фактором негативного впливу на економічну безпеку домогосподарств є заборгованість за заробітною платою, яка тільки за один рік зросла у три рази [1].

До факторів, що визначають динаміку заробітної плати в Україні на макрорівні відносяться, насамперед, попит і пропозиція праці, обмежені можливості профспілок і держави, а на макрорівні – очікувана норма рентабельності і політика найму робочої сили, меншою мірою – продуктивність і складність праці, на відміну від пріоритетних чинників у країнах Європейського Союзу. На кінець 2015 року середньомісячна мінімальна заробітна в Україні склала 1378 грн., що означало зростання на 478,5% порівняно із 2000 роком, але її величина у євро впала до рівня 2000 року у 57 євро. Низький рівень заробітної плати за високої інфляції обмежує сукупний попит, що негативно впливає не тільки на соціально-економічну безпеку домогосподарств, але й продукує звужене відтворення.

Все вищезазначене підтверджує актуальність проблеми забезпечення соціально-економічної безпеки домогосподарств в Україні.

Водночас, ми вважаємо, що існують об'єктивні обмеження щодо її рівня в умовах збройного конфлікту, якими є, по-перше, руйнація частини господарського потенціалу (переважно у 2014 році), а по-друге, зростання частки воєнного виробництва у суспільному відтворенні (переважно у 2015 році). Однак, незважаючи на значні соціально-економічні втрати, економічний потенціал та міжнародна фінансова допомога, забезпечили Україні певний запас міцності для підтримки рівня життя населення. За висновком ПРООН в Україні на шляху подолання бідності у період 2000-2015 років проявилися позитивні тенденції. Знижено масштаби бідності за абсолютним критерієм у 5,2 рази (частка населення, чиє добове споживання не перевищує 5,05 дол. США за паритетом купівельної спроможності, зменшилася з 11,9% у 2000 році до 1,9% у 2015 році) та за відносним критерієм (частка населення за національною межею бідності скоротилася з 26,4% до 24,5% відповідно). Однак, майже кожна

третьою сім'єю з дітьми є бідною (32,6%), а серед працюючих – кожний п'ятий (20,0%) [3]. Зазначимо, що Стратегію подолання бідності передбачено зниження рівня бідності до 2020 року з 28% до 15% за одночасного, зростання частки населення, буде охоплене програмами соціального захисту приблизно з 55 до 65% [2].

На нашу думку, подолання бідності має досягатися, насамперед, не за рахунок соціальної допомоги та інших поточних трансфертів, а за рахунок оптимізації структури доходів.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної Служби статистики. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua
3. ПРООН в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home.html
4. Соціальний звіт за 2014 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mlsp.gov.ua/
5. Статистичний щорічник України за 2013 р. Державна служба статистики України. – Київ, 2014 р. – 534 с.

ОЦІНКА РИЗИКІВ БІРЖЕВИХ ІНВЕСТИЦІЙ

М. В. Лядська, студент

Науковий керівник: Ю.В. Сидоренко, к.е.н.

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Будь-які інвестиції пов'язані з ризиками. В залежності від цього існує значний перелік методів, за допомогою яких оцінюються ризики інвестицій, в тому числі й біржових. Однак, окрім власника інвестицій ніхто не може врахувати всі обставини, які могли б вплинути на збільшення або зменшення ризикованих ситуацій, пов'язаних з інвестиціями.

Говорячи про біржові ризики, можна сказати, що вони являють собою небезпеку втрат від біржових угод. Серед цих ризиків виділяють ризик несплати по комерційним угодам, ризик несплати комісійної винагороди

брокерської фірми, тощо.

Майже вся біржова активність схильна до сукупності ризиків, залежно від обставин, що склалися на ринках, а також від діяльності та професіоналізму самих біржовиків.

Будь-яка біржова діяльність не має гарантований прибуток та відсутність ризиків. Тому кожен учасник біржових торгів намагається отримати прибуток шляхом мінімізації впливу існуючих ризиків. Тобто робить все можливе, щоб уникнути ситуації, безпосередньо пов'язаної з ризиками.

Характерною особливістю ризиків у біржовій торгівлі є те, що їм піддаються всі учасники, навіть ті, хто не пов'язаний у біржовій торгівлі безпосередньо.

Втрати, які виникають при біржових інвестиціях, можуть бути частковими і повними. Крім цього, можна виділити недоотриману вигоду. Якщо ж учасник біржі грає на гроші, які були придбані в кредит, тоді існує ризик залишитися винним у разі програшу.

Та все ж таки, щоб якомога більше мінімізувати ризики, необхідно визначити що впливає на розмір можливих втрат [1].

По-перше, виділяють волатильність цін. Протягом певного інтервалу часу ціни показують певні коливання. Дуже важливо оцінити, наскільки швидко може змінюватися ціна того чи іншого активу. Таку оцінку коливань називають волатильністю, яка може визначатися протягом дня, тижня або місяця. Та все ж таки неможливо точно передбачити ціни, а лише дізнатися в якому діапазоні можливо її зміна.

Наступним важливим чинником виступає ліквідність активу. Тобто здатність придбаного активу бути швидко проданими за близькою до ринкової ціни. Цей критерій характеризує, які витрати поніс власник на відкриття та закриття позиції з урахуванням кращих поточних цін на купівлю та продаж середньоденного обсягу торгів під даного активу. Якщо ліквідність активу висока, то власник без значних зусиль зможе відкрити і закрити позицію.

Також не слід забувати про звітність компанії, акції якої можна придбати. Простежити ризики власник може, якщо регулярно звертати увагу на публікації щодо звітності компанії. Так як це може впливати на котирування акцій підприємства. І в зв'язку з цим ціни можуть значною мірою підвищитися або знизитися.

Звичайно ж на ризик інвестицій впливає і сферу діяльності компанії. Високотехнологічні підприємства нетрадиційних галузей економіки (біотехнологія, різні технологічні нововведення тощо) завідомо пов'язані з підвищеним ризиком інвестування в їх акції і облігації, оскільки часто сама життєздатність таких компаній залежить від того, як прихильно покупці візьмуть їх продукцію. У випадку з біотехнологіями прибуток компанії в майбутньому може цілком залежати від результатів клінічних випробувань ліків, які компанія розробляє [2].

Також, не слід забувати й про те що під час кризи найкраще інвестувати в цінні папери великих компаній, які зарекомендували себе на ринку. Так як саме в цей момент їх акції можуть значно зменшитися в ціні. Звичайно, криза може знецінити цінні папери багатьох підприємств. Але ймовірність того, що велика стабільна компанія переживе ці несприятливі часи, більше, ніж у дрібних або мало зарекомендували себе підприємств. Тому ризик вкладень буде незначний.

Не рекомендується інвестувати велику частку капіталу в високовольтивні активи, слаболіквідні активи або в цінні папери тих компаній, майбутнє яких пов'язане з нетрадиційними галузями промисловості. Загальний ризик інвестиційного портфеля може бути знижений шляхом розподілу капіталу між окремими ризикованими активами – такий портфель називається диверсифікованим.

Тому, не слід брати участь занадто великою часткою власного капіталу в кожній конкретній угоді, особливо при торгівлі з використанням позикових коштів. Ставлячи занадто багато на конкретну угоду, підвищується

волатильність обраного активу щодо величини власного капіталу інвестора. Тобто в інвестор зрештою бере на себе підвищений ризик.

Необхідно розуміти ризики, пов'язані з торгівлею на біржі. Якщо інвестор зможе враховувати можливі ризики в діяльності – тим самим він зможе контролювати загальний ризик, якому піддається біржової капітал. Контролюючи ризик, інвестор контролює одержуваний прибуток. Ризик і прибуток є невідємними компонентами бідь-якої інвестиційної діяльності.

Список використаних джерел

1. Вітлінський В.В. Ризикологія в економіці та підприємстві: монографія / В.В. Вітлінський, Г.І. Великоіваненко. – К.: КНЕУ, 2010. – 557 с.
2. Пасічник Т.О. Європейська інтеграція фондового ринку України як механізм зниження ризиків / Т.О. Пасічник, О.В. Копилова // Фінанси України – 2010.– №6.– с. 77–84.

МЕХАНІЗМ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

О.В.Мажула, аспірант

Університет митної справи та фінансів

Формування світової економічної системи пов'язане з активними інтеграційними процесами для національних економічних систем та створенням єдиних стандартів та підходів до управління ринковими економіками. Сучасний етап розвитку міжнародних економічних відносин полягає у кардинальному переорієнтуванні національних економічних систем від централізовано-планових до ринкових. При цьому провідну роль відіграє процес інституціоналізації економічної безпеки держави.

Сучасна система економічної безпеки держави в Україні перебуває на досить низькому рівні. У першу чергу це пов'язано із відсутністю дієвого механізму управління всією економікою країни, проведенням реформ, що досить часто не несуть у собі навантаження, різким збіднінням населення, що підриває довіру до правлячої верхівки, постійні конфлікти на вищому щаблі державного менеджменту. Дані процеси породжують розпад існуючої системи та створення глибоких кризових ситуацій та стагнаційних процесів.

У результаті механізм інституціоналізації економічної безпеки держави

зазнає жорсткої конфронтації під дією зовнішніх та внутрішніх факторів. З одного боку державна економічна система зазнає значного впливу від міжнародних інституційних утворень, що прагнуть нав'язати вигідну та ефективну економічну модель і отримати максимальну вигоду, а з іншого – співпраця між формальними та неформальними інститутами у внутрішньодержавному просторі.

На момент становлення власної державності Україна отримала злагоджену систему державних інститутів, які співпрацювали між собою та забезпечували відносну стабільність економіки. Неформальні інститути, свою чергу, визначали, які завдання потребують першочергового вирішення для задоволення потреб суспільства. З кожною черговою зміною верхівки державного управління відбувалися кардинальні процеси в реформуванні державних органів влади, підходів до управління ними та вектору зовнішньополітичної спрямованості. На разі механізм управління економічною ситуацією в країні знаходиться в значному дисбалансі, а сама економіка потребує значних фінансових ресурсів. Механізм інституціоналізації перебуваючи під впливом безупинних реформаційних процесів взагалі зник.

В процесі розробки механізму роботи економічної безпеки визначають групи критеріїв, які надають змогу здійснити оцінку рівня захисту економічної системи та розробити механізм оперативного реагування. До таких віднесено: соціально-економічну стабільність та упередження проявів соціальних конфліктів, розвиток наукового потенціалу країни, ресурсного потенціалу та перспективи його розвитку для країни, стабільність фінансової системи, оцінка входження та взаємодії національної економіки у світовому просторі, цілісність території та економічного простору.

Кожна група критеріїв надає змогу оцінити стан розвитку економічної системи у визначений проміжок часу. Критеріальна оцінка характеризує наскільки економічна ситуація в державі потребує оперативного втручання.

Однак механізм управління процесами інституціоналізації економічної безпеки держави в умовах глибокої кризи практично відсутній. Економіко-

політична система в Україні функціонує в умовах глибоких стагнаційних процесів. Ці процеси зумовлені в першу чергу інфляційними процесами, різкими коливаннями валютного курсу, що тягне за собою зростання цін на імпортовану продукцію та зменшення купівельної спроможності населення. Крім того, сучасна політика, яку проводить уряд, зумовлює залежність економіки від вливань фінансової допомоги від міжнародних банків та МВФ. Як наслідок, механізм захисту економічної безпеки держави узагалі зник, а існуючий раніше неможливо застосовувати, оскільки головні держави-донори інвестицій диктують власні правила розпорядження коштами. При цьому вихід на міжнародні торговельні ринки для вітчизняних виробників є досить складним, оскільки переважна більшість продукції є неконкурентоспроможною.

Органи державної влади, які мають здійснювати заходи захисту економічної безпеки, забезпечують наповнення бюджету коштами. В результаті відбувається поява нових контрабандних потоків, налагоджуються шляхи для розповсюдження заборонених у світі товарів, а бізнес переходить у тіньовий сектор з метою зменшення податкового навантаження. За цих умов зв'язок між державними органами та приватним сектором повністю зникає. Економічна безпека перетворюється із ефективно працюючої системи захисту на лише формально існуючий інститут.

Отже, з метою формування нового механізму інституціоналізації економічної безпеки держави необхідно переглянути повну ієрархію управління державними процесами, зменшити тиск іноземних держав на економіку країни, надати відповідні функціональні повноваження державним органам, зменшити вплив людського фактору у прийнятті рішень.

Механізм інституціоналізації економічної безпеки держави повинен забезпечитися обранням ефективної економічної моделі, постійним переглядом граничних значень критеріїв, наповненістю їх змістовністю та показовістю.

КОРПОРАТИВНАЯ СОЦИАЛЬНАЯ ОТВЕТСТВЕННОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ В СИСТЕМЕ СОЦИО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ

Малик Л. В., к. э. н., доцент

Саржевская А. А., студент

Донецкий национальный университет, г. Винница

В современных условиях для обеспечения социально-экономической безопасности существует необходимость поддержания социальной ответственности предприятий. Их деятельность влияет на экологическую ситуацию и процессы, происходящие в обществе в целом. Отсутствие последовательности и систематичности в принятии управленческих решений обуславливает поиск новых путей и организационно-экономических инструментов достижения социального благополучия в обществе. Одним из таких способов является развитие такого предпринимательства, где организации обязаны нести определенную ответственность перед обществом.

Целью работы является раскрытие сущности корпоративной социальной ответственности и исследование ее состояния в Украине для обеспечения socio-экономической безопасности.

Теоретические и практические аспекты в области корпоративной социальной ответственности рассматривались в работах зарубежных и отечественных авторов Катаев С. [1], Колот А. [2], Халда Н. [3] и т. д.

В современной экономической литературе не существует единого определения корпоративной социальной ответственности.

Согласно определению Европейской комиссии, корпоративная социальная ответственность (ang. corporate social responsibility - CSR) – это ответственность предприятий за их влияние на общество. Она проявляется в уважении к законодательству и коллективным договорам между социальными партнерами, что является предварительным условием выполнения обязательств, вытекающих из этой ответственности. Для полного выполнения этих

обязательств предприятия должны разработать и внедрить механизм интегрирования: потребительских, социальных, экологических, этических проблем, а также проблем в области прав человека, с деятельностью компании и ее основной стратегией, при тесном сотрудничестве со всеми заинтересованными сторонами.

Институты социально-экономической безопасности созданы для того, чтобы обеспечить гражданам устойчивый уровень безопасности и справедливости.

Самый высокий уровень социальной ответственности обеспечивается за счет реализации стратегии социального вклада, также известной как стратегия социальной ответственности. Основным принцип этой стратегии заключается в том, что предприятие выполняет роль «хорошего гражданина» (ответственного члена общества), который активно ищет возможности внести личный вклад в улучшение общего уровня социального благополучия, влияя на качество жизни членов общества.

Социальная роль бизнеса стимулируется в международном масштабе, благодаря инициативе ООН в рамках так называемого «Глобального договора». Сегодня «Глобальный договор» крупнейшая международная площадка социальной ответственности бизнеса в мире, охватывающая более 6 тыс. компаний и организаций в 130 странах мира.

Что касается социальной ответственности украинских предпринимателей, она до сих пор остается на достаточно низком уровне. Но тем не менее уже более 140 украинских компаний присоединились к «Глобальному договору» ООН, который объединяет их в социально ответственной деятельности.

По результатам социологического опроса, проведенного Центром социальных экспертиз Института социологии НАН Украины и благотворительным фондом «Интеллектуальная перспектива» в котором приняли участие 700 предприятий различных размеров, форм собственности и сфер деятельности, бизнес-структуры позиционируют свое отношение к аспектам социальной ответственности следующим образом:

– в реализации социальных проектов 60% респондентов относятся положительно и считают ее полезной для общества в целом,
– 25% опрошенных продемонстрировала «нейтралитет»,
– 15% респондентов зафиксировали негативное отношение, оценив такую деятельность как «бесполезную трату времени и ресурсов».

Корпоративная социальная ответственность носит достаточно противоречивый характер, имеет многочисленных сторонников и критиков. Так социальную ответственность можно рассматривать, как проявление организациями заинтересованности в обеспечении интересов общества. В последнее время наблюдаются определенные изменения в приоритетах потребителей: ни цена, ни качество, ни функциональность уже не позволяют производителю выделиться на фоне конкурентов. Эмоциональная вовлеченность потребителей и общие ценности – это то, что довольно трудно как развить, так и реплицировать, и, если они укоренились, отказаться от них достаточно сложно. Опросы в различных европейских странах показали, что значительное число потребителей готовы отказаться от товаров и услуг предприятий, практикующих безответственную политику по отношению к обществу.

Итак, преимущества, которые дает компаниям реализация стратегий корпоративной ответственности, включают в себя возросшее удовлетворение персонала, сокращение текучести кадров и увеличение ценности бренда. Не внедряя стратегии КСО, предприятия не отслеживают и не контролируют воздействие своего производства на общество и окружающую среду, а также не полностью реализуют свой экономический потенциал.

Список використаних джерел

1. Катаев С. Социальная ответственность как сфера практической социологии / С. Катаев // Социологические студии. – 2013. – № 1.
2. Колот А. Корпоративная социальная ответственность: современная философия, проблемы усвоения / А. Колот // Экономика Украины. – 2014. – №3.
3. Халда Н. Социально-экономическая безопасность Украины в современном международном пространстве / Н. Халда // Проблемы материальной культуры. – 2004. – № 1.

НАЦІОНАЛЬНА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА: СУТЬ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАГРОЗ

О.М. Мартин, к.е.н., доцент

О.І. Ковальчук, курсант

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Національна безпека як складна система включає економічну, екологічну, інформаційну, політичну, військову, духовно-моральну, пожежну та техногенну складові. Насамперед вона визначається станом розвитку національної економіки. Економічна безпека створює можливість і готовність економіки забезпечити достатні умови життя і розвитку особи, соціально-економічну і військово-політичну стабільність суспільства і держави, протистояти впливу внутрішніх і зовнішніх загроз. «Усі види національної безпеки базуються на економічній безпеці» [1, с. 46], яка є вирішальною умовою дотримання і реалізації національних інтересів [3, с. 38].

Економічна безпека як стан захищеності та рівень розвитку економіки країни повинна передбачати такі основні моменти: можливість забезпечувати економічний суверенітет; стійкість до дії несприятливих зовнішніх і внутрішніх чинників; економічне зростання; підвищення добробуту та якості життя; забезпечення високої конкурентоспроможності національної економіки.

Поняття «економічна безпека», що здатна системно оцінити стан економіки з позиції захисту національних інтересів країни, має системотворчий характер, це обумовлює ціла низка умов і чинників: по-перше, це відмінності в соціально-економічних потребах та інтересах суб'єктів господарювання, намагання найповніше їх задовільнити; по-друге, обмеженість економічних ресурсів та різний ступінь забезпеченості ними економічних суб'єктів посилюють конкурентну боротьбу; по-третє, економічна безпека відображає здатність економіки підтримувати суверенітет країни і її геополітичне положення в світі, адаптуватися до нових умов розвитку; по-четверте, економічна безпека означає готовність владних інститутів протидіяти загрозам і викликам постіндустріального розвитку шляхом підвищення ефективності управління, створення відповідних економічних і правових умов.

Загрозами економічній безпеці країни є сукупність умов і чинників, які створюють небезпеку життєво важливим інтересам особистості, суспільству, державі, ускладнюють або унеможливають реалізацію національних економічних інтересів, створюють небезпеку для соціально-економічної та політичної систем, національних цінностей, життєзабезпечення нації та окремої особи. Основними загрозами національній економічній безпеці в контексті виокремлення національних інтересів у сфері економіки є:

1) у сфері виробництва – деформація виробничої структури; зниження технічного рівня виробничого потенціалу, високий фізичний і моральний знос; низька конкурентоздатність продукції; недостатня інвестиційна активність; руйнування науково-технічного потенціалу;

2) у соціальній сфері – зростання безробіття; високий рівень бідності населення; висока диференціація доходів населення;

3) у сфері фінансів і грошової сфери – дефіцит бюджету; низька монетизація економіки; збільшення витрат на обслуговування державного боргу;

4) у сфері управління – зростання інфляції та частки тіньової економіки; вивід капіталу [2, с. 11-12].

До загроз національній економічній безпеці ми відносимо:

1) техногенні загрози (аварії на виробничих об'єктах, пов'язані з зносом фондів; використання морально застарілого обладнання);

2) інноваційні загрози (невідповідність технології і техніки сучасним вимогам; неконкурентність вітчизняної продукції);

3) фінансові загрози (недостатня кількість грошових коштів на ремонт і заміну техніки; кредиторська заборгованість, фінансова криза);

4) інвестиційні загрози (зменшення обсягів інвестицій, особливо в інноваційні проекти);

5) енергетичні загрози (відсутність ефективного енергозабезпечення та забезпечення паливними ресурсами);

6) соціальні загрози (низька реальна заробітна плата; недостатній рівень освіти і кваліфікації; нестабільна зайнятість населення);

7) демографічні загрози (зменшення чисельності працездатного населення,

зростання захворювань, міграційні проблеми);

8) продовольчі загрози (зменшення виробництва продуктів харчування і зниження їх якості);

9) зовнішньоекономічні загрози (залежність від імпорту продукції, відставання в технологічному розвитку);

10) екологічні загрози (зростання викидів в атмосферу; використання технологій з низьким енергозбереженням; проблема утилізації відходів);

11) природні загрози (зростання надзвичайних ситуацій, кліматичні зміни).

Відповідно всі загрози національній економічній безпеці ми поділяємо на 4 групи: техногенні загрози; соціально-економічні загрози (інноваційні, фінансові, інвестиційні, енергетичні, соціальні, демографічні, продовольчі, та зовнішньоекономічні загрози); екологічні загрози; природні загрози. Такий підхід дозволяє акцентувати на проблемі не тільки суто економічній, а більш глобальній у зв'язку з погіршенням екологічної ситуації, природними змінами та постійним і зростаючим ризиком виникнення надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Данільян О.Г. Національна безпека України: структура та напрями реалізації / О.Г. Данільян, О.П. Дзьобань, М.І. Панов. – К.: Фоліо, 2002. – 285 с.

2. Кудрявцева О.В. Основні загрози державного і галузевого управління економічною безпекою на прикладі транспортної галузі / О. В. Кудрявцева // Проблеми і перспективи розвитку підприємництва. – 2015. – № 2. – С. 10-15.

3. Пендюра М.М. Національна безпека України в контексті сучасних європейських геополітичних трансформацій : дис. ... канд. юрид. наук спец. 12.00.01 / М.М. Пендюра. – К., 2005. – 212 с.

СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Матвійчук В. І., к.е.н., доцент

Р. М. Нешко, студент

Донецький національний університет

Сьогодні головною задачею влади виступає розробка дійсно працюючої моделі розвитку регіонів України, забезпечення економічного зростання, залучення капіталу до регіону, ефективного використання ресурсів, благоустрій

регіонів.

Стратегічний план економічного розвитку регіонів повинен створюватися із врахуванням дії факторів мікросередовища та макросередовища, мати характер мобільності та гнучкості задля забезпечення можливості здійснення своєчасних корегувань та переорієнтації, якщо ця необхідність виникає та є обґрунтованою [1]. На сучасному етапі стратегічний план повинен розроблятися із визначенням специфічних особливостей регіонів, принципів цілей та напрямів майбутнього розвитку.

Проведення аналізу економічного потенціалу регіону є першим етапом розробки стратегії і виступає важливим кроком для визначення сукупності ресурсного забезпечення регіону, його природно-географічного положення та виробничо-інноваційних можливостей. На ці показники орієнтуються під час розробки стратегії регіональні органи влади [2]. Децентралізація влади покликана вирішити найважливішу з проблем стратегічного планування – проблему розподілу повноважень та фінансових ресурсів між центром і регіонами [3].

Наступним кроком виступає бачення майбутнього розвитку регіону, місія, стратегічні цілі та задачі. Отримана інформація дає змогу визначити за допомогою яких заходів можна досягнути стабільного економічного зростання, соціального розвитку, підвищення спеціалізації регіону.

Останній етап є дуже важливим, адже складається план дій, будується так звана модель розвитку, яка визначає шлях руху, можливі негативні наслідки та методи їх усунення, а також альтернативні кроки відхилення, які можуть бути просто необхідні, в разі неочікуваного розвитку подій одного із етапів. Проводиться фінансове оцінювання можливих витрат та створюється резерв.

Список використаних джерел

1. Долішній М. І. Регіональна політика та механізми її реалізації / За ред. М.І.Долішнього. – К.: Наук. думка, 2010. – 549 с.
2. Сергієнко Н. В. Перспективи регіональної економіки України // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2011. – №1. – С.259-264.
3. Уманець Т.В. Регіональний економічний розвиток України: теоретичні основи управління, інтегральна оцінка, діагностика. – Донецьк: ВІК, 2007. – 340 с.
4. Прокопенко О. Ю. Ефективна модель стратегічного підходу до управління

БЮДЖЕТНИЙ ДЕФІЦИТ ЯК МЕТОД СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В. І.Матвійчук, к.е.н, доцент
Донецький Національний Університет
К.В. Папета, студентка 4 курсу
спеціальності «Фінанси та кредит»

Бюджетний дефіцит – явище, притаманне економіці майже усіх країн. Серед науковців є різне ставлення до цього явища: від однозначно негативно до позитивного, адже за певних умов дефіцит бюджету може виступати методом стимулювання економіки. Тож необхідним є визначення ролі, яку бюджетний дефіцит відіграє для економіки України.

Важливий внесок в дослідження проблем впливу бюджетного дефіциту на макроекономічні показники зробили українські науковці та економісти: В.Шевчук, Н.Матвійчук, Н.Маргіта, Д.Биков, К.Базилевич, О.Царук, В.Кудряшов, В.Міщенко та інші.

Метою роботи є визначення можливості використання бюджетного дефіциту як методу стимулювання економіки України.

Згідно до Бюджетного кодексу України, дефіцит бюджету - перевищення видатків бюджету над його доходами [1].

Вважається, що оптимальний розмір дефіциту бюджету знаходиться у межах 3 % ВВП, адже світова економіка в середньому зростає на 3 %, що і забезпечуватиме покриття дефіциту. Розмір дефіциту бюджету України стосовно ВВП наведено у таблиці 1.

Як видно з таблиці, у 2010 році індикатор відношення дефіциту бюджету до ВВП характеризував стан бюджетної безпеки України як незадовільний, однак у 2011 році він змінився на оптимальний. Починаючи з 2012 року розмір дефіциту бюджету перевищив рекомендовану межу у 3% і підвищився у 2014

році до 5%. Такі значення свідчать про задовільний рівень бюджетної безпеки в Україні. Проте поступове підвищення показника є негативною тенденцією.

Таблиця 1

Відношення дефіциту державного бюджету до ВВП в Україні

Роки	2010	2011	2012	2013	2014
ВВП у фактичних цінах, млн.грн.	1082569	1316600	1408889	1454931	1566728
Дефіцит, млн. грн.	-64836	-23058	-50786	-63590	-72030
Структура у ВВП, %	-5,9	-1,8	-3,8	-4,4	-5,0

Основним показником результатів економічної діяльності на макрорівні є валовий внутрішній продукт. Від пропорцій його розподілу та напрямків використання залежить ефективність функціонування економіки країни та рівень багатства нації. В цілому спостерігається тенденція щодо збільшення ВВП поряд із зростанням дефіциту бюджету, проте є і виключення: у 2011 році бюджетний дефіцит зменшився на 64,4%, а ВВП при цьому збільшився на 21,6%. Тенденція також значно зміниться, якщо включити до розрахунку ВВП у доларах США. Таким чином, не можна остаточно сказати про те, що дефіцит бюджету обов'язково призводить до зростання ВВП.

Взаємозв'язок між дефіцитом бюджету та інфляцією зображено на рисунку 1.

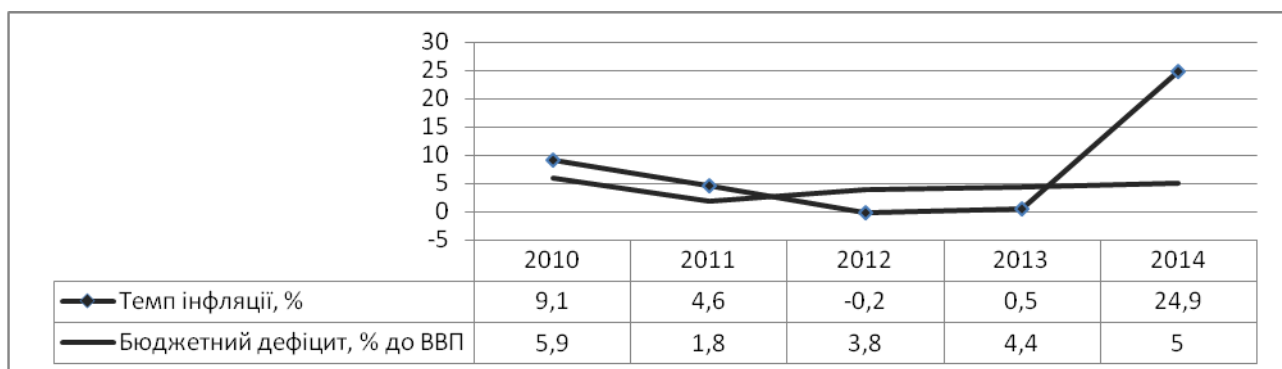

Рис. 1. Інфляція та дефіцит бюджету у 2010-2014 роках

Загалом зростання дефіцитності бюджету призводить до підвищення інфляції, проте є і виключення. У 2012 році попри двохразове збільшення дефіциту бюджету спостерігалася дефляція.

Взаємозв'язок між дефіцитом бюджету та інфляцією зображено на рисунку 2.

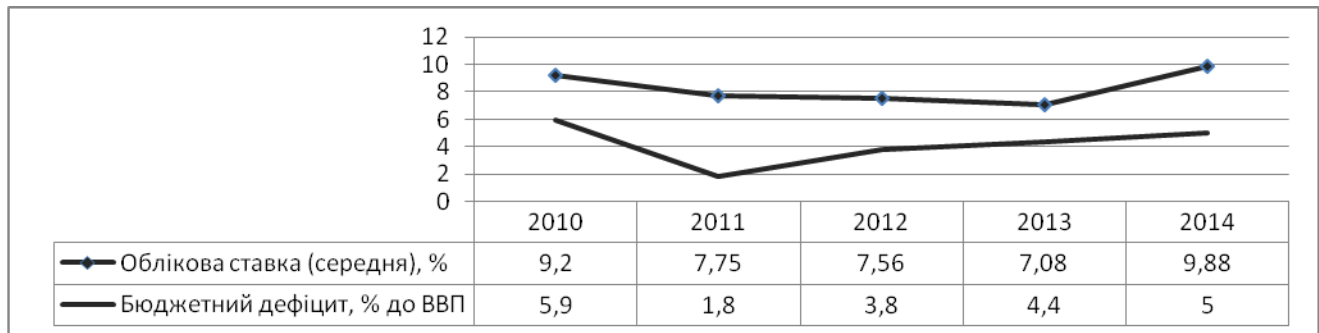

Рис. 2. Облікова ставка та дефіцит бюджету у 2010-2014 роках

Відсутня стійка тенденція впливу дефіциту бюджету на процентну ставку, адже у 2010, 2011 та 2014 роках збільшення дефіциту викликало підвищення облікової ставки, а у 2012-2013 роках вплив був протилежним.

Для економіки України збільшення дефіциту бюджету не має стимулюючого впливу на динаміку ВВП, тоді як несприятливими «побічними ефектами» стають прискорення інфляції, підвищення процентної ставки і зменшення пропозиції грошової маси. Отримані результати не дають підстави вважати збільшення дефіциту бюджету ефективним методом стимулювання економіки України.

Список використаних джерел

1. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс]:/- Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>
2. Шевчук В.О. Вплив бюджету на макроекономічні показники // Фінанси України – 2010. – № 3. – С. 3-12.
3. Матвійчук Н.М., Бурлачук Н.Ю., Маршук Л.М. Особливості бюджетного дефіциту України в сучасних умовах // Young Scientist– 2015. – № 5. – С. 31-34.
4. Маргіта Н.О. Дослідження взаємозв'язку дефіциту бюджету та показників економічної динаміки в Україні// Економіка та інноваційний розвиток національного господарства – 2013. – № 4. – С. 15-18.
5. Національний банк України, [Електронний ресурс] - Режим доступу http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=6041040&cat_id=58039

ОСОБЛИВОСТІ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Н. М. Матвійчук, к.е.н., доцент,

М. А. Равлюк, студент,

Т. В. Березюк, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Іноземні інвестиції займають провідне місце в економічному розвитку будь-якої держави, адже вони можуть бути потужним засобом технічної модернізації і розвитку підприємств, стимулюють створення нових робочих місць. Приплив іноземних інвестицій в економіку країни не завдає шкоди для національних інтересів, оскільки вони не збільшують зовнішній борг, а, навпаки, сприяють одержанню коштів для його погашення. Тому обсяг іноземних інвестицій є одним із показників, які характеризують ступінь інтеграції країни у світове співтовариство та її привабливість як об'єкта інвестування.

Метою дослідження є визначення особливостей залучення іноземних інвестицій в економіку України протягом останніх років.

На жаль, на сьогодні ситуація щодо прямих іноземних інвестицій в нашій державі досить невтішна. Існують певні чинники, які стримують надходження інвестиції із закордону:

- законодавча нестабільність;
- відсутність чіткої державної стратегії щодо залучення інвестицій;
- значний податковий тиск на об'єкти підприємництва;
- неврегульованість питань захисту прав власності інвесторів;
- високий рівень корумпованості в органах державної влади;
- нестабільність роботи фінансової системи країни;
- незначні обсяги фондового ринку;

- високі темпи інфляції;

- нестабільна соціально-політична ситуація та воєнні дії на сході країни [1, с. 68-69].

За даними Держстатистики, у 2015 році інвестиції до України надійшли зі 134 країн світу. Зокрема, з країн ЄС із початку інвестування внесено 33,0 млрд дол. інвестицій (76,2% загального обсягу акціонерного капіталу), з інших країн світу – 10,3 млрд дол. (23,8%). На жаль, прямі іноземні інвестиції в економіку України скоротилися у 2015 році на 5,2% в порівнянні з 2014 роком. За даними Представництва Міжнародної організації з міграції (МОМ) грошові перекази трудових мігрантів в Україну є більшими за прямі іноземні інвестиції.

До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає більше 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 11,7 млрд дол., Нідерланди – 5,6 млрд дол., Німеччина – 5,4 млрд дол., Російська Федерація – 3,4 млрд дол., Австрія – 2,4 млрд дол., Велика Британія – 1,9 млрд дол., Віргінські Острови (Брит.) – 1,9 млрд дол., Франція – 1,5 млрд дол., Швейцарія – 1,4 млрд дол. та Італія – 972,4 млн. дол. [2].

Однак, Кіпр як найбільший інвестор не здійснює реальні інвестиції в Україну. Насправді в Україну через офшорні компанії повертаються кошти власників українського бізнесу, які виводять тим чи іншим способом гроші за кордон, а потім інвестують їх в Україну. Тобто кошти надходять з інших країн, тому їх і називають іноземними інвестиціями, однак керують ними фактично українські громадяни.

Провідними сферами економічної діяльності за обсягами залучення капітальних інвестицій є: промисловість – 33,7 млрд. грн., будівництво – 15,0 млрд. грн., інформація та телекомунікації – 14,5 млрд. грн., сільське, лісове та рибне господарство – 9,4 млрд. грн., оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,6 млрд. грн., транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,0 млрд. грн., операції з

нерухомим майном – 3,8 млрд. грн. На підприємствах промисловості зосереджено 31,5 % загального обсягу прямих інвестицій, в установах фінансової та страхової діяльності – 25,9 %.

Відсутність надійних гарантій захисту унеможлиблює залучення великих іноземних інвестицій. Інвесторів в Україні цікавлять, насамперед, сировина, продукти хімічної промисловості, невикористані відходи та вторинні ресурси.

Незважаючи на скорочення прямих іноземних інвестицій в економіку держави, у рейтингу інвестиційної привабливості країн світу «International Business Compass» за 2015 рік, опублікованому компанією BDO, Україна за рік піднялася на 20 позицій. У рейтингу легкості ведення бізнесу, що його укладає Світовий банк, Україна посіла 83 місце і покращила свої позиції на 4 пункти порівняно з минулим роком.

У доповіді Doing Business 2016 відзначається, що ключовою реформою, яка сприяла підвищенню рейтингу України, є спрощення реєстрації бізнесу. Так, у сфері реєстрації підприємств Україна посіла 30-те місце та покращила свої позиції на 40 пунктів порівняно з минулим роком. В Україні скорочено час на реєстрацію підприємства платником податків та скасовано збір за державну реєстрацію бізнесу.

Отже, залучення іноземних інвестицій в економіку України – об'єктивно необхідний процес. Для покращення інвестиційного становища нашої держави актуальним на сьогодні є питання удосконалення правової та організаційної бази, а саме забезпечення стабільності основних законодавчих актів щодо умов іноземного інвестування, диференційованого підходу до податкових та інших пільг для іноземних інвесторів з урахуванням обсягів і форм інвестування, а також пріоритетних напрямів розвитку економіки України.

Список використаних джерел

1. Боднар І. Проблеми залучення іноземних інвестицій в Україну на сучасному етапі / І. Боднар // Регіональна економіка. – 2009. – № 4. – С. 62-70.
2. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) із країн світу в економіці України / Державна служба статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ПРОБЛЕМИ СТИМУЛЮВАННЯ ПЕРСОНАЛУ ПІДПРИЄМСТВА В УКРАЇНІ

Н. М. Матвійчук, к.е.н., доцент,

І. В. Свищ, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Персонал підприємства відіграє значну роль у підтриманні конкурентоспроможності підприємства. При цьому велике значення мають відносини між керівництвом і персоналом. Для керівництва завжди важливо отримати максимальний прибуток та займати лідируючі позиції на ринку, а персонал підприємства зацікавлений в максимальній винагороді за зроблену роботу. Щоб задовольнити ці дві сторони, потрібно розробити ефективну систему стимулювання праці.

Система нематеріального і матеріального стимулювання праці включає комплекс заходів, спрямованих на підвищення трудової активності працюючих і, як наслідок, підвищення ефективності праці, її якості. Але при цьому працівник повинен знати, які вимоги до нього пред'являються, яку винагороду він отримає при їхньому неухильному дотриманні, які санкції будуть накладені у випадку їх порушення [1, с. 217].

В Україні більш розповсюдженим є матеріальне стимулювання персоналу. До матеріальних стимулів відносять: оплату за рахунок фірми транспортних витрат, харчування, допомога в оплаті витрат на освіту, оплачуване за рахунок фірми медичне обслуговування, поїздки туристичного характеру у вихідні дні та під час відпустки, витрати роботодавця на страхування життя працівників та їхніх утриманців, страхування від нещасних випадків.

До основних недоліків матеріального стимулювання персоналу слід віднести велику кількість показників преміювання, через що стимулювання втрачає прозорість. Традиційні шкали, що використовуються для визначення рівня показників преміювання та стимулювання персоналу, на сьогодні втратили свою актуальність, їхнє застосування є ресурсомістким. Негативною рисою, що супроводжує матеріальне стимулювання на підприємствах, є його

побудова на особистих стосунках між керівництвом і персоналом [2]. Винагорода за підсумками року практично не виплачується, і практика зв'язку заробітної плати працівників з кінцевими економічними результатами роботи підприємств на основі розподілу між ними частини прибутку відсутня.

Аналіз систем матеріального стимулювання персоналу, які застосовуються в економічно розвинутих країнах світу продемонстрував, що деякі з них мають спільні риси з українським досвідом, але більшість з них відрізняються спрямованістю на врахування індивідуальних потреб, які доцільно використовувати в Україні. Так, доцільно встановити додаткові виплати з прибутку пропорційно до зміни його розміру, як рекомендують провідні американські вчені-економісти; створити кредитний фонд на підприємстві, як у Швеції. Окрім того, зарубіжні системи матеріального стимулювання постійно переглядаються та удосконалюються, що поки не характерно для України. Тому, за останній час актуальності набула розробка комплексного підходу щодо організації управління матеріальним стимулюванням персоналу, яка б враховувала: індивідуальний підхід до кожного співробітника; стимули, що спонукають до активізації трудової діяльності і дозволяють відстежити слабкі сторони даної системи та визначають розмір коштів на оплату праці персоналу, а також взаємозв'язок потреб і потенційних можливостей підприємства.

До нематеріальних стимулів відносять спонукальні мотиви, пов'язані з творчою насиченістю і змістовністю праці, відносно сприятливими її умовами, взаємовідносинами в трудовому колективі, відносинами між працівником і його керівником, можливістю професійного зростання, самовдосконалення та самовираження.

В результаті аналізу нематеріальної мотивації трудової активності персоналу підприємств слід констатувати, що найбільш ефективним способом нематеріального стимулювання персоналу є залучення працівників до управління справами виробництва, що особливо актуально у корпоративних організаціях (концепція партисипативного управління). Партисипативне управління дає можливість рядовим працівникам фірми самостійно приймати рішення щодо засобів і методів виконання роботи. Їх залучають до

раціоналізаторства, винахідництва, дають їм змогу самостійно контролювати свою роботу [3].

Сьогодні на багатьох підприємствах України система стимулювання праці не має комплексного характеру, оскільки розрізнено застосовуються лише окремі її елементи. Ще одним недоліком такої системи є те, що вона має поточний, короткотерміновий характер та не націлена на майбутнє. У більшості вітчизняних компаній керівництво не приділяє стратегічну увагу розробці системи стимулювання.

Отже, для того, щоб персонал підприємства ефективно і якісно працював, необхідно створювати такі умови, щоб персонал сприймав свою працю як свідому діяльність, що є джерелом самовдосконалення, основу професійного та службового зростання. Також слід пам'ятати, що ефективна система матеріального стимулювання працівників повинна бути об'єктивною, адекватною, передбачуваною, своєчасною, значимою та справедливою. Тільки при таких умовах можна досягнути хороших результатів.

Список використаних джерел

1. Маслова В. М. Управление персоналом : [учебник и практикум для академического бакалавриата] / В. М. Маслова. – [3-е изд., перераб. и доп.]. – М.: Издательство Юрайт, 2015. – 506 с.
2. Паліхов А. В. Стимулювання персоналу як підтримка стратегічного розвитку підприємства / А. В. Паліхов [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://samlib.ru/p/palihow_anton_wladimirowich/stimul_personal_st1.shtml
3. Куцинська М. В., Чопова М. М. Сучасні проблеми мотивації персоналу на підприємствах в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/НИО/Economics/13_guba.doc.htm

ПОДАТКОВИЙ КОНТРОЛЬ У СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО ПОДАТКОВОГО МЕХАНІЗМУ

Т.В. Мединська, к.е.н., доцент

А.Т. Малець, аспірант

Львівський торговельно-економічний університет

Необхідною умовою функціонування ефективної податкової системи є податковий контроль, який забезпечує зв'язок платників податків з органами

державного управління, що наділені особливими податковими правами та повноваженнями.

Функції податкового контролю законодавчо обґрунтовані Податковим Кодексом України (далі – ПКУ), який уведений в дію з 2011 року і висвітлює нормативно врегульовані види, форми та процедури здійснення податкового контролю. Однак, у ПКУ не розкривається суть податкового механізму та відсутня будь-яка стаття чи глава, які визначали б риси та функції податкового механізму, натомість окремі правові норми та елементи, що його регулюють, відображені у різних главах чи статтях і часто не різняться ґрунтовним і виразним змістом.

Податковий механізм приводить в дію законодавчо встановлену податкову систему у відповідність з прийнятою урядом концепцією, стратегією і тактикою податкової політики. Система податкового механізму включає такі елементи: податкове планування; податкове законодавство; податкове регулювання; податковий контроль.

Згідно з положенням ст. 61 ПКУ, «податковий контроль» – це система заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [1]. Одним із дієвих способів здійснення податкового контролю, вітчизняне законодавство визначає податкову перевірку.

Питання податкового контролю та його роль у податковому механізмі розглядалися багатьма науковцями у своїх дослідженнях.

Так, вітчизняний економіст Василик О. чітко визначав, що контроль у податковому процесі необхідний на всіх його стадіях – від обґрунтування системи оподаткування, до правильного обчислення і своєчасної оплати податків. У наявності податкового контролю зацікавлене все суспільство, ос-

кільки платник податків має бути обізнаний у тому, скільки мобілізується коштів з його доходів і яка в цьому необхідність [2, с. 11].

Яскравим представником цієї теорії є І. Кушнір, оскільки він розглядає поняття податкового контролю з таких двох сторін: як функцію державного управління економікою та як особливу діяльність щодо виконання податкового законодавства України. Обидві сторони податкового контролю знаходяться в нерозривній єдності і безупинному розвитку та в удосконаленні [3, с. 61].

Шевчук О. трактує поняття податкового контролю в більш розширеному значенні, яке включає діяльність уповноважених державних органів з контролю за дотриманням платниками податків правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків, зборів і обов'язкових платежів до бюджету і державних спеціалізованих фондів, а також, виявлення порушень податкового законодавства, запобігання їх виникненню, підвищення податкової культури і дисципліни платників податків [4, с. 82].

Відповідно до мети податкового контролю О. Бандурка тлумачить його як, сукупність заходів, що вживаються контролюючими органами з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [5, с. 133].

На наш погляд, з огляду на вище окреслені теоретичні підходи до трактування поняття «податкового контролю», правомірно сказати, що це обов'язкова система заходів державних податкових органів, яка допомагає надійному і своєчасному наповненню бюджету країни, а також сприяє зниженню податкових ризиків, підвищенню податкової культури та запобіганню ухилень від оподаткування.

Узагальнюючи все вищезазначене, можна вважати, що основним завданням податкового контролю як елемента державного податкового механізму є спосіб поєднання безпосередніх контрольних процедур із засобами контролю з метою створення сприятливих умов для одержання високих

результатів реального надходження коштів до бюджетів різних рівнів, особливо в ракурсі останніх політичних та економічних подій в Україні.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI зі змінами та доповненнями.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page37>.
2. Василик О.Д. Податкова система України: Навчальний посібник./ О.Д. Василик. – К.: ВАТ "Поліграфкнига". – 2004. – 478 с.
3. Кушнір Ю. Здійснення контролю державною податковою адміністрацією / Ю. Кушнір // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – №8. – С. 60-63.
4. Шевчук О.А. Теоретичні засади розвитку податкового контролю / О.А. Шевчук. – Вісник КНТЕУ – № 2. – 2012. – С. 74-83.
5. Бандурка О.М. Податкове право: науково-практичний посібник / О.М. Бандурка, В.Д. Понікаров, С.М. Попова. – К.: Центр учбової літератури, – 2012.– 312 с.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ КОНВЕРГЕНЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

В.В. Мешко, к.е.н., доцент

Ужгородський національний університет

Виходячи з загальнонаукового поняття система - це сукупність пов'язаних між собою і розташованих в певному порядку елементів конкретного цілісного утворення.

Кожна система володіє характерними властивостями: цілісність, упорядкованість, стійкість, саморух і загальна мета.

Національні економіки окремих країн функціонують як багатовимірні системи, що складаються з великої кількості взаємопов'язаних і взаємозалежних компонентів. Вони повинні розвиватися на підставі загальних, для всієї системи, законів.

Сутність економічної системи визначається і разом з тим залежить від конкретної сукупності економічних відносин, яка відповідає певному рівню розвитку продуктивних сил і розвивається на основі дії об'єктивних економічних законів і суб'єктивних чинників. [2]

У науковій літературі існують різні трактування визначення «економічна система», а саме:

- як сукупності відносин між людьми, що складаються з приводу

виробництва, розподілу, обміну та споживання економічних благ;

- як сукупності людей, які мають спільні для всіх економічні інтереси;
- як історично усталеного конкретного способу виробництва;
- як особливим чином упорядкованої системи зв'язку між виробниками і

споживачами матеріальних і нематеріальних благ.

За сучасних умов господарювання все більшого значення набуває дослідження поняття «конвергенції» економічних систем.

Поняття «конвергенція» запозичене з природознавства. Дана категорія пояснює виникнення, в процесі еволюції у відносно віддалених груп організмів, спільних рис у будові і функціях унаслідок їхньої життєдіяльності в подібних умовах навколишнього середовища. Зарубіжні економісти і соціологи (Я. Тінберген, Е. Гідденс, Дж. Сакс та ін.) застосували цей термін до аналізу явищ суспільного життя, стверджуючи, що різні економічні системи під впливом сучасного індустріального розвитку набувають спільних рис, зближуються, зливаються в «змішане суспільство», яке втілюватиме наявні у них переваги.

Що ж стосується самої теорії конвергенції, то вона розвивалася досить неоднозначно. У післявоєнні роки, які характеризувалися становленням блоку капіталістичних і блоку централізовано планових економік, дискусія про конвергенції проводилася в руслі подібності цих двох систем [3, с. 65]. У наступні кілька десятиліть, самі концепції, підходи та теорії характеризували конвергенцію в ширшому сенсі, тобто в розрізі поточних змін тодішньої економіки. Така тенденція одночасно стосувалася як питання порівняння капіталістичних економік з соціалістичними, так і порівняння лише економік капіталістичних країн в контексті концепції держави добробуту [3, с. 64]. Як наслідок, поняття «конвергенція» описувало вже будь-які зміни, що відбувалися в суспільно-економічній сфері досліджуваних країн. До цього періоду можна віднести:

1) технологічний варіант «конвергенції» американця Дж. Гелбрейта, який майбутнє індустріальної системи пов'язував з конвергенцією двох систем. У своїй теорії до проблеми конвергенції двох систем він підходив з точки зору

розмірів виробництва, його техніко-організаційної сторони і ігнорував відмінності в сферах власності. Він зазначав, що ніщо не надає кращої можливості заглянути в майбутнє індустріальної системи, ніж встановлення факту конвергенції. Злиття двох систем він бачив, як результат розвитку однаковою технологічної структури виробництва. Неминучість «конвергенції» Дж. Гелбрейт пояснював тим, що великі масштаби сучасного виробництва властиві розвиненим капіталістичним і соціалістичним країнам, потребують «приблизно схожої системи планування і організації» [1];

2) голландський варіант трактування процесу «конвергенції» Я. Тінбергена, який був представлений як «сприйняття» певних принципів і «подолання» інших. Це, в результаті, призведе до наближення систем «Сходу і Заходу» і, як наслідок, до виникнення «змішаної системи», яка дозволить досягнення суспільного оптимуму;

3) соціологічна аргументація «конвергенції» П. Сорокіна, яка полягає у визначенні спільних рис двох систем в галузі виховання, освіти, культури, мистецтва, науки тощо;

4) американське трактування конвергенції В. Бакінгема, який бачив в ній «єдиний загальний економічний порядок» на капіталістичній основі [4, с. 105] та ін.

Сучасна інтеграція національних економічних систем, на основі неекономічних областей суспільних наук, відносить конвергенцію до взаємного зближення країн з урахуванням сфери існування індивіда і суспільства, і являє сучасний інтердисциплінарний підхід до конвергенції.

Список використаних джерел

1. Данилович-Кропивницька М. Л. Основи економічної теорії: навч. посіб. / М.Л. Данилович-Кропивницька, Г. І. Пушак. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – 224 с.
2. Магас В.М. Економічна система України як система корпоративного ринку / В.М. Магас. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/28892/1/084_140_141.pdf
3. Основи економічної теорії: Підручник / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Л.С. Шевченко. – Х.: Право, 2008. – 448 с.
4. Федоренко В. Г. Політична економія: Підручник. – 2-ге вид. / В.Г. Федоренко. – К.: Алерта, 2015. – 487 с.

РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ ЛІКУВАЛЬНИХ РЕСУРСІВ (МІНЕРАЛЬНІ ВОДИ)

Н.Д. Мінчак, старший викладач

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Туристська-рекреаційна діяльність як масове соціально-економічне явище світового масштабу перетворюється у важливий стимул регіонального розвитку. Досвід останніх років свідчить про те, що в умовах всезагальної стагнації галузей матеріального виробництва рекреація і туризм залишаються високорентабельними галузями, які функціонують стабільно і ефективно. Як соціально детерміноване явище, туризм потребує наукового осягнення та теоретичного осмислення, в межах якого сполучаються різноманітні дослідження як соціального явища. Створення туристських послуг і товарів та їх реалізація є справою великої кількості галузей, підприємств, організацій, що спеціалізуються на виробництві та наданні певних послуг. Розвиток рекреаційної діяльності крім основного призначення сприяє створенню робочих місць, вливанням іноземної валюти, капіталовкладенням до місцевої економіки, раціональному використанню природних рекреаційних ресурсів, стимулює прибуткові внутрішні галузі – транспорт, громадське харчування, зв'язок, народні промисли, рекламно- інформаційну справу тощо [1]. Особливе місце в цьому переліку займають підприємства з виробництва мінеральних вод. Розвиток рекреаційних послуг тісно пов'язаний з раціональним використанням природних територій курортів, які мають мінеральні та термальні води, лікувальні грязі та озокерит, ропу лиманів та озер, акваторію моря, кліматичні, ландшафтні та інші умови, сприятливі для організації відпочинку та оздоровлення, лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань. З метою розв'язання зазначених завдань необхідно провести медико-біологічну оцінку якості природних лікувальних ресурсів, а також еколого-економічну оцінку природних територій курортів як складової частини національного багатства країни для: формування ринку природних лікувальних ресурсів;

реалізації платного природокористування; порівняння ефективності рекреаційного та нерекреаційного використання території курорту; залучення інвестицій тощо. Більшість територій курортів має гідромінеральну базу на підставі затверджених запасів. Втім існує значна кількість санаторно-курортних підприємств, які використовують природні лікувальні ресурси, стосовно яких не проводилися геологорозвідувальні роботи [3]. З метою оцінки та затвердження запасів гідромінеральних ресурсів для санаторно-курортних закладів, що використовують природні лікувальні ресурси з незатвердженими запасами, необхідно здійснити геологорозвідувальні роботи та провести пошуки інших гідромінеральних ресурсів для розширення профілактичних та лікувальних послуг. Нерівномірний розподіл водовідбору за ділянками і технічна недосконалість свердловин призводять до нераціонального використання мінеральних вод на окремих родовищах. Відбувається і протилежний процес, коли для вивчення родовищ мінеральних вод та затвердження запасів щодо них витрачено значні кошти, а родовища використовуються не в повному обсязі. Значна частина родовищ мінеральних вод експлуатується лише для промислового розливу у пляшки. Необхідно вирішити питання щодо обмеження використання пластикової тари для розливу мінеральної води. Деякі фасовані мінеральні води доцільно використовувати в санаторно-курортних закладах місцевостей, або у закладах практичної охорони здоров'я регіонів, де згідно з медичним зонуванням існує необхідність їх вживання та профілактичного застосування за нозологічними показниками (наприклад у зонах радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи). Оцінка сучасного використання мінеральних вод, лікувальних грязей, інших природних лікувальних ресурсів може бути проведена на підставі моніторингу цих корисних копалин. Результати досліджень дадуть змогу створити кадастр природних лікувальних ресурсів. Це, у свою чергу, буде базисним матеріалом опрацювання прогнозних оцінок перспективності природних лікувальних ресурсів. Розвиток інфраструктури курортів (транспорт, зв'язок, комунальне господарство) потребує розв'язання

територіальних, соціально-економічних, і завдань, які пов'язані з розподілом і визначенням пріоритетних напрямів використання природних лікувальних ресурсів і пошуками шляхів збалансування міжгалузевих інтересів, вирішенням питань розміщення курортного, житлового, соціального, інженерно-транспортного, комунального та інших видів будівництва, відтворення культурно-історичної спадщини, охорони та збагачення природного середовища курортів. Розвиток виробництва на курортних територіях призвів до виникнення на них індустріальних зон. Надмірна концентрація у деяких місцевостях санаторно-курортних закладів, велика питома вага промислового та сільськогосподарського виробництва, інтенсивний рух автотранспорту на загальному фоні недосконалої інфраструктури (водо- та теплопостачання, енергозабезпечення, комунальне господарство, транспорт), низький рівень комфортності оздоровниць створюють надмірне антропогенне навантаження, знижують престижність курортів та ставлять під загрозу існування сировинної бази найбільш популярних курортів. Це в свою чергу суттєво впливає на стан економічного розвитку цілих регіонів, наповненість міських і державного бюджетів та рівень життя населення.

Список використаних джерел

1. Бальнеологічні курорти та мінеральні води країн Карпатського регіону. // Довідник 2000. – Ужгород, 2000. – 84 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристські ресурси України: методологія та методика аналізу, термінологія, районування. /О.О. Бейдик – К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. – 395 с.
3. Колодій В.В., Спринський М.І. Мінеральні води карпатської провінції // Проблеми мінеральних вод (Збірник наукових праць), 2005 р. – 458с.

ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ НА ЗАСАДАХ КОНЦЕПЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО МАРКЕТИНГУ

Міщук Я. П., магістрант

Луцький національний технічний університет

Стратегічні цілі підприємства великою мірою залежать від етапу його життєвого циклу. Так, більшість сільськогосподарських підприємств, які

утворилися на базі колишніх колгоспів та пройшли турбулентний шлях розвитку, сьогодні перебувають на етапі зрілого функціонування, який вимагає не лише забезпечення високих виробничих показників, але й інноваційних підходів до управлінської діяльності. У зв'язку із специфікою макросередовища, в якому працюють вітчизняні суб'єкти господарювання, все більше уваги повинно приділятися аспектам соціально-відповідального розвитку, чого вимагають політичні, правові, економічні та соціальні фактори.

Так, розвиток сучасного агробізнесу та збалансування інтересів його учасників неможливий за відсутності тісних налагоджених партнерських відносин із державою, суспільством, представниками громадськості та бізнес-партнерами. У зв'язку із цим все більшої актуальності набуває використання концепції соціально-відповідального маркетингу.

Соціально-відповідальний маркетинг в агробізнесі представляє собою виявлення потреб та інтересів цільових ринків та забезпечення бажаного більш ефективними ніж у конкурентів засобами з одночасним збереженням та укріпленням благополуччя споживача та суспільства. За дослідженнями В. Писаренка, основними завданнями цієї концепції є: протидія негативному екологічному тиску індустріалізації виробництва; всебічне обґрунтування оптимальної взаємодії підприємства, суспільства і природи на основі пізнання економічних і біологічних законів; впровадження таких форм і методів виробництва, які базуються на раціональному використанні, охороні і відтворенні природних ресурсів з врахуванням соціально-етичного компоненту поведінки суб'єктів ринку, випуск екологічно чистої продукції [3].

Основними напрямками, які забезпечать ефективну реалізацію концепції соціально-відповідального маркетингу є:

1. Формування товарної пропозиції сільськогосподарської продукції на основі попиту та врахування науково обґрунтованих умов агротехніки та організації вирощування сільськогосподарських тварин.

2. Використання ресурсозберігаючих технологій виробництва продукції

рослинництва та тваринництва.

3. Створення відповідної соціальної інфраструктури сільських територій з метою формування сприятливих умов для проживання, відпочинку та праці.

4. Забезпечення диверсифікації сільськогосподарського виробництва з метою задоволення існуючого попиту, формування робочих місць для сільського населення [1].

Основна діяльність соціально-відповідального маркетингу повинна бути спрямована на: виробництво якісних та безпечних товарів; сприяння охороні навколишнього середовища; спонсорську та благодійницьку діяльність, участь у розв'язанні кризових ситуацій, які виникають у суспільстві; співпраці з місцевою владою та неурядовими організаціями. Такий підхід буде сприяти підвищенню економічної ефективності бізнесу, зміцненню позитивного іміджу й репутації підприємницьких структур аграрного бізнесу, підвищенню якості управління господарською діяльністю, формуванню інвестиційної привабливості.

Ефективна, системна і комплексна реалізація концепції соціально-відповідального маркетингу сільськогосподарськими підприємствами досягається при виконанні певних принципів, а саме:

- чесність, яка передбачає налагодження взаємовигідних відносини із споживачами сільськогосподарської продукції та бізнес-партнерами;

- відповідність місії, принципам і цінностям підприємства – відображає рівень організації діяльності та атмосферу всередині підприємства;

- відповідність законодавству;

- прийняття до уваги національних і культурних цінностей – показує відношення підприємства до суспільства, країни в цілому та формує імідж виробника сільськогосподарської продукції;

- відповідальність за інформацію – полягає у наданні достовірних даних, на основі яких здійснюється аналіз діяльності сільськогосподарських підприємств на окремих територіях, приймаються рішення щодо співпраці чи здійснення

актів купівлі-продажу сільськогосподарської продукції;

- відповідальність перед довкіллям – формує позитивний імідж виробника та позитивне ставлення суспільства до його діяльності, а також позиціонування підприємства як соціально-відповідального суб'єкта господарювання, який націлений не лише на отримання економічних вигод, але й задоволення потреб суспільства з врахуванням їхніх інтересів та стану навколишнього середовища.

Отже, на сучасному етапі розвитку аграрного бізнесу все більшого значення набуває соціально-відповідальний маркетинг, який передбачає забезпечення споживачів високоякісною, екологічно чистою продукцією, впровадження у виробництво сучасних досягнень науки і практики, використання ресурсозберігаючих технологій, а також сприяє зростанню добробуту працівників підприємств та збереженню навколишнього середовища.

Список використаних джерел

1. Артимонова І.В. Засади і напрями впровадження сучасної концепції маркетингу у практичну діяльність аграрних товаровиробників / І.В. Артимонова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.btsau.kiev.ua/files/list/edition/edirmoszlaze.pdf>
2. Орлов П. Проблеми підвищення соціальної відповідальності маркетингу та конкурентоспроможності продукції / П. Орлов // Маркетинг в Україні. – 2010. – №2. – С. 25-31.
3. Писаренко В.В. Реалізація концепції соціально-етичного маркетингу в аграрній сфері (на матеріалах підприємств Полтавської області) [Текст]: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.02 / Національний аграрний університет. – Київ, 2000. – 25 с.

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОГО МАРКЕТИНГУ У ФОРМУВАННІ ЕКОЛОГІЧНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПОВЕДІНКИ СПОЖИВАЧІВ

Морохова В.О., к.е.н, професор

Бойко О.В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Одним із пріоритетних завдань маркетингу є напрацювання прогресивних механізмів задоволення потреб споживачів у нових, екологічно орієнтованих способах життя, що передбачає виробництво та реалізацію екологічно безпечної продукції. Основні причини впровадження й реалізації концепції екологічного маркетингу полягають у створенні позитивного іміджу в очах

споживачів, акціонерів та інвесторів, а також в економії матеріальних й енергетичних ресурсів.

Ряд науковців екологічний маркетинг розглядають як екологічну політику, екологічну відповідальність бізнесу, екологічне маркування. Інші фахівці відносять екологічний маркетинг до інструментів екологічного менеджменту. Окремі автори включають в екологічний маркетинг формування фінансових структур підтримки екологічних дій, екологічний аудит, екологічне страхування дій компаній, зміну форм звітності виробників, нові форми реклами [5].

Оскільки споживачі демонструють свою прихильність до екологічних товарів/послуг та екологічних виробництв, кожне сучасне підприємство намагається погоджувати свій бізнес згідно з їхніми очікуваннями. До способів формування екологічної відповідальності бізнесу можна віднести екологічну політику та екологічне маркування. Екологічна політика визначає рівень екологічної відповідальності й масштаб зобов'язань по збереженню навколишнього середовища, а екологічне маркування стало сьогодні одним з головних інструментів просування товарів виробниками.

Більшість дослідників дотримуються думки, що підприємство, яке впровадило й сумлінно підтримує концепцію екологічного маркетингу, має такі вигоди: 1) зниження виробничих витрат підприємства за рахунок зниження споживання енергії, води, сировини й матеріалів, а також відмови від використання невідновлювальних джерел сировини й матеріалів; 2) зниження кількості відходів підприємства у зв'язку з переорієнтуванням виробничих процесів на екологічні технології; 3) використання пільг, передбачених законодавством для екологічно активних підприємств; 4) участь у міжнародних і внутрішньодержавних програмах підтримки й розвитку екологічного маркетингу; 5) ріст обсягів продажів на тлі зростаючого споживчого попиту на екологічно безпечну продукцію; 6) формування позитивного іміджу підприємства серед споживачів та суспільства в цілому [1; 3; 4].

Засновник сучасної теорії маркетингу Ф. Котлер важливими завданнями

маркетингу вважає напрацювання нових механізмів просування екологічних товарів, задоволення потреб споживачів у екологічно зорієнтованих способах життя, розробку еколого-економічних механізмів обґрунтування виробництва, реалізацію екологічно безпечної продукції [2].

Ефективність впровадження в компанії екологічного маркетингу й систем екологічного управління виражається в прямих вигодах, які пов'язані з можливістю розширити ринок збуту продукції, але для цього необхідно підвищити конкурентоспроможність вітчизняних товарів з метою їхнього просування як на внутрішньому, так і на світовому ринках. Існують і непрямі вигоди, що включають поліпшення мотивації співробітників компанії, відносин з місцевим населенням, підвищення загального рівня екологічної культури населення країни, репутацію компанії.

Садченко О.В. [3] зазначає, що метою системи екологічного маркетингу повинні бути не максимальний ріст споживання, розширення споживчого вибору й забезпечення споживчої задоволеності, а максимальний ріст якості життя, тому що якість життя - це не тільки наявність високоякісних товарів і послуг, але й сталий, збалансований розвиток територій і збереження високої якості навколишнього природного середовища. Використовуючи даний підхід, автор виділяє наступні концепції екологічного маркетингу: 1) маркетинг товарів і послуг (класичний маркетинг) з урахуванням екологічних нормативів і обмежень; 2) маркетинг екологічних товарів і послуг; 3) маркетинг природокористування; 4) маркетинг природоохоронної діяльності та відтворення навколишнього середовища; 5) маркетинг екологічних знань, технологій і інновацій; 6) екологічний маркетинг.

Отже, поява екологічного маркетингу є результатом підвищення вимог споживачів до якості та екологічної чистоти продукції, яку вони купують, її впливу на здоров'я людини і довкілля. Впровадження підприємствами концепції екологічного маркетингу має всі шанси на успіх, оскільки поєднує в собі можливість задоволення існуючого попиту на екологічно чисту продукцію, збереження екологічної рівноваги навколишнього природного середовища та,

що не менш важливо, може забезпечити конкурентні переваги продукції та додаткові прибутки її виробникам.

Список використаних джерел

1. Кожушко Л.Ф. Екологічний менеджмент: Підручник / Л.Ф. Кожушко, П.М. Скрипчук. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 432 с.
2. Котлер Ф. Маркетинг в третьем тысячелетии: как создать, завоевать и удержать рынок / Ф. Котлер: Пер. с англ. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2000. – 347 с.
3. Садченко О.В. Концепції екологічного маркетингу / О.В. Садченко // Економічний вісник НГУ, 2009. – № 3. – С. 71-79.
4. Скрипчук П.М. Екологічний маркетинг як інструмент та інформаційне забезпечення якості життєзабезпечення / П.М. Скрипчук // Вісник Хмельницького національного університету, 2009. – № 5. – С. 234-237.
5. Шапран О.Є. Роль екологічного маркетингу у формуванні іміджу соціально відповідального бізнесу / О.Є. Шапран // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб.наук.пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2012. – № 2 (42). – С. 82-87.

АНАЛІЗ НАРАХУВАННЯ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ В УКРАЇНІ

С. М. Миколук , аспірант

Тернопільський національний економічний університет

Варто наголосити, що питання прожиткового мінімуму та методики його розрахунку впродовж останніх кількох років неодноразово підіймалося, як одне із болючих і важливих питань. Розмір прожиткового мінімуму в Україні досить низький і зростає незначними темпами (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка величини прожиткових мінімумів в Україні (грн/міс у розрахунку на 1 особу)

Показник	2005 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2015 р.	2015 р*. до 2005 р., раз
Прожитковий мінімум загальний	423	701	875	953	1095	1176	2,8
діти віком до 6 років	376	632	799	870	961	1032	2,7
діти віком від 6 до 18 років	478	776	957	1042	1197	1286	2,7
працездатне населення	453	744	922	1004	1134	1218	2,7
особи, які втратили працездатність	332	573	734	800	884	949	2,9

*- розмір прожиткового мінімуму змінився з 01.09.2015 р.

Як результат за 2013-2015 роки ми не маємо суттєвого підвищення розміру прожиткового мінімуму*. Не дивлячи на те, що рівень життя стрімко дорожчає, розмір прожиткового мінімуму в Україні майже не збільшується. Це суперечить Конституції України (ст. 46), так як реально не забезпечує мінімальної життєдіяльності українського соціуму.

Для розрахунку прожиткового мінімуму основних соціально-демографічних груп населення використовується мінімальний споживчий кошик. Інгредиенты споживчого кошика були затверджені у 1992 р. й відтоді суттєво не переглядалися. Багато експертів вважають, що причина недостатнього рівня прожиткового мінімуму у тому, що його розрахунки здійснюються відповідно до застарілої методики, а саме Методики визначення прожиткового мінімуму на одну особу та для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, затвердженої наказом Мінпраці, Мінекономіки та Держкомстату України (від 17.05.2000 №109/95/157) виходячи з наборів продуктів харчування, мінімальних наборів непродовольчих товарів та послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів № 656 від 14.05.2000. Відповідно до Закону України «Про прожитковий мінімум» набори продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг для основних соціальних і демографічних груп населення повинні переглядатися не рідше одного разу на п'ять років, адже змінюється економічна ситуація, ціни та смаки споживачів загалом . Натомість, споживчий кошик України не переглядався з 2000 року, отже йому вже 15-ий рік!

Статтею 5 закону про прожитковий мінімум встановлена необхідність моніторингу фактичної величини прожиткових мінімумів. Моніторинг фактичних величин прожиткових мінімумів дійсно використовується для спостереження рівня життя населення в Україні, але їх значення на затвердження величин прожиткових мінімумів на наступний рік ніяк не впливає (табл.2). При затвердженні прожиткових мінімумів на наступний рік необхідно враховувати їх фактичні величини за минулий рік (помісячно).

Фактичні величини прожиткових мінімумів у першому півріччі 2015 року (грн./міс у розрахунку на 1 особу)

Прожитковий мінімум в розрахунку на місяць:	Місяці року						
	січень	лютий	березень	квітень	травень	червень	липень
на одну особу	1536	1605	1757	2211	2466	2555	2571
для дітей віком до 6 років	1477	1535	1669	2109	2356	2419	2439
для дітей віком від 6 до 18 років	1877	1952	2137	2593	2858	2930	2934
для працездатних осіб	1611	1687	1851	2317	2580	2681	2698
для осіб, які втратили працездатність	1224	1276	1391	1822	2050	2113	2135

Прожитковий мінімум у 2015 році (до вересня місяця) на одну особу в розрахунку на місяць становив 1176 гривень та для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення становив:дітей віком до 6 років - 1032 гривні; дітей віком від 6 до 18 років - 1286 гривень;працездатних осіб - 1218 гривень; осіб, які втратили працездатність, - 949 гривень.

До вересня 2015 році розмір прожиткового мінімуму не змінився у порівнянні із 2014 роком. Хоча чітко видно із таблиці 2, що вже у липні 2015 року фактичні величини прожиткових мінімумів перевищують встановлені більше ніж у два рази. Така тенденція була і в 2014 році, але вона не була врахована при затвердженні прожиткових мінімумів на 2015 рік. Варто звернути увагу, що з вересня 2015 року прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць становить 1330 гривень та для тих, хто відноситься до основних соціальних і демографічних груп населення становить : дітей віком до 6 років - 1167 гривень; дітей віком від 6 до 18 років - 1455 гривень; працездатних осіб - 1378 гривень; осіб, які втратили працездатність, - 1074 гривень. Розмір прожиткового мінімуму збільшився тільки на 135-160 гривень, зберігши багатовікову тенденцію відношення до фактичної величини.

Складається враження, що держава, надаючи соціальні допомоги, гарантує людині рівень життя значно нижчий за той, який сама ж і визнала мінімально необхідним для підтримання її життєдіяльності. Тобто, держава залишає людину, яка зазнала соціального ризику, без засобів до існування. А це є неприпустимим, зважаючи на соціальну сутність самої держави.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ В ПРОЦЕСІ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

М.І. Небава, к.е.н., професор

Ю.О. Галушак, аспірант

Вінницький національний технічний університет

Сучасний стан розвитку ринкової економіки та виконання умов реформування економічного середовища зумовлює необхідність забезпечення високого рівня управління конкурентоспроможністю підприємства.

Конкурентоспроможність розвивається як організаційний засіб стимулювання конкурентної боротьби підприємства за найвигідніші територіальні, функціональні, управлінські умови забезпечення результативності господарсько-фінансової діяльності. Тому, одним із важливих елементів економічної системи є визначення організаційно-економічного механізму (ОЕМ) забезпечення конкурентоспроможності підприємства.

Основними категоріями, що характеризують організаційно-економічний механізм формування конкурентоспроможності підприємства є: конкурентоспроможність; стратегія розвитку підприємства; стратегічне планування; стратегічна мета формування конкурентоспроможності підприємства; суб'єкт ОЕМ формування конкурентоспроможності підприємства; об'єкт ОЕМ формування конкурентоспроможності підприємства; завдання ОЕМ формування конкурентоспроможності; функції ОЕМ формування конкурентоспроможності підприємства; методи ОЕМ формування конкурентоспроможності підприємства; інструменти ОЕМ формування

конкурентоспроможності підприємств [1].

Структурна побудова системи управління та забезпечення конкурентоспроможності підприємства є відображенням розробки і реалізації концепції організаційно-економічного механізму ефективного використання власних конкурентних переваг. Методологічний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства є відображенням системно-цільового методу у формі моделі визначення та управління ключовими факторами успіху, розробки відповідних заходів досягнення стратегічних цілей, зокрема максимізації рентабельності та прибутку, мінімізації витрат [2].

Організаційно-економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності підприємства пропонуємо представити у вигляді чотирьох підсистем (рис. 1).

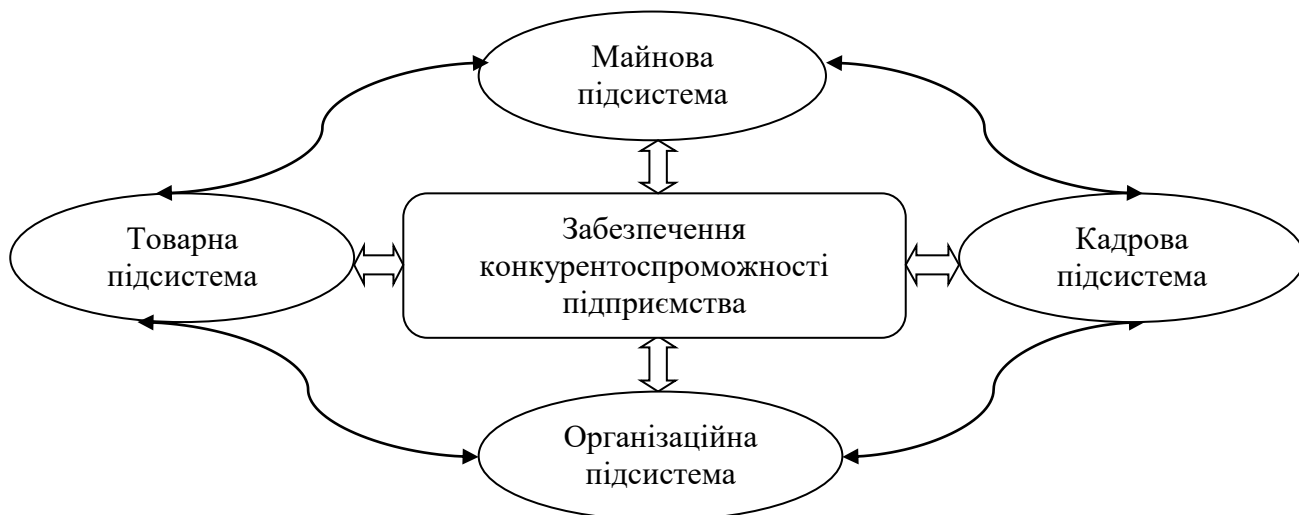

Рис. 1. Підсистеми організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства

Кадрова підсистема OEM характеризується забезпеченням оптимальної чисельності, структури та якості персоналу; ефективним стимулюванням праці та застосуванням прогресивних форм її оплати; матеріально-технічним забезпеченням праці та створенням необхідної соціальної інфраструктури; участю персоналу в організаційно-управлінській діяльності; фінансуванням та стимулюванням підготовки персоналу.

Майнова підсистема включає інтенсивне нагромадження та використання амортизаційних відрахувань; скорочення терміну окупності інвестиційних ресурсів; забезпечення власними оборотними коштами; формування власного капіталу для покриття необоротних активів; забезпечення маневреності у використанні власних оборотних коштів.

Товарна підсистема OEM підприємства відображається забезпеченням зростання товарооборотності; забезпеченням товарної пропозиції відповідно до умов цінової конкуренції; забезпеченням відповідності товарної пропозиції споживчому попиту; формуванням товарних запасів необхідного обсягу, асортименту та якості.

Організаційна система OEM представляє собою впровадження прогресивних форм продажу товарів і обслуговування клієнтів; раціоналізацію режиму роботи підприємства; впровадження автоматизованих систем та застосування прийомів маркетингу; використання прийомів бечмаркінгу; ефективне використання територіального розміщення з метою розширення цільового сегменту ринку [3].

Отже, економічна діагностика механізму забезпечення конкурентоспроможності підприємства передбачає відображення взаємозв'язків окремих підсистем, визначення їх показників та параметрів.

Таким чином, підсистеми організаційно-економічного механізму забезпечення конкурентоспроможності відображають організаційно-технологічні взаємозв'язки ресурсів, поєднують джерела формування та структуру використання економічного потенціалу підприємства.

Список використаних джерел

1. Блонська В. І. Конкурентоспроможність підприємства – основний чинник розвитку конкурентоспроможності економіки / В. І. Блонська, Р. Л. Лупак // Науковий вісник НЛТУУ: Збірник науково-технічних праць. – Вип. 16.1. – Львів: НЛТУ України, 2014. – С. 345–350.
2. Должанський І. З. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. / І. З. Должанський, Т. О. Загорна. – К.: Центр навчальної літератури, 2012. – 384 с.
3. Міценко Н. Г. Діагностика функціонування економічного механізму торговельного підприємства / Н. Г. Міценко // Вісник ЛКА: Збірник наукових праць. – Серія економічна. – Вип. 19. – Львів: ЛКА, 2011. – С. 197–203.

ПРОБЛЕМИ ВІДХОДІВ В УКРАЇНІ

І. І. Ніжник, студент

Науковий керівник: Н. М. Матвійчук, к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Екологічна ситуація в нашій країні є катастрофічною. Неприпустимим є те, що сміттєзвалища, які отруюють повітря, займають більшу територію аніж усі заповідники. Зі зростанням кількості міст та промислових підприємств кількість відходів постійно збільшується. Майже у кожному помешканні накопичується величезна кількість непотрібних матеріалів, таких як журнали, газети, пластмасова тара, скло, харчові відходи, обгортки різного роду тощо. Сміття утворюється і накопичується не лише у житлових будинках, а й у офісах, розважальних центрах, магазинах, кафе й ресторанах, дитячих садках, школах, університетах, поліклініках та лікарнях, готелях, на вокзалах, ринках.

До значних обсягів накопичених відходів призвели такі причини:

- високий рівень концентрації промислових об'єктів;
- застаріла технологія виробництва;
- відсутність належного правового та економічного механізмів, який би регулював питання зберігання, утилізації та переробки відходів;
- відсутність належного контролю за охороною довкілля;
- відсутність очисних споруд.

В Україні основним джерелом утворення відходів є підприємства гірничо-промислового, машинобудівного, паливно-енергетичного, будівельного, хіміко-металургійного, агропромислового комплексів, а також комунальне господарство.

Промислові і побутові відходи створюють безліч проблем, таких як транспортування, зберігання, утилізація та ліквідація. Але, так як із відходів можна вилучати певні речовини (метал, скло, папір, гуму, пластмасу з метою їх повторного використання), виникає явище утилізації. Утилізація відходів – від латинського «*utilis*» (корисний) означає залучення їх у нові технологічні процеси з метою одержання корисного продукту, тобто використання відходів як вторинної сировини, палива, добрива, будівельних матеріалів або з іншою

метою [1]. Якщо вилучені згодом компоненти стають сировиною для іншого виробництва, то в такому разі користуються поняттям реутилізація. Загалом всі відходи повинні підлягати реутилізації.

Реутилізація макулатури сприяє збереженню мільйонів гектарів лісу, економії енергії і води, зниженню забруднення атмосфери і води. Алюміній, скляний посуд і сталь можуть бути реутилізовані практично безмежно. Виробництво алюмінію з 1 т вторинної сировини економить 4 т. бокситів та 700 кг спеціального коксу, на 35 кг знижуються викиди в атмосферу алюмінієвих фтористих сполук. До того ж знижуються енерговитрати на виплавляння металу. За існуючими оцінками, близько 90% скляних відходів придатні для відновлення.

Відходи підприємств, що випускають мінеральні добрива, можуть служити сировиною для будівельної індустрії. Фосфогіпс – відходи виробництва фосфорних добрив – міститься у відвалах і відрізняється значними витратами на збереження. В той же час, він може бути використаний для виробництва гіпсових в'язких речовин і виробів із них у цементній, целюлозно-паперовій, деревообробній і вугільній промисловості. У сільському господарстві фосфогіпс може служити добривом для солонців. Площа засолених земель в Україні складає біля 500 тис. га, із них солонців – 300 тис. га. А фосфогіпс варто вносити по 5-6 т на 1 га, тобто потреба в ньому складає 1,5 млн. т на рік.

Майже в усіх країнах Європи діють суворі правила щодо сортування сміття для його подальшої переробки. Найбільших успіхів у вирішенні цієї проблеми домоглися Швейцарія, Німеччина і Швеція, де люди самостійно попередньо сортують понад 80% відходів [2, с. 38]. За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунальних послуг, у 2014 році переробили та утилізували лише 4,2 % побутових відходів, з них 1,7 % спалено, а лише 2,5 % передано на переробні підприємства як вторинну сировину.

Слід зазначити, що проблеми, пов'язані з утилізацією сміття, є не тільки екологічними, але і економічними. У розвинутих країнах залучення відходів у господарський обіг дає можливість розвиватися переробній галузі. Завдяки цьому формується значна частина ВВП і створюються додаткові робочі місця.

Будівництво сміттєпереробних заводів дозволить не тільки знизити негативний вплив відходів на навколишнє середовище, але водночас може за певний період часу окупити усі затрати і отримати прибуток.

Створення підприємств з переробки відходів матиме такі позитивні наслідки: 1) збільшення прибутку господарюючих об'єктів за рахунок вторинної переробки відходів; 2) економія коштів місцевих бюджетів; 3) використання альтернативних джерел енергії для потреб комунального господарства та виробництва; 4) розвиток територіальної інфраструктури; 5) поява додаткових робочих місць; 6) збільшення бюджетних доходів.

Список використаних джерел

1. Семенов В. Ф. Екологічний менеджмент: [навч. посібн.] / За ред. В. Ф. Семенова, О. Л. Михайлюк. – Київ.: Центр навчальної літератури, 2004, – 407 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://westudents.com.ua/glavy/12083-174-utilzatsya-vdhodv-urznomantnih-galuzyah-narodnogo-gospodarstva.html>

2. Манжеровська Д. А., Смоляр О. О. Проблеми формування екологічної культури в Україні / Д. А. Манжеровська, О. О. Смоляр // Актуальні проблеми та перспективи розвитку економіки України: матеріали міжнар. відеоконф. молодих науковців, асп., здобувачів і студ. (11 листопада 2015 року) / відп. ред. Л. Г. Ліпич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – С. 38-39.

ФУНКЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ВПЛИВУ РІЗНОРІВНЕВИХ ФАКТОРІВ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ КРАЇНИ, ЩО ПРИЙМАЄ МІГРАНТІВ

Л.О. Нікіфорова, к.е.н., доцент

Вінницький національний технічний університет

Останнім часом прослідковується тенденція до стрімко зростання міграційних потоків людей внаслідок внутрішніх проблем в різних країнах, на кшталт економічної чи політичної кризи, воєнних дій чи активізації терористичної діяльності всередині країни. Як правило, найбільша кількість мігрантів це біженці чи переселенці із обмеженими професійними вміннями та навичками, які шукають кращої долі та потребують допомоги в адаптації до нових для них умов., щоб стати корисним членом нового для них суспільства.

Разом із тим, не всі мігранти виявляють бажання адаптуватися до тих умов, які пропонує їм країна, куди вони мігрували [1], і якщо частка таких

мігрантів є відносно великою, то вони стають основним фактором загрози щодо інформаційної, психологічної та економічної безпеки країни, що їх прийняла. З огляду на таку ситуацію доцільною є розробка моделі, яка дасть можливість оцінити рівень впливу різнорівневих загроз для країни, що приймає мігрантів та випрацювати методи протидії найбільш вагомим загрозам. В попередніх роботах автора [1-3] були зроблені певні кроки в рішенні поставленої задачі, але узагальненої системи, на основі якої можна було б розробити багатофакторну функціональна модель впливу різнорівневих факторів на соціально-економічну безпеку такої країни розроблено не було [4]. Отже, проаналізувавши існуючі соціально-економічні, інформаційні та психологічні загрози [1, 2], які можуть виникнути у країни, що прийняла мігрантів і враховуючи всі можливі ситуації, які відображені в розробленій попередньо динамічній грі [1], відобразимо графічно найбільш вагомні фактори, які можуть спричинити деструктивний вплив на існуючий рівень безпеки країни на рис. 1. На рис. 1 відображені основні різнорівневі фактори, які спричиняють вагомий вплив на рівень соціальної, інформаційної, економічної та психологічної безпеки країни (*РБКМ*) і які держава може контролювати шляхом розробки стратегічної політики дій по відношенню до мігрантів, а саме:

факторами другого порядку є відповідно надання повного соціального пакету (*СП*), участь у політичному житті країни (*УПЖК*) – референдуми, вибори, створення осередків за національною ознакою (*СОНО*), розселення (розсіювання) мігрантів серед корінного населення (*РМ*), довгострокова стратегія держави (*ДС*), короткострокова стратегія держави (*КС*), валовий національний продукт (*ВВП*), офіційні податки (*ОФ*);

- факторами третього порядку, які залежать від попередніх факторів є збереження або втрата національної ідентичності та безпеки країни, що приймає мігрантів.

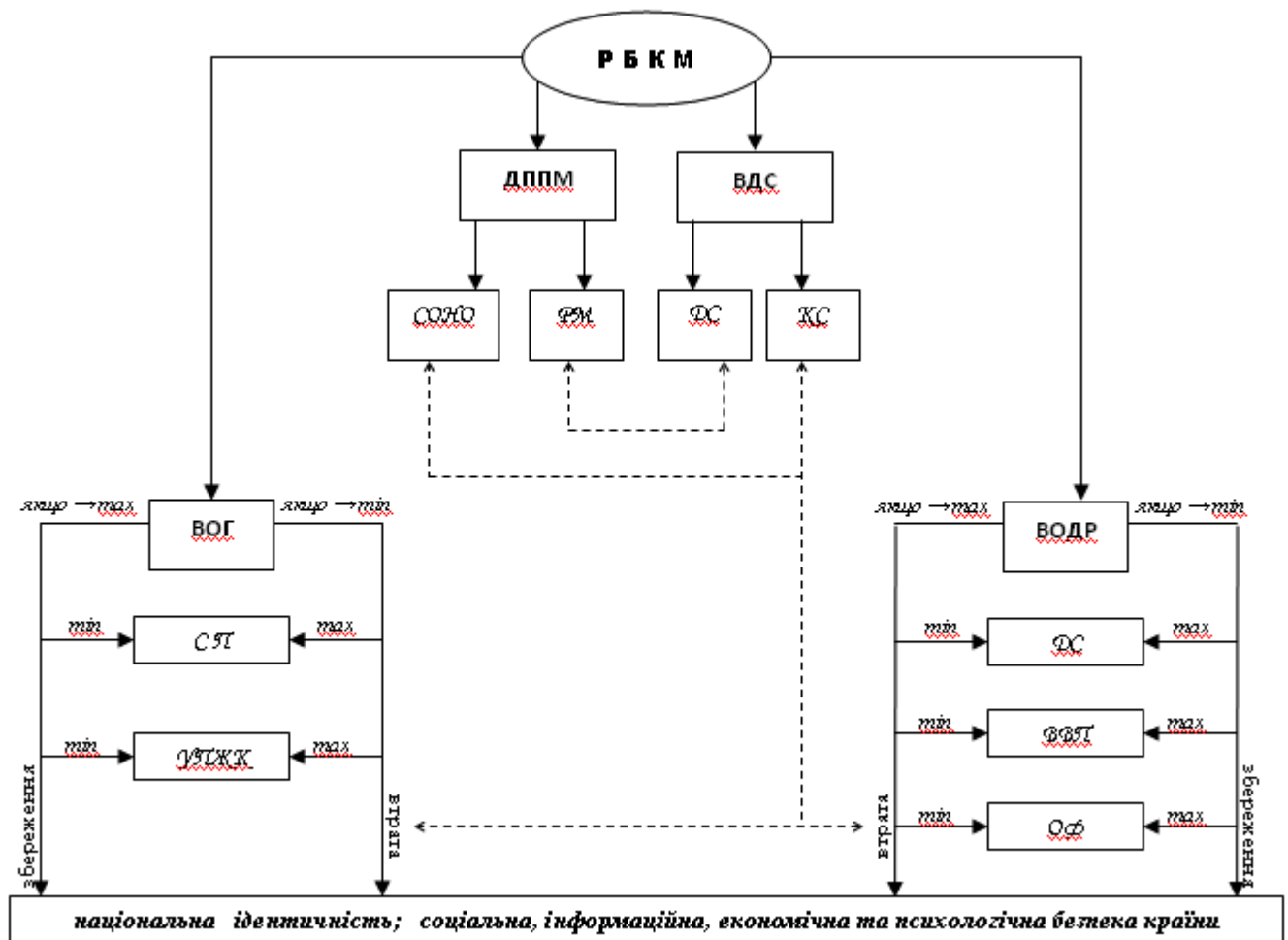

Рис. 1. Функціональна модель впливу різнорівневих факторів на соціально-економічну безпеку країни, що приймає мігрантів

-

Пунктирними лініями на схемі показано функціональні взаємопов'язані зв'язки між факторами різного порядку.

Отже, було виявлено, що сьогодні існує проблема в тому, що наявність великої кількості мігрантів призводить до зниження рівня соціальної, інформаційної, економічної та психологічної безпеки країни, що приймає мігрантів. Було проведено аналіз факторів впливу на загальну безпеку країни та виявлено основні з них, на основі яких побудовано багатофакторну різнорівневу функціональну модель, використання якої дозволить державі розробити оптимальну міграційну стратегію і звести до мінімуму деструктивний вплив на свою загальну безпеку.

Список використаних джерел

1. Нікіфорова Л. О. Модель підвищення інформаційно-психологічної захищеності суспільства країни, яка приймає мігрантів [текст] / Л.О.Нікіфорова, А.А. Шиян, І.В. Ковальчук // Інформаційна безпека. – 2014. - №2(14). – С.185-190.
2. Нікіфорова Л. О. Узагальнена модель оцінки рівня вмотивованості агентів загроз в задачах забезпечення безпеки об'єктів на мікро та макрорівнях [текст] / Л. О. Нікіфорова // Сучасний захист інформації. – 2015. – № 4. – С. 71-76.
3. Нікіфорова Л. О., Яремчук Ю. Є., Шиян А. А. Моделювання вибору оптимального методу протидії загрозам інформаційній безпеці [текст] / Л. О. Нікіфорова, Ю. Є. Яремчук, А. А. Шиян // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2014. – Т. 16, № 4. – С. 28-33.
4. Шиян А. А. Управління розвитком соціально-економічних систем. Теорія ігор: основи та застосування в економіці та менеджменті / А. А. Шиян. – Вінниця: ВНТУ, 2010. – 162 с.

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА НАПРЯМИ ЇЇ РОЗВИТКУ

Ніколаєва А.М., к.е.н., доцент

М.М. Юхимук, студент

Луцький національний технічний університет

Сучасний стан українських підприємств знаходиться у складному становищі, що зумовлено певними політичними та економічними дестабілізуючими чинниками. Серед яких варто виділити: значний рівень інфляції в країні, падіння купівельної спроможності покупців, спекуляції на валютному ринку, нестабільність політичної ситуації в країні, військові дії на сході України тощо. Саме наявність таких факторів дестабілізують економічну ситуацію в країні. Фінансово ослаблені підприємства стають неспроможними в таких умовах вести жорстку боротьбу за збереження своєї конкурентної позиції, що зумовлює зростання банкрутства та ліквідації багатьох підприємств. Це в подальшому призводить до зростання соціальної напруженості та зниження рівня інвестиційної привабливості країни.

Аналізуючи діяльність підприємств, можна стверджувати, що їхня збиткова або малоефективна діяльність зумовлена сформованим радянським світоглядом. В основному це притаманно, в переважній більшості, для державних підприємств. Особливо варто виділити машинобудівні підприємства. Саме вони характеризуються низькою якістю продукції,

відсутністю інноваційної діяльності, перебудови. Так, наявність значною частки зношених основних засобів зумовлює значні затрати на виробничий процес. Неякісна і дорога продукція даних підприємств навіть не користується попитом на вітчизняних ринках.

Розглядаючи легку промисловість, варто зазначити, що на даний момент, вона перебуває у значному занепаді. Однією з причин цього є великий імпорт даної продукції з Китаю, Туреччини, Польщі, яка є дешевшою і задовольняє вимоги покупця.

Аграрні підприємства на сьогодні потребують особливої підтримки. Оскільки їхня діяльність значною мірою залежить від наданих кредитів комерційними банками, які на сьогодні надаються за більш високою ставкою, ніж раніш. Також аграрний бізнес потребує вдосконалення щодо збільшення доданої вартості, оскільки продукція кінцевого споживання є з низькою доданою вартістю.

Однією з причин спаду виробництва в Україні є незавершеність виробничого циклу в національній економіці. Адже на момент здобуття незалежності в Україні вироблялось лише 15-20% кінцевої продукції промисловості [1]. Експортна діяльність підприємств представлена, переважно, продажем сировини. І лише незначну частку експорту підприємств становить продукція з високою доданою вартістю.

Малий та середній бізнес має змогу миттєво реагувати на зміни на ринку і підстроюватись до смаків і вподобань споживачів, що дає змогу самим підприємствам зберігати свої позиції на ринку на довготривалій основі. Однак вітчизняне мале і середнє підприємництво постійно страждає від дій певних зовнішніх чи внутрішніх факторів, які дестабілізують його основну діяльність. Малий бізнес дає змогу економіці країни на швидку перебудову, характеризується швидкою окупністю витрат. Так, малий та середній бізнес (SME) в ЄС розглядається як єдиний конгломерат, в якому високу концентрацію робочої сили забезпечує малий бізнес, а значну частку ВВП країни – середній. Державна підтримка при цьому є нероздільною для підприємництва цих форматів [2, с.5]. Саме малий бізнес в розвинених країнах

формує 70% валового національного доходу.

В Україні й досі розвиток малого підприємництва залишається на низькому рівні [3]. Тому основними напрямками покращення функціонування малого та середнього бізнесу слугуватиме:

– об'єднання інтересів бізнесменів, формування певного поля однодумців з метою подальшої координації своєї діяльності, досягненні певних цілей. Саме такі об'єднання стали найефективнішим фактором зростання економіки за рубежом;

– встановлення обмежень на вивіз сировини з країни. Оскільки вивезена значна частка сировини не забезпечує високих надходжень і надає мінімальну додану вартість. Обмеження у вивезенні сировини сприятиме використанню її у різних стадіях виробничого процесу, що сприятиме зростанню доданої вартості;

– посилення взаємовідносин малих і середніх підприємств з державою. Саме тісні стосунки і узгодження інтересів власників підприємств з державою сприятимуть встановлення сприятливої податкової політики.

Отже, подальший розвиток підприємництва можливий за рахунок поглибленої державної підтримки, орієнтації виходу на міжнародну арену, імпорту сировини, а не товарів. Україна має всі необхідні інструменти для сприяння подальшому розвитку малого і середнього бізнесу. Тому ефективно їхнє використання сприятиме наявності ефективної моделі ведення бізнесу.

Список використаних джерел

1. Сучасний стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/Guest/Downloads/Fkd_2013_1_14%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Guest/Downloads/Fkd_2013_1_14%20(1).pdf)
2. Зелена книга малого бізнесу України – 2012 / Д.В. Ляпін, В.І. Дубровський, О.М. Піщуліна, О.П. Продан. – К.: Інститут власності і свободи, 2012. – 124 с.

THREATS AND OPPORTUNITIES FOR UKRAINIAN AGRICULTURE

O.S. Novikova, senior lecturer
Sumy National Agrarian University

For last several years agriculture is positioned as one of the leading production spheres of the national economy, a major provider of foreign exchange earnings and the only hope of the Ukrainian villages. But noting numerous successes of this sphere

like increased production effectiveness we should pay attention to *dangerous hazards* and imbalances in its development, which may directly affect agricultural production and socio-economic situation in the country.

1. Problems of regulation: lack of systematic approach and stable legislation.

2. Obsolescence of fixed assets. According to official figures number of tractors, combine harvesters annually decrease and their number is not sufficient.

3. The problems of financial security - insufficient credit. Representatives of Ukrainian banks and leasing companies argue that agricultural holdings regularly create bad debts, and even with its collateral value often does not compensate for the loan or debts are simply not paid through the efforts of lawyers of large agricultural companies.

4. Social development. The rapid growth of labor productivity in agriculture does not meet the pace of wage growth.

In 2015, agriculture of Ukraine entered the top three industries for employees' income growth, but still kept its backlog level of the average for all industries. These indicators are also accompanied by a reduction in employment in rural areas - number of employees is constantly decreasing. And this is a natural process and an expected one for agricultural holding maximize their own profits, growing a few crops with low labor intensity, while leaving 10-15 people hired in one region.

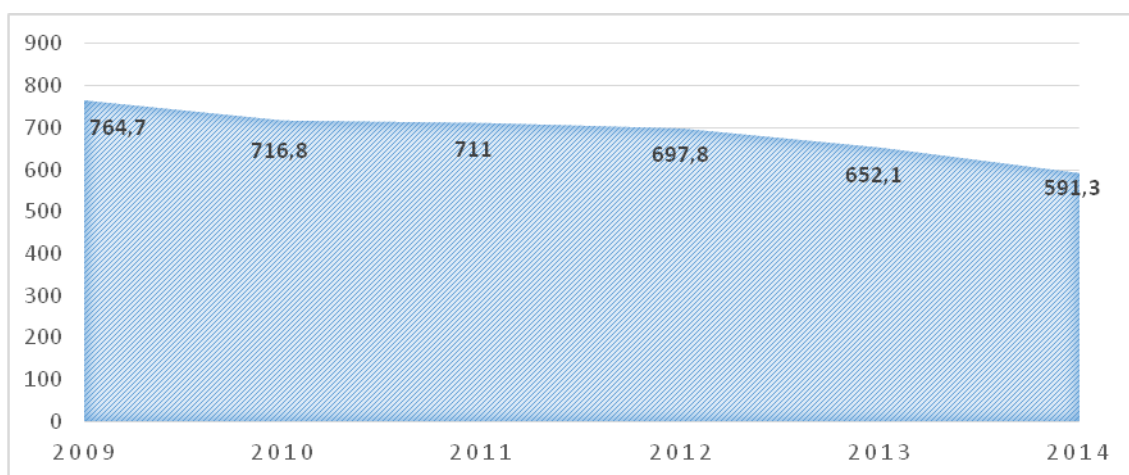

Fig. 1. The number of employees in agriculture, thsd.

5. Antagonism between agricultural holdings and small-scale private producers.

Without proper state regulation and support of competition there is a real threat of monopolizing the market for lease land and finished products.

6. The environmental threats caused by the lack of interest of agricultural holdings in preserving local ecosystems, the prevalence of soil depleting crops in crop rotation.

7. Information availability. Asymmetry of information is found in large producers' access to the entire database of technology, management, marketing knowledge while small and medium enterprises often do not have this opportunity. Another important point is lack of information about product quality available to consumers due to imperfections in national quality control systems.

Grouping together the strengths and weaknesses of the domestic agriculture, we have presented a standard matrix of SWOT-analysis, which also allows in a convenient way to inform about the opportunities and threats that a modern market situation provides.

Analyzing the strategies that would help to make the most of market opportunities and avoid threats is to say that entrepreneurs are waiting for clear government regulation, clear and available state support for SMEs, simplified reporting, acceptable levels of taxation, the provision of cheap credit. They also need infrastructure investment projects made both by the state and international organizations and large businesses, access to domestic and international markets, diversification of sales channels, opening new foreign markets.

Strengths	Weaknesses
Rich natural resources The presence of powerful producers Availability of qualified personnel Access to the sea, the availability of ports Building of private infrastructure facilities Access to foreign markets for goods and resources	Aging of assets Low salaries Weak infrastructure Depletion and pollution of soils Underdeveloped system of quality control Bankruptcy of small producers
Opportunities	Threats
The growing need for food in the world The emergence of new markets State support Large domestic market Hryvnia devaluation increases the competitiveness of exports	Unstable legislation The absence of land market Rise in price for imported equipment and raw materials Closing access to external markets Environmental threats Demographic threat

Fig. 2. SWOT-analysis of Ukrainian agriculture

We should concentrate on deepening processing, strengthen quality and environmental standards and monitoring their compliance, develop domestic industry for providing agriculture, improve domestic seed production, continue to reform higher education and strengthen ties of education, science and industry, and also exchange experience with foreign researchers.

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

К. І. Оксенюк, к. е. н. доцент,

О. Ю. Левкова

Луцький національний технічний університет

У наш час розвиток економічного життя країн світу визначається регулюючим впливом держави. Остання має спрямовувати всі свої зусилля для забезпечення стабільного росту усіх сфер, що торкаються економічного середовища, яке враховує тенденції ділової активності на зовнішньому ринку. Нинішні умови, в яких перебуває Україна, висувають на перший план одне з першочергових завдань – розробку оптимального антикризового регулювання, ціллю якого є оптимізація кожної ланки національного господарства.

Сучасний стан України є досить важким. Практично у всіх галузях спостерігається постійне зменшення обсягів виробництва продукції. Це у свою чергу призводить до погіршення економіки держави і, як наслідок, негативно відображається на кожному суб'єкті господарювання.

Через шість років після затяжної економічної кризи світова економіка почала поступово виходити з глибокої рецесії. Найкращі показники економічного зростання демонструють США та Великобританія. Більш повільно зростають економіки країн Єврозони та Японія. Причинами зниження темпів зростання для інших країн є широкий спектр факторів, починаючи від падіння цін на світових ринках на енергоресурси, зокрема, нафту та газ і закінчуючи швидким зростанням кредиту в попередні роки та певною політичною, соціальною нестабільністю.

Економіка України відчула вплив не лише цих глобальних викликів, але й отримала негативний кумулятивний ефект у вигляді зростання темпів інфляції. Ризики погіршення стану розвитку для світової економіки за оцінкою експертів Міжнародного валютного фонду набули більш виражених ознак.

Падіння ціни на нафту на світових ринках для економіки України призвело до падіння цінового тиску та зменшило зовнішні ризики залежності від країн імпортерів цієї сировини, зокрема Росії. Загалом, це полегшило навантаження на грошово-кредитну політику, яку проводить Національний банк в Україні. Проте, в результаті погіршення стану на ринку світових біржових товарів цей позитивний вплив нейтралізується падінням експортних цін на метал та призводить до поступового зниження валютних курсів.

Кризовий стан економіки країни підтверджується такими даними (за січень-вересень 2015 року, до відповідного періоду попереднього року): реальний ВВП (II квартал 2015 р.) зменшився на 14,6 %; обсяг промислової продукції зменшився на 16,6 %; валова продукція сільського господарства зменшилася на 5,3 %; капітальні інвестиції (січень-червень 2015р.) зменшилися на 9,2 %; експорт товарів та послуг (I півріччя 2015 р.) зменшився на 33,6 %; імпорт товарів та послуг (I півріччя 2015 р.) зменшився на 37,2 %; оборот роздрібною торгівлі зменшився на 22,3 %; реальний наявний дохід населення (II квартал 2015 р.) зменшився на 34,0 %; реальна заробітна плата зменшилася на 22,7 % [1].

Таким чином, сучасні виклики для світової економіки ставлять перед економічними суб'єктами та державами завдання, кінцевою метою яких є стабілізація фінансової системи, усунення надмірної кількості спекулятивного капіталу, використання фінансових інновацій у міжнародних інвестиційних проектах. Від ретельності та швидкості виконання цих завдань і залежить тривалість виходу економіки з кризи. Зокрема для України важливим при стабілізації економіки є припинення воєнних дій на сході країни, що значно зменшить затрати та сприятиме розвитку економіки.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України / Соціально-економічний розвиток України за січень- вересень 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrstat.org/uk> 5
2. Короткова Є.М. Антикризове управління / Є.М. Короткова // Підручник. – М.: ІНФА-М, 2005. – 620 с.

НАПРЯМИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

І.В. Олександренко, к.е.н., доцент
Луцький національний технічний університет

Конкурентні умови господарювання та потреба у збільшенні експортного потенціалу вітчизняних сільськогосподарських підприємств, обумовлює потребу у пошуку шляхів покращення їх фінансового стану. Однією із вагомих характеристик фінансового стану підприємства є ліквідність і платоспроможність, що свідчить про швидкість перетворення активів в гроші і здатність вчасно та в повному обсязі розраховуватись за всіма зобов'язаннями.

Сучасний стан розвитку сільського господарства в Україні є незадовільним, що підтверджується низьким рівнем рентабельності, зокрема та нерідко збитковістю діяльності сільськогосподарських підприємств. Низький рівень рентабельності є свідченням того, що підприємства авансуючи певну суму коштів у виробництво, отримують досить малий відсоток прибутку на кожен гривню затрат. У багатьох випадках сільськогосподарські підприємства, не в змозі отримати виручку від реалізації, яка б змогла покрити усі витрати на виробництво продукції. Відповідно ці чинники зменшують власні кошти і змушують підприємства використовувати позикові джерела фінансування діяльності. Ріст заборгованості є першочерговим індикатором погіршення ліквідності, платоспроможності, фінансової стійкості і в цілому їх фінансового стану.

В цілому результати дослідження розвитку сільського господарства у Волинській області свідчать, що за обсягами вартості валової с/г продукції

Волинь знаходиться на 20 місці. Це пов'язується із незначною кількістю сільськогосподарських підприємств, згідно до чого регіон знаходиться на 21 місці серед інших регіонів України. Рівень рентабельності в сільському господарстві в цілому по Волинській області склав 28,7% у 2014 році, коли найвищий рівень рентабельності отриманий у Івано-Франківській області – 53%. Волинська область входить в десятку лідерів: за обсягами валового збору цукрових буряків (651 тис. тонн у 2014 році); за чисельністю поголів'я корів (112 тис. голів у 2014 році); за чисельністю поголів'я птиці (7021 тис. голів у 2014 році). Таким чином це свідчить, що Волинська область в більшій мірі лідирує за обсягами виробництва продукції тваринництва. Відносно продукції рослинництва, то Волинська область є аутсайдером по відношенню до інших регіонів [1]. Результати розрахунку показників фінансового стану окремих сільськогосподарських підприємств Волинської області подані в таблиці 1.

Таблиця 1

Показники фінансового стану сільськогосподарських підприємств
Волинської області у 2014 році*

Показник	ТзОВ «Прогрес»	СВК «Урожай»	ТзОВ «Городище»	СТОВ «Зоря»	СТзОВ «Дружба»
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,23	0,02	0,0001	0,03	0,08
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,69	1,04	0,05	0,35	0,21
Коефіцієнт повільної ліквідності	9,39	11,45	2,14	12,97	8,46
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,92	0,84	0,69	0,90	0,91
Коефіцієнт фінансової залежності	0,08	0,16	0,31	0,10	0,09
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,45	0,67	0,38	0,63	0,76

*розраховано за даними фінансової звітності підприємств

Результати розрахунку показників ліквідності свідчать, що поточні активи сільськогосподарських підприємств перевищують їх поточні зобов'язання, оскільки коефіцієнт повільної ліквідності є більшим одиниці. Негативним є

значення коефіцієнта абсолютної ліквідності, який свідчить, що грошові кошти покривають незначну частку поточних зобов'язань підприємства.

Результати аналізу фінансової стійкості сільськогосподарських підприємств дозволяють свідчити, що: переважну частку джерел фінансування підприємства власний капітал; оборотні активи підприємства створені за рахунок короткотермінових позикових фінансових ресурсів та власного капіталу; необоротні активи створені за рахунок власного капіталу та довгострокових зобов'язань; власний капітал, що перебуває в обороті підприємств і спрямований на створення запасів і поточних біологічних активів.

В цілому, у процесі дослідження фінансового стану сільськогосподарських підприємств Волинської області виявлено, що вагомим фактором впливу на їх фінансове становище є чиста виручка від реалізації продукції. Ріст чистої виручки від реалізації продукції дозволить: 1) збільшити валовий прибуток; 2) збільшити джерела формування власних фінансових ресурсів; 3) збільшити ріст абсолютно ліквідних активів; 4) збільшити платоспроможність та ліквідність підприємства; 5) покращити структуру джерел фінансування підприємств; 6) підвищити ефективність операційної діяльності та прискорити обертання виробничих запасів; 7) збільшити амортизаційні відрахування та відповідно джерела оновлення виробничих потужностей; 8) підвищити ефективність використання матеріальних та трудових ресурсів; 9) забезпечити належний рівень рентабельності майна.

В напрямку покращення ліквідності сільськогосподарських підприємств необхідним є: збільшення абсолютно ліквідних активів; зменшення поточних зобов'язань; зменшення кредиторської заборгованості за товари, роботи та послуги. Щодо підвищення платоспроможності підприємств то необхідно в першу чергу збільшити грошові надходження від реалізації продукції та зменшити видатки на адмінперсонал, збутову діяльність та погашення кредитів. З метою підтримання належного рівня фінансової стійкості необхідно постійно збільшувати нерозподілений прибуток та резервний капітал, зменшувати

банківські кредити і стимулювати ріст власних коштів в обороті.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

СОЦІАЛЬНА БЕЗПЕКА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

С.Л. Пакулін, д.е.н., академік УАННП

Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» (м. Київ)

Соціальна безпека є важливою складовою економічної безпеки України. На забезпечення соціальної безпеки має бути спрямована соціальна політика держави, яка також тісно пов'язана з такими поняттями як «соціальний захист», «соціальний сервіс». В умовах регіоналізації, спрямованої на самостійний розвиток і розширення прав окремих регіонів, створюються передумови для покращення ситуації у сфері соціальної безпеки громадян України. Регіоналізація соціальної інфраструктури як один з напрямів сучасного розвитку сфери послуг характеризується посиленням організації даної сфери на регіональні потреби та умови, передбачає розподіл функцій між суб'єктами сфери послуг на державному і регіональному рівнях. Регіоналізація сфери послуг є однією з основних тенденцій її розвитку. Практичний прояв цієї тенденції в національно-регіональному компоненті, скажімо, в освіті, в її змісті, який відображає національно-регіональну специфіку кожного суб'єкта нашої держави. На поліпшення умов життєдіяльності суспільства, соціальна держава впливає через податкову систему, направлену на регулювання доходів громадян, на задоволення їх основних потреб; соціальне страхування; контроль за якістю продуктів харчування, облаштування житла, надання субсидій для придбання окремих товарів чи послуг; надання послуг та регулювання цін перш за все в таких сферах послуг, як освіта та охорона здоров'я тощо. Всі ці напрями підвищення життєвого рівня населення держава вирішує на

регіональному рівні. Якщо вони будуть вирішені на рівні регіонів, не буде проблем і на рівні держави.

Проблеми побудови такої держави є особливо актуальними для України. Адже за більшістю макроекономічних показників наша держава суттєво відстає від європейських країн. Так, узагальнюючий показник економічного розвитку (ВВП на душу населення) у 2013 році становив, за нами розрахунками, лише 20 % від рівня країн – членів ЄС. За кінцевим споживанням на душу населення Україна відстає від країн ЄС у 6,2 раза. В 2008-2015 роках за абсолютною величиною ВВП на душу населення Україна відстає і від багатьох держав – колишніх союзних республік (Білорусь, Казахстан тощо). Цьому сприяло тривале, на відміну від названих держав, падіння виробництва. А звідси і низький життєвий рівень населення. Останньому сприяли і ті негативні явища, що мали місце в процесі реформування економіки і зумовили: скорочення споживання продуктів харчування, погіршення їх якості за енергетичним потенціалом і збалансованістю та якісними компонентами; посилення диференціації харчування різних соціальних груп, масштабне збільшення бідних верст населення, що знаходяться на межі крайньої продовольчої бідності і голоду; зміна джерел придбання продовольства, розширення джерел його придбання, що свідчить про погіршення рівня та якості життя; суттєве погіршення якісного складу раціону харчування, орієнтація населення на дешеві продукти тощо.

У ході реформ склалася невиправдано велика диференціація і навіть поляризація доходів. Якщо на кінець 80-х років минулого століття перевищення доходів першої групи (10 % населення) над останньою в 4,4 раза, то в 2014 р. – в 14 разів. В умовах загального значного зниження реальних доходів, їх глибокої диференціації утворився широкий масив бідних, незабезпечених і соціально незахищених груп населення. Тому в контексті необхідності загального поліпшення продовольчого забезпечення найбільш гострою і складною проблемою є турбота про незахищені верстви населення, поліпшення і подолання їх продовольчої бідності. У зв'язку з цим слід відзначити, що само

поняття бідність багато в чому відносне. У кожній країні є бідні, проте в кожній країні для визначення цього користуються своїми критеріями. Однак є і спільні для всіх країн показники – це такий стан харчування, який не задовольняє навіть мінімального енергетичного потенціалу, необхідного для підтримки життя. На жаль, він є таким для переважної більшості населення як України в цілому, так і її регіонів.

Регіональна соціальна політика – це сукупність заходів, спрямованих на підвищення добробуту населення регіону, виходячи з системи загально визнаних цінностей і у відповідності до рівня розвитку економіки як регіону, так і держави в цілому. Тобто соціальна політика тісно пов'язана з економічною політикою, яка направлена на регулювання матеріально-виробничих відносин суспільного розвитку, розв'язання господарських завдань. Соціальна ж політика регулює соціальні процеси, вдосконалює структуру суспільства, згладжує суперечності в ньому, сприяє підвищенню добробуту людей. Інакше кажучи, економічна і соціальна політики тісно взаємодіють між собою.

Відомо, що за умов здорового ринку праці має бути гарантовано право на отримання достатнього мінімального доходу. Заробітна плата є основним джерелом доходу найманих працівників, основою формування їх добробуту. Вона ж (заробітна плата) залежить від стану економіки. Останнім часом під впливом позитивної економічної динаміки та низької інфляції намітилась тенденція до зростання як зарплати, так і реальних доходів населення. Слід зауважити, що не сприяє успішній реалізації регіональної соціальної політики і значна диференціація величині заробітної плати як у галузевому, так і в регіональному розрізі.

Економічне реформування в цілому й інфраструктури послуг, зокрема, потребує здійснення ефективної і гнучкої регіональної соціальної політики. Регіональна соціальна політика – це сукупність економічних, правових та адміністративних заходів, спрямованих на успішне розв'язання на регіональному рівні проблем розвитку інфраструктури послуг, соціальне

забезпечення та надання соціальної допомоги тим, хто цього потребує. Вона, в кінцевому підсумку, забезпечує економічну безпеку України у цілому.

Регіональна соціальна політика здійснюється в умовах глобалізації, яка, в свою чергу, протікає паралельно з більш активними процесами регіоналізації світу, шляхом створення різних за формами і близьких за рівнем розвитку інтеграційних груп країн, метою яких є об'єднання всіх ресурсів і зусиль для більш ефективної участі в глобалізації, для спільного захисту від загроз, кращої адаптації до нових викликів.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА І ДОСЯГНЕННЯ СТАЛОСТІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

А.А. Пакуліна, к.е.н., доцент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Підвищення сталості соціально-економічного розвитку і досягнення економічної безпеки регіонів є важливою науковою проблемою. Актуальність проведеного дослідження і його практична значущість визначається необхідністю підвищення ефективності економіки регіонів України, їх інтеграції для досягнення економічної безпеки територій. Ці чинники виступають необхідними передумовами сталого соціально-економічного розвитку кожного регіону окремо і національної економіки в цілому.

До погроз економічної безпеки регіону слід віднести:

– зовнішньополітичні погрози: розвиток тенденції регіонального економічного і соціально-політичного сепаратизму, зростання міжнаціональної, міжконфесійної і міжетнічної напруженості, здатної призводити до великих конфліктів, внаслідок цього втрата довіри регіонів до центру;

– економічні погрози: зростаюча міра залежності регіональних економічних систем України від іноземного капіталу, від імпорту продуктів харчування і устаткування, що тягне скорочення регіонального виробництва, гіпертрофоване і неадекватне прибуткам населення зростання сфери послуг, особливо підприємств індустрії розваг, навколо яких концентрується

кримінальний актив, шкода здоров'ю населення, що вживає низькоякісні і генетично модифіковані продукти харчування, і як наслідок деградація населення;

– валютно-фінансові погрози: відтік валютних засобів і їх нефункціональне використання викликає скорочення регіонального виробництва внаслідок нерентабельності і нездатності конкурувати на ринку товарів, зростання безробіття, зубожіння і асоціалізація населення, деструктуризація економічної системи України в цілому.

До внутрішніх погроз економічної безпеки регіону відносяться:

– продовольчі і енергетичні погрози: низька рентабельність регіональних промислових підприємств (за винятком монопольних гігантів, що спеціалізуються на здобичі і переробці газу, на виробництві продукції чорної і кольорової металургії і так далі) змушує скорочувати виробництво, що призводить до відкритості регіональних ринків України для імпорту, загостренню цінових диспропорцій в регіонах, падінню виробництва енергії;

– погрози в реальному секторі: висока зношеність основних виробничих фондів підприємств регіону тягне зниження ефективності кон'юнктурної диверсифікації виробництва устаткування, конкурентоспроможності регіонів, руйнування інвестиційно-інноваційного комплексу, втрата кваліфікованих кадрів, скорочення замовлень на високотехнологічних виробництвах;

– погрози в соціальній сфері: низька міра бюджетної підтримки економічного розвитку регіонів України (як з національного бюджету, так і із коштів регіональних бюджетів), а також неможливість реалізації бюджетних проектів розвитку виробництва і регіональної інфраструктури приводять до зростання безробіття, зниження життєвого рівня, збільшення соціальних утриманців, втрати трудових навичок.

Дія внутрішніх погроз здатна викликати послідовне накопичення довготривалих руйнівних тенденцій в ключових елементах господарської системи: соціальній сфері; стані і ефективності використання виробничого інноваційного і науково-технічного потенціалу України; економічних стосунках господарювання і управління; стані довкілля; системі економічних і

політичних стосунків регіонів один з одним і регіонів України з центром.

Серйозну і дуже реальну загрозу економічної безпеки регіону і України, на нашу думку, представляє недостатня розвиненість сфери економічних інновацій. Передумовами цього процесу були: розпад науково-дослідних колективів і конструкторських бюро світового класу, згорання фундаментальних досліджень, різке скорочення замовлень на високотехнологічну і конкурентоздатну продукцію, «витік мізків» з України. У сучасних умовах спектр погроз розширюється, економічна безпека України підривається не лише економічними, але і військово-політичними засобами. Це особливо характерно для політики розвинених країн по відношенню до інших, менш сильних в економічному і військовому відношенні, держав. Основними засобами запобігання, профілактики і ліквідації погроз являється активна діяльність органів державної влади усіх рівнів і органів місцевого самоврядування. На нашу думку, проведення комплексу робіт з профілактики і протидії погрозам у сфері економічної безпеки має бути забезпечене бюджетним фінансуванням. Під економічною безпекою ми розуміємо захищеність громадських стосунків, готовність і здатність інституціональних одиниць українського суспільства розроблювати заходи щодо блокування або нейтралізації можливих або таких, що з'явилися, погроз для реалізації цілей. При цьому об'єктами вивчення економічної безпеки виступають громадяни України, органи місцевого самоврядування, господарюючі суб'єкти на усіх рівнях економіки, держава в особі різних гілок влади державних інститутів.

Висновки проведеного нами дослідження наступні:

– дослідження виявило, що одним з критеріїв досягнення сталого соціально-економічного розвитку регіону є економічна безпека. Суть регіональної економічної безпеки полягає в можливості і здатності економіки регіону поетапно покращувати якість життя населення на рівні загальноприйнятих стандартів, протистояти впливу внутрішніх і зовнішніх погроз при оптимальних витратах усіх видів ресурсів і дбайливому використанні природних чинників, забезпечувати сталий соціально-економічний і суспільно-політичний розвиток регіону;

– сталий соціально-економічний розвиток регіону включає традиційні (виробничо-економічні, природно-сировинні, кадрово-ресурсні, соціально-культурні) і специфічні (інноваційні, інфраструктурні) компоненти, необхідні для забезпечення економічної безпеки на рівні не менш граничного значення за рахунок ефективного функціонування регіональних інтелектуально-інноваційних комплексів. Це сприяє підвищенню сталого соціально-економічного розвитку території, зниженню погроз економічної безпеки і перетворенню регіональної економіки.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ І ДОСЯГНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Г.С. Пакуліна, студент

Український державний університет залізничного транспорту, м. Харків

Інноваційний розвиток соціальної інфраструктури є важливим чинником досягнення соціально-економічної безпеки на регіональному рівні. Інноваційні відносини в розвитку соціальної інфраструктури виникають з приводу суспільного відтворення результатів функціонування її видів діяльності. Особливості інноваційних відносин у соціальній сфері ґрунтуються на ролі її суб'єктів як активних учасників інноваційного процесу в соціально-економічному розвитку на рівні держави (макрорівні) і взаємодії з органами державного управління, а також обумовлюються такими прикметними ознаками, характерними для цієї сфери, як: безпосередній контакт виробників послуг (робіт) зі споживачами; властива послугам більш висока міра індивідуалізації; значний вплив самих споживачів на ефективність послуг, що надаються; складність вимірювання якості надаваної послуги й ефективності діяльності працівників; більш висока, ніж в інших галузях питома трудомісткість послуг при відносно меншій фондомісткості і матеріаломісткості; відносно висока частка співробітників з вищою освітою (інженерно-технічною і природничо-науковою), що характерно і для керівного

складу; диференціація послуг зі споживчих характеристик (горизонтальна диференціація) і за рівнем якості (вертикальна диференціація); виражена сегментованість попиту на послуги залежно від доходів, суб'єктивна оцінка споживача спроможності виробників послуг, значущості (насуцності) послуги, національних традицій і особливостей споживання; соціальна значущість послуг в умовах глобалізації; істотність бар'єрів входження на ринок, велика місткість ринку й абсолютні переваги вже діючих в галузі великих установ відносно витрат виробництва і переваг обслуговування з боку споживача.

Інноваційні відносини характеризуються тим, що вони виступають проміжною ланкою між наукою і виробництвом і представляються особливо ризикованою областю інвестицій із тривалим періодом вкладень. Ці особливості в Україні спричинили головну проблему реалізації інноваційних відносин у розвитку соціальної інфраструктури - суперечність між зростаючою потребою в інноваціях і наявними організаційно-економічними відносинами. Економічні відносини, засновані на комерціалізації, з одного боку, прискорили процес реалізації економічно вигідних інновацій, а з іншого - ускладнили перехід у виробничу стадію принципово нових наукових досягнень, економічний ефект яких на даний момент не такий очевидний. У зв'язку з тим, що значна частка благ, які виробляються в соціальній інфраструктурі, носить характер змішаних суспільних благ, виникає суперечність між приватно-суспільним характером результатів інноваційної діяльності як блага і суспільним характером інновацій як основи неоекономіки. Якісна зміна характеру інноваційних відносин у розвитку соціальної інфраструктури на сучасному етапі розвитку української економіки обумовлена нижче переліченими чинниками: 1) загостренням соціальних проблем в умовах обмеженості бюджетного і позабюджетного фінансування; 2) посиленням вимог до якості послуг підприємств і організацій соціальної інфраструктури в умовах розвитку ринкових відносин і конкуренції, глобалізації бізнес-процесів; 3) прагненням до створення відкритого інформаційного суспільства на базі використання нових інформаційних технологій.

Ефективність функціонування інституційної структури інноваційних

відносин у соціальній сфері знаходить відображення в динаміці трансакційних витрат, як середніх (на одну угоду), так і сукупних в цьому секторі економіки. Унаслідок того, що в умовах неоекономіки знання й інновації виступають провідними чинниками, що визначають темпи економічного розвитку, то недовироблення або недовикористання наявного корисного знання і інновацій неминуче призводить до зниження темпів економічного розвитку. Стан інституційної структури економіки в цілому, і соціальної сфери зокрема, визначає динамічні характеристики неоекономіки, що розвивається.

Основними особливостями інноваційної діяльності в розвитку соціальної інфраструктури України сьогодні є: 1) розширення кола суб'єктів соціальної діяльності, залучення до процесу вирішення соціальних проблем широких верств населення, що приводить до збільшення соціальної активності та соціальної самодіяльності, а також до соціального самообслуговування населення; 2) можливість створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, громадських об'єднань на основі формування і використання інформаційних ресурсів; 3) індивідуалізація соціальних послуг, відхід від масового виробництва; 4) поява нових організаційних форм і технологій задоволення соціальних потреб.

Проведені дослідження дозволили нам виділити наступні групи чинників, що визначають характер інноваційних відносин у розвитку соціальної інфраструктури як фактора досягнення соціально-економічної безпеки на регіональному рівні, а саме: наявність формальних (наприклад, юридичних, економічних, фінансових, освітніх) і неформальних інститутів, які задають правила і діапазон можливостей для інновацій; існування наукових і технічних основ інновацій - накопичені знання і науково-технічні установи, які забезпечують комерційні інновації, надаючи технологічне навчання і наукові знання; наявність каналів передавання знань, навичок, інформації, що чималою мірою визначається соціальними і культурними характеристиками населення; динамічні чинники всередині суб'єктів соціальної сфери або в їх безпосередньому оточенні. У період глобалізації бізнес-процесів інноваційний

розвиток соціальної інфраструктури є архіважливим чинником досягнення соціально-економічної безпеки на регіональному рівні. Однак досі ця проблема розглядається виключно в площині оптимізації перерозподілу обмежених ресурсів між соціально уразливими шарами громадян, оскільки діюча вітчизняна державна модель соціально-економічного розвитку передбачає відносно автономне існування виробничої і соціальної сфер із відведенням останньої ролі надбудови над ринком. Цим визначається традиційний розгляд соціальної сфери як витратною, такої що відтягує ресурси від інвестування в основний капітал об'єктів виробничої сфери.

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ТА РОЗВИТКУ ПЕРСОНАЛУ

І.В. Партика, старший викладач

Дрогобицький державний педагогічний університету ім. І.Франка

Сучасні підприємства України спрямовують свою діяльність на залучення інвестицій, впровадження інновацій, у першу чергу, в розвиток персоналу, що сприяє успішному функціонуванню у ринковому просторі.

Не тільки матеріальний капітал є основою ефективності діяльності підприємства та його конкурентоспроможності, а й інтелектуальний, культурний потенціал стає запорукою досягнення поставленої мети організації. Організаційна культура створює атмосферу, яка сприяє чи навпаки перешкоджає результативному виконанні завдань та цілей. В кожній організації є свої усталені звичаї, цінності, уявлення, і вони є прийнятними та зрозумілими для членів трудового колективу. Проте, якщо ми хочемо щось перейняти з організаційної культури іншого успішного підприємства, то це може викликати великий опір з боку нашого персоналу, тому взаємозв'язок організаційної культури та підходів управління персоналом потрібно досліджувати та аналізувати, використовуючи ситуативний менеджмент.

Новий підхід до управління персоналом доводить, що об'єктом

управлінської діяльності стають не тільки потреби, діяльність людей, але й організаційна культура підприємства, оскільки, відсутність організаційних цінностей, уявлень роз'єднує людей і створює конфлікти, що не дає в повній мірі реалізувати заплановане, знижує потенціал підприємства.

Організаційна культура як об'єкт управління – це визнана і підтримана учасниками організації система цінностей і сукупність норм поведінки як в організації, так і у взаємодії із зовнішнім середовищем. Розуміючи як формується організаційна культура, можна усвідомити завдяки яким цінностям, символам, способам здійснюється діяльність цих людей, які норми, мова, традиції сприймаються, які – ні. Тобто формується певна організаційна культура «як унікальна цілісність, серце та душа організації». Вона включає особливий набір цінностей, принципів та норм, які поділяються людьми та які визначають їх поведінку і взаємовідносини.

За енциклопедичним довідником з соціології за редакцією В.І.Воловича, організаційна культура – специфічне поєднання цінностей, відносин, норм, звичок, традицій, форм поведінки і ритуалів, які існують в організації. В межах теорії менеджменту організаційна культура розглядається як потужний стратегічний інструмент, що дає змогу орієнтувати всі підрозділи організації і окремих осіб на спільні цілі; мобілізувати ініціативу співробітників, виховувати відданість організації, поліпшувати процес комунікації, поведінку [1].

У сучасних умовах господарювання організаційна культура виступає важливим чинником мотивації персоналу. Потужним інструментом симулювання діяльності працівників, розкриттям їхнього потенціалу є умови праці на роботі, соціально-психологічний клімат в колективі. Так як керівник відіграє провідну роль у формуванні організаційної культури, він має усвідомлювати свою відповідальність за її розвиток. Керівник має показувати власним прикладом зразкову поведінку та створити умови щодо дотримання усім персоналом організації офіційно проголошених правил та цінностей.

Розвиток культури, доводить Колот А.М., пов'язаний з визначенням базових цінностей, знаходженням способів соціальної згуртованості

співробітників, встановленням певного типу відносин між членами організації, а також з зовнішнім середовищем [2, с.14]. Таким чином організаційна культура, яка розвивається дає можливість: підвищити кваліфікацію персоналу через створену систему оцінки, навчання; поліпшити якість роботи персоналу через стандартизацію критеріїв якості й системи атестації, навчання й контролю. Науково-технічний прогрес, використання нового устаткування вимагає від персоналу нових знань і навичок, тому є потреба у безперервному навчанні, постійному професійному вдосконаленні працівників організації протягом усієї трудової кар'єри.

Основною метою організаційної культури є забезпечення самоорганізації соціально-економічної системи через персонал. За допомогою підвищення рівня розвитку трудового потенціалу організації можливе досягнення головної мети організаційної культури. Трудовий потенціал (моральність, професійна культура, праця у колективі, креативність, активність, організованість, професіоналізм, працездатність) можна визначити у вигляді граничного значення сукупності професійних, особистісних характеристик, творчих здібностей, мотивації працівника і його здатності до розвитку на даний момент часу. Трудовий потенціал по суті – це різниця між максимально можливою віддачею працівника при самих сприятливих умовах і віддачею при існуючих умовах при заданому рівні компетенції на даний момент часу [3, с. 223].

Трудовий потенціал в кожний період часу залежить від рівня компетенції: росте компетенція, росте й трудовий потенціал. Якщо постійно підвищувати кваліфікацію, здобувати нові знання, набувати професійних умінь, навичок та досвіду роботи, то з часом зростатиме компетенція працівника, а чим вище рівень компетенції, тим вище буде значення трудового потенціалу.

Таким чином, підприємства, які діють у сучасних умовах, враховуючи швидкозмінне зовнішнє середовище, має значну увагу приділяти формуванню та розвитку організаційної культури як основи розвитку персоналу. Адже, культура організації має спрямовувати персонал на постійне удосконалення та підвищення професіоналізму. Ефективна організаційна культура – це розвиток

персоналу, зростання прибутковості підприємства та підвищення його потенціалу.

Список використаних джерел

1. Стадник В. В. Менеджмент: Посібник. / Стадник В. В., Йохна М. А – К.: Академвидав, 2003. - 464 с.
2. Колот А. М. Соціально-трудова сфера в умовах глобальних викликів: тенденції, проблеми, можливості стійкого розвитку. / А. М. Колот // Формування ринкової економіки: зб. наук. праць. – Спец. вип.: у 3 т. Соціально-трудові відносини: теорія і практика. – К.: КНЕУ, т. 1, 2010 – 549 с.
3. Кравченко В. О. Організаційна культура як складова розвитку персоналу / В. О. Кравченко // Вісник Донецького національного університету. Серія В. Економіка і право. Спецвипуск, том 1. – 2011. – С. 222-226.

АКТИВІЗАЦІЯ ПРОЦЕСІВ ІНВЕСТУВАННЯ У НІМЕЧЧИНІ ТА ФРАНЦІЇ З МЕТОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ ТА РЕГІОНІВ

М. А. Піцик, аспірант

Національний інститут стратегічних досліджень

У сучасних реаліях перед українською економікою сформувались виклики, що набувають загрозливого характеру як національному, так і регіональному рівні. Одним із таких викликів є дефіцит внутрішніх та зовнішніх інвестицій, що значно послаблює стан економічної безпеки держави та регіонів.

Тому важливим є побудова вдалої інвестиційної політики, зокрема на основі досвіду країн Європейського Союзу, що досягли значних результатів у даній сфері. Особливого значення набуває досвід Німеччини та Франції, оскільки це країни, що займають лідируючі позиції по залученню інвестицій та інновацій у свої національні економіки.

На відміну від багатьох інших країн, регулювання інвестиційної діяльності у Німеччині полягає в поширенні на інвестиційні компанії законодавчих норм, що регулюють діяльність кредитних установ. Управління коштами таких компаній та контроль за їх діяльністю здійснюється незалежним аудитором, а також банком, який є депозитарієм фонду інвестиційної компанії.

До найважливіших рис, що притаманні для німецької інвестиційної сфери, можна віднести [1]: відсутність єдиного закону та органу, що регулює інвестиційну діяльність у Німеччині, ускладнення умов проникнення на ринок нових фірм, що зменшує їх число і знижує можливості вибору для інвесторів, високий ступінь контролю даної діяльності урядом ФРН, жорстке прогресивне оподаткування доходів господарюючих суб'єктів, суворя система оподаткування надприбутків, низький рівень ризику втрати вкладених в інвестиційний фонд коштів та ін.

Внутрішні інвестиційні ресурси у Німеччині в основному акумульовані у різноманітних банківських структурах та інвестиційних компаніях, які мають високий ступінь довіри для інвесторів, що сформувалась на основі потужного контролю за діяльністю інвестиційних фондів зі сторони Федерального відомства по нагляду за кредитними установами, а також Наглядовою радою.

Вагоме місце для активізації процесів інвестування займає розвиток інновацій, на впровадження яких залучаються величезні об'єми фінансових ресурсів з державних фондів, що спрямовані на розвиток малого та середнього бізнесу. Зокрема, на реалізацію програми «Венчурний капітал для малих технологічних компаній» було виділено більш ніж 500 млн. євро [2]. Реалізація таких та схожих програм спрямована на одержання мультиплікативного ефекту, оскільки активізує розвиток НТП, посилює інвестиційну діяльність та розширює можливості для малого бізнесу.

Одним із елементів залучення інвестиційних ресурсів є розробка якісної системи оподаткування. У Німеччині система оподаткування спрямована на однакове навантаження соціальних платежів як для найманих працівників, так і роботодавців. Таке збалансування економічних інтересів дозволяє працівникам отримувати високий рівень соціальної захищеності, а інвесторам – економію фінансових ресурсів, які в подальшому використовуються для інвестування.

У Франції здійснення процесів інвестування в основному відбувається за рахунок реалізації таких інструментів та механізмів, як кредитування, страхування, пільгове оподаткування, амортизаційні відрахування, різні форми

державно-приватного партнерства, формування спеціальних зон, для яких розроблені стратегічні програми економічного розвитку, створення технопарків, кластерних утворень, регіональних інноваційних систем та ін.

Для реалізації таких процесів у Франції було створено Національне агентство з інновацій – OSEO, яке підпорядковується Міністерству з досліджень та Міністерству промисловості. Ключовим його завданнями є інвестиційна підтримка створення підприємств та розробки і залучення інновацій у промисловість, а також просування комерційного використання суспільних досліджень.

Одним з інструментів залучення інвестицій є регіональні інноваційні системи, що об'єднують бізнес-сектор, громадські, дослідницькі та освітні інституції, на основі яких відбувається кластеризація економіки регіону та концентрація інвестиційних ресурсів.

Політика Франції щодо акумуляції національних та іноземних інвестицій здійснюється за рахунок формування пільг, які надаються урядом та місцевою владою. Такі пільги актуальні для інвесторів, що здійснюють спеціально визначену економічну діяльність у певних зонах. Податкові пільги надаються також підприємствам, що реалізують програму підготовки кадрів на виробництві, та компаніям, які працюють за програмою науково-технічних досліджень. Останнім надаються амортизаційні пільги протягом трьох років. Зокрема, зменшується податок на прибуток на 50 % від суми приросту витрат на дослідження та розробки порівняно з попереднім роком. Для нових фірм та компаній він складає 25 % протягом 3 років [3, с. 39].

На основі запозиченого досвіду, для України важливим є активізація внутрішнього інвестиційного потенціалу за рахунок ефективної діяльності інвестиційних компаній. Це, насамперед, реалізується на основі суворого контролю держави за діяльністю таких компаній, що, в свою чергу, дозволить забезпечити високий рівень безпеки вкладених ресурсів інвесторами та довіри до вищезазначених інвестиційних інститутів. Особливого значення для економіки України має досвід створення регіональних інноваційних систем, які

забезпечують можливість ефективного використання внутрішнього інвестиційного, інноваційного та трудового потенціалу.

Список використаних джерел

1. Гоцуляк Л. В. Інвестиційна політика розвинених країн в умовах становлення інноваційної економіки [Електронний ресурс] / Л. В. Гоцуляк // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання. – Електронні дані. – [Дніпропетровськ : Дніпропетров. держ. аграрний ун-т : ТОВ "ДКС Центр", 201]. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3330>.

2. Затонацька Т. Г. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації [Електронний ресурс] / Т.Г. Затонацька// Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія: Економіка. – 2014. – №161. Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/svitoviy-dosvid-formuvannya-derzhavnoyi-investitsiynoyi-politiki-ta-mehanizmiv-yiyi-realizatsiyi>.

3. Власова. І. Особливості фінансування інноваційної сфери в розвинених країнах світу / І. Власова // Держава та економіка, Вісник КНТЕУ. – 2009. – № 1. С. 36-46.

УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА

О.М. Полінкевич, д.е.н., доцент,

В.О. Горбунов, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Динамічна зміна ринкового середовища, яка супроводжується фінансово-економічними кризами, політичною нестабільністю, невизначеністю зовнішнього середовища та стрімким розвитком науки та інновацій загалом створює для теперішнього підприємства несприятливі умови ведення бізнесу. Для уникнення загрози існування та поглинання конкурентом, підприємство потребує конкретних управлінських рішень щодо створення і забезпечення своїх переваг. Суб'єкти підприємницької діяльності повинні здійснювати управління конкурентоспроможністю, щоб швидко пристосовуватися до цих змін і забезпечити свій майбутній розвиток та забезпечення переваг над конкурентами.

Дослідженню питання управління конкурентоспроможністю підприємства велику увагу приділяли у своїх працях такі вітчизняні і зарубіжні науковці: Аптекаря С. С., Берсуцького Я. Г., Градова А. П., Ф. Еджуорт, Кузьмін О. Є., Ламбена Ж., А. Маршал, Дж. Мур, Оліна Б., Портера М., А.Сміт, Стівенсона В.,

Фатхутдинов Р. А., Франів І.А. та інші.

Доробки цих і багатьох інших науковців внесли вагомий вклад до теорії і практики управління конкурентоспроможністю підприємства. Однак питання управління конкурентоспроможністю та прийняття оптимального управлінського рішення потребують детальнішого дослідження, оскільки підходи до управління удосконалюються на кожному етапі розвитку суспільства.

Управлінням конкурентоспроможністю підприємства – це сукупність взаємопов'язаних процесів з планування, організації і контролю необхідних для забезпечення конкурентоспроможності підприємства при наявності певних чинників і можливостей та за умов ринкового середовища. Метою якого є забезпечення діяльності при зміні зовнішнього середовища [2, с. 244].

Управління конкурентоспроможністю підприємства повинно містити такі заходи [3]:

- 1) моніторинг та оцінку конкурентної ситуації на ринку;
- 2) діагностику конкурентоспроможності підприємства та конкурентів;
- 3) розробку стратегії управління конкурентоспроможністю;
- 4) впровадження конкурентної стратегії.

Саму концепцію управління конкурентоспроможністю підприємства можна відобразити у вигляді взаємопов'язаних блоків що відображають процес управління конкурентоспроможністю [4, с. 154]:

Блок 1. Вибір стратегії підприємства.

Блок 2. Досягнення спільної мети в системі управління щодо забезпечення конкурентоспроможності.

Блок 3. Система управління кадрами і мотивації.

Блок 4. Комплексний підхід до підвищення якості і конкурентоспроможності підприємства.

Блок 5. Зміна та розробка нової продукції, впровадження інновацій та змінна процесу управління.

Блок 6. Прогнозування рівня конкурентоспроможності.

Блок 7. Удосконалення внутрішнього фінансового менеджменту.

Блок 8. Інформаційне забезпечення системи управління підприємством.

Всі з цих блоків відіграють важливу роль у забезпеченні конкурентоспроможності. Кожен з них може створювати окремо свої переваги або об'єднуватись у певну систему для забезпечення існування і покращення позиції на ринку.

Управління конкурентоспроможністю відбувається за структурно-логічної матрицею, яку подано на табл. 1.

Таблиця 1

Структурно-логічної матриця управління конкурентоспроможністю*

Блоки управління	Заходи			
	моніторинг та оцінку ситуації на ринку	діагностику підприємства та конкурентів	розробку стратегії	впровадження стратегії
Блок 1	х	х		
Блок 2			х	
Блок 3				х
Блок 4				х
Блок 5				х
Блок 6				х
Блок 7				х
Блок 8				х

* розроблено автором

Проведення управління конкурентоспроможності підприємства дає нам можливість проаналізувати внутрішнє та зовнішнє середовище підприємства, на основі своїх можливостей та переваг розробити стратегію підприємства.

Отже, управління конкурентоспроможністю підприємства є однією з важливих функцій діяльності підприємства, що забезпечує аналіз ринкового середовища й адаптації до нього, значення якого полягає в забезпеченні конкурентних переваг та в умінні максимально використати в своїх інтересах ринкову ситуацію.

Список використаних джерел

1. Кузьмін О. Є. Управління міжнародною конкурентоспроможністю підприємства : навч. посібник / О. Є. Кузьмін, Н. І. Горбаль. – Львів : Компакт-ЛВ, 2005. – 104 с.
2. Фатхутдинов Р. А. Управление конкурентоспособностью организации / Р. А. Фатхутдинов. – М. : Изд-во Эксмо, 2004. – 244 с.
3. Франів І.А. Теоретичні аспекти управління конкурентоспроможністю

підприємства / І.А. Франів, Л.М. Коваль, Р.Р. Русин-Гриник // [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Mre/2010_3/3_5.pdf

4. Портер Е. Майкл Конкурентная стратегия: методика анализа отраслей и конкурентов / Майкл Е. Портер ; пер. с англ. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. – 154с.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

О.В. Попик, аспірант

Інститут проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України, м. Одеса

Законодавча система, що панує у державі, визначає нормативно-правовий механізм забезпечення управлінської функції держави та окреслює межі впливу управлінської структури. Як зазначає Атаманчук Г.В. право пов'язано з глибинними потребами та інтересами людей в упорядкуванні суспільного та приватного у процесі життєдіяльності з їх загальної волею, воно повинно містити в собі права і свободи особистості, гуманізм, соціальну справедливість, історичну стійкість і надійність суспільних процесів. Відповідно до Статті 50 Конституції України, що є головним нормативним документом у країні, кожен громадянин має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Неодмінним інструментом, за допомогою якого держава здійснює управління, є нормативно-правові акти державного управління, з якими пов'язане здійснення державою її функцій. Правове регулювання в Україні в сфері охорони довкілля здійснюється відповідно до сукупності нормативно-правових та підзаконних актів, а головним завданням якого, є регулювання відносин у галузі охорони, використання і відтворення природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки, запобігання і ліквідації негативного впливу господарської та іншої діяльності на НПС, збереження природних ресурсів, генетичного фонду живої природи, ландшафтів та інших природних комплексів, унікальних територій та природних об'єктів, пов'язаних з історико-культурною спадщиною [1].

Нормативний аспект включає розробку та юридичне закріплення сукупності норм та правил, виконання яких забезпечує збереження певного стану та кондицій системи. Традиційно в нормі (правилі), встановленій або санкціонованій державною владою, розрізняють три основних елементи:

- гіпотеза - частина норми, яка вказує на умови, обставини, відносини життя, в яких вона діє;

- диспозиція - частина норми, яка розкриває зміст, сенс самого правила поведінки, тобто юридичні права та обов'язки, що виникають у суб'єкта вчинку або дії;

- санкція - частина норми, яка характеризує заходи, які можуть бути застосовані державною владою (її органами) в разі недотримання (порушення) диспозиції та гіпотези відповідної норми (юридичні санкції).

Нормативна та обмежувальна діяльність держави особливо актуальна у сфері збереження якості довкілля та природних ресурсів, адже погіршення певних параметрів навколишнього середовища можуть виявитись необерненими, та призвести до загального екодеструктивного ефекту (синергетичний ефект, ефект сумації, ефект «бумерангу» та інші).

Як зазначає Монтеск'є, «закони, у найширшому значенні цього слова - суть необхідні відношення, що витікають з природи речей; і в цьому сенсі усе, що існує, має свої закони». Такими чином, *нормативно-правовий механізм* управлінської діяльності органів державної влади в сфері охорони НПС, що спирається на сукупність законодавчих актів та нормативних документів, є первісним елементом владного впливу, що формує та визначає обов'язки та повноваження, механізми, інструменти та загальні засади взаємодії між елементами складної системи управління охороною НПС у державі. Суб'єктами такої системи постають управлінський апарат (центральні та місцеві органи державного управління що формують та реалізують політику держави у сфері охорони та використання природних ресурсів, екологічної безпеки та інше), громадяни та суб'єкти господарювання, а об'єктом – сукупність природних ресурсів та умов у межах певної території.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991 р., № 41, ст.546.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЕКОЛОГІЧНОГО ОПОДАТКУВАННЯ

Н.В. Проць, к.е.н. доцент,

І. В. Остапюк, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Екологічне оподаткування є одним із інструментів, що може ефективно стимулювати суб'єктів господарювання до ведення більш екологічного способу діяльності та зменшення забруднення навколишнього природного середовища.

Систему екологічного оподаткування формують податки та платежі, що стягуються за дії платників, які спричиняють специфічний негативний вплив на довкілля. Ефективність екологічного оподаткування полягає в його здатності виконувати компенсаційну функцію – тобто в можливості покривати витрати завдані навколишньому природному середовищу [1]. В Україні екологічне оподаткування не є достатньо ефективним і не має належного фіскального ефекту для держави, оскільки витрати на охорону довкілля є досить незначними. Так, наприклад, у 2010 році вони склали 0,2% ВВП, тоді як у Німеччині – 0,5%, в Данії – 0,5%, в Росії – 0,9%, у Франції – 0,9%, в Чехії – 1,9%, в Болгарії – 2,1%, в Нідерландах – 0,8%, у Великобританії – 1,0% [2]. У розвинутих країнах світу екологічні податки запроваджуються з метою стимулювання інвестиційно-інноваційної діяльності у сфері охорони довкілля.

Тому виникла необхідність дослідження міжнародного досвіду справляння екологічних податків та платежів задля виявлення можливостей його адаптації до вітчизняної практики оподаткування. Директорат із податків і митних зборів Європейської Комісії розподіляє екологічні податки за сферою використання на сім основних груп: транспортні податки; енергетичні податки; плата за розміщення відходів; плата за забруднення; податки на викиди речовин, що призводять до глобальних змін середовища; податок на шумову дію; платежі за

користування природними ресурсами [3]. У країнах Європи найбільш поширеними є енергетичні, які складають 75% від загальної величини екологічного оподаткування та транспортні податки – 20,9% відповідно, а податки за забруднення навколишнього природного середовища лише 5%.

Нині в зарубіжних країнах застосовують близько 500 різновидів екологічних податків, зокрема такі основні види [4]: податок на вирішення глобальних, національних чи регіональних екологічних проблем (сприяє усуненню наслідків екологічних катастроф); податок на транзит вантажів через країну; цивільний екологічний податок із платоспроможних громадян на подолання екологічних нестатків; місцеві податки на охорону конкретних природних об'єктів; екологічний податок на автомобілі; екологічний податок на повітряний транспорт; екологічний податок на певні групи товарів, у тому числі на пестициди; мінеральні добрива; пластмасову тару, упакування; батарейки-акумулятори; шини; розчинники; мастила (стимулююча функція цих податків реалізується шляхом збільшення ціни за рахунок податку, що сприяє зменшенню споживання таких видів продукції); екологічний податок на паливо, у тому числі залежно від наявності шкідливих компонентів, таких як сірка, свинець; вуглець, окиси азоту та ін. Високі ставки енергетичних податків спрямовані на зменшення викидів парникових газів від спалювання викопного палива та стимулюють використання більш екологічних видів палива.

Крім того, існують специфічні екологічні податки, які застосовують тільки в окремих країнах [5], зокрема податки на відходи електричного та електронного устаткування (WEEE), що запроваджені лише у Швеції, Чехії, Франції, Бельгії, Словаччині, Литві та Австрії. Податок закладається у вартість товарів, що поділені на три групи (велика побутова техніка, середня техніка, мала побутова техніка) та розраховується за одиницю придбаного товару. Податок на комп'ютери, телевізори та інші види апаратури розраховується при утилізації за кілограми. На Мальті існують пільгові тарифи для тих, хто продає електроенергію, вироблену з фотоелектричних одиниць. Податок на авіаційне паливо або на авіап перевезення запровадили лише три країни: Велика Британія,

Німеччина та Австрія. Величина податку залежить від дальності польотів та стягується згідно тріступінчатої схеми, яка визначається дальністю польоту.

Отже, більшість країн світу активно впроваджує екологічне оподаткування, що свідчить про його необхідність і важливе значення для економіки держави. Для забезпечення ефективності та економічної доцільності застосування такі податки повинні сприяти наповненню як спеціального, так і загального фондів державного бюджету, поліпшенню екологічної ситуації завдяки стимулюванню платників знижувати негативний вплив на довкілля. В Україні є доцільним збільшення видів екологічних податків, зокрема запровадження податку на продукцію і товари, що чинять значну шкоду природі, а також транспортного податку.

Список використаних джерел

1. Цимбалюк І. О. Ефективність реформування вітчизняної системи екологічних платежів / І. О. Цимбалюк // Економічний вісник університету. – 2013. – Вип. 20(1). – С. 186-195. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2013_20\(1\)_39](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecvu_2013_20(1)_39)
2. Мацієвич, Т. О. Екологічне оподаткування: зарубіжний досвід та завдання для України // Актуальні аспекти розвитку підприємств аграрної сфери: облік, аудит та фінансування: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції викладачів, молодих учених та студентів 18- 19 листопада 2013 р. – Херсон: Гринь Д. С., 2013. – 363 с.
3. Environmental taxes statistics / Офіційний сайт Європейської Комісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://erp.eurostat.ec.europa.eu>
4. Экологические налоги в диапазоне от 1,6% от ВВП в Испании до 5,7% в Дании [Электронный ресурс] – Режим доступа : <http://www.agroru.com/news/702777.htm?print=Y>
5. Шевченко І. В. Екологічне оподаткування: зарубіжний досвід і Україна / І. В. Шевченко // Стратегічні пріоритети. – 2014. – № 2. – С. 55-60.

ВПЛИВ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ НА ПЕНСІЙНУСИСТЕМУ УКРАЇНИ

А. М. Прощаликіна, к.е.н., доцент,

А. О. Оніщенко, студент

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

На початку ХХ ст., коли формувалася солідарна система державного пенсійного забезпечення та спостерігався стійкий природний приріст населення, що давало змогу перерозподіляти доходи працюючих на користь пенсіонерів за рахунок встановлення меншого віку виходу на пенсію, нижчих

ставок відрахувань до пенсійних фондів і вищого коефіцієнта заміщення (співвідношення між середньою заробітною платою та пенсією), ніж це було необхідно, аби досягти рівності між розміром внесків і пенсійними виплатами протягом життя людини.

Дії урядів більшості пострадянських країн спрямовувалися на збільшення розмірів відрахувань до пенсійних фондів та зменшення пенсійних виплат, що лише частково розв'язувало проблему невідповідності віку виходу на пенсію демографічним змінам. Результатом останніх стало нарощування дефіцитів державних пенсійних фондів. Якщо на початку 2000-х років в Україні з'явилися певні ознаки цих процесів, то найвідчутніші наслідки очікуються вже у найближчій перспективі.

За нинішніх соціально-економічних умов держава не може гарантувати безперебійне фінансування гідних пенсій на невизначений термін на основі розподільчої системи. Це досить проблематично не лише для України, а й для будь-якої іншої країни. Тому необхідно продовжити пошук механізмів розв'язання фінансових проблем у забезпеченні гідного рівня життя населення, зокрема шляхом удосконалення державної системи пенсійного забезпечення та запровадження її накопичувальної складової.

Старіння населення, зумовлене характером перебігу демографічних процесів, є серйозною загрозою формуванню та ефективному функціонуванню фондів соціального призначення. Проблеми розбалансованості пенсійної системи висвітлені у публікаціях С. Лондар, а також у працях таких науковців, як Е. Лібанова, В. Мельничук, О. Зухба, С. Виноходова, О. Долгова.

В Україні частка населення віком 60 і більше років на сьогодні становить 20,4%, а чисельність осіб віком понад 75 років – близько 3,5 млн. До середини ХХІ ст. очікується збільшення частки населення віком понад 60 років до 38,1%, а чисельності осіб, котрим 80 років, і старших у 3,5 рази [2, с.80].

Головною реформою пенсійної системи в нашій країні стало підвищення пенсійного віку для жінок. Хоча цей крок не сприяв повному подоланню дефіциту Пенсійного фонду України, у 2012 р., економічний ефект від нього був доволі значним. Так, у разі скасування нових вимог щодо підвищення пенсійного віку й трудового стажу дефіцит ПФУ у 2013 р. у розмірі 21,7 млрд

грн збільшився б додатково на 12,7 млрд грн [3, с. 98].

За оцінками фахівців, сукупна дія тільки таких норм, як підвищення пенсійного віку для жінок, збільшення тривалості нормативного страхового стажу та встановлення трирічної зарплатної бази нарахування пенсій, у 2012 р. призвела до зменшення пенсійних видатків на 2,3 млрд грн та дала змогу скоротити дефіцит ПФУ на 2,9 млрд грн.

Якщо підвищення пенсійного віку для жінок буде здійснюватися за встановленим графіком і норми Закону України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 №3668-VI не втратять чинність у 2017-2020 рр., бюджет ПФУ буде збалансовано, а в 2021 р. його дефіцит зменшиться на 53 млрд грн, із яких 47,9 млрд грн становитиме економія на пенсійних виплатах [3, с.100].

За даними Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, співвідношення між населенням працездатного (від 20 до 60 та 57 років) і пенсійного віку в 2015 р. становитиме 2,28 і залишатиметься сталим до 2022 р. Це буде досягнуто за рахунок підвищення з жовтня 2011 р. загального пенсійного віку для жінок на 6 місяців в результаті чого розмір пенсійних видатків вдасться утримувати на незмінному рівні. Проте, як свідчить демографічна ситуація в Україні, співвідношення між населенням працездатного та пенсійного віку надалі погіршуватиметься – з 2,28 у 2021 р. до 1,46 у 2050 р. За інших рівних умов пенсійні видатки зростуть у 2050 р. до 21% ВВП, обсяг фінансування з державного бюджету – до 11,5, а державний борг – до 140% ВВП [1, с.100].

Отже, щоб вирішити проблеми вітчизняної системи пенсійного забезпечення за віком необхідно, попередньо усунувши перепони, доповнити її складовою обов'язкового накопичувального пенсійного страхування. У будь-якому разі в умовах старіння населення головним завданням держави є встановлення балансу між гарантуванням гідного доходу особам похилого віку та необхідністю обмежити видатки на пенсійне забезпечення, що покриваються за рахунок державного бюджету. Подальше нарощування соціальних видатків, без урахування фінансових можливостей держави, без зміни принципів, пріоритетів, форм і методів надання допомоги, загрожуватиме не лише

економічному, а й соціальному її розвитку. Небезпечними є як надмірний тягар соціальних зобов'язань для економіки, так і відхід від принципу соціальної справедливості та провокування утриманських настроїв.

Список використаних джерел

1. Башко В. Й. Шляхи досягнення збалансованості пенсійної системи в Україні / В. Й. Башко // Фінанси України. – 2015. – № 6. – С. 97-107.
2. Надрага В. І. Фінансові ризики розбудови пенсійної системи в Україні: демографічний аспект / В. І. Надрага // Фінанси України. – 2015. – № 1. – С. 79-86.
3. Жмурко І. В. Сучасний стан та проблеми розвитку солідарної пенсійної системи України / І. В. Жмурко // Облік і фінанси. – 2014. – № 2 (64). – С.96-101.

ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ФІНАНСУВАННЯ ГЕОЛОГО-РОЗВІДУВАЛЬНИХ РОБІТ В УКРАЇНІ

В.О. Пугач, провідний економіст

Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»

На сьогодні в Україні у сфері проведення геолого-розвідувальних робіт (ГРР) існує система, за якої бюджетне фінансування виділяється в межах державного замовлення відомству (міністерству, службі) в рамках бюджету кожного поточного року. При цьому формується перелік видів корисних копалин, які будуть розвідуватися підприємствами геолого-розвідувальної галузі та передаватися надалі на державний баланс. Дані родовища або перспективні площі повинні бути надані видобувним підприємствам, які зобов'язані відраховувати 20 % від своїх прибутків до державного бюджету, формуючи тим самим спеціальний фонд, який повинен використовуватися для забезпечення наступних ГРР.

Відтворення мінерально-сировинної бази в Україні ґрунтується на тому, що близько 80 % коштів, які виділяються з бюджету, повинні бути спрямовані на виконання робіт, що пов'язані з вивченням, локалізацією та оцінкою ресурсного потенціалу надр України, з метою уточнення пошукових ознак і критеріїв виявлення родовищ. Варто зазначити, що бюджетні кошти, які спрямовувалися на ГРР за останні 24 роки, суттєво зменшилися і на сьогодні

спостерігається недостатній рівень державного фінансування ГРР, що відчутно гальмує підготовку та передачу до промислового освоєння перспективних родовищ корисних копалин. Накопичений ресурсний потенціал мінерально-сировинного комплексу поступово втрачається як фізично й морально, так з інших чинників як об'єктивних, так і суб'єктивних. Із 8081 розвіданих родовищ корисних копалин в експлуатації знаходиться 47,9 %, а в резерві – 52,1 % [1]. Майже на всі резервні родовища видані ліцензії на їх експлуатацію, хоча роботи так і не почалися.

У 2005 році була запроваджена система аукціонів по продажу ліцензій на розробку родовищ корисних копалин. Ідея полягала в тому, що певні об'єкти оцінюються за відповідною методикою і виставляються на продаж через аукціон [2-3]. Разом з тим система проведення аукціонів пов'язана з низкою серйозних питань та проблем.

По-перше, надзвичайно важливе питання стосується самого підходу до організації аукціону. Вона передбачає, що потенційний надрокористувач звертається до Державної служби геології та надр України із проханням виставити той чи інший об'єкт на аукціон. Природно, що виникає питання, де може бути отримана інформація про ці об'єкти.

По-друге, проблемою є ступінь готовності об'єктів до аукціону. При отриманні спеціального дозволу на користування надрами з метою видобування корисних копалин сплачується чимала вартість, яка фактично прямо пропорційна обсягам затверджених запасів корисної копалини. Тому при геологічному вивченні родовища важливо, щоб кількість запасів, яка затверджується, відповідала реальним потребам надрокористувача і не була завищена, адже це призведе до суттєвих перевитрат коштів за дозвіл на користування надрами. На жаль, у багатьох випадках на аукціон виставляються площі із незрозумілою перспективою та необґрунтованою вартістю. Об'єкти, що підготовлені за державні кошти, як правило не доведені до стану родовищ, а мають статус перспективних площ.

По-третє, вагомою проблемою із проведення аукціону є система

погоджень на рівні місцевої влади та низки відомств. Процедура погодження отримання спецдозволу на користування надрами розпочинається з погодження місцевими органами влади (обласна рада, для корисних копалин місцевого значення – районна). Пакет документів на погодження складається з документів, склад яких залежить від виду корисної копалини та від виду користування надрами.

З огляду на вище зазначені недоліки, необхідно визнати, що існуюча система організації ГРР потребує кардинального перегляду та розробки цілої низки законопроектів. Доцільним є використання двох типів дозволів на право користування надрами, в одному випадку компанії можуть брати певні ділянки для проведення лише ГРР із подальшою передачею їх до державної установи для проведення аукціонів по продажу із подальшою їх розробкою. При цьому компанія, що провела розвідку вказує понесені нею витрати по потенційному ресурсному об'єкту і безумовно повинна отримати певні відрахування від суми продажу об'єкту на аукціоні. Таким чином, можливе створення умов для розвитку геологорозвідувальної галузі приватним бізнесом, підвищивши якість робіт та рівень готовності об'єктів, що пропонуються до аукціону. За нестачі бюджетних коштів та ресурсів вітчизняних підприємств велику увагу необхідно приділяти залученню альтернативних інвестиційних ресурсів – як вітчизняних, так й іноземних, і найголовніше – необхідно забезпечити їх ефективне використання.

Список використаних джерел

1. Андрієвський Д.І. Проблеми фінансування геологорозвідувальних робіт в Україні / Д.І. Андрієвський, Т.В. Величко // II Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання моніторингу і наукового супроводження надрокористування та геологічної експертизи «Геомоніторинг – 2014», 7 – 13 вересня 2014 р. – С. 9–14.
2. Про затвердження Порядку надання спеціальних дозволів на користування надрами [текст] : [Постанова Кабінету Міністрів України № 615: офіц. текст: за станом на 30 травня 2011 року]. – К.: Офіційний вісник України від 24.06.2011. – № 45. – с. 49.
3. Про затвердження Порядку проведення аукціонів з продажу спеціальних дозволів на користування надрами [текст] : [Постанова Кабінету Міністрів України № 594: офіц. текст: за станом на 30 травня 2011 року]. – К.: Офіційний вісник України від 20.06. 2011 – № 44. – с. 44.

ФРАНЧАЙЗИНГ У ПЕРЕРОБНИХ ЛАНКАХ НАЦІОНАЛЬНОГО

ГОСПОДАРСТВА

В.Ф. Рошкевич, аспірант

Академія фінансового управління, м. Київ

Розвиток національного господарства в сучасних умовах супроводжується комерційними та фінансовими бар'єрами, які стають все більш неосяжними з наростанням економічної рецесії та подальшими девальваційними процесами в країні. Суб'єкти господарювання навіть маючи необхідні капітальні ресурси не завжди наважуються розпочати бізнес через важкість виходу на конкурентний ринок. Переробні ланки господарства як правило сформовані за принципами олігополії, а тому почати подібний бізнес і досягти успіху в короткостроковій перспективі практично неможливо. Але підприємець може перейняти готовий досвід і відкрити бізнес уже на сформованій і перевіреній роками бізнес-моделі. Більшість промислових підприємств з метою територіального розширення ринків пропонують перейняти право використання їхнього бізнесу зацікавленим партнерам на умовах комерційної концесії, яку, як правило, називають франчайзингом.

Франчайзинг, як об'єкт інтелектуальної власності, - це право використання готової моделі бізнесу з усіма її налагодженими механізмами, яке на платній основі надається власником франшизи покупцеві задля розширення спектру бізнесу і формування територіальної експансії торгівельного і виробничого комплексу. Інструментарій франчайзингу дозволяє фізичній або юридичній особі навіть за відсутності спеціалізованих знань придбати бажану франшизу і почати підприємницьку діяльність під егідою материнської компанії.

На авторську думку, франчайзинг у переробних ланках є досить дієвим механізмом розвитку не лише ринків збуту, а й підтримки національного товаровиробника. На це є такі підстави:

- можливість територіально наблизитися до споживачів, а також до кордонів країн, в які буде експортуватися виготовлена продукція;
- легкість управління збутом, адже налагоджена конкурентна модель вже має сформовані канали розподілу готової продукції;
- при зростанні олігопольних одиниць є можливість до максимального

зниження імпортозаміщення;

- при збільшенні обсягів виробництва продукції буде зростати ВВП, а також надходження до державного бюджету.

Франчайзинг доцільно застосовувати в таких переробних сферах:

- деревообробка та виробництво меблів й поліграфії;
- виробництво пластмас та інших карбонових матеріалів;
- виробництво та переробка паливно-мастильних матеріалів;
- обробка металів та машинобудування;
- фермерське господарство та виробництво продуктів харчування тощо.

Дані напрями франчайзингу є особливо актуальними для створення територіальних ринків збуту, в першу чергу, через зниження транспортних витрат на доставку продукції в інші регіони. Максимальне територіальне планування зведе до мінімуму весь спектр логістичних витрат та оптимізує виробничі потужності підприємств.

Роль держави в підтримці суб'єктів господарювання полягає у створенні нормативно-правових та економічних умов щодо здійснення діяльності на умовах франчайзингу. Арбітражні функції держави в напрямі розвитку виробничого франчайзингу повинні відображати зацікавленість в створенні економічно безпечного середовища національного господарства.

Ефективне використання наявної виробничої потужності та її розширення дасть змогу нашій державі вийти з кризи та забезпечити високий рівень розвитку національної економіки.

ТРАКТОВКА КАТЕГОРИЙ «ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ» И «ИННОВАЦИОННАЯ АКТИВНОСТЬ»

С.А. Саврас, м.э.н., старший преподаватель

Гродненский государственный университет имени Янки Купалы

Исследованиями инноваций и инновационной деятельности на современном этапе занимаются специалисты из самых разных областей. Причинами всестороннего и глубокого изучения проблем по данному направлению являются, по нашему мнению, следующие:

– во-первых, опыт развитых западноевропейских стран показал, что именно перманентный процесс внедрения инноваций даёт возможность создать и использовать конкурентные преимущества предприятия по сравнению с остальными действующими на соответствующем рынке;

– во-вторых, нововведения в силу своей коммерческой значимости могут позволить обеспечить относительную стабильность и безубыточность функционирования хозяйствующих субъектов, что особенно необходимо для белорусских предприятий на сегодняшнем этапе;

– в-третьих, отечественная экономика становится всё более открытой, а государственная поддержка предприятий постепенно уменьшается, поэтому широкое применение ими инноваций считается наиболее перспективным и приемлемым способом не только выхода на внешние рынки, но и обеспечения выживаемости конкретного бизнеса внутри страны.

Естественно, что создание и внедрение новых товаров, технологий, способов ведения бизнеса является непосредственным проявлением хозяйствующими субъектами инновационной деятельности. Но, прежде чем рассматривать мотивы, которые позволят побудить белорусские предприятия более активно осваивать нововведения, крайне важно определиться с тем, какова сущность инновационной деятельности. Кроме того, в русскоязычной экономической литературе довольно широко наряду с понятием «инновационная деятельность» используется категория «инновационная активность». При этом многие исследователи никаких разъяснений относительно схожести и различий между данными понятиями не делают.

Однако, рассмотрев имеющиеся в различных источниках точки зрения, можно заключить, что среди белорусских и российских специалистов оформилось две основные позиции. К первой группе можно отнести Г.И. Жица, А.А. Флегонтова, Л.И. Абалкина и т.д. Эти исследователи не разделяют категории «инновационная деятельность» и «инновационная активность», то есть данные понятия понимаются ими как синонимы. Однако такие

исследователи, как А.А. Трифилова, И.В. Баранова, Н.А. Заглумина, В.М. Мишин и др., придерживаются мнения, что инновационная активность является комплексной характеристикой инновационной деятельности. То есть указанные категории взаимосвязаны, но не тождественны [1, с.45; 2, с.102-103; 3, с.69-70; 4, с.78; 5, с.51-52; 6, с.127-129; 7, с.311].

Конечно же, ввод в употребление дополнительного термина позволяет более глубоко понять исследуемое явление или процесс. Но следует также учитывать само происхождение слов, чтобы не возникало терминологической путаницы, когда происходит подмена понятий.

Весьма сомнительной является вторая позиция, в соответствии с которой считается, что инновационная деятельность находится в тесной зависимости от инновационной активности и определяется ей. Так западные специалисты не проводят разграничений между данными категориями, потому что слово «activity» имеет несколько вариантов перевода на русский язык, среди которых «активность» и «деятельность» [6, с.127-129].

Однако появление новой категории нужно и возможно в том случае, когда у исследуемого процесса или явления открывается новая сторона, возникает способ провести анализ и оценку под иным углом. Поэтому важно чётко определиться с категориальным аппаратом по исследованию инноваций. Ведь от принятых трактовок будет зависеть не только метод учёта инноваций и измерения результатов инновационной деятельности, но и то, каким образом разрабатывать и реализовывать политику в области её развития на отдельных предприятиях, а также в конкретных отраслях и регионах страны.

В дальнейшем нами будут более детально рассмотрена сущность категорий «инновационная деятельность» и «инновационная активность», предложены собственные трактовки данных понятий, соответствующие нынешним реалиям исследования инноваций в Республике Беларусь.

Таким образом, на основе тенденций, сложившихся в экономике нашей страны, при которых инновации занимают основополагающее значение,

точность в сформированном понятийном аппарате играет определяющую роль, выступая основанием полноценного методологического подхода.

Список используемых источников

1. Заглумина, Н.А. Инновационная активность, инновационный потенциал, инновационный климат: взаимосвязи/ Н.А. Заглумина // Инновации. – 2010. – №11. – С. 45–48.
2. Малышева, Л.А. Анализ подход к оценке инновационной активности российских предприятий / Л.А. Малышева, И.В. Шестаков // Вестник ПНИПУ. Соц.-экон. науки. – 2012. – №14(38). – С. 101.-111.
3. Соболева, О.Н. Классификация факторов инновационной активности хозяйствующих субъектов региона / О.Н. Соболева, О.С. Ноговицына // Вестник АГТУ. Сер. «Экономика». – 2014. – №4. – С.69-75.
4. Суровушкина, Е.Н. Сущность и методы оценки инновационной активности организации / Е.Н. Суровушкина // Экон. науки. – 2014. – №4(113). – С.78–81.
5. Трифилова, А.А. Оценка инновационной активности предприятия/ А.А. Трифилова // Инновации. – 2003. – №10. – С. 51–55.
6. Трофимов, В.М. Категории «инновационная деятельность» и «инновационная активность» в отечественной литературе / В.М. Трофимов // Вестник ЧитГУ. – 2012. – №7(86). – С.127–131.
7. Чернова, А.С. Сущность инновационной активности предприятий / А.С. Чернова // Молодой учёный. – 2015. – №1(81). – С. 311–312.

ФОРМУВАННЯ ЦІЛЕЙ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Т. В. Сак, к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Енергозбереження вітчизняних виробничих підприємств є нагальним завданням сьогодення, адже рівень витрат на паливно-мастильні матеріали, теплову й електричну енергію у декілька разів вищі, ніж у розвинутих країнах. Разом з тим, погіршує ситуацію зростання вартості енергоресурсів, що спричиняє суттєві загрози економічній безпеці підприємств, регіонів, країни.

Вирішення даної проблеми важливо здійснювати комплексно. Зацікавленими в реалізації програм енергозбереження мають бути як представники бізнесу, так і органи місцевої та державної влади.

Відповідно до Закону України «Про енергозбереження» [2] під енергозбереженням розуміють «діяльність (організаційна, наукова, практична,

інформаційна), яка спрямована на раціональне використання та економне витрачання первинної та перетвореної енергії і природних енергетичних ресурсів в національному господарстві, яка реалізується з використанням технічних, економічних та правових методів».

Джеджула В. В. при розгляді суті енергозбереження наголошує на дотриманні наступних умов: зменшення екологічного забруднення навколишнього середовища, перехід на альтернативні та відновлювальні джерела енергії. При цьому, автор виділяє такі рівні енергозбереження: світове, національне, регіональне, галузеве і на рівні окремого підприємства. За напрямками інвестицій виокремлено технологічне та структурне енергозбереження. Технологічне енергозбереження направлене на скорочення витрат на паливно-енергетичні ресурси, структурне – на використання потенціалу енергозбереження [1, с. 26].

Вважаємо, що заходи з енергозбереження на рівні суб'єктів бізнесу повинні відповідати міжнародному стандарту ISO 50001:2011 «Energy management systems – Requirements with guidance for use», що встановлює вимоги до системи енергетичного менеджменту, на основі яких організація може розробити і впровадити енергетичну політику, здійснити постановку цілей та завдань і розробити плани дій з урахуванням законодавчих вимог та даних про значне використання енергії [3].

Оскільки міжнародний стандарт ґрунтується на методології циклу постійного поліпшення «Плануй – Впроваджуй – Перевірйй – Дій»/ «Plan – Do – Check – Act» (PDCA), важливим є встановлення системи цілей, а на їх основі – системи стратегій, планів, проектів та програм енергозбереження.

Цілі енергозбереження на усіх рівнях повинні бути взаємопов'язані та ієрархічні. Це дозволить забезпечити відповідність стратегічних, тактичних та оперативних цілей політиці енергозбереження.

Можемо виділити наступні рівні цілей енергозбереження виробничих підприємств:

Ціль першого рівня – зменшення споживання енергоресурсів на

підприємстві, що дозволить покращити фінансові результати діяльності, зменшити екологічне навантаження на навколишнє середовище.

Другий рівень – це цілі, що забезпечують досягнення зменшення споживання енергоресурсів через сукупність заходів з енергозбереження. До них можемо віднести:

- фінансово-економічні цілі (залучення інвестицій, пошук джерел фінансування енергозберігаючих заходів);

- техніко-технологічні цілі (зміна технології, обладнання; використання альтернативних джерел енергії);

- організаційні цілі (усунення втрат енергоресурсів; зміна режиму роботи, виробничого процесу; формування служби енергоменеджменту підприємства тощо).

Реалізація обраних заходів повинна ґрунтуватися на результатах енергетичного аудиту та дослідженнях стратегічного потенціалу виробничого підприємства.

Таким чином, не менш важливим є третій рівень цілей, що пов'язані з обранням методики оцінки потенціалу енергозбереження, визначення економічної доцільності й технологічної можливості впровадження енергозберігаючих заходів на підприємстві. Досягнення цілей третього рівня дозволить виявити втрати енергоресурсів, знайти резерви енергозбереження, економічно обґрунтувати цілі другого рівня.

Реалізація системи цілей в рамках обраних стратегій енергозбереження забезпечить найбільш ефективне використання енергетичних ресурсів для запобігання внутрішнім та зовнішнім загрозам, сприятиме стабільному функціонуванню виробничого підприємства, що є пріоритетними напрямками формування його економічної безпеки.

Список використаних джерел

1. Джеджула В. В. Енергозбереження промислових підприємств: методологія формування, механізм управління : монографія / В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2014. – 346 с.

2. Закон України «Про енергозбереження» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/74/94-вр>

НЕСТАБІЛЬНІСТЬ ЯК ПРОЯВ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ

М.О. Седляр, к.е.н., викладач

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

Економіка знань (К-економіка) – це система людської діяльності, ознак, чинників і факторів, які в сукупності базуються на: по-перше, високому науково-технологічному та інтелектуальному потенціалі; по-друге, значних інформаційних можливостях, які зумовлюють якісно новий стан виробничих відносин та продуктивних сил суспільства; по-третє, якості людського потенціалу, адекватній освітянській підготовці кадрів сучасної доби [1, с. 206]. Поряд з цим П. Таланчук відмічає, що ключову роль в такій економіці відіграють не природні ресурси чи особливе географічне розташування, а якість суб'єктів усіх суспільних відносин та кадри, які забезпечують конкурентоспроможність та успішність країни у світі [5, с. 25]. Водночас, на нашу думку, найбільш важливим атрибутом економіки знань слід вважати інновації, зумовлені знаннями, відчутне збільшення наукомістких, високотехнологічних напрямів, здатних концентрувати й демонструвати науково-технічний та інформаційний прогрес.

Безсумнівно, рух України в напрямку побудови економіки знань відкриває перед нашою державою нові горизонти розвитку, однак, разом з тим, пришвидшення процесу становлення К-економіки в інших країнах вказує на формування кардинально інших проблем, з якими їм доводиться стикатися.

Однак, не зважаючи на зародковий стан економіки знань в Україні, необхідно вже сьогодні враховувати ті макроекономічні ризики та проблеми, які породжуються новою економікою знань, оскільки вони в значній мірі блокуватимуть процес прогресивного розвитку українського суспільства.

Економіка знань, з одного боку, підкреслює особливу роль інтелекту, а з іншого породжує нові дилеми, конфліктогенні суперечності та ризики, з якими

раніше людство не стикалося. Унеможливлення чи мінімізація системних ризиків, які неминуче супроводжують цивілізаційні зміни та здобутки як в економіках окремих країн, так і в глобальному вимірі, стають, на думку науковців, усе більш тонким і складним процесом [2]. Вживання України у таких умовах вимагає уміння швидко адаптуватися до нових викликів, вчасно реагувати та приймати адекватні рішення. Тому утвердження у світі економіки знань вимагає від нашої держави врахування тих тенденцій (як позитивних, так і негативних) та локалізованих сигналів, які здатні вплинути як на окремі держави, так і світову спільноту в цілому.

Першою конфліктогенною ознакою, яку породжує економіка знань, можна назвати нестабільність. В даному аспекті слід відмітити не кризи та кризові явища, а саме короткочасні флуктуації економіки, причому їх перманентне зростання. Яскравим фактом цього являється, як відмічає А. Фатенок-Ткачук, зменшення протягом останніх тридцяти років тривалості життя фірм [6, с. 57].

Спостерігається ситуація, коли нормою економічного життя стають «струси», а економічних суб'єктів час від часу сколихують зміни. Динамізм, який прийшов разом із автоматизацією, комп'ютеризацією та віртуалізацією, призводить до того, що більшість дійових агентів світової та національної економіки не встигають відслідковувати всі зміни, які відбуваються у різних суспільних сферах, особливо науці, техніці. Окремим флуктуалізуючим елементом являється розвиток Інтернет мережі, а також інтернет-суспільство, яке за своєю формою можна назвати віртуальним, але яке об'єднує у своїх кордонах людей різних вікових груп та країн з різних континентів.

У просторах «всесвітньої павутини» створюються та швидко поширюються віртуальні коаліції, здатних миттєво передавати, приймати, обробляти дані тощо. В таких умовах відслідковувати всі тенденції національного та світового ринків неможливо, через що більшість гравців ринку не здатні вчасно реагувати на всі короткочасні потрясіння. Тому все частіше науковці визначають економіку знань як економіку постійних змін, а деякі експерти говорять уже не про зміни, а про струси (churn) [4; 6, с. 57].

Україна, яка являється відкритою системою в межах світового господарства, буде постійно підпадати під вплив таких флуктуацій. Нестабільність, яка не полишає вітчизняну економіку починаючи із періоду отримання незалежності, буде надалі лише посилюватися. І криза, в якій перебуває Україна, не локальна, а, як відмічає Е. М. Лібанова, перманентна і триває не одне десятиліття: почавшись із періоду перебудови (яка започаткувалася відповідно до наростаючих проблем, що виникли в СРСР), вона продовжилася у формі трансформаційної кризи перехідного періоду [3, с. 10]. Оминувши кризу російської економіки у 1998 році, через десятиліття ми зіткнулися із масштабнішою світовою фінансово-економічною кризою 2008-2010 рр., яка, не зважаючи на урядові звіти про її успішне подолання, на думку світових та вітчизняних науковців, все ж продовжує здійснювати свій негативний вплив.

Відтак, у мовах розвитку «економіки струсів» відповідно зростатиме і рівень макроекономічних ризиків у вітчизняному суспільстві. Українська економіка, яка і без цього досить болісно реагує на будь-які потрясіння (з економічної точки зору) у світовому господарстві, в умовах постійних змін приречена на стагнацію. Вихід криється лише в оновленні – тобто модернізації ключових сфер суспільного життя і, в першу чергу, економіки.

Модернізація являтиметься своєрідним щитом або вакциною, яка здатна протидіяти негативним проявам за межами нашої країни, підтримувати «здоров'я» вітчизняної економіки, забезпечувати нормальне її функціонування.

Список використаних джерел

1. Ковальчук Т. Т. Макроекономічні ризики: класифікаційні ознаки, способи виміру, шляхи мінімізації / Т. Т. Ковальчук, Н. П. Ковальчук. – К. : Знання, 2012. – 301.
2. Крупка К. В. «Нова економіка» – нова дилема / К. В. Крупка // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 6. – С. 329-334.
3. Лібералізм та модернізація (за матеріалами «круглого столу») // Економіка України. – 2011. – №8. – С. 4-25.
4. Репьев А. Есть ли нам место в «новой экономике». / Либрусек. Много книг. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://lib.rus.ec/b/98589/read>.
5. Таланчук П. Про стан науки в Україні та можливе місце АІНУ в її подальшому розвитку. – К.: Ун-т «Україна», 2011. – 25 с.
6. Фатенок-Ткачук А. О. Парадигма проявів «нової» економіки / А. О. Ткачук // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – № 12 (138). – С. 53-60.

ЗАПОБІГАННЯ ВИНИКНЕННЮ ЗБИТКІВ У ГАЛУЗЯХ ЕКОНОМІКИ ВНАСЛІДОК ВОДОГОСПОДАРСЬКОЇ КРИЗИ

Ю. М. Семенова, аспірант

Національний університет водного господарства

та природокористування, м. Рівне

Внаслідок надмірної експлуатації природних ресурсів, зокрема водних, без врахування екологічних чинників, критеріїв та законів, забруднення навколишнього середовища сягнуло меж екологічної кризи. Причинами виникнення водогосподарсько-екологічної кризи в Україні стали: надмірна концентрація екологічно шкідливих виробництв; різке скорочення запасів чистої води, а в багатьох випадках і повного вилучення з водокористування природних водойм і водотоків внаслідок забруднення поверхневих і підземних вод; порушення природно-екологічної рівноваги, загострення проблеми шкідливої дії вод на навколводні екосистеми внаслідок не завжди економічно обґрунтованого й екологічно доцільного зарегулювання стоку на водних екосистемах України [1].

Подолання водогосподарсько-екологічної кризи вимагає запровадження ефективного механізму раціонального водокористування, що об'єднуватиме програмно-цільові заходи та економічні методи водоохоронної діяльності [2]. Мотиваційною основою раціоналізації водокористування у промисловості є платне водокористування, що передбачає функціонування якісного організаційно-економічного механізму платного природокористування в цілому. Не зважаючи на те, що Україна стала однією з перших країн у світі, що розпочала реалізацію концепції платного природокористування, на даний момент вона посідає одне з перших місць серед країн Європи за втратами водних ресурсів. Критерієм раціонального використання ресурсів є мінімізація сукупних витрат при виробництві максимальної кількості продукції, а стосовно водокористування, критерієм відповідно є зменшення витрат води [3].

Водночас стабільний розвиток галузей промисловості України вимагає вироблення комплексу заходів для запобігання збитків у відповідних галузях внаслідок дефіциту водних ресурсів, що вже сформувався в тому числі

внаслідок екологічно-водогосподарської кризи [4].

Розглянемо питання проблематики екологічної кризи з точки зору впливу на галузі економіки.

У галузі рибного господарства для раціонального рибогосподарського використання мілководних зон водосховищ, що не є важливими для перебування водоплавних птахів та заболочуються внаслідок змін рівня води, доцільно створювати на них рибні господарства. Крім того, Інститут рибного господарства УААН пропонує впровадження режиму рибогосподарських попусків води для природного відтворення промислових видів риби, а також формування сталої сировинної бази для рибальства та отримання гарантованих виловів риби [5].

Що стосується сільського господарства, для запобігання або зменшення збитків у разі прогнозу дефіциту водних ресурсів пропонується передбачати наступні заходи: у разі подавання води відкритою мережею поливати поля сівозміни, що найближче розташовані до джерела водопостачання; поливати лише ті культури сівозміни, які дають найбільший приріст сільськогосподарської продукції; застосовувати сівозміни з меншою кількістю вологолюбних культур; застосовувати системи зрошення, що дають змогу економити водні ресурси; застосовувати закриту зрошувальну систему та облицювання на відкритих каналах. Для запобігання виникнення збитків у комунальному господарстві, для населення та міської інфраструктури, основним заходом є використання альтернативних джерел водопостачання. У випадку маловодних років басейнів річок це можуть бути затверджені запаси прісних вод. У енергетичній галузі компенсувати втрати пікової генерації на ГЕС у маловодні роки можливо за рахунок будівництва теплових електростанцій з парогазовим або газотурбінним циклом із системою повної утилізації шкідливих викидів. Для зменшення збитків, завданих річковому транспорту у маловодні роки, існують такі техніко-економічні рішення: екстрене здійснення додаткового ремонтного землечерпання на найважливіших мілководних ділянках водного шляху; залучення до транзитних внутрішньо басейнових перевезень середньотоннажних самохідних суден, які мають невелику у порівнянні осадку і експлуатація великотоннажного флоту

змішаного плавання недовантаженим [5].

Для компенсації збитків галузям внаслідок дефіциту водних ресурсів можливо запровадити механізм роботи міжгалузевого страхового фонду.

Оскільки водні ресурси є одним з головних обмежуючих факторів розвитку і розміщення продуктивних сил, то лише екологічно безпечне водозабезпечення дає можливість сталого розвитку суспільства та галузей економіки. Подолання виникнення збитків у галузях економіки внаслідок водогосподарської кризи потребує складних економіко-технічних рішень. Виробництво, спрямоване на раціоналізацію використання природних ресурсів і загальну екологізацію, є базовою складовою механізму подолання виникнення збитків у галузях як основа подолання екологічної та водогосподарської кризи.

Досконалість підходу до проблем раціонального використання водних ресурсів впливатиме на показники ресурсозбереження і сприятиме подоланню виникнення збитків у різних галузях.

Список використаних джерел

1. Економіка і екологія водних ресурсів Дніпра // В. Я. Шевчук, М. В. Гусев, О. О. Мазуркевич та ін. – К.: Вища шк., 1996. – 207 с.
2. Водне господарство в Україні / За ред. А. В. Яцика, В. М. Хорєва. – К.: Генеза, 2000. – 456 с.: іл., карти.
3. Мельник Л. Г. Економіка природних ресурсів / Л. Г. Мельник, І. М. Сотник, О. Ю. Чигрин // Суми – 2011 – С. 93-96, 317-346.
4. Яцик А. В. Экологические основы рационального водопользования. / А. В. Яцик. – К.: «Генеза», 1997. – 640 с.
5. Яцик А. В. Водогосподарська екологія: у 4 т., 7 кн. / А. В. Яцик. – К.: Генеза, 2004. – Т. 4, кн. 6-7. – 680 с.: іл.

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

Ю. В. Сидоренко, к.е.н.

Харківський торговельно-економічний інститут
Київського національного торговельно-економічного університету

Сучасний етап розвитку економіки можна впевнено охарактеризувати як тотально кризовий. Очевидно, що управління бізнес-процесами в кризовому стані вимагає не тільки докорінної зміни багатьох усталених бізнес-схем.

Для суспільства властиве постійне прагнення до поліпшення власного рівня життя та добробуту. Однак, як свідчить емпіричний досвід, економічне зростання в довгостроковій перспективі не може бути рівномірним, на практиці воно постійно переривається періодами економічної нестабільності та спадів. Циклічність розвитку економічних явищ і процесів проявляється чергуванням фаз стабільного функціонування та кризової фази. Рушійною силою розвитку вбачається розв'язання внутрішніх та зовнішніх протиріч. Тож, увага як дослідників, так і управлінців має зосереджуватись в першу чергу на дослідженні соціально-економічних протиріч та завчасному пошуку альтернатив їх розв'язання.

Наведемо авторські узагальнення спостережень стосовно виявлення основних протиріч сучасного етапу розвитку суспільства та пропоновані напрямки подолання виявлених протиріч в розрізах ключових сфер життєдіяльності: медицині, освіті, організації дозвілля, галузях транспорту, харчування, житлової нерухомості та комунальної інфраструктури, агробізнесу та сільського господарства тощо.

Медицина, косметологія, охорона та підтримка здоров'я. Шляхами вирішення існуючих протиріч можуть стати проекти, спрямовані не тільки на боротьбу з хворобами, а, в першу чергу, на підтримку здоров'я та лікування нетрадиційними засобами, зокрема: відкриття тренажерних та спортивних залів, масажних кабінетів, організація практик приватних лікарів, виробництво фіто-препаратів та гомеопатичних препаратів для підтримки здорового способу життя та лікування, створення груп аутотренінгів та служб психологічного здоров'я.

Сфера швидкого харчування. Актуальність проектів в зазначеній сфері пояснюється все зростаючим темпом життя. Лише розпочинає набирати обертів та є перспективним вендинговий бізнес та встановлення автоматів з продажу снєків та напоїв, із швидким обслуговуванням та відсутністю черг. Особливу цікавість в майбутньому можуть представляти вендингові мережі із продажу здорової їжі із натуральних продуктів.

Сфера житлової нерухомості та її інфраструктурі. В означеній сфері в кризову добу на перший план уваги виходять види діяльності, пов'язані з матеріало- та енергозберігаючими технологіями та приладами, такі, як виробництво і реалізація матеріалів і послуг з утеплення осель, встановлення енергозберігаючих вікон, лічильників комунально-побутових послуг, альтернативного опалювального та електрогенеруючого обладнання. Також, у зв'язку із ступором системи іпотечного кредитування, перспективним вбачається бізнес, пов'язаний з орендою житлової нерухомості.

Сфера транспорту. Для розв'язання існуючих протиріч можуть стати у нагоді види діяльності, які забезпечують технічну підтримку бувших у вжитку автомобілів, які, поки що, власники не в змозі замінити: ремонтні майстерні для автотранспорту, шиномонтаж, діагностика. Враховуючи існуючий попит, перспективними залишається таких напрямків бізнесу, як надання послуг таксі, а також вдалим інноваційним бізнес-проектом може бути створення бізнесу щодо оренди та лізингу автівок.

Сфера розваг та відпочинку. Враховуючі психологічні особливості, в кризові часи не дивним є зростання попиту на розваги, тож, набуватимуть популярності види бізнесу щодо організації культурно-пізнавального дозвілля: клубів за інтересами, студій танців, квест-заходів, анти-кафе та стрес-кафе. Також затребуваним в майбутньому буде торгівля товарами для хенд-мейду та рукоділля, популярність яких лише зростає з часом, бізнес зі створення ексклюзивних моделей одягу та аксесуарів ручної роботи. Обіцяють попит незалежно від ситуації в економіці види підприємництва, пов'язані із «вічними цінностями» та святами: виробництво ялинкових прикрас, декору для інших свят; весільних аксесуарів, ляльок, м'яких іграшок, предметів інтер'єру. Зважаючи на наявний у всьому світі глобальний тренд старіння населення, сьогодні поступово формується попит на служби для людей похилого віку, наприклад, організацію освітніх, розважальних та спортивних проєктів для пенсіонерів, надання послуг по догляду за собою вдома.

Сфера інформаційних та освітніх послуг. Все частіше стають

затребуваними послуги консалтингових організацій. Перспективними в сфері консалтингу можна назвати напрямки консультування в сферах, які наразі переживають часи суттєвого реформування, зокрема, щодо надання юридичних послуг, консультацій в сфері житлово-комунального господарства, послуг із працевлаштування, а також консультації щодо продажу старт-апів. Окрім того, економічна криза відродила попит на фінансові послуги, тож в майбутньому багатообіцяючими вважаються види підприємницької діяльності, пов'язані із наданням консультацій в сфері інвестицій, проблемних кредитів та їх реструктуризації, а також в сфері особистого бюджетування. Враховуючи постійно зростаючу зайнятість здобувачів освіти, актуальним напрямком розвитку бізнесу в Україні може стати розвиток інтернет освіти, підприємницькі ініціативи в сфері коучінгу та надання тренінгових послуг.

Таким чином, розглядаючи кризу як результат прояву боротьби системних протиріч, з'являється можливість ідентифікувати існуючі проблеми «вузькі місця», які потребують оновлення та оптимізації в різних сферах бізнесу, та на цій основі окреслити ряд конкретних підприємницьких проектів, які, незважаючи на кризу, дозволять бізнесу – переорієнтуватися на нові вимоги суспільства, а споживачам – отримати якісно нові, більш сучасні послуги та продукти.

ПРИВАТИЗАЦІЙНІ АЛЬТЕРНАТИВИ ІНВЕСТИВАННЯ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Ю. В. Сидоренко, к.е.н.,

Є. О. Данкова, студент

Харківський торговельно-економічний інститут

Київського національного торговельно-економічного університету

Актуальність досліджень питань приватизації пояснюється суттєвим підвищенням інвестиційного голоду в Україні на протязі останніх років. Загалом приватизацією ми називаємо процес передачі майна з державного

фонду в приватні руки.

Приватизація великих підприємств може проводитися шляхом прямого продажу підприємств новому власнику, продажем на аукціоні за допомогою тендера або інших конкурсних процедур, а також здача підприємств в довгострокову оренду з подальшим викупом. Таким чином держава передає право власності на ті підприємства, яке саме утримувати і фінансувати не може, з розрахунком на те, що новий власник – інвестор – буде розвивати його надалі. Варто зазначити, що далеко не всі об'єкти господарської діяльності можуть бути приватизовані, деякі підприємства захищені законодавчо.

Приватизація в Україні сьогодні – це пошук нових іноземних інвесторів для підвищення рівня економіки країни. До того ж приватизація служить джерелом поповнення державного бюджету.

Згідно з бюджетом на 2015 рік, уряд планував отримати від приватизації 17 млрд грн, та вдалося отримати лише близько 144 млн, або 0,8% від плану.

У 2016 році Кабінет міністрів запланував залучити до бюджету від приватизації 17,1 млрд гривень [1].

Але не дивлячись на це, планується підвищити ці показники. Як приклад початку успішної роботи в цьому напрямку можна назвати конкурс з продажу ліцензії на 3G зв'язок, який всього за один день приніс до бюджету 9 млрд грн. Інвесторами стали такі компанії мобільного зв'язку як МТС, Київстар і Лайф.

Перший раз питання про приватизацію було піднято восени 2014 року, коли урядом було складено список об'єктів, який планувалося виставити на продаж. Спочатку планувалося продати «Турбоатом», «Укрспирт», «Укрзалізницю», Одеський припортовий завод, енергетичні компанії, вугільні шахти, а також лісові господарства.

Спірним питанням є приватизація морських портів України, так як багато хто з них віднесені до об'єктів стратегічного значення країни. Якщо такі порти, як «Південний» Одеський, Іллічівський, Миколаївський, Жовтневий, Маріупольський, виявляться в приватних руках, держава вже не зможе вимагати від керівництва такого порту участі у вирішенні питань держбезпеки.

Наприклад, в невідкладній перевалки вугілля для ТЕС, гумпомощі та інших необхідних країні вантажів [2].

В даний час існують і високі ризики для інвесторів – потенційних покупців державних підприємств. На це впливає економічна нестабільність, що склалася в Україні. Майже у кожного великого підприємства в Україні є проблеми з кредиторською заборгованістю. Крім того, велике число держпідприємств збиткові (по меншому, по паперах), прибуток вони приносять хіба що своїм керівникам. Для того, щоб знизити можливості для зловживань при продажі, уряд вніс до законопроекту положення про конкурсну приватизацію і заборону на три роки банкрутства підприємств, виключених зі списку.

Для успішної приватизації держава повинна вибудувати свого роду рекламну кампанію підприємства, пробудити інтерес потенційних інвесторів – що зараз непросто, провести його передпродажну підготовку, організувати прозорі приватизаційні аукціони.

Загалом, приватизацію можна використовувати для виходу з кризи, але з двома застереженнями: якою буде її процедура і ціна об'єктів на продаж. Крім того, в приватизації можна було б рухатися починаючи з малого.

Важким завданням буде продати дорого і знайти кращого стратегічного інвестора. Але при цьому в Україні є досить багато невеликих державних підприємств, на які щороку витрачаються час і ресурси уряду для того, щоб відстежити, як вони працюють і надати підтримку. Починати приватизацію з них було б доцільним рішенням на сьогоднішній день, так як якщо уряд візьметься за приватизацію великих підприємств, то відразу ж натрапить на перешкоди: це низька ціна, невпевненість інвесторів і загроза національній безпеці. З іншого боку, ситуація в українській економіці може бути нестабільною ще деякий час. І замість того, щоб тримати в державній власності підприємства, з якими держава так і не змогла розібратися, можливо, краще їх віддати в приватні руки.

Процес приватизації треба проводити дуже обережно: крім націлення інвестицій в економічний розвиток підприємств, держкомпанії грають важливу

соціальну роль, забезпечуючи робочими місцями і зарплатами некваліфікованих і низькокваліфікованих людей. Це стосується, наприклад, «Укрпошти». Зміни в таких підприємствах повинні бути добре продумані і прораховані, інакше тисячі людей втратять роботу.

Підсумки процесу приватизації оцінюються неоднозначно. З одного боку, вказано на недоліки і негативні наслідки процесу приватизації – низький рівень легітимності новоствореної приватної власності, залежність останньої від контролю влади і політичної кон'юнктури, загрозу її мотивованого перерозподілу. З іншого боку, виконуються головні завдання масової приватизації – стимулювання прискореного розвитку недержавного сектора економіки; формування на основі найбільш активних соціальних сил класу приватних власників, зацікавлених у модернізації виробництва та ефективному використанні матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Список використаних джерел

1. Економічна правда [Електронний ресурс]// Офіційни. веб - сайт – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua>
2. Про проведення прозорої та конкурентної приватизації у 2015 році: постанова КМУ від 12.05.15 [Електронний ресурс]// Кабінет Міністрів України – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua>

АНАЛІЗ СТАНУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

В.В. Смачило, к.е.н., доцент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Соціально-економічна криза, якою охоплена Україна вже не перший рік, спричиняє загальне зuboжіння населення та носить системний характер. Значна девальвація національної валюти, падіння обсягів виробництва у всіх сферах, військові дії на сході держави, погіршують і без того низький рівень життя жителів України. Негативні тенденції економічного характеру спричиняють зростання безробіття та провокують високий рівень трудової міграції, що веде до якісного та кількісного зменшення величини трудового потенціалу країни, регіону, підприємств. Трудовий потенціал кількісно, найчастіше, характеризується величиною наявного населення країни. Так, станом на 1 січня

2013р., чисельність наявного населення в Україні становила 45553,0 тис. осіб, а на 1 січня 2015р. вже 42929,3 тис. осіб [1].

Послідовно розглянемо вказані фактори: рівень безробіття, рівень життя населення та інтенсивність міграцій відносно кількісної величини трудового потенціалу країни.

Рівень безробіття характеризується перевищенням його природної величини та зростанням у 2014р до 9,3 % (порівняно з 2013р. - 7,3%). У 2015р. ситуація суттєво не покращується і рівень безробіття (за методологією МОП) серед економічно активного населення віком 15–70 років становив 9,0%, а працездатного віку – 9,4%. У 2015р. зменшується кількість вільних робочих місць (вакантних посад), які заявлені роботодавцями до державної служби зайнятості. Так, у грудні 2015р. порівняно з листопадом, вона зменшилася на 8,3 тис., або на 24,2%, і на кінець місяця становила 25,9 тис. Відповідно, навантаження зареєстрованих безробітних на 10 вільних робочих місць (вакантних посад) у цілому по країні збільшилося зі 127 осіб на кінець листопада 2015р. до 189 осіб на кінець грудня 2015р. Порівняно з відповідним періодом 2014р. показник збільшився на 44 особи [1].

Основною детермінантою, яка визначає рівень життя населення, є величина його доходів. Досліджуючи структуру доходів населення (табл. 1), слід відмітити високий рівень заробітної плати (майже 40%) в загальній його величині.

Таблиця 1

Структура доходів населення України за 2014р. [1]

Показники	млн.грн.	у % до2013р.	Питома вага, %
Доходи - всього	1531070	103,6	100
у тому числі			
заробітна плата	611656	101,2	39,95
прибуток та змішаний дохід	257426	110,1	16,81
доходи від власності (одержані)	92016	108,5	6,01
соціальні допомоги та інші одержані поточні трансферти	569972	102,7	37,23
у тому числі			
- соціальні допомоги	309286	100,5	20,20
- інші одержані поточні трансферти	63504	120,3	4,15
- соціальні трансферти в натурі	197182	101,4	12,88

Ще майже 40% припадає на соціальні допомоги та трансферти і їх вартісна величина зростає в 2014р. порівняно з 2013р. на 2,7%. Така структура викликана недостатністю заробітної плати як основного джерела доходу населення та провокує вимивання коштів з бюджетів всіх рівнів. Більш докладно розглянемо динамічні характеристики заробітної плати (табл. 2).

Як бачимо, зростання номінального рівня заробітної плати на 20,5% в 2015р. порівняно з 2014р. нівелюється негативними інфляційними процесами, які демонструють скорочення реальної заробітної плати на 20,2 % в 2015р. порівняно з 2014р. Слід зауважити, що негативні тенденції скорочення реальної заробітної плати були започатковані в попередні роки, що свідчить про ще значніше падіння рівня життя населення.

Таблиця 2

Темпи зростання номінальної та реальної заробітної плати по Україні, % [1]

Роки	Номінальна заробітна плата		Реальна заробітна плата	
	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року	до попереднього року	грудень до грудня попереднього року
2010	117,6	117,9	110,2	110,5
2011	117,7	116,2	108,7	111
2012	114,8	110,5	114,4	111,1
2013	107,9	107,2	108,2	106,7
2014	106	110,4	93,5	86,4
2015	120,5	130,4	79,8	90,1

Крім того, слід відмітити стрімке зростання заборгованості з виплати із заробітної плати в 2015-2016рр. Так, станом на 1.01.2014р. величина заборгованості становила 753,0 млн. грн (без врахування АР Крим), а на 1.01.2015р. збільшилась до 2 436,8 млн. грн із подальшим скороченням станом на 1.01.2016р. до 1880,8 млн. грн. звичайно, така ситуація не викликає впевненості у майбутньому і примушує українців шукати більш високих заробітків, в тому числі й за кордоном.

Звертаючись до даних офіційної статистики щодо кількості вбувши та прибулих осіб, слід відмітити скорочення величини міграційного приросту на 1000 осіб з 13,5 в 2012р. до 7,0 в 2013р. та до 5,3 в 2014р. В абсолютному

вираженні, кількість осіб, що вибули за межі держави зросла з 14517 осіб в 2012р. до 21409 осіб в 2015р [1]. Таку ситуацію можна вважати загрозливою для національної безпеки країни через втрату талановитих, високоосвічених спеціалістів, які не можуть знайти гідну заробітну плату за свою працю. Із врахуванням процесів глобалізації, мобільна активність буде лише зростати щодо молоді та працівників у віці до 50 років, які користуються попитом на міжнародних ринках праці. В той же час, слід відмітити деяку неврегульованість міграційних процесів, що викривляє дані статистики та не демонструє явних кризових ситуацій в цій сфері.

Вищенаведене свідчить про зменшення трудового потенціалу країни внаслідок природного та міграційного рухів, які викликані як негативними економічними факторами (скороченням рівня життя та доходу населення), так і соціально-політичною напруженістю в суспільстві.

Список використаних джерел

1. Офіційна сторінка Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту: <http://www.ukrstat.gov.ua>

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Соколенко А.С., асистент

Харківський національний університет міського господарства ім. О.М. Бекетова

Сьогодні глобальні зміни, які виникають у світі, доводять, що головним чинником соціально-економічного розвитку країн, є людський капітал. Саме відновлення здоров'я та вдосконалення здібностей людини до праці може забезпечити зростання людського капіталу та обсягу суспільного виробництва і конкурентоспроможності товарів та послуг в ринковому середовищі.

Поняття людського капіталу означає усвідомлення вирішальної ролі людини в економічній системі, коли професійні навички, рівень освіти, здатність освоювати «ноу-хау» визначають успішність підприємства та держави в цілому. В регіональному розрізі прийнято оцінювати людський капітал в

показниках чисельності працездатного населення, характеристиках професійного рівня (профіль діяльності, знання, досвід), обсягах ВРП. В таких характеристиках регіони між собою більш всього розміщуються в ранговій шкалі за чисельністю населення, що не є достатньо обґрунтованим. Пропонується дещо інший концептуальний підхід оцінювання людського капіталу для регіонів:

$$V_{\text{пот}}^{\text{ТР}} = f\{V_3, C_3, E_{03}\} * I_a * \Delta W, \text{ де}$$

$V_{\text{пот}}^{\text{ТР}}$ – людський капітал регіону

V_3 – рівень зайнятості працездатного населення

C_3 – стан регіональної системи медичного обслуговування, оздоровлення і рекреації

E_{03} – ефективність роботи закладів оздоровчої системи (завантаженість, якість лікування, кінцеві результати покращення здоров'я)

I_a – ділова і іноваційна активність працюючих

W – інвестиції в забезпечення і розвиток оздоровчої системи.

Два останніх фактори (I_a, W) як раз формують перспективи розвитку системи оздоровчих закладів: створюють умови для збільшення вклади в економіку від наявного людського капіталу.

Як слідує з наведеного функціоналу, в людський капітал регіону в сучасних умовах його значення для економічного розвитку регіону, окрім чисельності працездатного населення та професійного рівня, важливо враховувати – «навантаження» на працездатну долю населення незадіяного в економічно-виробничому процесі, стан здоров'я, інноваційну активність персоналу, задіяного у виробництві, потенціал регіональної системи підтримки здоров'я, в т. ч. з урахуванням СКУ, інших оздоровчих і рекреаційних закладів.

В цілому людський капітал виступає сполучною ланкою між економічним зростання та людським розвитком. Але ця «сполучна ланка» має бути якісною, прогресивною, надійною, здоровою.

В Україні трудові ресурси становлять майже 30 млн. осіб, частка працездатного населення знаходиться в діапазоні 46 – 60 % по різних регіонах, в Харківському регіоні 52,8 %.

Цей потужний ресурс виробництва зараз надто деформований – відбуваються процеси депопуляції, погіршення здоров'я, зростання смертності як раз в працездатному віці, підвищення соціальної напруги і зниження мотиваційних факторів, що негативно відбувається на результатах діяльності і приводить до стану економічних показників.

Зрозуміло, що зниження працездатності є інтегрованим результатом дії факторів різної природи, які в координатах «здоров'я – результат праці» розміщені за законом спадаючої послідовності сили впливу (рис. 1).

Втрати здоров'я, втомлюваність, стресові стани формують відношення працівника до своєї роботи, до результатів, до ситуації в колективі і регіоні. В Україні на даний час недостатньо розроблена теорія і практика ведення регіональної політики. В ній недостатньо використовується облік медико-демографічних проблем і стану регіону в їх зв'язку з економікою, не враховуються аналітичні і прогностичні оцінки збитку від низької якості здоров'я і захворювання населення, не визначаються розрахункові показники витрат на покращення здоров'я.

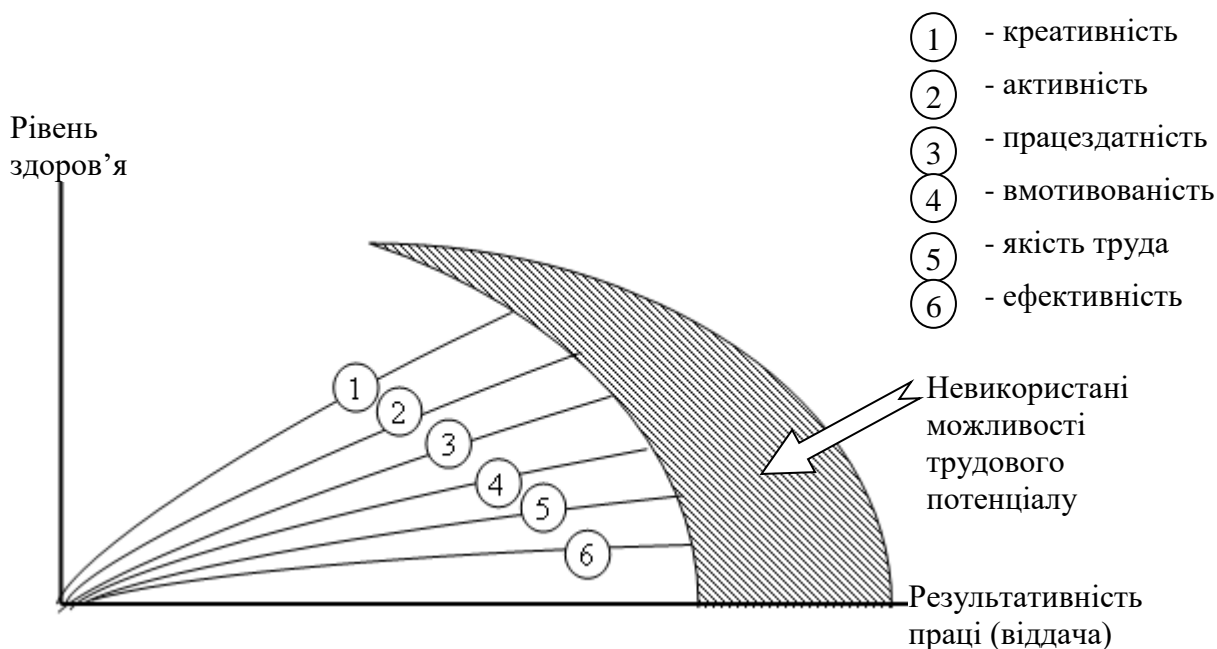

Рис. 1. Фактори працездатності людини і корисного вкладу в економіку

Однією з причин цього неврахування слід вважати брак в регіонах аналітичної і нормативної інформації щодо факторів впливу на захворюваність,

на працездатність, на ефект від оздоровлення, на розвиток системи ОЗ (СКК).

Низька якість людського капіталу може стати перешкодою на шляху економічного розвитку країн. Вирішення цієї проблеми можливо завдяки інвестуванню державою чи окремим підприємством в людський капітал.

Список використаних джерел

1. Артюхов, И. П. Человеческий капитал и здоровье: постановка проблемы [Текст] / И. П. Артюхов, Н. А. Горбач, М. А. Лисняк // Сибирское медицинское обозрение. – 2008. – Т. 49, № 1. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/chelovecheskiy-kapital-i-zdorovie-postanovka-problemy>

2. Решетило В.П. Трудові ресурси регіонів: просторове розміщення та підвищення ефективності використання: монографія / В.П.решетило, Н.С. Міщенко, О.В. Шубна; Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О.М. Бекетова. – Харків : ХНУМГ, 2014. – 157 с.

УПРАВЛІННЯ ЗНАННЯМИ В ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ КОМПАНІЙ

Л.В. Стрижеус, к.е.н, доцент

Луцький національний технічний університет

За сучасних тенденцій в економіці основним джерелом багатства та добробуту нації стають комунікативні технології та знання людей, що перетворюються в реальну потужну продуктивну силу суспільства. Сьогодні знання – це потужний фактор конкурентоспроможності компаній на ринку. Кваліфіковане управління знаннями є значно складнішим, ніж управління трудовими, матеріальними чи фінансовими ресурсами на мікро-, мезо- чи макрорівні. Конкурентні переваги бізнес-структур все більшою мірою стали залежати від уміння отримати, систематизувати знання та грамотно ними розпорядитися в потрібний момент часу.

В економіці, що базується на знаннях, вирішальними стають два види капіталу – людський та інформаційно-комунікативний. У зв'язку із величезною складністю в управлінні сукупністю знань, підприємство прагне спеціалізуватися у відповідності з тими знаннями та навичками, що домінують і які дозволять йому зберегти свої конкурентні позиції.

Майбутнє підприємства знаходиться в прямій залежності від його

здатності виявляти, створювати, розвивати, зберігати, поширювати та продавати знання.

Настала епоха компаній, орієнтованих на знання. І в цій ситуації попереду виявляється той, хто зумів сконцентрувати в рамках своєї організації неформалізований інтелектуальний досвід та зрозумів, як передавати його від одного співробітника іншому [1].

При створенні та реалізації інноваційної продукції, при наданні послуг та в ході іншої діяльності компанії необхідно враховувати інформацію, що пов'язана з різними системами знань та особливостями взаємодії найрізноманітніших соціальних сфер, що постійно піддаються змінам. Несвоєчасне отримання, сприйняття чи недооцінка цих змін по якомусь параметру веде до появи проблем в бізнесі, що пов'язані, наприклад, з набором неперспективних технологій, розробкою застарілої продукції, з провалами в маркетинговій політиці, з непрогнозованою втратою цінних співробітників [2].

Визначальною особливістю знань як ресурсу є феномен зростаючої віддачі: неухильне скорочення витрат при максимальному використанні.

Людський фактор є основоположним для реалізації стратегії управління знаннями. Інформацію можна отримувати з різних джерел, а знання приходять тоді, коли людина використовує цю інформацію, поєднуючи її зі своїм власним досвідом. Інформація стає прикладним знанням, коли вона перероблена, проаналізована та використана людським мозком. Але саме людина інтерпретує дані через отримувану інформацію, саме вона вибирає, чи варто скористатися цими даними, і в такий спосіб вона формує знання [3].

Управління знаннями має чотири стратегічні цілі:

1) підвищення здатності організації до інновацій. Властиво компаніям, які розглядають нововведення як центральний елемент своєї стратегії. Такі компанії займають лідируючі позиції на ринку, та для підтримки своєї конкурентоспроможності вони потребують надходження нових ідей про продукти і послуги;

2) підвищення сприйняття. Здатність швидко реагувати на тенденції

розвитку ринку та реалізовувати нові можливості, що відкрилися, в інтересах своєї компанії;

3) ефективність та компетентність організації. Збільшення ефективності шляхом виключення дублювання робіт і проектів, видалення надлишковості;

4) ефективність та компетентність співробітників. Навчання – це істотна частина роботи з підвищення компетентності співробітників. Необхідно використовувати засоби для колективної роботи, поширювати досвід між співробітниками усередині організації [4].

Економіка знань вимагає наявності і організації розгорнутих систем освіти, що охоплюють все ширші верстви населення впродовж цілого життя [5].

Важливим моментом в забезпеченні ефективного управління знаннями на підприємстві повинна стати розробка та впровадження системи управління знаннями. Вже зараз підприємства, які використовують технології з управління знаннями, все частіше займають передові позиції у своїх ринкових сегментах.

Підвищення освітнього рівня працівників та поширення нових інформаційних технологій в компаніях є надзвичайно важливим та перспективним завданням, однак, ще не всі вітчизняні менеджери можуть сказати, яку саме цінність створює управління знаннями для підприємства. Таке нерозуміння не просто гальмує розвиток компаній, а й в подальшому може призвести до їх економічної деградації. Результатом ефективного управління знаннями має стати зростання вартості компаній за рахунок нарощення конкурентних переваг, заснованих на знаннях, та створення високотехнологічної продукції.

Список використаних джерел

1. Андросюк К.В. Происхождение видов. Многогранное понятие «Экономики знаний» / К.В. Андросюк // Креативная экономика. — 2007. — №3. — С. 92-96.
2. Калюжный И.Л. Основы инновационного менеджмента научно-производственного предприятия / И.Л. Калюжный. — Севастополь. Рибест, 2008. — 263 с.
3. Макаров В.Л. Экономика знаний: уроки для России / В.Л. Макаров // Вестник российской академии наук. — 2003. — №5. — С. 325-339.
4. Батракова, А. Г. Стратегия и тактика управления знаниями / А.Г. Батракова, Л.Г. Колпакова // Ярославский педагогический вестник. — 2012. — № 1, т. 1. — (Сер. «Гуманитарные науки»). — С. 111-112.
5. Стратегічні виклики ХХІ століття суспільству та економіці України: В 3 т. / Т. 1: Економіка знань — модернізаційний проект України / За ред. акад. НАН України В.М.

СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНИЙ БІЗНЕС – ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Л.В. Стрижеус, к.е.н, доцент,

С. Олійник, студент

Луцький національний технічний університет

Соціальна відповідальність бізнесу — це добровільний внесок бізнесу в розвиток суспільства в соціальній, економічній і екологічній сферах, зв'язаних з основною діяльністю компанії або тими, що виходять за рамки певного мінімуму [1].

За сучасних економічних тенденцій, соціальна відповідальність бізнесу стає однією із умов підвищення конкурентоспроможності фірми за рахунок, перш за все, зростання її іміджу та авторитету. За умов спаду в світовій економіці зростання соціально відповідальних організацій постійно зростає. Тому необхідно відзначити певні особливості соціально відповідального бізнесу (СВБ):

- СВБ – виключно є сферою добровільно взятих на себе бізнесом зобов'язань з метою забезпечення свого сталого розвитку на території присутності, в країні, регіоні, світі;

- СВБ має конкретний грошовий вираз; реалізація програм СВБ коштує бізнесу додаткових, не пов'язаних із основною діяльністю, витрат;

- СВБ завжди реалізується на локальному рівні;

- СВБ - не тотожне поняття з соціальним діалогом; вона лише має спільні з ним риси (дотримання прав людини; трудові відносини);

- реалізацію СВБ бажано супроводжувати адекватним відношенням до соціально-відповідального бізнесу з боку держави та суспільства [2].

Враховуючи вищезазначені особливості, варто звернути увагу на те, що соціально відповідальний бізнес є виключно вільною, ініціативною діяльністю,

тобто, саме підприємство вирішує, чи впроваджувати в себе концепцію СВБ, чи ні.

Соціально відповідальні компанії отримують цілу низку відчутних переваг, включаючи зниження експлуатаційних витрат, підвищення обсягу продажів, залучення та збереження клієнтури, зростання продуктивності праці співробітників і поліпшення якості їх роботи, створення додаткових можливостей для залучення і збереження персоналу, зниження потреби у здійсненні наглядових функцій, а також розширення доступу до капіталу, що в кінцевому рахунку веде до поліпшення фінансових показників.

Поняття соціальної відповідальності пов'язане з поняттям справедливості і соціального порядку. Саме ці поняття є пріоритетними для суспільства. Якщо пріоритетом для бізнесу є економічна ефективність і прибуток, то без соціального порядку ні про яку ефективність і прибутковість говорити не доводиться. Соціальна відповідальність - поняття, що дозволяє встановити змістовну єдність держави та суспільства, суспільства та бізнесу[3].

Соціальна відповідальність бізнесу неможлива без розвиненого громадянського суспільства, здатного виступати реальним партнером бізнесу при вирішенні соціальних питань. За такої умови можливий процес зростання готовності бізнесу залучатися до соціального діалогу та подальше партнерство з різними громадськими групами, збільшення кількості соціальних ініціатив, що виникають завдяки спільному мисленню і спрямованих на вирішення питань суспільного значення. Зважаючи на те, що соціально відповідальна діяльність будь-якої компанії пов'язана з високими витратами, доступна вона в даний час виключно потужним компаніям. До позитивного ефекту призводять лише ті соціальні ініціативи, які добре узгоджуються з місією компанії. Меншим компаніям, навіть у разі прихильності до принципів соціальної відповідальності, найчастіше не під силу проведення такої політики з причин слабого фінансового стану.

Розвиток соціальної відповідальності українських компаній утруднений прагненням значної їх частки до короткострокових фінансових результатів. Це

призводить до нехтування не тільки довгострокового розвитку, але і до прагнення перекласти на споживачів зовнішні ефекти більш витратного та екологічно шкідливого виробництва [4].

Отже, соціальна відповідальність бізнесу стала вимогою сьогодення, що, поряд із економічними перевагами для організації, спричиняє значний соціальний ефект, тому впровадження концепції соціально відповідального бізнесу має стати основою для розвитку усіх вітчизняних підприємств.

Список використаних джерел

1. Аделькін Ф. Результати дослідження соціальної відповідальності українського бізнесу. К.:Блакить. 2005. – 349 с.
2. Колишко Р. Соціальна відповідальність бізнесу в Україні: поточний стан та перспективи розвитку [Електронний ресурс] / Р. Колишко. - Режим доступу: www.ntser.gov.ua/split/files/content/fru.ppt
3. Алексина Т. А. Переваги соціально відповідального бізнесу / Т. А. Алексина. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://stud.com.ua/19285/etika_ta_estetika/perevagi_sotsialno_vidpovidalnogo_biznesu
4. Головінов О.М. Соціальна відповідальність бізнесу: українські реалії і проблеми / О.М. Головінов // Економічний вісник Донбасу. – 2014. - №2(36). – С. 187-192.

ОЦІНКА ПОКАЗНИКІВ ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Т.М. Стукан, фахівець II категорії

ДВНЗ «Херсонський державний аграрний університет»

У сучасних умовах господарювання на діяльність підприємства впливають різні економічні фактори. Їх вплив на суб'єктів господарювання можна визначити виходячи з оцінки діяльності за традиційними та узагальнюючими показниками, а саме, прибуток, рентабельність, норма прибутковості. Виконуючи систематичну оцінку виробничої діяльності через економічні показники, підприємство може здійснювати прогнозування щодо підвищення рівня ефективності функціонування, а також зможе вибирати методи, способи та інструменти за допомогою яких діяльність підприємства в змінних умовах ринкового середовища буде удосконалена, пристосована до формування стратегічних цілей і захоплення домінуючих позицій на цільовому сегменті ринку. Тому оцінка господарської діяльності агроформувань є необхідним

чинником для того, щоб прийняті управлінські рішення були ефективними, доцільними і відповідали сучасним умовам функціонування.

Оцінка ефективності виробництва можлива лише на основі поглибленого аналізу виробничо-господарської діяльності підприємства з використанням системи економічних показників (рис. 1).

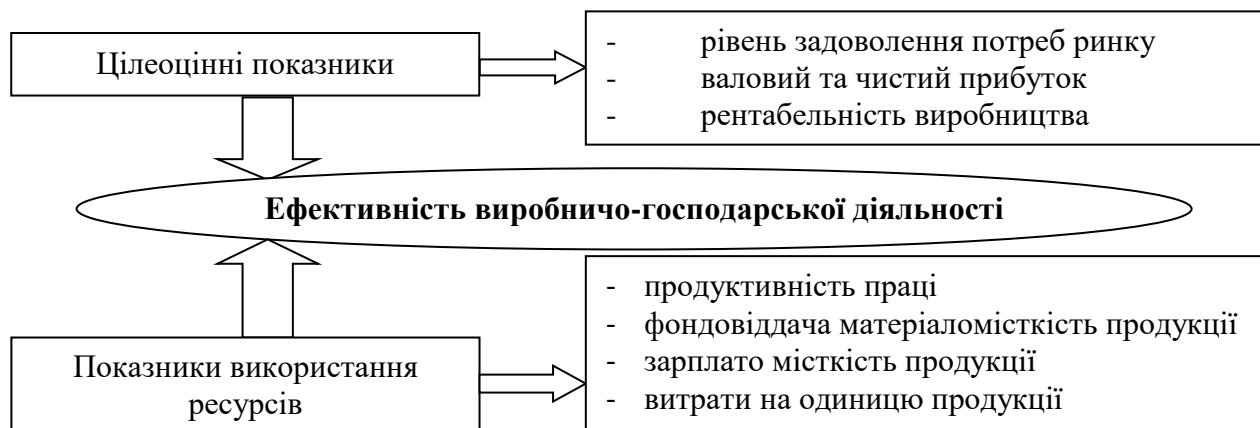

Рис. 1. Система показників оцінки ефективності виробництва

При цьому головним та основним показником при оцінці діяльності будь-якого комерційного підприємства є прибуток, оскільки в ньому знаходять своє відображення резерви всіх складових елементів функціонування господарюючого суб'єкта: виробництво і реалізація, якість і асортимент, використання виробничих ресурсів, собівартість продукції. Для визначення економічної ефективності виробництва в цілому по сільськогосподарських підприємствах використовується система показників [1]: вартість валової продукції на 1 га сільськогосподарських угідь, на 1-го середньорічного працівника, на 1 люд.-год., на 100 грн виробничих витрат, на 100 грн основних виробничих фондів; розмір чистої продукції (валового доходу), чистого доходу та прибутку на 1 га сільськогосподарських угідь, на 1-го середньорічного працівника, на 1 люд.-год., на 100 грн витрат виробництва, на 100 грн виробничих фондів, продуктивність праці; рівень рентабельності й норма прибутку. Для аграрних підприємств рівень норми прибутку повинен становити 15-20% за цих умов можливе здійснення розширеного відтворення виробництва

на основі інтенсивного оновлення матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання [2].

Таким чином, при виборі показників для оцінки економічної ефективності доцільно обрати, такі, що враховують темпи інфляції, відсоток ризиків, чисту приведену вартість та індекс рентабельності (прибутковості), це дасть можливість оцінити майбутні вигоди по відношенню до зроблених витрат.

Аналіз діяльності агроформувань за переліченими вище показниками дає змогу не тільки оцінити рентабельність діяльності підприємства, а й визначити пріоритетні напрями виробництва, розробити стратегію розвитку та удосконалити систему управління. Тому підвищення економічної ефективності підприємства значною мірою залежить від ступеня спроможності суб'єктів господарювання приводити в дію наявні чинники виробництва та комплексно вирішувати питання раціонального використання трудових, земельних, матеріальних і фінансових ресурсів.

Таким чином, ефективність діяльності сільськогосподарських підприємств – це досягнення стратегічного прибутку на кожному етапі розвитку аграрного підприємства при забезпеченні фінансової сталості та платоспроможності, оптимального співвідношення рентабельності та ризику.

При аналізі показників доведена наявність залежності між оцінкою економічної ефективності господарської діяльності та критерієм часу при виборі та реалізації стратегії конкурентоспроможного розвитку підприємства.

Підвищення економічної ефективності ведення господарства досягається комплексним використанням показників оцінки земельних, матеріально-технічних і трудових ресурсів, що досягається на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу.

Отже, оцінка показників ефективності є комбінованою характеристикою результатів діяльності суб'єктів господарювання, що в кінцевому випадку призведе до досягнення стійкого розвитку підприємства та стане підґрунтям

для прийняття обґрунтованих стратегічних рішень.

Список використаних джерел

1. Андрійчук В. Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз : моногр. / В. Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ. – 2005. – 292 с.
2. Економічний аналіз (практикум) : [навч. посіб.] / [О. П. Антонюк, Т. М. Ступницька, Н. М. Купріна, І. Є. Подгорна]. - Львів : «Магнолія 2006», 2010. - 320 с.
3. Економіка підприємства : підручник / [Грещак М. Г., Колот В. М., Наливайко А. П. та ін.] ; під ред. С.Ф. Покропивного. – [2-ге вид., перероб. та допов]. – К. : КНЕУ, 2001. – 528 с.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Тендюк А.О., к.е.н., доцент

Базака А. О., магістрант

Луцький національний технічний університет

Виокремлення екологічного менеджменту як самостійного виду діяльності в загальній структурі менеджменту було зумовлене нагальною потребою забезпечення екологічної безпеки суспільства. Для України розвиток екологічного менеджменту є вимогою часу. За даними Мінприроди України, середньорічні втрати ВВП внаслідок погіршення стану довкілля становлять 10— 15%, а за оцінками Міжнародного інституту менеджменту навколишнього середовища (Швейцарія), рівень екологічного збитку в Україні є одним з найвищих у світі — 15— 20% ВВП. Ресурсоємність вітчизняної економіки утричі перевищує світовий рівень [5].

Екологічний менеджмент в Україні на даному етапі знаходиться на етапі становлення та не має не лише ефективної практичної імплементації, а й єдності теоретико-методичного апарату. В таблиці 1 здійснено аналіз теоретичних підходів до тлумачення екологічного менеджменту.

Екологічний менеджмент потрібно розуміти як цілеспрямовану, свідому діяльність, пов'язану з розробкою, впровадженням, реалізацією, контролем заходів спрямованих на оптимізацію взаємодії людини та навколишнього природного середовища.

Екологічний менеджмент забезпечує екологізацію функцій планування, організації, мотивації та контролю на макро-, мезо та мікрорівнях

господарського управління та виконання вищезазначених функцій в сфері екологічного управління.

Таблиця 1

Теоретичні підходи до трактування сутності екологічного менеджменту

Автор, джерело	Визначення
Лук'яніхін В.А., Лук'яніхіна О.А [5].	«... тип управління принципово орієнтований на формування і розвиток екологічного виробництва та екологічної культури життєдіяльності людини, побудований на соціально-економічному та соціально-психологічному мотивуванні гармонії взаємин людини з природою»
Яндиганов Я.Я. [5]	«...аналіз, планування, перетворення в життя та контроль за поведінкою природоохоронних заходів з метою досягнення завдань підприємства: отримання прибутку та його екологічно безпечний розвиток; вміння приймати ефективні управлінські рішення з метою покращення природоохоронної діяльності підприємств в конкретній ринковій ситуації»
Гармідер Л.Д., Михальчук Л.В.[5]	«... добровільна, ініціативна та результативна діяльність економічних суб'єктів, спрямована на реалізацію їх власних екологічних цілей, проектів і програм, розроблених на основі принципів екоефективності та екосправедливості»
Колектив авторів під керівництвом Семенова В. Ф. [1]	«...частина загальної системи менеджменту що включає організаційну структуру, планування діяльності, розподіл відповідальності, практичну роботу, а також процедури, процеси і ресурси для розробки, впровадження та оцінки досягнутих результатів і вдосконалення екологічної політики»
Кожушко Л.Ф., Скрипчук П.М.[3, с. 16]	«... цілеспрямована, свідомо діяльність, пов'язана з розробленням, запровадженням, реалізацією, контролюванням різноманітних заходів природоохоронного характеру, які повинні забезпечити раціональне використання і збереження природних ресурсів, дотримання екологічної безпеки»
Пахомова Н.В., Ендрес А., Рихтер К.[4, с. 260]	«... система управління діяльністю підприємства в тих її формах, напрямках та аспектах, які прямо або опосередковано стосуються взаємовідносин підприємства з навколишнім природним середовищем;»
Закирова Д.И. [2]	«... процес та результат ініціативної діяльності економічних суб'єктів, направлений на досягнення власних екологічних цілей, реалізацію екологічних програм на основі принципів екологічної ефективності та екологічної справедливості»

Нагальною вимогою часу є реалізація функцій екологічного менеджменту у трьох сферах: раціонального природокористування, охорони навколишнього середовища, забезпечення екологічної безпеки людини. Такий спектр проблемних питань екологічного менеджменту дає можливість розширити завдання екологічного управління до таких актуальних завдань сьогодення як забезпечення природно-техногенної та продовольчої безпеки, екологічної безпеки продовольчих товарів, в тому числі й застосування генно-

модифікованих організмів, забезпечення якісного та кількісного відтворення населення.

Список використаних джерел

1. Екологічний менеджмент: Навчальний посібник/ за ред.. В.Ф. Семенова О.Л. Михайлюк.- Київ, Центр навчальної літератури, 2004.- 516 с.
2. Закирова Д.И. Проблемы и перспективы развития экологического менеджмента в Республике Казахстан // Екологічний менеджмент як складова частина сталого розвитку: Зб. наук. праць ДОНДУУ.- Серія «Державне управління». Т.5.- Донецьк.- 2004.- Вип. 33.- С. 147-154.
3. Кожушко Л.Ф., Скрипчук П.М. Екологічний менеджмент: Підручник.- К.: ВЦ «Академія», 2007.- 432 с.
4. Пахомова Н. В., Эндерс А., Рихтер К. Экологический менеджмент.- СПб: Питер, 2003. – 544 с.
5. Тендюк А.О. Система методів та інструментів екологічного менеджменту / А.О. Тендюк // Економічні науки. Серія “Економіка та менеджмент”: Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 7(26). Частина 3. – Луцьк, 2010. – С.224-233.
6. Тендюк А.О. Теоретичні проблеми екологічного менеджменту / А.О. Тендюк // Економічні науки. Серія «Економіка та менеджмент»: Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. – Випуск 8(30). – Луцьк, 2011. – С.229-237.

ПІДХІД ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ

Тендюк А.О., к.е.н., доцент

Лорві І.Ф., к.е.н., асистент

Луцький національний технічний університет

Про розуміння людством того, що сучасний етап розвитку техносфери, вимагає зміну звичного технократичного мислення, екологічно орієнтованим, свідчить впровадження світовою спільнотою концепції сталого розвитку. Забезпечення екологічної безпеки, що є одним із пріоритетів розвитку країн Європейського Союзу. Для України це питання є вкрай актуальним, як з погляду рівня техногенного навантаження на довкілля, рівня споживання природних ресурсів та виснаження природо ресурсного потенціалу, так і медико-демографічної ситуації, значний вплив на яку справляє екологічний чинник.

Екологічну безпеку регіону слід розуміти як тип динамічної рівноваги системи «довкілля-населення-економіка» регіону, при якому існує попередження виникнення екодеструктивних чинників, захищеність від їх дії

людини, навколишнього середовища та природних ресурсів, зберігаються їх властивості та відновна здатність у поточному та майбутніх періодах [1].

За типом об'єктів, формалізовано, екологічну безпеку регіону можна представити функцією трьох змінних:

$$E_s = F (N, E, P), \quad (1)$$

де E_s – екологічна безпека; N – природні ресурси; E – екосистема, її властивості; P – людина, середовище її проживання.

Така триєдність категорії екологічна безпека, ще раз підтверджує необхідність паралельного розгляду та інтеграції економічного, екологічного та соціального розвитку, їх тісного взаємозв'язку та взаємозалежності, що є одним з базисів концепції сталого розвитку.

Формування механізму забезпечення екологічної безпеки регіону повинно базуватись на комплексній оцінці еколого-економічної ситуації в регіоні, що здійснюється в процесі діагностики екологічної безпеки регіональної системи. Першим етапом повинна бути ідентифікація цільових груп забезпечення екологічної безпеки, тобто виділення однотипних груп забруднювачів навколишнього природного середовища та споживачів природних ресурсів. Такі цільові групи, на наш погляд, доцільно виділяти на основі ознаки однорідності за такими критеріями:

- тип та обсяг впливу на довкілля регіону;
- тип та обсяг впливу на природні ресурси регіону;
- тип та масштаби впливу на населення регіону.

Закономірно, основу формування переліку таких цільових груп складе галузева структура економіки регіону. Серед цільових груп доцільним є відокремлення таких специфічних цільових груп як: промислові підприємства (за видами секції В та С за КВЕД), сільськогосподарські підприємства, лісове та рибне господарство, підприємства ЖКГ та ОСББ, підприємства з постачання водопостачання та водовідведення, підприємства ПЕК, автозаправні станції та транспортні підприємства; туристичні об'єкти, підприємства що здійснюють екологоорієнтовані види діяльності; підприємства з переробки відходів, та інші.

Після ідентифікації цільових груп, доцільно здійснювати формування набору регулюючих важелів, з метою елімінації впливу діючих та потенційних екодеструктивних чинників, які заважають досягненню екологічних цілей регіону, а також стимулювання розвитку еколого сприятливих видів діяльності.

В якості методу, який сприятиме виявленню найбільш адекватних, до еколого-економічної ситуації в регіоні інструментів, ми пропонуємо застосувати метод побудови ланцюжків екологічної цінності для цільових груп забезпечення екологічної безпеки регіону. Загальна схема ланцюжка екологічної цінності окремої цільової групи забезпечення екологічної безпеки регіону представлена на рис.1.

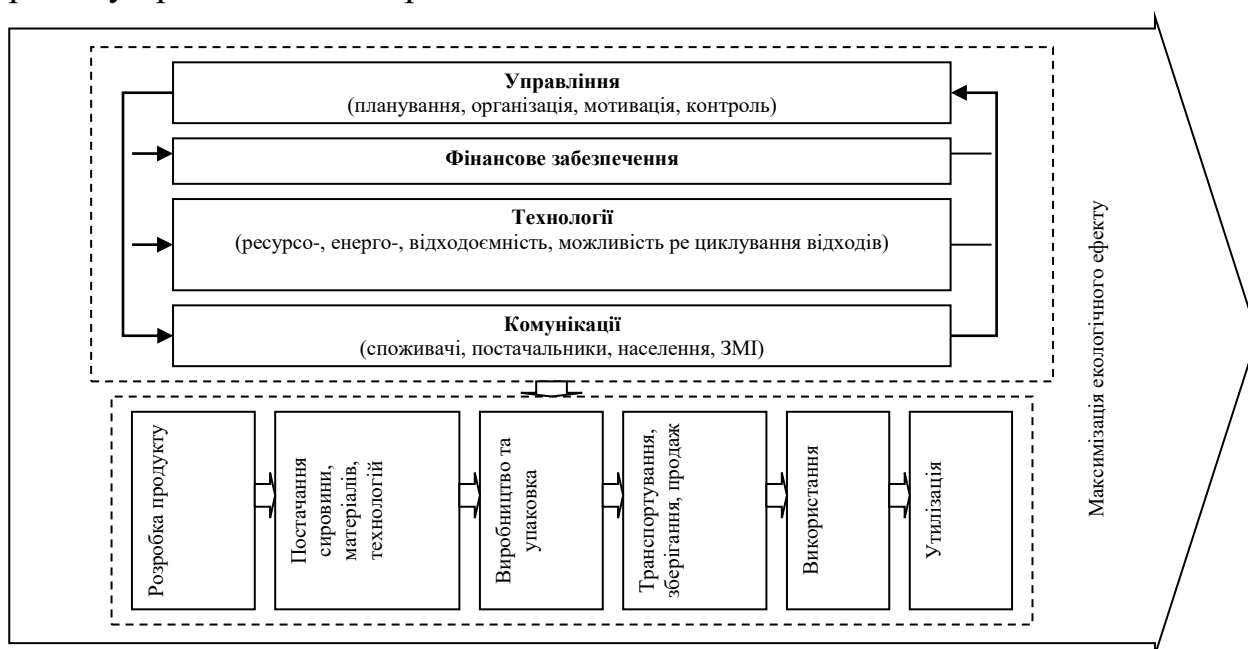

Рис.1. Ланцюжок екологічної цінності цільової групи забезпечення екологічної безпеки регіону

Даний метод базується на концепції ланцюжка цінності М.Портера [2]. Сутністю самого методу є побудова та аналіз системи взаємозв'язків між етапами екологічного життєвого циклу продукції, з точки зору оптимізації екологічного ефекту. Ланцюжок екологічної цінності окремої цільової групи являє собою систему взаємозалежних видів діяльності при виготовленні продукції (наданні послуг) цільової групи, між якими існують взаємозв'язки,

що відповідним чином впливають на досягнення цілей регіону в галузі екологічної безпеки.

Ланцюжок екологічної цінності цільової групи, допомагає деталізувати по видах діяльності та етапах екологічного життєвого циклу продукції, вплив цільової групи на стан екологічної безпеки регіону, та виявити альтернативні варіанти її діяльності. Аналіз альтернатив та вибір серед них оптимального варіанту, з позицій забезпечення екологічної безпеки, дає об'єктивні підстави для вибору важелів впливу, які спрямують діяльність цієї цільової групи у потрібному, для досягнення екологічних цілей регіону напрямку.

Застосування запропонованого підходу до формування інструментарію забезпечення екологічної безпеки регіону дозволить оптимізувати діяльність цільових груп в регіоні з позицій забезпечення його екологічної безпеки. Крім того, він дає можливість поєднати галузевий підхід до управління природокористуванням і охороною довкілля та територіальний, що значно підвищуватиме ефективність механізму забезпечення екологічної безпеки регіону.

Список використаних джерел

1. Герасимчук З.В. Екологічна безпека регіону: діагностика та механізм забезпечення: Монографія / З.В.Герасимчук, А.О.Олексюк.- Луцьк: Надстир'я, 2007.- 280 с.
2. Портер Майкл, Э. Конкуренция; [пер.с англ].- М.:Издательский дом «Вильямс», 2005.-608 с.

ДІАГНОСТИКА ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

М.А. Терещенко, к.е.н., доцент

Таврійський державний агротехнологічний університет

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово- економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісної діагностики фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності.

Фінансова діяльність — це система форм і методів, які використовуються для фінансового забезпечення функціонування підприємств та досягнення ними

поставлених цілей, тобто це практична фінансова робота, що забезпечує життєдіяльність підприємства, поліпшення її результатів.

Перехід до ринкових методів господарювання вимагає здійснення належного контролю за фінансово-економічним станом суб'єктів господарювання з метою запобігання виникнення кризового стану підприємства. В економічній літературі запропоновано наступне визначення: кризовий стан підприємства — це сукупність ситуацій, які збільшують можливість появи неплатоспроможності підприємства, її розміри провокують виникнення загроз із зовнішнього і внутрішнього середовища й можуть привести до руйнування організаційного, економічного і виробничого механізму функціонування.

Виділяють такі види фінансового контролю:

- Попередній — покликаний запобігати порушенням законів, нераціональному використанню бюджетних та інших коштів, перекрити шляхи іншим порушенням і крадіжкам.

- Поточний — провадиться всіма фінансовими й господарськими органами у процесі використання підприємствами коштів; здійснюється через аналіз, перевірку та обстеження їхньої діяльності.

- Наступний — виконується після надходження доходів чи проведених видатків. У процесі наступного контролю перевіряються: виконання бюджету за доходами і видатками; повнота своєчасного надходження доходів; законність проведення видатків; виявлення порушень фінансової дисципліни, перекручення звітності, зловживання. У результаті вживаються заходи щодо усунення порушень і притягнення винних до відповідальності.

Будь-який недолік в прорахунках та недостача засобів в одній сфері діяльності підприємства може порушити ефективність всієї системи діяльності підприємства та не тільки призвести до недоотримання прибутку, а й до збитковості діяльності організації.

Фінансовий стан підприємства є результатом всіх форм його діяльності як суб'єкта господарювання з одного боку та як результат такої діяльності

справляє ключовий вплив у майбутній зміні проявів діяльності підприємства, що формує його подальший поточний стан. Найкраще фінансовий стан підприємства визначається елементами його економічної діяльності: прибутковістю (рентабельністю) роботи підприємства; оптимальністю розподілу прибутку, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків і обов'язкових відрахувань; наявністю власних фінансових ресурсів (основних і оборотних засобів) не нижче мінімально необхідного рівня для організації виробничого процесу і процесу реалізації продукції; раціональним розміщенням основних і оборотних засобів (власних і позикових); платоспроможністю; ліквідністю.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів з метою забезпечення фінансової стійкості, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, сталого розвитку підприємства і ефективності його функціонування.

На кожному підприємстві, незалежно від його розмірів, необхідно планувати і контролювати надходження коштів та їх використання. Таке визначення і коригування грошових потоків дозволяє підвищити платоспроможність підприємства. В ринковому середовищі успішно працює підприємство, що має стійкий фінансовий стан, при якому суб'єкт господарювання у своєму розпорядженні має достатньо власних і позикових коштів для фінансування поточних витрат і інвестування розвитку підприємства. Фінансова діагностика має містити в собі чітку картину фінансових втрат і упущених вигод, виявляти фінансові проблеми, теперішні і ті, що можуть виникнути в майбутньому.

Стійке фінансове становище формується в процесі всієї виробничо-господарської або комерційної діяльності підприємства. Однак партнерів та акціонерів підприємства цікавить не процес, а результат, тобто саме показники фінансового стану за звітний період, можна визначити на базі публічної

офіційної звітності. Стійка діяльність підприємства залежить як від обґрунтованості стратегії розвитку, маркетингової політики, від внутрішніх можливостей ефективно використовувати всі існуючі в його розпорядженні ресурси, так і від зовнішніх умов, до числа яких відносяться податкова, кредитна, цінова політика держави та ринкова кон'юнктура.

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЗАЦІЇ ГІРНИЧОРУДНОГО ВИРОБНИЦТВА В ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІЙ СИСТЕМІ

Л.В. Тимошенко, к.е.н., доцент
Державний ВНЗ «Національний гірничий університет»

Зростання забруднення довкілля, нерегульоване використання природних ресурсів порушують самовідновлювальні механізми екологічних систем. Головним спрямуванням системного удосконалення виробничих процесів в екологічному плані є запобігання забрудненню довкілля, використання екологічно чистих технологій, які націлені на зниження викидів до атмосфери, води і ґрунтів, мінімізація та переробка відходів виробництва.

Еколого-економічна система уявляє собою відносно самостійну природно-виробничу систему, до якої входять природні, промислові, аграрні, комунально-побутові об'єкти, що функціонують як єдине ціле. В результаті діяльності гірничорудних підприємств формуються еколого-економічні системи локального та регіонального типів. Локальна – представляє окрему ланку господарської діяльності (шахту, кар'єр, збагачувальну фабрику тощо), яка розглядається у взаємозв'язку з близько розташованими об'єктами навколишнього середовища. Регіональна еколого-економічна система характеризується вищим рівнем та відповідною кількістю гірничорудних підприємств. Г.Башнянин, Є.Борщук та М.Бугель [1, с. 376] відзначають, що поняття «еколого-економічна система» дає можливість здійснити системний підхід при дослідженні проблеми взаємодії виробничого підприємства з

навколишнім середовищем. За П.І.Копачем та Т.Т.Данько [2, с. 50] природно-технологічна система, яка сформована в результаті гірничодобувної діяльності – це система, яка включає сукупність процесів, що здійснюються при видобутку корисної копалини і пов'язаних з ними природних процесів в компонентах навколишнього середовища гірничодобувного району .

Вплив виробничих процесів на показники якості та обсягів використаних природних ресурсів зумовлений рівнем екологізації цих процесів. Л.Г. Мельник [3, с. 239] під поняттям «екологізація» запропонував розуміти «постійне відтворення наукових ідей, інформаційних матеріалів, технічних засобів і технологічних рішень з метою попередження порушень природи». Стосовно гірничорудного виробництва екологізація виробничих процесів розглядається, як реалізація заходів, що попереджають зміни рівня якості використаних природних ресурсів, унаслідок впливу цих процесів на навколишнє природне середовище, шляхом впровадження відповідних природоохоронних засобів у техніку й технологію виробництва залізорудної продукції.

Реалізація екологічної політики відбувається за допомогою досягнення відповідності господарського механізму природокористування поставленим задачам з охорони навколишнього середовища і раціонального використання природних ресурсів. На рівні функціонування окремої ланки гірничорудного комплексу мають враховуватися локальні еколого-економічні інтереси, що регулюються державою і ринковим середовищем. Комплексність використання ресурсів передбачає поглиблення переробки цих ресурсів, підвищення виходу кінцевої продукції на одиницю використаних ресурсів і має велике значення в справі охорони довкілля. Відходи гірничорудного виробництва впливають на оточуюче природне середовище не тільки внаслідок індивідуального хімічного та речового складу, а й за умовами залягання та обсягом як рудної сировини, що видобувається, так і супутніх ґрунтів та порід. Наряду з рудною сировиною з надр видобувається значна кількість породи, що за своїми обсягами майже дорівнює обсягу видобутку, а також високо мінералізованої води, яка за

обсягами перевищує об'єм видобутку в декілька разів в залежності від використаної системи розробки. Породні відвали, хвостосховища забруднюють оточуюче середовище викидами в атмосферу забруднюючих речовин. Витрати, що виникають внаслідок екодеструктивного впливу виробництва, по суті визначають економічний збиток від порушення природного середовища. Формування еколого-економічних збитків представляє собою складний процес, що не є простою сумою можливих наслідків. Це пояснюється альтернативним характером витрат, взаємозалежністю, складністю ідентифікації, що призводять до методологічної складності і трудомісткості розрахунків.

В умовах порушення природного середовища гірничим виробництвом відбуваються зміни, які можна визначити, як елементи еколого-економічного збитку: втрачений продукт (втрата цінної сировини з промисловими відходами), недовироблений продукт (зниження потужності виробничого устаткування внаслідок дотримання екологічних вимог), компенсаційні витрати (витрати підприємств-забруднювачів на зниження негативного впливу).

Основним принципом істотного зниження антропогенного і техногенного навантаження на оточуюче середовище, припинення процесів його деградації є зміна існуючої практики ведення виробничої діяльності, відмова від «нульової» вартості природних ресурсів, що і створить фінансові передумови для збалансованості соціально-економічного розвитку. Пріоритетом розвитку еколого-економічної системи повинен бути не поточний приріст обсягів виробництва, а потенціал його зростання в умовах збереження і переходу до прискореного поліпшення якісних показників навколишнього природного середовища, що забезпечується екологізацією виробничих процесів.

Список використаних джерел

1. Економічна енциклопедія: в 3 т. / [Редкол.: С.В. Мочерний (відп.ред.) та ін.] – К.: Видавничий центр «Академія», 2000 – Т. 1– 864 с.
2. Копач П.І. Кількісна оцінка екологічної безпеки гірничовидобувних районів / П.І. Копач, Т.Т. Данько // Екологія і природокористування: зб. наук. пр. – Дніпропетровськ: ІППЕ, 2009. – Вип. 12. – С.48–53.
3. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: [підручник] / Л.Г. Мельник – [3-тє вид., випр. і

ДОДАТКОВА ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЯК СКЛАДОВА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ БУХГАЛТЕРІВ

І.М. Ткачук, к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Соціально-економічне життя у XXI столітті продукує необхідність навчання для кожної особистості за тією або іншою формою практично протягом всього життя. З точки зору психологів, причиною прагнення до постійного навчання є властиве людині прагнення до самовдосконалення та виявлення своїх потенційних можливостей. Для інноваційної економіки, заснованої на знаннях, важливим індикатором є зростання вимог до людського капіталу, однією з найважливіших складових якого є освіта.

Інвестиції в освіту важливі не тільки для працівника, що одержує великі доходи і користується більш високим попитом на ринку праці порівняно з менш освіченими колегами, а й для роботодавця, так як праця більш освіченого працівника відрізняється високою якістю і ефективністю. Адже, роботодавець, витрачаючи кошти на навчання своїх працівників, сподівається на те, що через деякий час ці працівники завдяки отриманим знанням принесуть цілком реальну економічну користь підприємству.

Питання створення дієвої системи підвищення кваліфікації бухгалтерів завжди залишається актуальним. При цьому, забезпечувати своє майбутнє справжній фахівець може через вкладення в освіту. Ця проста істинна стає все більш актуальною, оскільки людина розуміє: чим вищий професійний рівень, тим більша затребуваність на ринку праці.

Погоджуємось з думкою Шашко В.О., що ідея безперервної освіти полягає в тому, що кожна людина в будь-який період свого життя має можливість участі в навчальному процесі і сама вибирає вид освітньої діяльності: професійну підготовку, загальнокультурний розвиток або громадянське

виховання. Це є основною тенденцією розвитку сучасної системи освіти в різних країнах [1].

Світові освітні стандарти поступово трансформуються, і під впливом зміни властивостей інформації актуальності набуває виникнення нових вимог до галузі професійної підготовки кадрів, оцінки якості та економічної ефективності освіти. Таким чином, невід'ємною рисою сучасної освіти бухгалтера стала безперервність, реалізована в моделі «освіта все життя».

Українське законодавство визначає умови для професійного розвитку працівників, метою якого є підвищення їхньої конкурентоспроможності відповідно до суспільних потреб, що досягається шляхом сприяння роботодавцю в ефективному використанні праці та забезпечення можливості отримання персоналом належного фахового рівня. Так, відповідно до п. 2 ст. 6 Закону України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012 р. № 4312-VI професійне навчання працівників здійснюється безпосередньо у роботодавця та на договірній основі у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, на підприємствах, в установах або організаціях [2].

Формування системи додаткової професійної освіти бухгалтера повинне ґрунтуватись на досягненні основних цілей:

- постійне формування, стимулювання та задоволення потреб у підвищенні кваліфікації та професійної підготовки кадрів;
- насичення ринку праці фахівцями з високим рівнем загальної культури та професійної компетентності;
- приведення кадрового потенціалу фахівців до світового рівня;
- розвиток творчих здібностей людини.

В професійному житті для бухгалтера на перше місце має вийти система додаткової професійної освіти. Саме додаткова професійна освіта здатна забезпечити динамічну і адекватну відповідь запитам виробництва і суспільства. А отже, навчальні стандарти додаткової професійної освіти бухгалтера повинні мати інструментально-технологічну структуру, що

спирається на чітко визначені норми для кожного ступеня навчання, що дозволяють забезпечити необхідну якість навчання.

Варто відзначити, що система додаткової професійної освіти передбачає навчання слухачів, що мають якісно більш широкий кругозір, більш високу мотивацію навчання, бажання більш плідно використовувати час навчання. Зайняті фахівці-бухгалтера повніше усвідомлюють свої потреби та вимоги, щодо задоволення їх у своїй професійній діяльності. Відповідно, вимоги до якості навчання і методи навчання тут набагато вище.

Враховуючи вище зазначене доцільно зауважити, що для підвищення кваліфікації бухгалтерів значна увага зі сторони держави має приділити таким питанням, як:

- створення дієвого механізму акредитації установ додаткової професійної освіти, що реалізують програми професійної підготовки;
- розробка нормативних документів і організаційних механізмів для державної акредитації закладів додаткової професійної освіти, що реалізують програми підвищення кваліфікації;
- введення державних освітніх стандартів у сфері додаткової професійної освіти.

Гарантом якості освітніх програм підвищення кваліфікації бухгалтера може служити акредитація освітнього закладу, що реалізує ці програми, причому акредитації підлягає не зміст швидко мінливих програм, а процес їх реалізації відповідно до стандарту на підвищення кваліфікації. Система контролю якості додаткової професійної освіти повинна будуватися на принципах поєднання професійного та державного контролю, децентралізації, сертифікації викладачів, експертної оцінки.

Список використаних джерел

1. Шашко В.О. Додаткова освіта сучасного менеджера як складова його професійної затребуваності та соціальної активності / В.О. Шашко // Молодий вчений – 2014 – № 5 (08) травень – С. 36-38
2. Закон України «Про професійний розвиток працівників» від 12.01.2012 р. № 4312VI [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

ОЦІНКА ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНУ ТА ЇХ РОЛЬ В ЕКОНОМІЦІ КРАЇНИ

О. Л. Тоцька, к.е.н., наук, доцент

Т. А. Шпатиковська, студент

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Проблема залучення іноземних інвестицій є актуальною для України. Основними причинами цього є те, що більшість населення країни має малі заощадження через низькі доходи та великий рівень бідності, також існує низька довіра до вітчизняних комерційних банків, тому відбувається відтік великих депозитів за кордон, а це спричиняє унеможливлення внутрішніх інвестицій. Внаслідок цього основним інвестором в українську економіку виступає закордонний сектор.

Світова практика переконує, що без широкого залучення іноземного капіталу неможливо провести структурну перебудову економіки, скоротити технічну та технологічну відсталість національного господарства, домогтися конкурентоспроможності вітчизняної продукції на світовому ринку. Крім того, як зауважують М. П.Бутко й О. Ю. Акименко, продуктивне використання іноземних інвестицій є органічною частиною світового процесу руху капіталу [3].

Теперішні макроекономічні показники України залишаються на периферії світових інвестиційних потоків, що значно підсилюється недостатнім рівнем інвестиційних ресурсів, а також ускладнюється кризовими явищами у світовій економіці. Основною причиною зниження активності інвестиційної діяльності в Україні є несприятливий інвестиційний клімат, зумовлений значним інвестиційним ризиком, який, у свою чергу, викликаний соціально-економічною та політичною нестабільністю, мінливістю й непередбачуваністю законодавчої бази (передусім податкової), дезінтеграцією реального та фінансового секторів економіки, загальним скороченням державних інвестицій і обмеженням їх

головним чином соціальними потребами, розширенням тіньового сектору, відтоком капіталів за кордон, значною доларизацією та єврозацією економіки (внутрішній витік капіталів), неналежною підготовкою інвестиційних проектів і програм та їх недієвістю, нерозвиненістю інвестиційних інструментів й інвестиційного ринку, великим обсягом зовнішніх і внутрішніх боргів України. Іноземні інвестори розраховують на повернення своїх вкладень через шість років при середньорічній прибутковості 38 %, а для України це нереально.

Проаналізуємо показники інвестиційної діяльності. Так, загальний обсяг прямих іноземних інвестицій (ПІІ), внесених в економіку України, станом на 1 жовтня 2015 р. склав 43 949,4 млн дол. У розрахунку на одного українського громадянина він дорівнював 1 026,1 дол. За три квартали поточного року іноземними інвесторами в українську економіку було внесено 2 554,9 млн дол. ПІІ. У тому числі з країн Європейського Союзу надійшло 1 527,2 млн дол. (59,8 % загального обсягу), з інших країн світу – 1 027,7 млн дол. (40,2 %). Однак, внаслідок відтоку, переоцінки іноземного капіталу, а також зміни його вартості в результаті валютних коливань, порівняно з початком року, загальні обсяги ПІІ в Україну зменшилися [4].

Іноземні інвестиції в Україну надійшли зі 133 країн світу. У тому числі з країн ЄС було внесено 33 948,4 млн дол. (77,2 % загального обсягу), з інших держав – 10 001 млн дол. (22,8 %). До десятки основних країн-інвесторів, на які припадає 83 % загального обсягу ПІІ, входять такі держави: Кіпр – 12 187,6 млн дол.; Нідерланди – 5 702 млн дол.; Німеччина – 5 460,4 млн дол.; Росія – 2 962,8 млн дол.; Австрія – 2 639,6 млн дол.; Великобританія – 1 948,7 млн дол.; Британські Віргінські острови – 1 863,3 млн дол.; Франція – 1 547,2 млн дол.; Швейцарія – 1 369,5 млн дол.; Італія – 969,1 млн дол [1].

У розрізі галузей економіки найбільший відтік іноземних інвестицій за дев'ять місяців 2015 р. спостерігався на промислових підприємствах (957,7 млн дол.), в організаціях, що здійснюють операції з нерухомим майном (425,8 млн дол.), а також в установах професійної, наукової і технічної діяльності (335,7

млн дол.).

Серед регіонів України лідерами за обсягами залучених іноземних інвестицій є м. Київ – 22 674,8 млн дол. (51,6 % загального обсягу), Дніпропетровська – 7 259,2 млн дол. (16,5 %) та Донецька – 2 149 млн дол. (4,9 %) області.

Водночас Україна має низку чинників, які приваблюють іноземних інвесторів: наявність багатьох природних ресурсів, низька ціна робочої сили, вигідне географічне положення, сприятливі кліматичні умови, родючі землі тощо. Позитивними наслідками іноземного інвестування є те, що ППІ несуть у собі високий рівень інновацій, організації, менеджменту, стандартів продукції, виробництва, високу додану вартість і продуктивність праці, значне експортне спрямування, потенціал розвитку робочої сили, сприяють поліпшенню іміджу держави тощо [2].

Отже, можна зробити висновок, що інвестиційний клімат у нашій країні є не дуже сприятливим для іноземних інвесторів. Для активізації притоку іноземних інвестицій в Україну важливим є здійснення таких заходів: стабілізація законодавства, вирішення конфлікту на Сході України, створення сприятливого інноваційного клімату, сприяння залученню прямого іноземного капіталу у сферу матеріального виробництва, створення сприятливих умов для розвитку спільних підприємств, а також створення спільних підприємств за, так званою, китайською схемою. Якщо будуть виконані вказані вище заходи, Україна має всі шанси на залучення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел

1. Державний комітет статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Фоміна К. Особливості інвестування в Україну // Правовий тиждень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.legalweekly.com.ua>
3. Іноземні інвестиції в українську економіку: динаміка і тенденції. – 2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://robotodavets.in.ua/2015/11/20/inozemni-investytsiyi-v-ukrayinsku-eko.html>
4. Стан та проблеми залучення іноземних інвестицій в економіку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : ua.textreferat.com

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМИ ПРОСТОРОВОГО РОЗВИТКУ ЗЕМЛЕГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ З ПОЗИЦІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Н.А. Третьак, к.е.н.,

Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого
розвитку Національної академії наук України»

Р.А. Третьак, к.е.н.

За період незалежності України земельно-господарські комплекси не повною мірою ефективно та раціонально використовують свій земельно-ресурсний потенціал, що призводить до проблем із соціо-еколого-економічної безпеки.

Негативні наслідки проведеної земельної реформи, позначилися на посиленні непоправних екологодеструктивних та природоруйнівних тенденцій, особливо на земля сільськогосподарського призначення, які в умовах євроінтеграції потребують вдосконалення чинного законодавства відповідно до європейських природоохоронних вимог. Зазначимо, що з прийняттям нового Земельного кодексу України інституційно закріплено три форми власності на землю – державну, комунальну та приватну, які є рівноправними, проте де-факто існує й колективна власність на землю, що починаючи з 2002 року перебуває у стадії трансформації. Найбільшу питому вагу земель в Україні мають землі сільськогосподарського призначення – 70,0 %, другу позицію займають землі лісгосподарського призначення – 15,0, на третій землі водного фонду – 5,4 %. Однак, досвід європейських держав свідчить, що в загальній площі території має бути значна частка заповідної зони, а саме – 15–20 %, але в Україні вона становить лише 4,8 %, тобто в Україні існують проблеми у сфері розподілу земель, що негативно впливає на досягнення соціо-еколого-економічної безпеки.

Поділу земель за фактичним використанням, показує, що станом на 01.01.2015 рік найбільшу питому вагу займають сільськогосподарські угіддя –

69,3 % та ліси й інші лісовкриті площі – 17,6 % земель. Такий розподіл земельних угідь характеризується сільськогосподарською освоєністю і високою розораністю та недостатнім рівнем лісистості областей України. Так, на початок 2015 року розораність земель України становила 53,9 % її території, що є одним із найвищих показників у Європі. Наприклад, у Франції і Німеччині він дорівнює близько 33,1 %, Іспанії – 25,5 %, Нідерландах – 24,1 %. Якщо порівнювати із країнами Західної та Центральної Європи, то тільки у трьох областях (Закарпатській, Івано-Франківській і Рівненській) рівень розораності не перевищує європейський. Що стосується лісистості України, то науково-обґрунтований оптимальний рівень лісистості для нашої держави, зважаючи на її географічне розміщення та кліматичні умови, відповідно до Указу Президента України «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів і зелених насаджень», повинен становити не менше ніж 20 %. Проте тільки дев'ять областей України (Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Рівненська, Чернівецька і Чернігівська) мають рівень лісистості не менше 20 %, всі інші області мають менше оптимального рівня.

Крім того, упродовж тривалого періоду сільськогосподарського освоєння, спостерігається нарощення посівних площ енергонасичених культур, що зумовлює зменшення культур і переходу до неспеціалізованих коротко ротацийних сівозмін. Наприклад, посівна площа соняшнику у 1990 році становили 5,1 %, а вже у 2014 році – 19,3 %. Це в свою чергу призводить до виснаження ґрунту, погіршення його водно-фізичного і хімічного балансу та інших негативних наслідків (ерозія, дефляція ґрунтів). Також складна ситуація відбувається щодо використання осушених сільськогосподарських угідь, де прикметною ознакою негативних дій їх використання впродовж останніх років є невпинне скорочення частки земель, які перебувають у користуванні сільськогосподарських підприємств. Так, наприклад, у 1990 році частка останніх у структурі користувачів осушених сільськогосподарських земель становила 98,9 %, то 2014 році вона зменшилася до 32,5 %. Тобто, більшість

осушених земель перейшли в процесі земельної реформи в індивідуальне використання громадян (власників земельних часток (паїв)), що призвело до руйнації технологічної цілісності, яка б мала давати змогу дотримуватися науково обґрунтованих сівозмін. Відзначимо, що за даними ФАО зміни у землекористуванні та осушення органічних ґрунтів з метою їх обробки є причиною близько 10 % усіх викидів парникових газів.

Отже, дані факти вказують на не раціональне використання земель, що призводить до погіршення природної здатності ґрунтового покриву, збіднення флори і фауни, екологічних негараздів, що веде до проблем із соціо-еколого-економічної безпеки.

Системний аналіз використання земельних ресурсів має допомогти в цілому зберегти земельно-ресурсний потенціал за допомогою: - інституціональних передумов для відповідних органів; - розробки національних регламентів ресурсоощадливого землекористування. Ці регламенти мають обов'язково корелювати із з природоохоронними директивами; - розширенням переліку інструментів фіскального стимулювання землевласників, землекористувачів та інвесторів; - залучення коштів на модернізацію, реконструкцію внутрігосподарських систем у зоні ризикового землеробства тощо.

Проведений аналіз є вагомим аргументом, що Україна не повною мірою використовує перевагу земельно-ресурсного потенціалу, тому виникає необхідність у застосуванні системного підходу щодо дослідження проблем просторового розвитку землегосподарських систем, оскільки просторовий розвиток враховує сукупністю чинників, які впливають: на якість та тривалість життя, стан навколишнього природного середовища, ступінь економічної та політичної стабільності тощо. Однак, потрібно не оминати інноваційний розвиток, який має безпосередній вплив на рівень виробництва, технологій, освіти, якість життя населення, стан навколишнього природного середовища, тому важливим завданням є формування інноваційних напрямів просторового розвитку землегосподарських систем з позиції сталого розвитку.

АНАЛИЗ И ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ОБОРАЧИВАЕМОСТИ АКТИВОВ НА ПРЕДПРИЯТИИ

Трухоновец Е.Н., ассистент, магистр экономических наук,

Зуёнок К.Р., студент

Полесский государственный университет

Анализ оборачиваемости активов является неотъемлемой составляющей финансового анализа. Оборачиваемость активов лучше всего позволяет оценить реальную эффективность операционной деятельности предприятия (при условии, конечно, что отчетность справедливо отражает ее финансовое положение). Зачастую менеджеры склонны ориентироваться в основном на быстрое наращивание операционной прибыльности (пусть даже краткосрочное), потому что именно этого от них ждут акционеры, при этом не думая о том, что на одном контроле за расходами и манипулировании не денежными позициями отчетности далеко не уедешь. Таким образом, адекватные показатели оборачиваемости позволяют оценить, в том числе и зрелость, и наличие долгосрочной стратегии развития компании.

Для примера анализа оборачиваемости активов исследуем предприятие СПК «Острино» за 2013-2014 гг. (табл. 1).

Таблица 1

Показатели оборачиваемости СПК «Острино»

Показатели	01.01.2013	01.01.2014	Изменение показателей 2014 г к 2013 г., %
Оборачиваемость активов	0,1	0,2	200
Оборачиваемость текущих активов	0,27	0,29	107,4
Оборачиваемость собственного капитала	0,16	0,16	100
Оборачиваемость материальных запасов	1,23	1,39	113
Оборачиваемость материальных запасов, дни	73	65	89
Оборачиваемость дебиторской задолженности	0,28	0,3	107,1
Оборачиваемость дебиторской задолженности, дни	317	302	95,2
Оборачиваемость кредиторской задолженности	0,19	0,23	121
Оборачиваемость кредиторской задолженности, дни	398	313	78,6
Продолжительность операционного цикла, дни	327	352	107
Продолжительность финансового цикла, дни	50	33	66
Продолжительность финансового цикла	0,24	0,24	100

В течение анализируемого времени произошел рост периода оборота дебиторской и кредиторской задолженностей, что является негативной тенденцией, так как этот рост происходил на фоне сокращения объемов продаж. Таким образом, сумма денежных средств, которой предприятие кредитовало покупателей, равна сумме средств, которой поставщики и подрядчики кредитуют предприятие. Такая схема позволяет предприятию не терять ликвидность. Отрицательной тенденцией является увеличение операционного цикла до 352 дней. Продолжительность финансового цикла характеризует организацию финансирования производственного процесса. С экономической точки зрения финансовый цикл представляет собой часть операционного цикла, не профинансированную за счет непосредственных участников производственного процесса. В отчетном периоде продолжительность финансового цикла снизилась с 50 дней до 33. Сокращение финансового цикла стало возможным за счет преобладания авансов, полученных от покупателей в счет будущих поставок продукции, над авансами, уплаченными поставщикам за сырье и материалы. Снижение данного показателя в динамике свидетельствует о снижающейся потребности предприятия в финансировании текущей производственной деятельности. Ухудшение оборачиваемости связано с тем, что в отчетном году происходило снижение объемов производства и реализации продукции, однако, материальные запасы и дебиторская задолженность снижались еще более медленными темпами. При сокращении масштабов производства менеджерам предприятия необходимо было избавиться от излишков запасов, а также провести комплекс работ по взысканию задолженности покупателей. Этого не произошло, что свидетельствует о недостаточно эффективном управлении оборотным капиталом. Возможные пути ускорения оборачиваемости капитала:

- сокращение продолжительности производственного цикла за счет интенсификации производства;

- улучшение организации материально-технического снабжения с целью бесперебойного обеспечения производства необходимыми материальными ресурсами и сокращения времени нахождения капитала в запасах;

- ускорение процесса отгрузки продукции и оформления расчетных

документов;

-повышение уровня маркетинговых исследований, направленных на ускорение продвижения товаров от производителя к потребителю (включая изучение рынка, совершенствование товара и форм его продвижения к потребителю, формирование правильной ценовой политики, организацию эффективной рекламы и т. п.)

Достигнутый в результате ускорения оборачиваемости эффект выражается в первую очередь в увеличении выпуска продукции без дополнительного привлечения финансовых ресурсов. Кроме того, за счет ускорения оборачиваемости капитала происходит увеличение суммы прибыли, так как обычно к исходной денежной форме он возвращается с приращением. Если производство и реализация продукции являются убыточными, то ускорение оборачиваемости средств ведет к ухудшению финансовых результатов.

Таким образом, надо стремиться не только к ускорению движения капитала на всех стадиях кругооборота, но и к его максимальной отдаче, которая выражается в увеличении суммы прибыли на один рубль капитала. Повышение доходности капитала достигается рациональным и экономным использованием всех ресурсов, недопущением их перерасхода, потерь на всех стадиях кругооборота. В результате капитал вернется к своему исходному состоянию в большей сумме, т. е. с прибылью. Эффективность использования капитала характеризуется его доходностью (рентабельностью).

ВЫЯВЛЕНИЕ ПРИЧИН ОТРИЦАТЕЛЬНЫХ ФИНАНСОВЫХ РЕЗУЛЬТАТОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТРОИТЕЛЬНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ ХАРЬКОВСКОГО РЕГИОНА

В.Ю. Халина, к.э.н., доцент

М. Бабаев, студент

Харьковский национальный университет строительства и архитектуры

Строительный рынок является сегодня важной составляющей общественного производства и ключевым звеном в обеспечении надлежащего уровня качества жизни людей и ускорения инновационного развития многих

сфер материального производства. Продукцией строительной отрасли являются сданные в эксплуатацию новые основные средства производственного и непроизводственного назначения. Кроме этого, отрасль осуществляет их реконструкцию и техническое перевооружение. Следовательно, основной задачей строительной сферы является расширенное воспроизводство и обновление основных средств страны. Выполняя это задание, отрасль реализует, воплощает в жизнь инвестиции во всех сферах национальной экономики, поэтому ее можно считать инвестиционной отраслью, выполняет функцию локомотива в экономике страны.

Однако, в течение 2008-2015 годов в экономике проявились негативные тенденции. Прежде всего, необходимо отметить замедление темпов экономического роста в 2008 г. и дальнейшее прекращение роста в 2009-2015 гг. Строительная отрасль одной из первых ощутила на себе последствия финансового кризиса, и поэтому в течение 2008-2009 годов размер ВВП, создаваемый отраслью «Строительство», начал снижаться. Негативные тенденции в экономике страны отрицательно сказываются на финансовых результатах строительных предприятий (табл. 1).

Таблица 1

Финансовые результаты деятельности строительных предприятия
Харьковской области в 2014 г. [1]

Категории	Финансовый результат (сальдо)	Предприятия, которые получили прибыль		Предприятия, которые получили убыток	
		в % от общего количества	Финансовый результат	в % от общего количества	Финансовый результат
Всего	-5888546,9	64,7	12358254	35,3	18246800,9
крупные предприятия	2858158	65,4	3999908	34,6	1141750
средние предприятия	-5747867,8	65	4343850,8	35	10091718,6
малые предприятия	-2998837,1	64,6	4014495,2	35,4	7013332,3
в т.ч. микропредприят.	-3303211,4	64,4	1451290,3	35,6	4754501,7
в т.ч. строительство	-905451,2	64,5	222749,7	35,5	1128200,9
крупные пред-я	-	-	-	-	-
средние предприятия	7157	61,9	47969	38,1	40812
малые предприятия	-912608,2	64,6	174780,7	35,4	1087388,9
в т.ч. микропредприят.	-787307,4	64,9	43463,6	35,1	830771

Еще одной важной тенденцией развития отрасли можно назвать рост на протяжении последних лет доли убыточных предприятий в общем количестве строительных организаций. Неблагоприятная для всех участников инвестиционного процесса современная экономическая ситуация негативно сказалась на финансовом состоянии предприятий и организаций строительной отрасли.

Среднее значение доли убыточных предприятий в общем количестве строительных организаций за последние 6 лет составило 40 % [2; 3]. Такая убыточность сегодня связана с высоким уровнем затрат на строительномонтажные работы, низкой окупаемостью техники и инвестиционных проектов (табл. 2).

Таблица 2

Характеристики строительной отрасли Украины в 2010-2014 гг. (по [2; 3])

Показатели	Ед. измерения	Года					
		2009	2010	2011	2012	2013	2014
Количество предприятий	тыс. ед.	56,2	44,3	39,4	38,2	37,5	34,1
Количество занятых работников	тыс. чел.	687,7	662,6	518,8	472,1	432,7	411,1
Объемы реализованной продукции	млрд. грн.	118,4	132,7	87,4	96,7	120,4	155,8
Чистая прибыль	млн. грн.	497,6	-7975,4	-4439,0	-5095,7	-4580,1	-1012,7
Рентабельность деяти	%	0,4	-4,9	-4,4	-4,2	-2,7	-0,6

Таким образом, основными причинами, которые негативно влияют на финансовые результаты деятельности строительных предприятий, следует считать: высокие инвестиционные риски, нестабильное финансовое состояние значительного количества предприятий и, как следствие, низкая привлекательность вложений в производственную сферу для инвесторов; кредитную политику, что породила отсутствие интереса и стимулов к вложению банковского капитала и капитала других финансовых структур в развитие производственного потенциала Украины; отсутствие квалифицированных кадров на строительных предприятиях.

Обобщение информации относительно состояния строительной отрасли позволило выделить такие факторы макросреды структурных изменений: распад строительного комплекса; процессы разгосударствления и

приватизации; налоговая и амортизационная политика; кредитная политика; качество инвестиционного процесса и инвестиционный климат; формирование новых рыночных ниш. К факторам внутренней среды, которые объективно определяют целесообразность и необходимость структурных изменений на предприятиях строительной отрасли, нами отнесены: неудовлетворительное финансовое состояние значительного числа предприятий; конфликты корпоративных интересов; система планирования деятельности; использование устаревших технологий; отсутствие финансирования собственных технологий для освоения крупных проектов; устаревшая материально-техническая база, нехватка оборотных средств.

Список використаних джерел

1. Официальный сайт Государственного комитета статистики Украины в Харьковской области [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://kh.ukrstat.gov.ua>. 2. Зведені національні рахунки в 2000-2015 рр. [Електронний ресурс] / І.М. Жук // Державна служба статистики України: офіційний веб-сайт. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>. 3. Статистичний щорічник України за 2013 р. / Державна служба статистики України. – К.: Консультант, 2014. – 534 с.

ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНОГО РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ГАЛУЗІ БУДІВНИЦТВА УКРАЇНИ

В.Ю. Халіна, к.е.н., доцент

В.Ю. Ігнатов, студент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

Ідентифікація основних проблем, що стримують зростання інвестицій в будівельну галузь України, здійснюється за допомогою оцінки основних параметрів роботи як окремого будівельного підприємства, так і галузі в цілому. Чим вище позиція країни в рейтингу сприятливості умов ведення бізнесу, тим сприятливіше підприємницьке середовище для відкриття та функціонування підприємства. У будівельній галузі, станом на 2014 р., Україна піднялася на 142 пункти – з 183-го місця на 41-е. Зміни та покращення в будівельній галузі в цілому в рейтингу дали 67% результату. І деякі реформи в законодавстві, направлені на спрощення ведення будівельного бізнесу, зробили

України першою в світі за динамікою зростання в рейтингу Doing Business [1, с. 318]. На рис. 1 репрезентовано динаміку індексів будівельної продукції та капітальних інвестицій у будівництво в Україні за 2010-2015 роки.

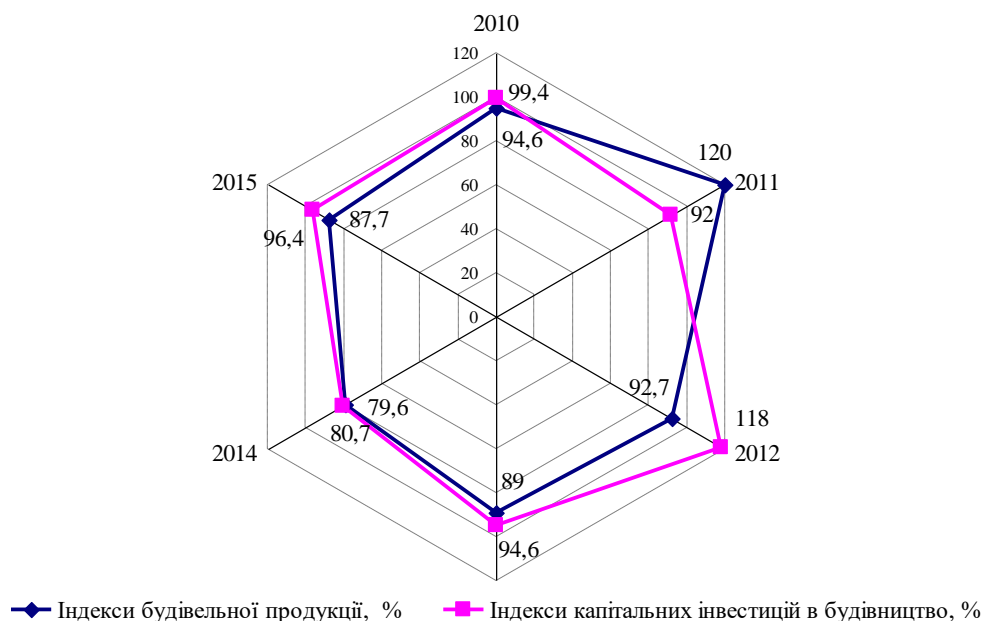

Рис.1. Динаміка індексів будівельної продукції та капітальних інвестицій в будівництво в Україні за 2010-2015 рр., % (побудовано за [2])

Графічне зображення даних показників дає чітке уявлення про синхронність їхньої динаміки протягом всього періоду за винятком 2011 року, коли відбувся сплеск обсягів будівельної продукції (збільшення на 20 % порівняно з попереднім періодом) та 2012 року, коли спостерігалася зворотна картина, тобто збільшення обсягів інвестицій у будівельну галузь на 18 % у порівнянні з попереднім періодом.

Динаміка капітальних інвестицій у будівельну галузь України за 2010-2015 рр. представлена на рис. 2.

Проведене дослідження показників інвестування у будівельну галузь дає можливість зробити висновок, що інвестиційна ситуація за аналізований період відповідала тим тенденціям, які були характерні для економіки країни загалом. Загальне скорочення обсягів інвестицій найбільш негативно впливає на галузь, що безпосередньо освоює капітальні вкладення – будівництво.

Таким чином, до основних причин, що стримують розвиток інвестиційної діяльності та зменшення інвестиційної привабливості будівельної галузі України, можна віднести наступні:

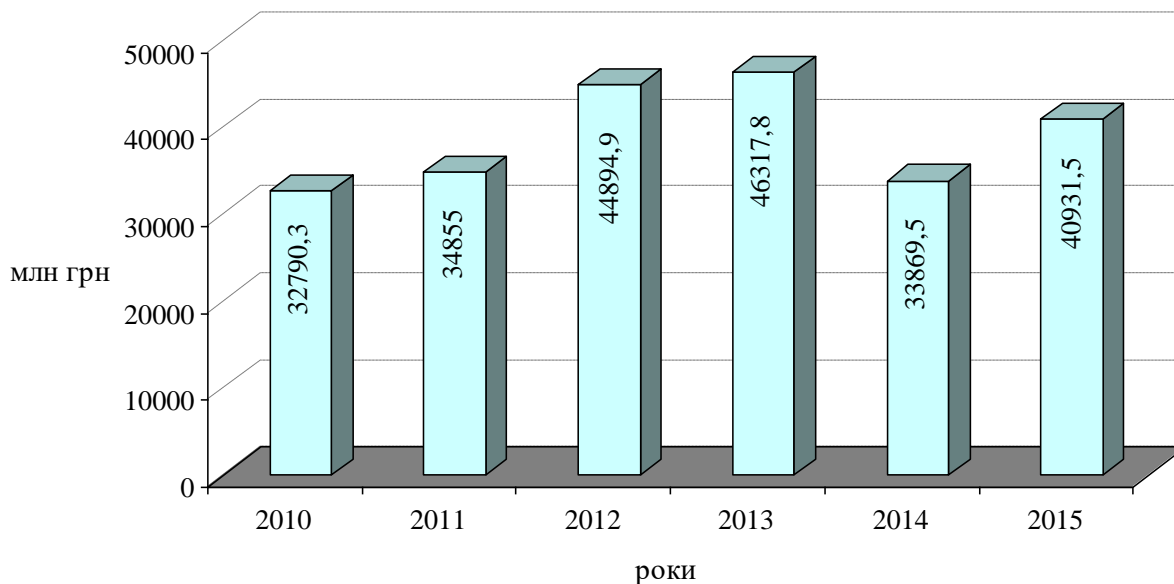

Рис. 2 . Динаміка капітальних інвестицій в будівництво в Україні у 2010-2014 рр., % (побудовано авторами на основі [2])

- недосконалість нормативно-правової бази та економічну й політичну неефективність роботи органів державної влади;
- відсутність законодавчих гарантій та мотиваційних чинників залучення інвесторів в країну;
- відсутність державних програм, стратегії та плану розвитку інвестиційної діяльності окремих регіонів та держави в цілому на довгострокову перспективу;
- високі ставки мита, непорозуміння при визначенні митної вартості товарів та інших митних бар'єрів.

Для вирішення вказаних проблемних питань, вітчизняні будівельні підприємства мають використовувати досвід європейських країн, що дасть змогу значно покращити показники їх роботи та вийти на міжнародні ринки, а це, в свою чергу, позитивно вплине на інвестиційну привабливість будівельної галузі України.

Список використаних джерел

1. Doing Business 2015 Going Beyond Efficiency / Comparing business regulation for domestic firms in 189 economies [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org>.
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

БЕЗПЕКА ДОРОЖНЬОГО РУХУ В УКРАЇНІ

Н.В. Хвищун, к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

Сектор транспорту та інфраструктури постає одним з ключових секторів, які мають зазнати найсуттєвішого реформування. Транспортний комплекс – це не тільки способи та засоби перевезення пасажирів і вантажів; галузь покликана, перш за все, розв’язувати завдання соціально-економічного характеру: забезпечувати прискорене зростання економіки, зміцнювати економічні зв’язки між регіонами України, країнами світу, задовольняти потреби населення у перевезеннях, сприяти підвищенню якості життя людей за рахунок вдосконалення послуг, що надаються.

Автомобільні дороги загального користування є невід’ємною складовою єдиної транспортної системи України, їх стан впливає, зокрема, на безпеку та якість перевезення вантажів і пасажирів, рівень цін, ступінь зайнятості населення та темпи розвитку економіки держави. Отже, розвиток мережі автомобільних доріг та поліпшення їх безпеки є необхідною передумовою подальшого соціально-економічного розвитку держави і суспільства.

Дотримання всього комплексу щодо вимог безпеки автомобільних доріг загального користування забезпечить міцність та довговічність будівель і споруд; захист навколишнього природного середовища; екологічний та естетичний стан доріг; достатній рівень обслуговування та інформаційного забезпечення; захист життя і здоров’я громадян та їх майна.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров’я, щорічно у світі на дорогах гине близько 1,2 млн. людей, а кількість поранених складає понад 10 млн. осіб. Ця ж організація прогнозує, що у 2020 році дорожньо-транспортні

пригоди (далі – ДТП) посідають третє місце серед проблем здоров'я у світі після серцево-судинних захворювань та тяжких депресій [1].

На сьогодні для більшості країн світу ефективне забезпечення безпеки дорожнього руху є одною із стратегічних підвалин національної безпеки.

Вкрай актуальним є це питання і для України, адже згідно Міжнародного рейтингу смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод для всіх країн Європи (при складанні якого використані бази даних ВООЗ, Світового банку, ЮНЕСКО і окремі бази даних країн у галузі охорони здоров'я та причин смертності) – Україна посідає перше місце в Європі із смертності внаслідок дорожньо-транспортних пригод .

За результатами Національного дослідження, проведеного в Україні на замовлення Міжнародної благодійної організації “Гуманітарний фонд “Єдиний світ” та Всеукраїнської громадської організації “Асоціація безпеки дорожнього руху”, три чверті респондентів глибоко стурбовані поточним станом безпеки дорожнього руху в державі, та вважають, що така ситуація становить загрозу для розвитку країни та суспільства.

Відносна кількість загиблих в Україні у 7 – 10 разів більш, ніж у розвинених країнах Європи. Такий стан справ надзвичайно негативно впливає на демографічну ситуацію, яка щороку погіршується при негативному коефіцієнті приросту населення. Щороку понад 5 тисяч осіб гине від ДТП, понад 40 тисяч осіб отримують не смертельні травми, 75% з яких стають інвалідами. Це навантаження на медицину, страхові компанії та сімейні бюджети [2]. Економічні збитки від втрат продуктивної робочої сили і необхідності реабілітації постраждалих внаслідок ДТП завдають збитків у розмірі 1,4 % її ВВП [3].

Як свідчать результати загальноукраїнського опитування громадян, незадовільною ситуацію з безпекою на дорогах в Україні вважають 69% пішоходів та 76% водіїв. Серед параметрів, що визначили таку низьку оцінку, перше місце зайняв стан вітчизняних доріг. Далі респонденти висловили невдоволеність розташуванням дорожніх знаків, світлофорів та дорожньої

розмітки, низькою культурою водіння та безкарністю порушників правил дорожнього руху. Найбільш небезпечним фактором ризику на дорозі респонденти назвали людський чинник, а саме: перевищення швидкості водієм, водіння у нетверезому стані та користування за кермом мобільним телефоном [3].

Також, як зазначається в Резолюції загальнонаціонального Форуму з безпеки дорожнього руху, який відбувся 24 липня 2014 року в м. Києві за участі представників [3], що представляють органи державної влади та місцевого самоврядування, освітні та науково-дослідні установи, підприємства транспортної галузі та дорожнього господарства, міжнародні організації, громадські об'єднання, професійні асоціації, засоби масової інформації, останнім часом намітилася тенденція до погіршення цих показників:

- в державі відсутня ефективна система управління безпекою дорожнього руху та координації державних і недержавних установ та організацій, причетних до цієї діяльності;

- на вразливих користувачів доріг, таких як пішоходи та велосипедисти, припадає більше 40% усіх смертельних ДТП, що в кілька разів перевищує середньоєвропейські статистичні показники;

- при розробленні державних, регіональних та місцевих програм з підвищення безпеки дорожнього руху не застосовується сучасні програмно-цільові підходи, ігноруються наукові рекомендації щодо виконання таких програм і їх удосконалення;

- у вітчизняну практику дуже повільно впроваджується передовий світовий досвід, зокрема, європейський, щодо організації та управління безпекою дорожнього руху, підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, а також новітні технології, які можуть забезпечити суттєве зменшення аварійності на українських дорогах;

- вимагає покращення фінансування, у тому числі державне, сфери безпеки дорожнього руху, залишається застарілим технічне обладнання управління дорожнім рухом у містах та інших населених пунктах України.

Зважаючи на вище викладене, актуальним є проведення подальших досліджень, метою якого є здійснення аналізу та оцінки безпеки і порядку дорожнього руху на території для пошуку пропозиції щодо вдосконалення організації дорожнього руху, розроблення і розрахунок заходів, спрямованих на розвиток та удосконалення дорожнього руху та покращення безпеки дорожнього руху.

Список використаних джерел

1. Road Traffic Accidents death rate rankings for all countries in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldlifeexpectancy.com/europe/road-traffic-accidents-cause-of-death>
2. Офіційний сайт Департаменту ДАІ МВС України. – Режим доступу: <http://www.sai.gov.ua/>
3. Резолюція загальнонаціонального Форуму з безпеки дорожнього руху. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.sai.gov.ua/uploads/filemanager/file/forum_resol.pdf

ПРОЕКТУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ СТАНУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ МІСТА

Л.О. Хорош, студент,

Н.В. Буєвська, студент

Науковий керівник: О.О. Піддубна, к.е.н., доцент

ОКВНЗ «Інститут підприємництва «Стратегія», м. Жовті Води

Проблема соціально-економічної безпеки України впродовж багатьох років залишається надзвичайно важливою, передусім, з точки зору забезпечення стійкого та збалансованого розвитку країни в довгостроковій перспективі. Глобальна нестабільність у виробничій, енергетичній, фінансовій та інших сферах обмежують можливості стабільного соціально-економічного розвитку. Вирішення цієї проблеми потребує проведення відповідних дієвих заходів на рівні регіонів, як основних елементів забезпечення національної економічної безпеки країни. Саме тому питання соціально-економічної безпеки актуальні й активно вивчаються вітчизняними та зарубіжними науковцями, такими як: Т.С. Кизим, О.М. Ляшенко, Н.А. Гук, В.М. Геєць, Я.А. Жаліло, В.І. Криленко, Г.В. Козаченко, В.Г. Ткаченко, В.М. Корб'як, І.П. Мойсеєнко, та інші.

Соціально-економічна безпека регіону – це здатність регіональної економіки функціонувати в режимі економічного зростання, максимально забезпечувати прийнятні умови життя та розвитку для населення; спроможність економіки протистояти дестабілізуючій дії внутрішніх і зовнішніх соціально-економічних чинників, не створювати загрози для інших елементів регіону та зовнішнього середовища.

Для об'єктивної оцінки стану соціально-економічної безпеки потрібна організація всебічного моніторингу економіки та суспільства. На місцевому рівні функції, завдання моніторингу та інформаційної підтримки органів влади може виконувати інформаційна система (ІС). ІС є системою інформаційного обслуговування апарату управління, яка покликана своєчасно надавати органам управління необхідну і достатню інформацію для прийняття рішень, якість яких забезпечує високоефективну діяльність об'єкта управління. Цією інформацією можуть бути: розрахунки граничних показників соціально-економічної безпеки; розрахунки індикаторів соціальних, економічних та/або екологічних аспектів соціально-економічної безпеки; прогнози значення стану соціально-економічної безпеки на підставі проведених розрахунків.

Прикладом може слугувати проект моделі ІС моніторингу стану соціально-економічної безпеки при міському виконавчому комітеті. У загальному вигляді спроектована структурно-функціональна модель ІС наведена на рисунку 1.

До головних завдань даної ІС належать:

- періодичний збір, реєстрація, зберігання інформації в інформаційній базі статистичних показників по місту;
- імпортування необхідних статистичних даних за період часу (соціальних, економічних та/або екологічних) із інформаційної бази для розрахунків;
- обробка інформації (розрахунок індикаторів соціальних, економічних та/або екологічних аспектів соціально-економічної безпеки міста);

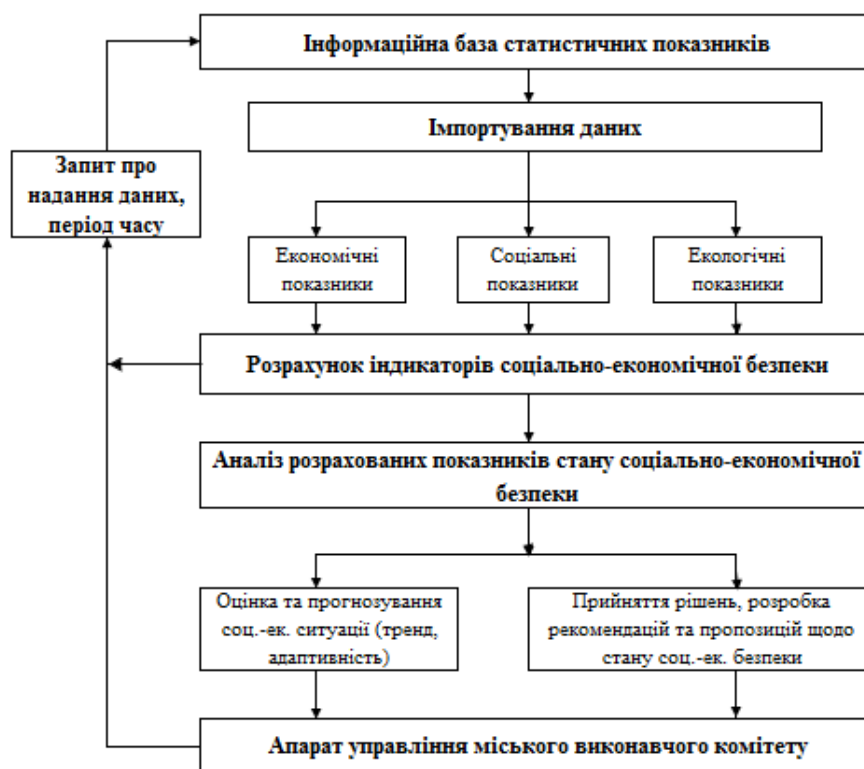

Рис. 1. Модель інформаційної системи моніторингу стану соціально-економічної безпеки міста

– оцінка та прогнозування стану соціально-економічної ситуації в місті (відображення отриманих результатів через тренд – тенденція зміни статистичних показників у часі; оцінка адекватності тренду; вибір найкращого альтернативного рішення з урахуванням можливостей подальшої адаптації – пристосування до змін внутрішніх і зовнішніх чинників);

– передача отриманої об’єктивної і достовірної інформації про стан соціально-економічної безпеки міста та можливі його відхилення до органів управління міського виконавчого комітету для подальшого прийняття рішень, розробки рекомендацій та пропозицій.

Дані моніторингу є підґрунтям для ефективного реалізації стратегії соціально-економічної безпеки через прийняття відповідних рішень і дій регулювання найважливіших процесів для підтримки стану економіки на безпечному рівні. Комплекс індикаторів, що розраховуються ІС, відіграє ключову роль в діагностиці стану складної системи «природа–економіка–людина» і відкриває можливості корекції цього стану на основі розробки

відповідних програм. Саме завдяки постійному моніторингу стану соціально-економічної безпеки міста, органи управління (адміністрація міського виконавчого комітету) здатні будуть гнучко реагувати на економічні, соціальні та екологічні умови як зовнішнього, так і внутрішнього характеру, які постійно змінюються.

Отже, ІС моніторингу стану соціально-економічної безпеки потребує систематизації показників соціально-економічної безпеки та визначення їх граничних значень, які дозволять оперативно та достовірно оцінювати стан економіки, суспільства, природної сфери територій для прийняття адекватних заходів з ціллю попередження та усунення загроз. Регулюючі заходи та механізми розробляються одночасно з прогнозами соціально-економічного розвитку, реалізуються в програмі забезпечення соціально-економічної безпеки і сталого розвитку об'єктів безпеки.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ТА БІДНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

І.А. Цвігун, к.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет

Демографічна безпека в Україні є необхідною умовою збереження чисельності населення та забезпечення національної безпеки. Одним з чинників, що впливає на демографічну безпеку, процеси народжуваності, смертності та міграції є рівень життя населення та його негативна характеристика – бідність населення.

Найбільш очевидним проявом економічної нерівності є нерівність за доходами, яка закономірно віддзеркалюється в наявності бідних і багатих верств населення, бідних і багатих країн. Результати численних міжнародних порівнянь свідчать, що попри всі зусилля і міжнародних структур, і урядів найбільш розвинутих країн світу, не тільки не вдається подолати прірву між багатими та бідними країнами, а навпаки, вона стає все глибшою [1; с.11].

Саме різке соціальне розшарування населення і є, на нашу думку, основним «цивілізаційним розламом» та свідченням того, що реформи в Україні фактично провалилися як через відсутність верховенства права й розгул корупції.

Як соціальний феномен бідність є антитезою багатства - бідних немає там, де немає багатих. Розвиток національного господарства в умовах ринкової економіки при нейтралітеті держави щодо економіки неминує призводити до ще більшої нерівності. Тенденція до ще більшого збіднення бідних і до ще більшого збагачення багатих превалювала в цілому у розвинених країнах в останні роки.

За оціночними даними експертів Інституту демографії рівень бідності на кінець 2014 року зріс в 1,5 рази (з 20% до 30%). Тобто, в категорії бідних виявилася кожна третя українська сім'я. Однак, враховуючи інфляцію поточного року (137,1%), зростання цін і тарифів, заморожені з кінця 2013 року розміри соціальних стандартів і гарантій – прожиткового мінімуму, мінімальної зарплати, пенсії, профспілки оцінюють зростання бідності в рази. Експерти ООН 75% населення України віднесли до категорії бідних.

Об'єктивна бідність оцінюється за економічними критеріями, але самооцінка населення свого майнового стану має дозволяє реально оцінити рівень життя населення. Згідно обстеження Державної служби статистики України «Самооцінка домогосподарствами своїх доходів» можна зробити висновок, що за самооцінкою домогосподарств їх матеріальне становище є скрутним. В 2014 р. лише у 8% домогосподарств вистачало коштів зробити заощадження і у 46,9% коштів було достатньо, але заощаджень вони не робили, а у решти 41,4% вистачало коштів лише на харчування, і 3,3% не могли забезпечити навіть харчування. Тобто, лише 8% домогосподарств можна віднести до забезпечених, які можуть заощаджувати на майбутнє, решта – до бідних, оскільки всі доходи йдуть на споживання.

Суб'єктивний підхід оцінювання бідності, тобто виокремлення бідних на основі само оцінювання особами, має позитивні і негативні риси. На думку директора Інституту демографії і соціальних досліджень Елли Лібанової, така

суб'єктивна бідність є небезпечнішою, ніж об'єктивна, підтверджена офіційними даними. Вона вважає, що провина цілковито лежить на політичній та економічній еліті, яка «всіляко демонструє свій добробут, не розуміючи, що її поведінка провокує, тисне на мозок середньої людини.

За рівнем самооцінки бідності в 2007-2014 рр. до бідних себе відносили 59-72% населення, тобто простежується незадоволення населення своїм матеріальним становищем. За аналізом самооцінки домогосподарств розміру середньодушового грошового доходу на місяць, який домогосподарство вважає достатнім, щоб не відчувати себе бідним, можна зробити висновок про зростання потреб і їх розшарування. В 2014 р. 19,5% назвали суму 2700-3000 грн., об не відчувати себе бідними, 10% - 3900-43000, 14% - 4800-5100 і 8,9% - 8700 грн. Поряд з оцінкою своєї бідності, половина населення називає суму потрібних ресурсів, яка майже в 5 разів перевищує прожитковий мінімум.

Згідно з розрахунками ООН, існують певні соціально-демографічні гранично-критичні показники сталого розвитку країн, які свідчать про стан їх розвитку та його можливі наслідки для соціальної стабільності. Так, якщо співвідношення доходів 10 % найбагатших та найбідніших груп населення перевищує 10:1, це свідчить про активний процес антагонізації соціальної структури. За даними різних експертів розрив у доходах багатого і бідного населення України досягає 40 разів, що становить загрозу національній безпеці країни та соціальної стабільності. У нашій країні 1% населення володіє 70% багатства країни.

Збереження значної нерівності населення та поляризації суспільства зумовить втрати населення за рахунок міграційних процесів та зростання смертності, що погіршить демографічну ситуації в країні. Пріоритетними напрямами державної політики щодо забезпечення добробуту населення в Україні, має стати підтримка працюючого населення; забезпечення випереджаючого зростання заробітної плати, особливо працівників освіти та охорони здоров'я; захист інтелектуальної власності і зміцнення на цих засадах становища висококваліфікованої робочої сили, а також підтримка малого підприємництва.

Список використаних джерел

1. Цвігун І. А. Демографічна безпека України та напрями її регулювання : монографія / І. А. Цвігун. – Кам'янець-Поділ. : Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2013. – 400 с. (23,25 друк. арк.).
2. Лібанова Е.М. Гуманізм, суспільна інтеграція та соціальний розвиток /Е.М.Лібанова// Демографія та соціальна економіка. – 2010. -№2(14).- С.3-15
3. Соціально-економічний стан України: наслідки для народу та держави: національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. - К.: НВЦ НБУВ, 2009. - 687 с.
4. Мамедов О.Ю. После нищеты и бедность кажется богатством!/О.Ю.Мамедов// Экономический вестник Ростовского государственного университета – 2008.- Том 6. - № 2 -С.5-7.
5. Лібанова Е.М. Бідність в Україні: діагноз поставлено – будемо лікувати? [Електронний ресурс]/Е.М.Лібанова//Дзеркало тижня 2001. - № 13 (337) 31 березня - 6 квітня. - Режим доступу: <http://www.dt.ua/2000/2650/30585/>
6. Практическая демография / Под редакцией Л.Л. Рыбаковского. - М.: ЦСП, 2005. - 280 с.
7. Колодко, Г. Вопросы справедливости и экономическая политика в постсоциалистических странах / Г. Колодко // Вопросы экономики. - 1999. -№1. - С.65-67.
8. Гошовська В. Соціальна домінанта національної безпеки: актуальні проблеми. Монографія / В. Гошовська. - К.: Корпорація, 2004. - 196 с.
9. Hesselberg J. Poverty in the South and in the North //Geogr. Ann., 1997- 79В (4):- Р. 241-227.
10. Мамедов О.Ю. После нищеты и бедность кажется богатством!/О.Ю.Мамедов// Экономический вестник Ростовского государственного университета – 2008.- Том 6. - № 2 -С.5-7.
11. Лібанова Е.:М. Ми втрачаємо чоловіків віком від 40 до 60 років /Главред. - 09.12.09/Е.М.Лібанова // [Електронний ресурс] Режим доступу <http://ua.glavred.info/archive/2009/12/09/122654-9.html>
12. Лібанова Е.М. Аналіз бідності та соціальних наслідків економічної кризи в Україні /Е.М.Лібанова/ По ООН в Україні Київ 2010. – 63 с.
13. Людський розвиток в Україні: мінімізація соціальних ризиків (колективна науково-аналітична монографія) / За ред. Е.М.Лібанової. К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень ім. М.В.Птухи НАН України, Держкомстат України, 2010. - 496 с.
14. Соціальне залучення в Україні: європейський вибір та інституції соціального сектору: Аналітична доповідь /Е.М. Лібанова, Л.С. Лісогор, О.М. Палій, Л.Г. Ткаченко, Л.М. Черенько, А.Г. Реут, О.М. Хмелевська, С.В. Ничипоренко, О.В. Макарова, О.А. Васильєв, Севінч Ренде, Дороті Дж. Розенберг. - 2010 - 84 с.
15. Предложения по совершенствованию модельного набора социальных индикаторов для оценки уровня жизни населения (по материалам Статкомитета СНГ) // Вопросы статистики. - 2003. - № 7. - С. 36-37.

SOCIO-ECONOMIC CONDITIONS OF LIFE OF THE RURAL POPULATION AS A FACTOR AND INDICATOR OF ECONOMIC DEVELOPMENT OF RURAL AREAS

Tsymbalista N.A., PhD in economics, researcher
State Institution «Institute of Regional Research named after M.I. Dolishniy of the
NAS of Ukraine»

The problems of socio-economic development of rural areas remain important in the world for a long period due to urbanization trends and threats of decline and

depopulation of large areas outside the cities. This in turn puts on the agenda the issue of food security of the whole country. One of the main reasons for this situation is that the living conditions of rural population are significantly inferior to those in cities. In addition, Ukraine is characterized by a lower activity of business entities in rural areas compared to cities. This causes labor migration, both temporary and permanent. As a result, every year about ten villages disappear from the map of Ukraine. So the problem must be addressed immediately.

Some aspects of socio-economic conditions of the rural population covered in his writings V. Chemerys [2], I. Kulish [2], A. Maksymenko [2], V. Voloshyn [1], A. Shehlovych [1] and others. However, not enough attention is paid to the study of interrelation between a favorable business environment formation, leading to development of small and medium enterprises in rural areas, and the existing conditions of life of the rural population.

Socio-economic conditions of life of the rural population is a set of indicators that characterize the resettlement, environmental situation, living and working conditions, the availability and accessibility of health care system, educational institutions, the availability and adequacy of domestic and communal services, trade, transport, communications, the culture of public services in the rural areas. Not only demographic trends but also economic development of the rural areas indirectly depends on the living standards and socio-economic conditions of life of the rural population (see fig.1).

Opportunities and level of satisfaction of the rural population's needs in education, health services, public services of water supply and sewerage, gas, etc., the availability and accessibility of trade and consumer services, the development of transport infrastructure, influence the formation of the attractiveness of rural areas as places of residence. In turn a higher attractiveness of rural areas as a living environment will reduce the outflow of skilled labor and the migration of young people from villages to cities and abroad that will lead to the improvement of reproduction of rural population.

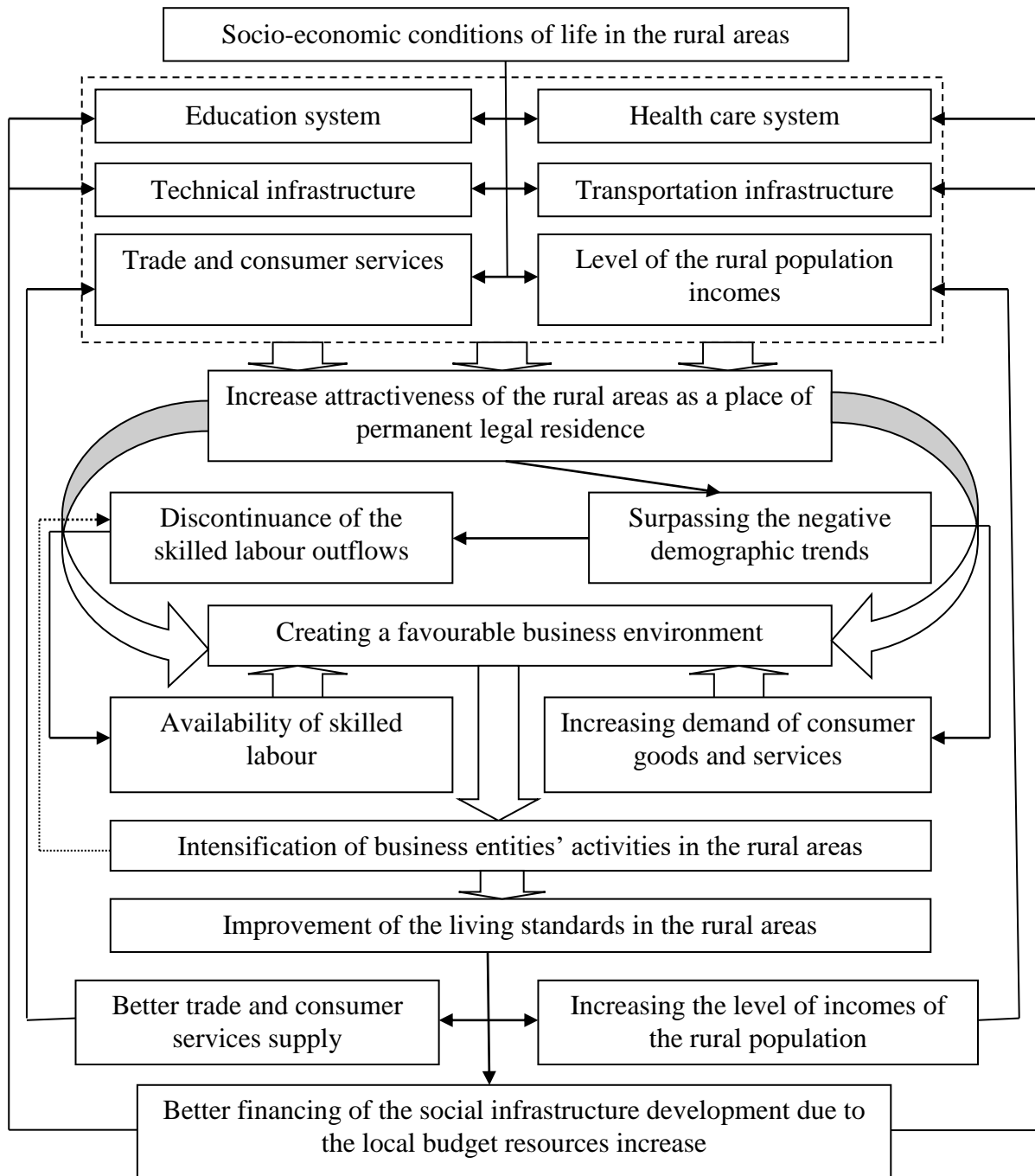

Fig. 1. Interrelation between the socio-economic conditions of life in the rural areas and rural economy development

This is one of the important dimensions of creating a favorable business environment, because the depopulation of rural areas, the outflow of skilled labor, poor or neglected transport infrastructure, the absence or lack of information and communications infrastructure, etc. not only discourages new business, who could enter the territory of the region, but threatens the survival of existing business entities

in rural areas. On the other hand, surpassing negative demographic trends is followed by the growth of consumer goods and services demand which is also an incentive for rural economy development.

Source: own data processing

It is doubtless that the feedback of increased activity of small and medium enterprises in rural areas is evidenced by continuous improvement of socio-economic conditions of life of the rural population due to better trade and consumer services supply and better financing of the social infrastructure development due to the local budget resources increase. The level of incomes of the rural population also increases because of the emergence of new jobs in the rural areas.

This means that the living conditions in the rural areas can contribute to the rural economy development as a factor and at the same the level of living standards is one of the indicators of business activity in the rural areas.

References

1. Волошин В.І. Стан та пріоритети розвитку системи освіти як передумова формування інтелектуально-кадрового забезпечення інноваційного розвитку сільських територій. / В.І. Волошин, А.М. Шехлович // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. Пріоритети та механізми соціально-економічного розвитку сільських територій : [зб. наук. пр.] / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; редкол.: В. С. Кравців (відп. ред.). – Львів, 2013. – Вип. 6 (104). – С. 71-78.

2. Куліш І.М. Соціальна інфраструктура сільських територій Карпатського регіону. / І.М. Куліш, А.О. Максименко, В.А. Чемерис // Регіональна економіка. – 2012. – № 3. – С. 159-168.

СИСТЕМА СОЦІОЕКОЛОГОЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Л. М. Черчик, д.е.н., професор

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Глобальні проблеми, такі як вичерпання ресурсів, обмеженість асиміляційного потенціалу, погіршення якості довкілля, здоров'я людей, можна вирішити тільки з позиції глобальної ж безпеки, яка враховуватиме економічну, соціальну та екологічну складові. Це свідчить про необхідність реалізації підходів і принципів забезпечення цілісності об'єкту дослідження, яким є соціоекологоекономічна безпека та система її забезпечення, оскільки

нехтування однією зі складових призводить до незворотних негативних наслідків у розвитку всіх підсистем. Тому у дослідженні використано синтетичний підхід як сукупність таких наукових підходів: системно-структурного, процесного, інституційного, ієрархічного та функціонального.

Найперше зауважимо, що змістовне наповнення сутності соціоекологоекономічної безпеки, на нашу думку, залежить, з одного боку, від умов, у яких знаходиться певний об'єкт, з другого – від внутрішніх властивостей цього об'єкта. Тому доцільно розглядати три дефініції поняття.

Умова I. Внутрішні властивості об'єкта забезпечують недопущення ситуації, коли він потребує захисту. Об'єкту характерні високий рівень стійкості, надійності, рівноважності, емергентності, адаптивності, гнучкості. У цьому випадку соціоекологоекономічна безпека – це внутрішня здатність об'єкта протистояти загрозам, забезпечуючи реалізацію свої інтересів і цілей розвитку при збереженні існуючих або досягненні бажаних параметрів, без нанесення шкоди іншим об'єктам у коротко- та довгостроковій перспективі.

Умова II. Рівень загроз зростає, змінюється їх характер, ситуація нестабільна. Внутрішні можливості об'єкта протидіяти зовнішнім загрозам за наявного рівня організації обмежені, стан розбалансований, є ризики втрати цілісності, якісних характеристик. Існує потреба у прийнятті нових рішень, виробленні стратегій, акумуляції зусиль для їх реалізації. У цьому випадку соціоекологоекономічна безпека – це результат цілеспрямованої діяльності об'єктів різного рівня щодо збереження своєї ідентичності, цілісності, якісних параметрів та здатності до цілеспрямованого розвитку.

Умова III. Внутрішні властивості об'єкта регульовані, забезпечують недопущення прогнозованих загроз. Об'єкту характерні синергія, системність, превентивний характер заходів, націлених на усунення, запобігання, послаблення загроз. У цьому випадку соціоекологоекономічна безпека – це стан захищеності об'єктів різного рівня від несприятливого впливу прогнозованих чинників зовнішнього оточення, що визначає її внутрішні можливості та здатність протидіяти деструктивним впливам, та унеможливлення негативної

дії з його боку на це оточення.

Система забезпечення соціоекологоекономічної безпеки (СЗСЕЕБ) – це сукупність інституцій, принципів, важелів, методів та інструментів впливу, націлених на оптимізацію відносин у системі «суспільство – природа» щодо забезпечення таких умов функціонування певного об'єкту, за яких зберігаються або поліпшуються його внутрішні якісні та кількісні параметри (характеристики) та не допускається (мінімізується) деструктивний вплив на зовнішнє оточення.

Система забезпечення соціоекологоекономічної безпеки є відкритою, взаємодія суб'єктів та об'єктів якої забезпечує стан динамічної рівноваги, урахування інтересів розвитку кожної зі складових, має суб'єкт, об'єкт, предмет, цілі та основоположні принципи та критерії функціонування.

Об'єктом системи забезпечення соціоекологоекономічної безпеки є явища, процеси, окремі елементи або просторово визначені екологічні системи, які потребують регулювання. Оскільки вони перебувають у постійному розвитку, які під дією об'єктивних і суб'єктивних чинників змінюються, то може змінюватись і бажаний стан цих елементів.

Суб'єктами СЗСЕЕБ є органи державного, регіонального управління, місцевого самоврядування, громадські організації, керівництво підприємств, діяльність яких має свій зміст та сферу застосування.

Предметом СЗСЕЕБ є оптимізація суспільних відносин та відносин в системі «суспільство – природа» щодо забезпечення безпеки їх функціонування та розвитку.

Як зазначалось, СЗСЕЕБ розглядається як сукупність інституцій та інструментів спрямованої дії, під впливом яких забезпечується безпека певних об'єктів. Саме у результаті цілеспрямованих зусиль створюється можливість системного регулюючого впливу, що дає бажаний ефект. Альтернативні варіанти підходів, важелів, методів, інструментів впливу представлені у комплексному регуляторному механізмі, розробленому автором [1]. Складовими цього механізму правові, організаційні, фінансові інструменти,

формальні та неформальні інституційні обмеження, які б мотивували узгодження довгострокових та короткострокових цілей функціонування об'єктів різних рівнів на основі нових цінностей: пріоритету екологічної безпеки, збереження фізичного та психічного здоров'я окремої людини та населення країни загалом; охорони природних ресурсів, їх відтворення та збереження для майбутніх поколінь. Дія мотиваційного механізму повинна не просто стимулювати до вибору ресурсозберігаючих технологій, бережливого ставлення до природних ресурсів, а унеможливити антиекологічний і антисоціальний вибір.

Таким чином, розвиток різних об'єктів потрібно розглядати як функціонування складної соціоекологоекономічної системи, основою якої є оптимізація взаємозв'язків економічних, соціальних, технологічних і природних процесів в єдиному середовищі. Це вимагає переорієнтації економічного мислення, створення принципово нових механізмів розвитку суспільства, спрямованих не лише на створення матеріальних благ, а й забезпечення людського розвитку, збереження, охорону, відтворення природних ресурсів та умов.

Список використаних джерел

1. Черчик Л. М. Формування ринкових відносин у рекреаційному природо-користуванні : монографія / Л. М. Черчик. – Луцьк : ЛДТУ, 2006. – 352 с.

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНУ БЕЗПЕКУ ПІДПРИЄМСТВА

А. О. Черчик, аспірант

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Будь-яке підприємство є відкритою системою, що функціонує в динамічному зовнішньому середовищі, в якому формуються як можливості, так і загрози, на які потрібно реагувати. Зміни у зовнішньому середовищі призводять до змін внутрішнього середовища підприємства, надаючи додаткові можливості для реалізації цілей розвитку, або обмежуючи ці можливості,

призводячи до втрати бажаних результатів, недосягнення поставлених цілей.

Під впливом зовнішнього середовища змінюються ринкові позиції підприємства, а отже – цілі розвитку підприємства, його техніко-технологічна та виробнича база, система менеджменту, вимоги до персоналу, інноваційна та інвестиційна активність, відбуваються організаційні зміни.

Тому проблема забезпечення економічної безпеки підприємств часто розглядається як вивчення та врахування чинників, які її зумовлюють.

Частина вчених розглядає сутність економічної безпеки як стан захищеності підприємства від негативного впливу зовнішніх та внутрішніх чинників. Екологічну ж безпеку розглядають з двох позицій – з одного боку, як захищеність від негативних впливів екологічного характеру, з другого – як носія деструктивних впливів, що призводить до погіршення якості навколишнього природного середовища, прямих або опосередкованих збитків іншим суб'єктам господарювання, населенню, власному персоналу [1, 2, 3].

Класифікація дестабілізуючих чинників передбачає їх розподіл по групах залежності від певних ознак, що дозволяє розібратися у причинах змін та можливості впливу на результати діяльності. Узагальнивши існуючі напрацювання, вважаємо, що в контексті управління еколого-економічною безпекою важливою ознакою є поділ на зовнішні та внутрішні.

Зовнішні чинники, які не залежать від діяльності підприємства а на нього здійснюють вплив опосередковано, можна поділити на такі групи:

- макроекономічні (стабільність економічної ситуації в країні, рівень конкуренції, частка ринку, доступність кредитних ресурсів; податкова політика; інфляційні процеси; експортно-імпортна політика постачальники, споживачі, сезонні коливання попиту, кризи окремих галузей, втрата ринків сировини, матеріалів, енергоносіїв або товарів, монетарна, фіскальна, валютна, митна політики держави);

- природно-географічні (розміщення підприємства; кліматичні умови та наявність природних ресурсів; доступність транспорту та зв'язку, негативні зміни екосистем, забруднення довкілля, природні катаклізми та техногенні аварії);

- соціальні (зміни попиту, споживацьких уподобань, зменшення купівельної спроможності споживачів, культурні цінності споживання; національна свідомість);

- технологічні та технічні (нова альтернативна техніка; рівень розвитку НТП; якісна сировина та матеріали);

- політичні (несприятлива зміна політичної системи);

- юридичні (організаційно-правові форми підприємницької діяльності; правові основи підприємництва; протиправна діяльність кримінальних структур, конкурентів, промислове шпигунство, шахрайством, корупція працівників контролюючих і правоохоронних органів);

- міжнародні (зацікавленість в українському ринку; міжнародні інвестиції; міжнародне торговельне право).

Внутрішні чинники, пов'язані з залученням і використанням ресурсів, отриманням бажаних результатів діяльності, теж доцільно згрупувати на:

- системного характеру (вид діяльності підприємства, наявність відповідних комунікацій для підприємства, форма власності);

- соціальні (досвід, відповідна кваліфікація керівництва і персоналу, їх бажання навчатись; вміння працювати в колективі; лідерські якості);

- фінансові (співвідношення власного та залученого капіталу, показники фінансового стану, характер фінансових потоків тощо);

- виробничі (основні та оборотні засоби; організація виробничих процесів, застосовувані технології, рівень оновлення техніко-технологічної бази виробництва, інноваційна діяльність, продукція);

- екологічні (впровадження новітніх ресурсозберігаючих та екологічно чистих технологій, сучасного виробничого обладнання та установок, досконалих очисних споруд);

- маркетингові (організація маркетингових досліджень, тактичного маркетингу, збуту продукції підприємства);

- менеджменту (наявність менеджменту якості, антикризового менеджменту, екологічного менеджменту, які забезпечують здатність своєчасно виявити та

ідентифікувати зовнішні та внутрішні загрози, прийняти відповідні управлінські рішення; комунікації, які зумовлені організаційною структурою та інформаційними технологіями; норми та цінності, покладені в основу організаційної культури, тип організаційної структури; тип стратегії; організація праці; мотивація персоналу).

Список використаних джерел

1. Шкарлет С. М. Економічна безпека підприємства: інноваційний аспект : монографія / С. М. Шкарлет. – К. : Книжкове вид-во Національного авіаційного університету, 2007. – 435 с.
2. Підхомний О. Типологія загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємницької діяльності / О. Підхомний, Н. Микитюк, І. Вознюк // Зб. наук. праць «Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку». – Львів : Вид-во НУ «Львівська політехніка», 2007. – С. 119-123.
3. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення : монографія / Т. Г. Васильців, В. І. Волошин, О. Р. Бойкевич, В. В. Каркавчук [за ред. Т. Г. Васильціва]. – Львів : ВИДАВНИЦТВО, 2012. – 386 с.

МОДЕЛЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОГО АСОРТИМЕНТУ ПРОДУКЦІЇ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

В.О. Шаповалова, к.е.н.,

А.В. Лукашенко, студент

Запорізький національний університет

Успіхи ринкового господарства неможливі без конкуренції, а конкуренція неможлива без інновацій. Інноваційний розвиток може бути названо в числі основних передумов, що підвищують конкурентоспроможність.

Сучасний світовий розвиток характеризується прискореними темпами науково – технічного прогресу і зростаючої інтелектуалізацією основних факторів виробництва, які визначають конкурентоспроможність національної економіки.

Конкурентоспроможність інноваційного продукту не тільки визначає його економічну успішність на цільовому ринку збуту, а й провокує зростання прибутків підприємства, сприяє науково – технічному розвитку в галузі та інноваційного розвитку держави. Тільки будучи конкурентоспроможною на ринку інновація може бути ефективною з економічної точки зору і цінною для підприємства і галузі [1].

На початковому етапі моделювання асортименту продукції промислового підприємства необхідно провести SWOT – аналіз доцільності виробництва[2]. Так, на прикладі ПАТ «Запоріжсталь» виявлено, що незважаючи на наявність певних слабких сторін, таких як додаткова закупівля високовартісної сировини та обладнання, переваг розширення асортименту (зокрема, завдяки виробництву германію) значно більше. До них відносять збільшення кількості інвесторів комбінату, збільшення прибутку підприємства тощо.

Надалі необхідно побудувати прогноз ціни на германій. Було виявлено, що модель 4-х місячного змінного середнього переважніше для згладжування та прогнозування, так як вона у всіх точках розглянутого часового діапазону має менші стандартні похибки. За результатами прогнозування ціни методами експоненційного згладжування та ковзного середнього, виявлено що очікується незначне зростання цін.

До фактори, що сприяють збільшенню ціни на германій, відносять:

- обкладання експортним митом в 2010 р експортованого з КНР діоксиду германію, що призвело до дефіциту германію на світовому ринку;
- на початку 2011 року китайський уряд намагався обмежити експорт сировини і заохочувати експорт кінцевих видів продукції (германієвих злитків і оптичних лінз) через експорт податкових пільг на ці продукти;
- зупинка трьох китайських заводів діоксиду германію внаслідок екологічних проблем на початку 2012 року [3].

Далі для обґрунтування випуску нової продукції необхідно застосувати метод нечіткого моделювання. Нечітка модель будувалась на основі 3 факторів: якість, попит, ціна. Для кожного фактору була обрана функція приналежності трикутного виду для лінгвістичних змінних: «Низький», «Середній», «Високий». У результаті виявлено, що при високих значення фактору «Якість» та «Попит» можна піднімати ціну, але помірно, бо конкурентоспроможність германію буде знижуватись. Отже, попит на германій в світі буде поступово зростати, а разом з тим і обсяги його виробництва. Максимальна конкурентоспроможність буде спостерігатись при ціні за кілограм германію 1400\$.

Список використаних джерел

1. Конкуентоспроможність інновацій [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukrefs.com.ua/116604-Konkurentosposobnost-innovaciiy.html>
2. Сущность и основные элементы SWOT анализа [Електронний ресурс] – режим доступу: http://powerbranding.ru/marketing_lessons/swot-analysys/
3. Мировой рынок германия в 2011 году [Електронний ресурс] <http://ukrmet.dp.ua/2013/02/18/mirovoj-gynok-germaniya-v-2011-godu.html>

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ МЯСА И МЯСНОЙ ПРОДУКЦИИ

И.Н. Шафранский, магистр, аспирант

УО «Белорусская государственная сельскохозяйственная академия»

Белорусский рынок мяса представлен менее 40,0% мясом крупного рогатого скота, около 30,0% свининой и около 30,0% курятиной. Телятина, баранина, конина, крольчатина и другие виды мяса в структуре совокупного объема производства занимают менее 1,0% каждый [3, с. 101]. В связи с этим ограничим область исследования рассмотрением особенностей, влияющих на конкурентоспособность двух видов мяса: говядины и свинины.

Анализ литературных источников позволил выделить следующие особенности, относящиеся к формированию сырьевых ресурсов:

1. *Животноводство развито повсеместно.* Природно-климатические условия по областям страны отличаются незначительно и они достаточно благоприятны для производства высококачественного сырья.

2. *Сезонность поступления сырья.* Данная особенность обусловлена биологическими причинами в свиноводстве и биологическими и экономическими причинами в скотоводстве. К биологическим причинам относится сезонность опоросов и отелов. К экономическим причинам относится: 1. окончание летне-пастбищного периода и переход на более дорогостоящие корма; 2. недостаток кормов в зимне-стойловый период; 3. в зимне-стойловый период поставки крупного рогатого скота на мясокомбинаты – один из основных источников поступления денежных средств

сельскохозяйственных организаций.

3. *Скорпортящееся сырье.* Данная особенность обусловлена биохимическими процессами, происходящими в мясе после убоя. При длительном хранении характеристики мяса меняются, и оно может быть не пригодно к употреблению. К такому исходу могут привести два процесса: загар мяса и гниение мяса.

4. *Дефицит качественного сырья.* В Беларуси доля чистопородного мясного крупного рогатого скота составляет менее одного процента. Для сравнения, в Америке доля говядины, получаемой за счет мясного скотоводства, составляет 90%. Относительно свиноводства в Беларуси в основном разводят свиней «материнских» пород, лидером среди которых является крупная белая порода. Данная порода обладает высокими воспроизводительными качествами, однако нет аналогичных по качеству «отцовских пород».

5. *Отсутствие породного разнообразия.* Данная особенность проявляет скорее не в отсутствии различных пород, а в доступности этих пород для производителей сельскохозяйственной продукции.

6. *Влияние природно-климатических факторов и биологических факторов.* Данные факторы могут значительно повлиять на качество и количество сырья. Самым ярким примером может служить вспышка Африканской чумы и последовавшие за ней массовые убои свиней.

Отметим особенности процесса производства мяса и мясопродуктов.

1. *Сезонность производства.* Данная особенность обусловлена сезонностью поступления сырья.

2. *Необходимость создания запасов.* В связи с неравномерностью поступления сырья для товаропроизводителей мяса и мясной продукции возникает необходимость создания определенного количества запасов мяса и мясной продукции. По данным Белстата запасы на 1 января 2015 года составили 10452,9, в том числе мяса - 4269,4, продукты из мяса- 4628,2,

консервы из мяса - 862,7 т. [2, с. 7, 15]

3. *Требуется высоко технологическое оборудование.* Данная особенность обусловлена, как особенностями процесса производства отдельных видов продукции (колбасных изделий, мясных деликатесов и пр.), так и тем фактом, что сырье является скоропортящимся, что предъявляет особые требования к технологии упаковки, производства, хранения и транспортировки мяса и мясной продукции.

4. *Материалоемкость производства.* Доля материальных затрат в общих затратах на производство в среднем по мясоперерабатывающим предприятиям составляет около 85%, основную долю которых занимает сырье [1, с. 79].

5. *Зависимость от качества сырья.* Качество поступающего сырья определяет возможности его дальнейшей переработки и использования.

Проведенный анализ позволил выделить следующие особенности мяса и мясной продукции.

1. *Высокая пищевая ценность.* Среди продуктов животного происхождения мясо и мясная продукция лидирует по содержанию белков. Большинство белков мяса относится к полноценным, что делает их обязательным компонентом питания, а соотношение важнейших незаменимых аминокислот – триптофана, метионина и лизина – в мясе соответствует требованиям сбалансированного питания.

2. *Скоропортящаяся продукция.* Данная особенность обусловлена особенностью сырья, и проявляется в особенностях транспортировки и хранения готовой продукции.

Таким образом, выделенные свойства сырья, его переработки и производства мяса и мясной продукции, необходимо учитывать при формировании конкурентоспособности мяса и мясопродуктов.

Список используемых источников

1. Гришко, Е.Г. Современные проблемы функционирования предприятий мясоперерабатывающей промышленности / Е.Г. Гришко. // Экономика и управление. –

2015. – No1 (41) – С. 77-80. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://media.miu.by/files/store/items/eiup/41/eiu_1_2015_18.pdf – Дата доступа: 28.02.2016.

2. Переработка скота и птицы, производство, реализация и запасы мясной продукции по Республике Беларусь за январь-декабрь 2014 г. – Минск : Национальный статистический комитет Республики Беларусь, 2015. – 52 с.

3. Предложения по повышению конкурентоспособности предприятий перерабатывающей промышленности // Научные принципы регулирования развития АПК: предложения и механизмы реализации / В.Г. Гусаков, А.П. Шпак, З.М. Ильина и др. – Минск : Институт системных исследований в АПК НАН Беларуси, 2015. – 167 с.

ОСОБЛИВОСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОСТОРИ

Л.О. Шашула, к.е.н., старший науковий співробітник

Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого
розвитку НАН України»

В умовах сьогодення адміністративно-територіальна реформа є одним з найбільш важливих умов, які Україна повинна виконати на шляху обраного зовнішньополітичного курсу на євроінтеграцію. Мова йде про децентралізацію, зміни в системі місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Для ефективного провадження інтегрованого управління «знизу-вверх» доцільно дослідити досвід сусідніх країн, що пройшли вже відчутні історичні кроки децентралізації управління територіальними земельними ресурсами.

Серед європейських країн, Швеція далі інших просунулася по шляху децентралізації. Її система місцевого управління втілює модель відділення та відособлення. Франція знаходиться в процесі переходу від історично сформованого центриського типу держави до більш децентралізованої моделі. В даний час децентралізація сповільнилася, якщо не зупинилася через сильний вплив центральної влади на місця у вигляді деконцентрації.

Німеччина з її традицією федералізму, на перший погляд, є типовим представником децентралізованої системи. Це стосується відносин між федеральним рівнем і землями, а також сильної політичної та адміністративної позиції місцевої влади у відносинах з центром. При найближчому розгляді, однак, відкривається те, що значна частина переданих на місця повноважень

являє собою скоріше адміністративну деконцентрацію, ніж політичну децентралізацію. При цьому спостерігається тенденція до включення місцевої влади в державну адміністрацію.

За підсумком адміністративної децентралізації влади і регіоналізації територіального устрою Польщі першочерговими цілями польського уряду були названі зовнішня і оборонна політика, національна безпека і стратегії розвитку держави і суспільства. У той час як завданнями регіонів стало власне виживання і економічний розвиток, розпорядження власними бюджетами та майном, ведення самостійного фінансового господарства, а також наближення системи надання послуг до населення. Як результат такого трудомісткого і досить витратного реформування, з усіх сусідніх східноєвропейських держав саме Польща на сьогодні характеризується найбільшою інвестиційною привабливістю, а її основними інвесторами є Європейський Союз і компанії з США, Німеччини та Франції.

Насправді, в Європі поки немає всеохоплюючої концепції регіонального самоврядування, подібно до тієї, яка відображена в Європейській Хартії місцевого самоуправління.

Як показує загальноєвропейська практика, процес децентралізації є досить складним, а моделі роботи місцевого самоврядування в різних країнах можуть кардинально відрізнятися. Проте, на даний момент відзначається зацікавленість міжнародних організацій щодо розробки та встановлення загальноєвропейських стандартів у цій галузі. Так, абсолютно очевидно, що грамотно розроблені і успішно реалізовані програми реформ децентралізації ведуть до активізації політичного процесу, дозволяють більш раціонально використовувати бюджетні кошти та покращувати якість надання державних послуг, а також призводять до демократизації суспільства шляхом залучення громадян до прийняття рішень і підвищенню довіри населення до органам державної влади. Таким чином, з огляду на той факт, що в Україні було прийнято рішення про децентралізацію, як ключового аспекту конституційної та законодавчої реформи, нам необхідно вивчати досвід проведення децентралізації в різних

країнах, щоб максимально ефективно впровадити цю реформу в нашій країні і якісно модернізувати систему місцевого самоврядування.

До змістовних ознак децентралізації управління земельними ресурсами в європейському просторі в класичному розумінні можна віднести: верховенство права та традицій земель; максимальна приближеність до об'єктів управління; право самостійно розпоряджатись фінансами; самостійність в прийнятті рішень; забезпеченість ресурсами; доступність громадськості до участі та контролю; саморегулювання; інституційна розбудова.

Є і негативні ознаки децентралізації, а саме для більшості слабо розвинених регіонів означає зростання розриву по відношенню до найбільш успішних регіонів

До позитивних відносяться: зміцнення інституційний потенціалу муніципалітетів: а) можливість притягнення зовнішніх інвесторів, б) можливості отримання зовнішніх коштів на розвиток (з держбюджету або коштів ЄС); відкривається можливість для розробки стратегій розвитку регіонів, міст, повітів, гмін і т.д знизу, а саме індивідуалізація і висхідний характер стратегії локального розвитку (формується знизу) призводить до зростання громадської участі та залучення жителів міст і регіонів у вирішення їх проблем; формується креативний клас в містах і мегаполісах

Змістовними ознаками децентралізації управління земельними ресурсами в європейському просторі:

– у Європі відсутня всеохоплююча концепція регіонального самоврядування, подібно до тієї, яка відображена в Європейській Хартії місцевого самоуправління;

– позитивні ефекти децентралізації можливо відчуті в середньостроковій перспективі (5-7 років);

– необхідність інституційно-фінансової підтримки для менш розвинених регіонів та територіальних об'єднань, що проходять економічну реструктуризацію

Зарубіжний досвід управління земельними ресурсами та використання земельного фонду показав, що процес децентралізації управління загалом в країні і

відповідно земельного ресурсу взаємопов'язані. У країнах, що зазнають гостру нестачу земель, існують жорсткі обмеження по зміні використання земель. Україна орієнтується на позитивний досвід польської моделі децентралізації.

СТРАТЕГІЧНА ЕКОЛОГІЧНА ОЦІНКА В СИСТЕМІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ УРЯДУВАННЯ ТА ЛОКАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

І.В. Шевченко, к.е.н., старший науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки природокористування та
сталого розвитку Національної академії наук України»

Підписавши Угоду про асоціацію з ЄС, Україна обрала європейський шлях розвитку. Відтак державна екологічна політика наразі потребує модифікації з урахуванням нових орієнтирів.

Досвід країн-членів Європейського союзу засвідчує, що організаційно-управлінський механізм сприяє розвитку екологічної демократії. Механізм виступає як: об'єднання ініціатив, механізмів, фондів, науково-дослідницьких програм й існуючої інформації для збереження і покращення природного та ландшафтного розмаїття; забезпечення доступу до екологічної інформації та участі громадськості в процесі прийняття рішень з питань, що стосуються навколишнього природного середовища й раціонального природокористування.

Процеси підготовки, прийняття та реалізації рішень спрямованих на запобігання та ліквідацію порушень забруднення навколишнього природного середовища, організацію екологічно чистих технологій при використанні природних ресурсів є пріоритетними в екологічній політиці нашої держави. Саме Стратегічна екологічна оцінка спрямована на реалізацію й охорону екологічних прав та інтересів людини, шляхом інтеграції екологічних пріоритетів у плани та програми еколого-економічного та соціального розвитку суспільства ще на стадії формулювання цілей.

СЕО використовується в ряді країн Європейського Співтовариства, як інструмент, що допомагає вивчити стратегічні варіанти з кращими технологіями, місце розташування або рівень інвестицій, який принесе значні вигоди. Також така процедура здатна виявити та попередити так званий соціальний стрес або надмірне використання інфраструктури від довгострокового позитивного ефекту через суспільну обізнаність, підвищення небайдужості, кращого висвітлення проблем території тощо.

Найбільш ефективним використанням процедури СЕО відрізняється Шотландія. Це одна з перших країн, що прийняла офіційно закон про СЕО, який набув чинності в 2006 році. Але практика процедури почалась з 2004 року. Тут процедура має ключову роль на шляху до майбутніх планів, програм і стратегій. СЕО підтримується керівними органами та швидким збором експертних знань й досвіду. Країна керується СЕО як етапом, на якому колективний досвід і знання використовуються для ефективності, потужності дій для покращення стану навколишнього природного середовища та наближення до сталого розвитку. В країні проведено понад 400 процедур оцінки, з них 42% пов'язано з плануванням в секторі землекористування. Процедура СЕО тут дійсно забезпечує екологічні вигоди і ставить екологічну політику Шотландії на перше місце.

Наразі СЕО в Шотландії навіть охоплює таку сферу, як телекомунікації. Враховуючи темпи і масштаби змін в цих секторах – наприклад, планування і розгортання мобільного зв'язку, швидкісний інтернет, оптоволоконні кабелі і цифрове телебачення. Але в чинному законі не прописано вимога до процедури СЕО, тому повноваження покладаються на приватних осіб, які розуміють таку оцінку як виявлення нових, екологічно стійких альтернатив.

Досить відмінна від Шотландії, по економічному рівню розвитку Португалія, має законодавчий акт про СЕО ще з 2007 року. В Португалії процедура СЕО використовується під час територіального планування містобудівної діяльності з подальшим визначенням системи управління земельними ресурсами. Прикладом є розробка стратегічного плану розвитку

для муніципалітету Алкотін, що є природним заповідником та привертає увагу як рекреаційна зона. Проведена процедура СЕО підкреслила переваги даної екосистеми та зацікавила місцеву владу щодо питання підтримки та покращення згаданих площ. Масштабно СЕО проводилось під час будівництва аеропорту в столиці країни. Процес СЕО був орієнтований на рішення, щодо знаходження найкращого стратегічного місця розташування аеропорту. Основними важелями було врахування збереження біорізноманіття, природних ресурсів (мова йшла про знищення більше 50 000 пробкових дерев), безпеку для повітряної навігації та транспортування з врахуванням просторового планування а також соціально-економічну конкурентоспроможність та фінансову доцільність. Таким чином, за підсумковими результатами процедури СЕО в обох випадках було отримано рекомендації щодо шляхів ефективного та економічного вигідного будівництва аеропорту із збереженням стійкості екосистем.

Проте, жодна країна практикуючи процедуру СЕО не має чіткої методики її проведення. Але це ефективний й перспективний інструмент екологічної політики, що впливає на зниження антропогенного впливу на навколишнє природне середовище та інструмент втілення засад сталого розвитку. Разом з тим за відсутності прописаної методики присутнє визначення обов'язковості на законодавчому рівні. Що в свою чергу налагоджує взаємодію між органами управління вищого рівня з місцевим самоврядуванням у сфері природоохоронних заходів.

Підсумовуючи необхідно зазначити, що впровадження процедури СЕО дозволить уникнути помилок при розвитку регіонів та громад, тому що така оцінка є довгостроковою та має як економічний так й екологічно-соціальний ефекти. І нарешті Закон України «Про Стратегічну екологічну оцінку», що пройшов громадські обговорення, був доповнений змінами та на разі знаходиться на розгляді Верховної Ради України, дійде логічного розв'язання та буде прийнято. А процедура СЕО стане дієвим інструментом екологічної політики, що буде визначати ефективність планування, проектування та програмування на різних рівнях, забезпечувати уникнення суспільних конфліктів та покращить конкурентоспроможність.

Список використаних джерел

1. F. Tulu. Integration of strategic environmental assessment into regional planning // Herald Journal of Geography and Regional Planning – Vol. 3 (1), – 2014. – pp. 001 – 015.
2. M. Partidário Strategic Environmental Assessment Better Practice Guide Methodological guidance for strategic thinking in SEA – Portuguese Environment Agency and Redes Energéticas Nacionais (REN), – Lisbon, 2012 – 75p.

ПОСИЛЕННЯ СТІЙКОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

І.П. Шевчук, студент

Науковий керівник: к.е.н. Л.О. Маланчук

Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне

За умов глобальної інтеграції та жорсткої міжнародної конкуренції головною ареною зіткнень і боротьби різновекторних національних інтересів держав стає інформаційний простір. Сучасні інформаційні технології дають змогу державам реалізувати власні інтереси без застосування воєнної сили, послабити або завдати значної шкоди безпеці конкурентної держави, яка не має дієвої системи захисту від негативних інформаційних впливів.

За сучасних умов інформаційна складова набуває дедалі більшої ваги і стає одним із найважливіших елементів забезпечення національної безпеки. Інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та інформаційні технології значною мірою впливають на рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного і культурного розвитку. Даною проблематикою займалися такі науковці та вчені як: М. Маклюєн, Д. Прокоф'єва, Л. Леонт'єва, Г. Почепцов та інші.

Сучасні війни ведуться перш за все в інформаційній сфері, яка випереджає і безперервно супроводжує так званий «прямий контакт» протиборчих сторін. На міждержавному рівні, ми побачимо, що спецслужби країн ведуть свої війни безпосередньо в Інтернеті, телебаченні та інших засобах масової інформації. Для боротьби з певними людьми є комп'ютерні програми обнуління банківських рахунків. Для боротьби між корпораціями, які є конкурентами на

різних ринках використовується промисловий шпіонаж, який полягає у зборі інформації щодо свого «супротивника» (майбутні плани, поточні справи, фінансове становище).

Американський дослідник М. Маклюєн виходячи зі змісту та ролі інформації у сучасному світі виводить цікаву тезу, що звучить так: «Істинно тотальна війна - це війна за допомогою інформації»[3]. Саме Маклюєн першим (ще 30 років тому) проголосив, що економічні зв'язки і відносини усе більше приймають форму обміну знаннями, а не обміну товарами, а засоби масової комунікації є новими «природними ресурсами», що збільшують багатства суспільства.

Мета інформаційної війни - послабити моральні і матеріальні сили супротивника або конкурента та посилити власні. Вона передбачає заходи пропагандистського впливу на свідомість людини в ідеологічній та емоційній галузях.

У найбільш широкому сенсі інформаційна війна включає засоби пропаганди. Звідси, випливає чим вище технологічні можливості держави і чим більше число його взаємодій з іншими групами чи державами, тим більше держава уразлива в інформаційній війні. Таким чином, можна стверджувати, що інформаційна війна – це атака інформаційної функції, незалежно від засобів, які застосовуються.

Не викликає сумнівів, що інформаційна війна ведеться за допомогою інформаційної зброї. Під інформаційною зброєю необхідно розуміти сукупність організаційних та організаційно-технічних впливів на інформаційні системи, системи автоматизованого та автоматичного керування, системи та мережі зв'язку. Інформаційна зброя, створена в вигляді програмних або програмно-апаратних систем та засобів, може бути економічною, легко замаскованою під засоби захисту, може діяти анонімно без оголошення війни. На сьогоднішній день уже створена і використовується різноманітна інформаційна зброя [1].

Сьогодні Україна стала відкритою в інформаційному відношенні державою, уже сьогодні вона підключилась до Глобальної інформаційної

інфраструктури (системи Інтернет, Глобалстар, GSM та інші), володіє замкнутими інформаційними системами низького рівня. Вказане робить Україну особливо вразливою інформаційною зброєю. Тому створення та безперервне вдосконалення систем та засобів захисту інформаційної інфраструктури України, створення оборонної інформаційної інфраструктури, є першочерговою задачею, вирішення якої забезпечить національну безпеку України.

Отже, інформаційна безпека відіграє важливу роль у забезпеченні життєво важливих інтересів будь-якої держави. Створення розвиненого і захищеного інформаційного середовища є неодмінною умовою розвитку суспільства та держави.

Список використаних джерел

1. Маклюэн М. Маршалл Маклюэн и информационные войны [Текст] // М. Маклюэн [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.pseudology.org/information/Marshall.htm>.
2. Прокоф'єва Д. М. Інформаційна війна та інформаційні злочинності [Текст] // Д.М. Прокоф'єва [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <http://www.crime-research.ru/library/Prokop.htm>
3. Горбенко І. Д., Інформаційна війна – сутність, методи та засоби ведення [Текст] // І. Д. Горбенко, В. І. Долгов, Т. О. Грінченко. Правове, нормативне та метрологічне забезпечення систем захисту інформації в Україні: Матеріали ювілейної науково-технічної конференції. - К., 1998. С.36-40.
4. Роговец В.И. Информационные войны в современном мире: причины, механизмы, последствия [Текст] / В. И. Роговец // Персонал.– 2000.– № 5 (59).– С. 35-38.

ІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА ДЛЯ ІДЕНТИФІКАЦІЇ АГЕНТІВ ЗАГРОЗ КОНФІДЕНЦІЙНОСТІ

А.А. Шиян к.ф.-м.н., професор

Н.В. Горох, студент

Вінницький національний технічний університет

Стратегія кібербезпеки України визначає: «Метою Стратегії кібербезпеки України... є створення умов для безпечного функціонування кіберпростору, його використання в інтересах особи, суспільства і держави», а також що «Розвиток безпечного, стабільного і надійного кіберпростору має полягати, насамперед, у: ... створенні системи своєчасного виявлення, запобігання та

нейтралізації кіберзагроз, у тому числі із залученням волонтерських організацій;...» [1].

У доповіді подана інформаційна технологія для ідентифікації агентів загроз конфіденційності за використанням соціальних мереж за методом [2,3]. Проект реалізації алгоритму складається із 9-ти підпроектів. UML-структуру залежності проектів для алгоритму подано на рис. 1.

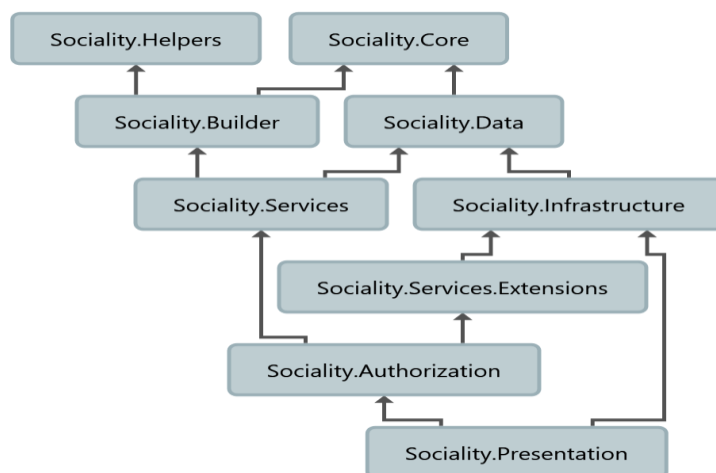

Рис. 1. UML-структура залежності проектів

За відображення даних у браузері відповідає проект Sociality.Presentation. Процес авторизації користувачів оброблюється у проекті Sociality.Authorization. Роботу із соціальною мережею забезпечує проект Sociality.Helpers. Для роботи з даними використовуються три проекти: Sociality.Core, Sociality.Data та Sociality.Services. Для відображення даних використовуються додаткові моделі з цими даними, які формуються у класі Sociality.Builder. Так як проект побудовано засобами залежностей, для доступу усіх проектів до налаштувань цієї залежності вони були винесені у проект Sociality.Infrastructure, а у Sociality.Services.Extensions додатково винесені основні параметри роботи із сервісами.

Результати розрахунку величин, які потрібні для ідентифікації агентів загроз конфіденційності за [2,3], подано на рис. 2.

Коефіцієнт взаємності

* червоним кольором відмічені ті учасники групи, які не поставили та не отримали лайків

* жовтим кольором відмічені ті учасники групи, які поставили та не отримали лайків або навпаки

Акаунт	Група до акаунта	Акаунт до групи	Коефіцієнт
Иван	1,60 (40 likes)	0,08 (2 likes)	20,00
Андрій	1,12 (28 likes)	0,24 (6 likes)	4,67
Саша	0,16 (4 likes)	0,04 (1 likes)	4,00
Михаель	0,12 (3 likes)	0,60 (15 likes)	0,20
Александр	0,00	0,00	--
Саша	0,00	0,00	--
Максим	0,00	0,24	--

Рис. 2. Результати розрахунку величин (наведено частину результатів)

Список використаних джерел

1. Стратегія кібербезпеки України. Указ Президента України № 96/2016 від 15 березня 2016 року.
2. Нікіфорова Л. О. Метод розрахунку рівня вмотивованості співробітників щодо збереження конфіденційності інформації в задачах інформаційної безпеки / Л. О. Нікіфорова // Інформаційна безпека. – 2014. – № 4 (16). – С. 175-182.
3. Нікіфорова Л. О. Дослідження показників неформальної комунікації у соціальних мережах для виявлення агентів загроз конфіденційності / Л. О. Нікіфорова, Н. В. Горох, Г. О. Лебедева, О. В. Салієва // Реєстрація, зберігання і обробка даних. – 2016. – Т. 18, № 1. – С.52-62.

ВПЛИВ ДЕВАЛЬВАЦІЇ РОСІЙСЬКОГО РУБЛЯ НА ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ

О.Є. Шпенюк, молодший науковий співробітник

ДУ «Інститут економіки та прогнозування НАН України»

У 2014-2015 рр. відбулося синхронне падіння української гривні і російського рубля. В економічному аспекті масштабні девальвації національних валют двох країн були спровоковані схожими за своєю природою факторами: падіння світових цін на сировину і нафту, відтік капіталу, падіння економіки та ін. Однак, якщо у Росії провокуючими були в основному зовнішні фактори та агресивна зовнішня політика Росії, то в Україні – внутрішні, які мали під собою військово-політичне підґрунтя.

Девальвація російського рубля чинить негативний вплив на валютно-фінансову систему її основних торговельних партнерів, в тому числі й України.

Першим каналом такого впливу є експортний – зниження конкурентоздатності українських товарів на російському ринку, а значить і зменшення імпорتنих поставок з України і, відповідно, скорочення валютних надходжень.

Крім зменшення валютної виручки в результаті скорочення обсягів експорту в Росію, девальвація рубля відбивається і на зовнішніх позиціях українських експортерів на ринках третіх країн. Мова йде про конкуренцію за ринки збуту, оскільки девальвація рубля зробила ціни російських товарів більш привабливими на зовнішніх ринках. Зокрема, найбільш конкуруючими ринками є ринок металургії, хімічної промисловості, зерна, оскільки саме ці товарні групи складають основу українського експорту.

Уповільнення російської економіки та зниження курсу рубля несе ризики для української економіки з боку скорочення припливу валюти від трудових мігрантів з Росії. При цьому, із схожою проблемою стикається не тільки Україна. За розрахунками Світового банку, від обсягів грошових переказів фізосіб з Росії залежить 21% економіки Вірменії, 12,5% економіки Грузії, 31,5% – Киргизстану, 25% – Молдавії, 42% – Таджикистану, 5,5% – України, 4,5% – Литви, 2,5% – Азербайджану і 12% – Узбекистану.

Звідси, девальвація рубля призводить до зменшення надходжень з Росії в Україну у доларовому еквіваленті, що частково можна було спостерігати ще у 2014 р.. До того ж, через уповільнення російської економіки зменшується пропозиція праці та її оплата.

Крім скорочення надходжень з Росії у вигляді переказів коштів від фізосіб в результаті девальвації рубля може зменшуватися й приплив прямих іноземних інвестицій. Росія входить у першу десятку країн-інвесторів в Україну. У 2015 р. з Росії в Україну надійшло 3,392 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій, що становить 7,8% усіх інвестицій. Зрозуміло, що при зменшенні ділової активності в Росії та загостренні конфліктів, передусім військових та торговельних, між Україною та Росією приплив інвестицій буде й надалі скорочуватися.

Додатковим фактором скорочення інвестицій з Росії є загроза економічних санкцій з боку України до підприємств із російським капіталом. Зокрема мова йде про анулювання або зупинення ліцензій та інших дозвільних документів, які зупиняють певний вид діяльності і включають 160 суб'єктів господарської діяльності Російської Федерації.

Ще однією вразливою ділянкою фінансової системи України, на яку негативно впливає падіння російської валюти, є банківський сектор. Девальвація рубля здійснює тиск передусім на капіталізацію банків, так як активи, номіновані в іноземній валюті, переоцінюються за новим курсом, а капітал сформований у рублях. Це тягне за собою проблеми з достатністю базового капіталу і потребуватиме додаткового вливання. У такому випадку дочірні філії російських банків в Україні можуть недотримувати коштів і стикатимуться з проблемою ліквідності, що розхитуватиме фінансовий сектор України (На території України здійснює діяльність 10 банків з російським капіталом, чотири з яких (Промінвестбанк, Альфабанк, Сбербанк Росії, ВТБ Банк) входять до десятки найбільших банків за розміром активів і займають велику вагу в банківській системі України).

Крім цього, не варто забувати, що банки з російським капіталом, зареєстровані в Україні і є резидентами України, діють у відповідності до законів України і сплачують податки до бюджету України. Зокрема, за 2013 р. банки з російським капіталом перерахували до бюджету України понад 162 млн. грн.

Другорядним, проте не менш важливим є той факт, що із скороченням чи виходом російських банків з українського ринку, постає проблема вивільнення кадрів, які поповнять ряди безробітних, а проблема безробіття і так гостро стоїть перед Україною (Рівень безробіття в Україні за січень-вересень 2015 р. становив 9,2%). Крім цього, гроші, які банки залучали за допомогою депозитів, випуску облігацій і від своїх материнських структур, направлялися на кредитування підприємств і громадян, що живуть в Україні, тому при реалізації негативного сценарію є ймовірність того, що «дочки» російських банків

почнуть активніше вимагати повернення кредитів від українського бізнесу.

Таким чином, незважаючи на зростання розриву між економіками Росії й України у 2014-2015 рр., країни продовжують здійснювати потужний взаємовплив, зокрема, що стосується фінансових систем, тому негативні процеси, які відбуваються в російській економіці, неминуче впливають на українську. Це потребує подальшої роботи з пошуку та диверсифікації партнерів для України, залучення та реалізації усіх важелів та механізмів мінімізації негативного впливу процесів, що відбувається в економіці Росії, на економіку України.

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В КОНТЕКСТІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Штогрин Г. С., молодший науковий співробітник
ДУ «Інститут економіки природокористування та
сталого розвитку НАН України»

Розвиток житлово-комунального господарства (ЖКГ) в Україні відбувається під впливом нових соціально-економічних факторів, що зумовлюють здійснення трансформаційних процесів в економіці. У свою чергу, це вимагає наукового пошуку та використання принципово інших концептуальних підходів у дослідженні структурних зрушень, які відбуваються під безпосереднім впливом інституційних, соціально-економічних змін у державі.

Зміст поняття “житлово-комунальне господарство” вчені і спеціалісти розуміють неоднаково, проаналізуємо декілька з них.

Ю. Битяк розмежовує житлово-комунальне господарство на дві найбільш важливі на його думку складові: будівництво і житлову сферу. З його слів, будівництво є галуззю матеріального виробництва, яка забезпечує створення та реконструкцію об'єктів виробничого, комунально-побутового, соціально-культурного й житлового призначення, а житлова сфера включає управління

житловим фондом і об'єктами комунального господарства, їх утримання та ремонт. На наш погляд, думка цього вченого має досить загальний характер, де нічого не згадується про водо-, тепло та газозабезпечення.

У роботі Барабаш Т. житлово-комунальне господарство визначається як галузь народного господарства, що має життєзабезпечувальний характер як для населення, так і для підприємств і організацій, які знаходяться на певній адміністративній територіальній одиниці, має важливу соціальну значимість а також впливає на функціонування народногосподарського комплексу в цілому. Тлумачення поняття ЖКГ вченого Барабаш Т. не має ніяких недоліків, проте, на наш погляд потребує вдосконалення.

Так, Солодкий В.О. вбачає у ньому “галузь, результати діяльності якої визначають соціально-економічні показники розвитку суспільства”.

Строкань Т.М. розглядає територіальну організацію ЖКГ, що забезпечують успішне функціонування житлово-комунальних структур в регіональній господарській системі.

На думку Адамова Б.І., ЖКГ є неоднорідним міжгалузевим утворенням, яке являє собою сукупність підприємств, служб, інженерних споруд і мереж, розміщених на певній території та призначених задовольняти повсякденні комунальні, побутові, матеріальні й соціально-культурні потреби жителів міст.

Дещо інше розуміння сутності ЖКГ у Кришталь Т.М. Житлово-комунальне господарство вона тлумачить як сферу економіки, яка створює умови щодо діяльності з обслуговування повсякденних матеріально-побутових потреб населення за місцем проживання - у житлі та забезпеченні його водою і теплом, постачанні енергоносіїв, утилізації відходів життєдіяльності, а також наданні транспортних послуг в межах населеного пункту.

На наш погляд, ЖКГ являє собою комплекс видів економічної діяльності, що забезпечують житловий фонд комунально-побутовими послугами, необхідними для цивілізованого проживання населення в ньому.

В умовах інтеграції України в європейські структури сьогодні важливо також проаналізувати, житлово-комунальне господарство як невідемну

складову системи державного забезпечення сталого розвитку навколишнього природного середовища.

Концепція сталого розвитку стає популярною після публікації доповіді «Наше спільне майбутнє» (The Future We Want), підготовленої в 1987 р комісією ООН з навколишнього середовища і розвитку, під керівництвом прем'єр-міністра Норвегії Гру Харлем Брундтланд (Gro Harlem Brundtland)

Сталий розвиток охарактеризовано в ньому як «задоволення потреб сьогодення без шкоди майбутнім поколінням задовільняти їхні потреби ». Представлені трактування підкреслюють обмежений характер ресурсів навколишнього природного середовища, піднімають питання справедливого підходу до інтересів різних поколінь і необхідності оцінити компромісні рішення з позицій нового покоління, а також мається на увазі потреба визначитися щодо використання ресурсів та забезпечення якості навколишнього середовища в наш час і в майбутньому [1, 2].

На нашу думку, сталий розвиток – це процес збалансованого розвитку соціальної, економічної та екологічної складових, спрямованих на раціональне використання та відтворення природного навколишнього середовища для досягнення належної якості життя населення вцілому.

Отже, сталий розвиток житлово-комунального господарства (СР ЖКГ) – це процес забезпечення споживачів якісними та доступними житлово-комунальними послугами, що досягається шляхом узгодження економічної ефективності галузі та екологічної безпеки з метою підвищення якості життя населення. У більш вузькому розумінні СР ЖКГ потрібно розглядати через систему управління даним процесом, що передбачає формування вихідних взаємопов'язаних елементів, а саме суб'єкти – об'єкти управління сталим розвитком галузі, цілі-орієнтири, методи та інструменти впливу.

Список використаних джерел

1. Диксон Д. Экономический анализ воздействия на окружающую среду. Перевод с англ. / Д. Диксон, Л. Скура, Р. Карпентер, П. Шерман. – М.: Вита-Пресс, 2000. 270 с.
2. Dolmaci N. Green Economy – Green Sustainability – Green Ethics / N. Dolmaci, N. Kusat // 3 International Symposium on Sustainable Development, May 31 – June 01, 2012, Sarajevo. –P. 313-318.

ЯК ПРИСКОРИТИ ВИХІД ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ З КРИЗИ

Н. В. Янченко, к.е.н., доцент

К.О. Багрич, студент

Харківський національний університет будівництва та архітектури

На думку провідних українських економістів рівень технологічного способу виробництва, що існує на вітчизняних промислових підприємствах не відповідає критеріям, які встановлені для постіндустріального суспільства. За їх прогнозами для досягнення вітчизняним технологічним способом виробництва існуючого сьогодні в ЄС нормативного рівня - буде потрібно 10-12 років. Забезпечити в цей період на основі науково-технічних досягнень української науки швидке і якісне відновлення активної частини основних фондів промислових підприємств - є нереальним і, за часом, - непрогнозованим процесом. Не заперечуючи необхідність реформування існуючого національного механізму, що має метою ефективно регулювати та стимулювати процес розвитку української науки, ми проте змушені запропонувати суб'єктам промислового виробництва для більше швидкого відновлення активної частини основних фондів здобувати нове обладнання в закордонних фірм на умовах лізингу, а одержувати вигідні кредити на ці цілі.

Прискорити вихід національної економіки із тривалої економічної кризи можливо за умови, якщо суб'єкти реального сектора економіки об'єктивно оцінять ступінь впливу зовнішніх і внутрішніх факторів на кризовий стан свого підприємства й, потім, внесуть відповідні корективи в стратегію розвитку підприємства. Предметом експертної оцінки й, відповідно, дискусії повинні бути, на наш погляд, що впливають пріоритети в стратегії розвитку промислового підприємства: 1) співвідношення власних і позикових (закордонних) джерел у загальному обсязі фінансування інвестиційних проектів і програм, що мають метою якісне відновлення активної частини основних фондів; 2) величина нормативного рівня рентабельності економічної діяльності

промислового підприємства, що дозволяє забезпечити як відновлення активної частини основних фондів, так і економічний і соціальний розвиток підприємства без нанесення шкоди навколишньому природному середовищу та здоров'ю населення; 3) рівні та співвідношення планованих показників росту продуктивності праці та росту номінальної заробітної плати працівників; 3) кількість і якість працівників, що вивільняються за межі підприємства, заходу для їхнього залучення на території проживання в економічне виробництво.

Існуюча на грошовому ринку України кризова ситуація сформувала серед команд керівників промисловими підприємствами два різних підходи до суті та цілям процесу реалізації стратегії розвитку підприємства, вибору пріоритетів. Прихильники першого підходу не вносять істотних коректив у стратегію розвитку підприємства, не вивчають можливих варіантів залучення «дешевих і довгих грошей» або інших умов одержання якісно нового обладнання. І, саме головне, - основним пріоритетом у стратегії розвитку таких підприємств, це особливо характерно для металургійних підприємств, залишається орієнтація на максимально можливий обсяг експорту своєї продукції й, відповідно, активне проведення на світовому ринку переважно цінової конкуренції.

Прихильники другого підходу, є нечисленними, але проте, вони виявилися в стані, деякою мірою, протистояти розвитку на рівні конкретного промислового підприємства істотному спаду обсягу реалізованої продукції й, одночасно, продовжити, а не «заморозити», реалізацію своїх програм відновлення активної частини основних фондів або їхньої модернізації. Ідеї та мети свого підходу вони тією чи іншою мірою змогли реалізувати вчасно або завчасно за рахунок того, що: 1) внесли корективи в стратегію розвитку підприємства і як основний інструмент її реалізації системно використовують інвестиційні проекти або інвестиційні програми, що мають вигідні та надійні джерела фінансування; 2) розробили та реалізують у якості пріоритетних, відповідно до існуючого порядку, інвестиційні проекти спільного здійснення. Дані проекти мають на меті залучити для його реалізації іноземного інвестора,

зацікавленого купити в українського суб'єкта промислового виробництва квоту на викиди в атмосферу парникових газів. Такі проекти мають на меті використовувати нове обладнання та технології, які відповідають вимогам не українських стандартів і нормативів, а європейських. Якісно нове обладнання дозволяє істотно скоротити при виробництві продукції витрати енергетичних і матеріальних ресурсів і, відповідно, зменшити валові викиди в атмосферу та забруднення водних і земельних об'єктів скиданнями та відходами промислового виробництва; 3) вчасно забезпечили довгострокове (на 5-10 років), вигідне (не більше 6% річних) і етапне фінансування інвестиційних програм і пріоритетних проектів за рахунок фінансових ресурсів Європейського банку реконструкції та розвитку та інших подібних міжнародних фінансових інститутів; 4) на альтернативній основі придбати нове обладнання в закордонних фірм на умовах відстрочення платежу або лізингу.

Незважаючи на, що надходила в Україну державним органам керування та суб'єктам економічного виробництва інформацію про можливий розвиток економічної кризи реальний і грошовий сектори національного ринку, внутрішній ринок виявилися не готові протистояти його непрогнозованому розвитку. Невисокий рівень конкурентоспроможності на світовому ринку національних товаровиробників - експортерів, нерозвинений внутрішній ринок, а також не вчасно прийняті інститутами державного керування антикризові міри привели до провалу національного ринку, а потім до переходу його у фазу депресійного стану. Світовий і вітчизняний досвід антикризового регулювання свідчить, що в системі мер однієї з ефективних є відновлення активної частини основних фондів промисловості. Як правило, пріоритетний кластер покликаний вирішити цільові завдання: забезпечити зниження рівня безробіття; збільшити обсяг надходження податків у місцевий бюджет; підвищити рівень оплати найманих робітників; забезпечити рішення технологічних і економічних, екологічних і соціальних, а також інших пріоритетних проблем.

ВПЛИВ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ЧАСТИНИ ДЕРЖАВНОГО БОРГУ НА БОРГОВУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

А.І. Яцечко, студент

Науковий керівник: О.В. Борисюк, к.е.н., доцент

Східноєвропейський національний керівник імені Лесі Українки

Проблема зростання державного боргу є досить актуальною в наш час і привертає увагу як теоретиків, так і практиків з цього питання.

Досить складною виявилася ситуація із боргової безпекою у 2015 році, оскільки більшість індикаторів демонстрували перевищення граничних значень від встановлених.

Основними причинами проведення реструктуризації частини державного боргу стали наступні характерні моменти.

По – перше, саме на 2015 рік припадали найбільші навантаження на державний бюджет по сплаті зовнішнього валового боргу.

По – друге, оскільки долар США у структурі валют погашення займав панівні позиції це автоматично загострило питання у зв'язку із девальвацією гривні. Причиною ж різкого зниження курсу гривні стала відмова НБУ від використання індикативного курсу на валютному ринку та припинення щоденних індикативних валютних аукціонів, що допомагали абсорбувати незадоволений попит, з метою забезпечення єдиного курсу на рівні ринкового, згідно з офіційними заявами керівництва Центробанку. В цих умовах НБУ змушений був повернутись до адміністративних заходів врегулювання ситуації на ринку, що згодом спричинило деяке зміцнення курсу гривні. В той же час, додатковий тиск на курс національної валюти чинила практика надання Національним банком кредитів рефінансування в гривні, що може бути охарактеризована як лише відносно виважена та непрозора, а також недостатній контроль за напрямками використання комерційними банками таких кредитів [2, с. 27].

В результаті таких дій відбулася реструктуризація частини державного боргу, внаслідок якої агенції Fitch і Moody's підвищили довгостроковий суверенний кредитний рейтинг України з рівня «Обмежена можливість дефолту» до рівня CCC, та з рівня Ca до Caа3 відповідно. Після цих кроків аналогічне рішення було прийняте рейтинговим агентством «S&P», яке підтвердило довгостроковий суверенний кредитний рейтинг України за зобов'язаннями в іноземній та національній валютах на рівнях B-/B та по національній шкалі uaBBB-. Одразу підвищення суверенного кредитного рейтинга України сприяло успішному проведенню реструктуризації боргових зобов'язань, зниженню суми боргу на 3 млрд дол. США та відтермінуванню виплати 8,5 млрд дол. США на період після 2018 р[1].

Проте проведення реструктуризації не зняло усіх наявних проблем, пов'язаних із борговою безпекою держави.

Протягом 2015 року Україна продовжила практику накопичення боргів. Так, у травні 2015 року між урядом України та США була підписана угода про надання гарантій запозичення і вже в червні уряд успішно розмістив єврооблігації на загальну суму 1 млрд дол.США. Успішно тривала співпраця з міжнародними фінансовими установами. Зокрема: Світовий банк (СБ) надав 3 кредити на розвиток державного управління, тепло- та енергозабезпечення, охорону здоров'я та розвиток транспорту на суму 1,32 млрд. дол.США; ЄІБ відкрив уряду України та українським підприємствам 3 кредитні лінії загальним обсягом 1,26 млрд EURO на реалізацію проектів в енергетичному та аграрному секторах, а також економічний розвиток; ЄБРР профінансував 16 інвестиційних проектів українських підприємств на загальну суму 1,3 млрд EURO в галузі сільського господарства, енергетичній, транспорту, машинобудування та ін.; Японське агентство міжнародного співробітництва надало уряду кредит на економічну та фінансову стабілізацію обсягом 450 млн. дол.США [3].

Протягом 2015-2018 років Україна потребує близько 40 млрд. дол.США для покриття «фінансової діри», що виникла внаслідок геополітичного

конфлікту на сході та нераціональної економічної політики попереднього керівництва країни. Самотужки Україні складно буде покрити фінансові розриви, тому співпраця з МВФ є важливим чинником подальшого економічного розвитку країни та виконання зовнішніх зобов'язань. Співпраця з МВФ дозволяє залучити фінансові ресурси міжнародних організацій, від урядів інших країн та приватні.

Отже, проведення реструктуризації відтермінувало порядок виплати зовнішніх зобов'язань країни та підвищило кредитний рейтинг України. Проте, якщо й надалі продовжиться тенденція до накопичення боргів, прийде час, коли нашій державі може не вистачити своїх ресурсів для погашення боргу. Водночас актуальності набуває раціональність залучених коштів та ефективність їх використання.

Список використаних джерел

1. Аналіз сучасного стану державного боргу та ключові напрями забезпечення боргової безпеки України - [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/public/File/2015_analit/derzh_borg.pdf
2. Борисюк О. В. До питання реструктуризації зовнішнього боргу України / О. В. Борисюк // Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки : журнал / уклад. Л. Г. Ліпич, М. Б. Кулинич. Луцьк : Вежа – Друк, 2015. – № 4. – с. 26 -31.
3. Бюджетний щоденник на 2016 рік. – [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://rada.gov.ua/uploads/documents/36178.pdf>
4. Т. Луцик-Дубова. Управління бюджетною безпекою України / Т. Луцик-Дубова // Галицький економічний вісник. – 2013. – №3(42). – с.17-23.

САНАЦІЯ ПАТ “УКРНАФТА” ЯК НЕОБХІДНА УМОВА НАРОЩУВАННЯ ВИДОБУТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ НАФТИ І ГАЗУ ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

О. С. Яцюк, асистент

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Нафтогазовий комплекс на сьогодні є визначальним чинником енергетичної безпеки України, що підтверджується тим фактом, що нафта, нафтопродукти та природний газ складають понад 42% в структурі кінцевого споживання палива та енергії [1, с. 7]. З огляду на це, одну із основних ролей в

забезпеченні енергетичної безпеки нашої держави відіграє діяльність ПАТ “Укрнафта” – однієї із найбільших нафтогазовидобувних компаній України.

Пріоритетність проблематики енергетичної безпеки в системі економічної безпеки України засвідчує розроблена за участі Міністерства енергетики та вугільної промисловості Нова Енергетична стратегія України [2], де, зокрема, наголошується на впровадженні інноваційних технологій у нафтовидобутку та нафтопереробці, необхідності інтенсифікації розробки власних покладів енергоресурсів [2, с. 13-19]. Вказаною стратегією визначено ряд завдань, головним з яких є гарантування енергетичної самодостатності через розвиток власної ресурсної бази [2, с. 17-18]. Досягнення цього завдання є важливим з огляду на критичний стан енергетичної безпеки (у 2013 р. частка імпорту нафти і нафтопродуктів сягнула 78% [2, с. 25]), який погіршується також тим, що обсяги буріння і видобутку нафти й газу в 2005-2014 роках мали тенденцію до зниження [1, с. 8-9], а в 2015 році ситуація тільки погіршилась [3].

Хоча стратегією [2] констатовано, що оздоровлення енергетичної галузі покликано стати першим кроком для оздоровлення та зростання економіки країни в цілому [2, с. 11], проте події 2015-2016 років свідчать про присутність негативних тенденцій в нафтогазовому комплексі, особливо в діяльності ПАТ “Укрнафта”, яка в 2015 році скоротила видобуток нафти на 10,5%, конденсату – на 25,3%, природного газу – на 18,5% [3].

Більш того, перед ПАТ “Укрнафта” постала реальна загроза банкрутства: по-перше, станом на початок II кварталу 2016 року заборгованість товариства за податковими платежами становила 10,4 млрд. гривень [4]. Враховуючи також значне падіння ціни на нафту у 2015 році, суттєве зростання податкового навантаження на нафтовидобуток, 16 березня 2016 року Правління ПАТ “Укрнафта” звернулося до Наглядової ради товариства з пропозицією ініціювати процес досудової санації [5]. Процедура санації до порушення провадження у справі про банкрутство повинна надати можливість фінансового “перепочинку”, що дозволить не лише зберегти виробничі процеси, запобігти призупиненню видобутку нафти і газу та, як наслідок, вимушеного скорочення

або відпусток працівників, а й розрахуватися з боргами. Водночас це дозволить керівництву ПАТ “Укрнафта” розпочати виконувати стратегію розвитку компанії задля збільшення видобутку вітчизняних нафти і газу [5].

Під фінансовим “перепочинком” на ПАТ “Укрнафта” розуміють мораторій на задоволення вимог кредиторів, які виникли до затвердження судом плану досудової санації (в першу чергу – щодо заборгованості за податковими платежами), а також заборону на порушення справи про банкрутство боржника за заявою будь-кого з кредиторів, вимоги яких виникли до затвердження судом плану досудової санації, які буде введено автоматично з дня введення процедури досудової санації [6]. Як тільки фінансові труднощі буде подолано, керівництво зможе впровадити свою нову амбіційну стратегію, яка передбачає збільшення до 2025 року річного видобутку сирової нафти на 100 %, а природного газу – приблизно на 50% [5].

Попри ризик, що санація дозволить компанії розтягнути повернення боргів на невизначений термін [4], дослідження автора доводять [7], що вітчизняними нормативно-правовими актами процедура санації до порушення справи про банкрутство досить чітко регламентована та містить цілий ряд нововведень, які сприятимуть підвищенню рівня захисту інтересів кредиторів та збереженню існуючих підприємств. Тому введення на ПАТ “Укрнафта” процедури санації до порушення провадження у справі про банкрутство слід вважати необхідною умовою нарощування видобутку вітчизняних нафти і газу для підвищення енергетичної безпеки України.

Список використаних джерел

1. Крижанівський Є. І. Науково-організаційні засади нарощування видобутку вітчизняних нафти і газу та диверсифікації постачання енергетичних ресурсів для підвищення енергетичної безпеки України / Є. І. Крижанівський // Наук. вісн. Івано-Франків. нац. техн. ун-ту нафти і газу. Серія Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. – 2015. – № 2. – С. 7-14.
2. Нова Енергетична стратегія України: безпека, енергоефективність, конкуренція. Проект [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства енергетики та вугільної промисловості України. – 07.08.2015. – 109 с. – Режим доступу: <http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/control/uk/doccatalog/list?currDir=50358>.
3. “Укрнафта” скоротила видобуток нафти на 10,5% в 2015 році [Електронний ресурс] // РБК-Україна. Новини України. Енергетика. – 10.02.2016. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/ukrnafta-sokratila-dobychu-nefti-10-5-2015-1455102549.html>.

4. Калачова Г. Хто виграє від санації “Укрнафти” [Електронний ресурс] / Г. Калачова // Економічна правда. – 01.04.2016. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/publications/2016/04/1/587737/>

5. “Укрнафта” ініціює заходи щодо фінансової стабілізації компанії [Електронний ресурс] // Офіційний сайт ПАТ “Укрнафта”. – Режим доступу: http://www.ukrnafta.com/ua/media/press_releases/show/129.

6. Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 22.12.2011 р. № 4212-VI // Відомості Верховної Ради. – 2012. – № 32-33. – ст. 413.

7. Яцюк О. С. Оцінка передумов та активізація застосування процедури санації підприємств / О. С. Яцюк // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Вип. 2 (5). – Т. 2. – Полтава: ПДАА. – 2012. – С. 341-345.

Наукове видання

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
ІНТЕРНЕТ-КОНФЕРЕНЦІЇ**

**ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ
СОЦІО-ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ
НА МІКРО-, МЕЗО- ТА МАКРОРІВНІ**

Випуск 1

**29 квітня 2016 року
м. Луцьк**